

10 X.

Diff. 1504.

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICA
DE
RHYTHMI IN MORBIS
EPIPHANIA.

QUAM, CUM EX
ILLUSTRIS MEDICORUM ORDINIS
CONSENSU
IN ACADEMIA RUPERTO-CAROLINA
GRADUM DOCTORIS

SUMMOSQUE IN MEDICINA ET CHIRURGIA
HONORES ADIPISCERETUR,

[DIE XXI. JANUARIi MDCCCIX
PUBLICO ERUDITORUM EXAMINI OFFERT
ADOLPHUS MEYER WALLENBERG
MEGAPOLITANUS.

Καὶ ἐν μουσικῇ δὴ καὶ ἐν ἰατρικῇ, καὶ
ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι καὶ τοῖς ἀνδρωπείοις καὶ
τοῖς θείοις, καθόσον παρέικει, φυλακτέον
ἐκάτερον τὸν ἔρωτα. ἔνεστον γάρ.

PLAT. Sympos. XII.

~~~~~  
HEIDELBERGAE MDCCCIX.

TYPIS J. ENGELMANNI.



DISSECTATIO  
IN ANATOMIA  
RHYTHMUS IN MORBIS  
EPISTOLA

AD DOCTOREM  
ADOLPHUM MEYER W. ALLENBERG  
PHILIPPO EXCIPIT  
HISTORIA  
STIMULI IN MEDICINA ET CHIRURGIA  
AD DOCTOREM  
IN ANATOMIA  
EPISTOLA  
AD DOCTOREM  
ADOLPHUM MEYER W. ALLENBERG  
PHILIPPO EXCIPIT  
HISTORIA  
STIMULI IN MEDICINA ET CHIRURGIA  
AD DOCTOREM  
ADOLPHUM MEYER W. ALLENBERG  
PHILIPPO EXCIPIT  
HISTORIA  
STIMULI IN MEDICINA ET CHIRURGIA

AD DOCTOREM  
ADOLPHUM MEYER W. ALLENBERG  
PHILIPPO EXCIPIT  
HISTORIA  
STIMULI IN MEDICINA ET CHIRURGIA  
AD DOCTOREM  
ADOLPHUM MEYER W. ALLENBERG  
PHILIPPO EXCIPIT  
HISTORIA  
STIMULI IN MEDICINA ET CHIRURGIA

AD DOCTOREM  
ADOLPHUM MEYER W. ALLENBERG  
PHILIPPO EXCIPIT  
HISTORIA  
STIMULI IN MEDICINA ET CHIRURGIA  
AD DOCTOREM  
ADOLPHUM MEYER W. ALLENBERG  
PHILIPPO EXCIPIT  
HISTORIA  
STIMULI IN MEDICINA ET CHIRURGIA

Bayrische  
Staatsbibliothek  
München



V I R O

ILLUSTRI DOCTISSIMOQUE

J.G. WOLLSTEIN,

MED. ET CHIRURG. DOCT., ARTIS VETERI-  
NARIAE PROF., OLIM NOSOCOMII VETERI-  
Narii VIENNENSIS DIRECTORI, NEC NON  
PLURIMARUM SOCIETATUM MEMBRO,

AMICO INTEGERRIMO ATQUE SUM-  
MOPERE COLENDO

TENTAMEN HOC

SACRAT ET DICAT

A U C T O R.



V I R O

ILLUSTRATED BY

J. G. WOLFE

THE  
HISTORY OF  
THE  
HUMAN  
MIND

A  
HISTORY OF  
THE  
HUMAN  
MIND

THE  
HISTORY OF  
THE  
HUMAN  
MIND

H  
R  
O  
O  
R



~~~~~

P R Æ F A T I O.

—

*V*eteres, in contemplatione unitatis æternæ sanctissime viventes, ut omne vitæ organicæ phänomenon, ad sideream retulére vitam; ita quoque principium fugacis rhythmi morborum motus ab æternis astrorum motibus desumserunt. Crises, religiosâ observatione repertas, a neonatis notionibus, singularia tantum judicantibus, rejectas, sanctas reverendasque habuére, talique modo revelationem vitæ astralis in morbis spectantibus corpus organicum tanquam symbolum atque historia amoris odiique astrorum effulsit. Indiæ sapientes, qui in doctrina numerorum, vitæ manifestatæ hieroglyphorum, primi rhythmum motuum, numerum rerum cognovére; posteaque sacerdotes Aegyptiorum, qui scientiam eis traditam in mysteriis conservavére, fundamenta posuisse videntur illius

scientiae, cujus ope antiquissimi medici doctrinam de diebus criticis instauraverunt. Praeclare divi Hippocratis opera, diva naturae majestate refulgentia, merito pro sacris medici litteris habenda, mirabilem inexhaustumque observationum thesaurum circa motus morborum rhythmicos posteritati tradiderunt. Felices nos, si praesens medicinae epocha, per rationis claritatem veram stabiliendo scientiam, problema sibi innatum eadem, quod suum antiquitas, solveret perfectione, dum praesagiente animo rerum intuebatur essentiam! Hunc ad finem de aeterna universi musica, omnibus in vitae motibus manifestata, ideis humanis talis notio inferenda est, qualis et ab auribus spirituum coelestium percipitur. Quod si leges musicae, ut in astrorum, simili modo in omnibus corporis organici motibus plane detectae fuerint, procul dubio cuilibet nunc in naturae medicinaeque mysteriis imbuendo, artis musicae studium inter disciplinas numerandum erit, ut et Pythagoras illius peritiam a discipulis postulabat (Jamblich. de vita Pythagor.). Sic apud poetas Graecos musica cum medicina in Apolline conjungitur, quia, ut ait Bacon, «similis fere sit utriusque artis genius, atque in eo consistat plane medici

officium, ut sciat humani corporis lyram ita tenere et pulsare, ut reddatur concentus minime discors et insuavis: » *)

Antiquis temporibus conjunctum erat sacerdotis ac medici officium. Illuxit enim, quod virtus, quae vita est in unitate, animi corporisque sit sanitas. Humano autem genere per christianam religionem Spiritu sancto repleto, vitae religiositas summa erat medicina, sanctique per solum contactum sanaverunt. Cum postea vera religionis christianae idea per Mysticos evoluta illucebat, heros illorum Paracelsus, vires corporis odió sibi contrarias ad unitatem referre docuit, sic ut religio mundum a Deo delapsum ad vitae fontem religat. Magnum inde et sacrum veri medici officium. Sacerdos naturae, spiritu naturam sanctificans, puro de pectore daemonem malum cogere debet, omnisque formula pro exorcismo habenda atque magicis signis exaranda est. Sic ut imperator in pugnae tumultu omnes mentis voluntatisque qualitates viresque corporis exercet, ita et practicae heroes

*) De augment. scientiar. Lib. IV. pag. 280.

medicinae, officiis vacantes, plenissimae vitae exhibent imaginem.

ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντὶξίος ἄλλῶν
 ἰοὺς τ' ἐκτὰ μνειν, ἐπὶ τ' ἥπια φάρμακα πᾶσσειν.

Il. λ. 515. 516.

In republica medico, mediatori inter spiritum et carnem, corpus societatis commissum est, ut jurisconsulto anima. Pars scientiae idealis medico, pars realis chirurgus tradita est. Hic ergo gubernat naturam in natura, talique modo securius ingreditur. In eo artis facultas scientiae jungitur et dum in dubio hæret, an scientiam perficiat medicus, chirurgus artis fundamenta jamjam constituit. Eadem ratione medicus corporis morbis medetur, quæ sanant, qui praesunt rei publicae, ejus labes, dum vires discordes ad unitatem reducunt. Nam quod animo prodest, prodest quoque corpori. Et non est corpus, quod sanat corpus sed spiritus. Οὐ γὰρ, οἶμαι, σώματι σῶμα θεραπεύουσιν (οὐ γὰρ ἂν αὐτὰ ἐνεχώρει κακὰ εἶναι ποτὲ καὶ γένεσθαι) ἀλλὰ ψυχῇ σῶμα ἢ οὐκ ἐγχώρει κακὴν γενομένην τε καὶ ὄυσαν, ἐν τὶ θεραπεύειν.

Platon. de republic. Lib. III. p. 307. Ed. Bipont.

CAPUT PRIMUM.

De manifestatione vitae in morbis.

*Is this the region, this the soil, the clime,
That we must change for Heav'n, this mournful gloom
For that celestial light?*

Milton, Paradise Lost, I. 242.

§. 1.

Vita idearum erat in Deo; odium, morbus idearum, peperit manifestationem vitae, universum nempe reale. Odium in animo scelus, odium in corpore morbus. Ut epiphania idearum primus erat morbus, ita et morbus est epiphania corporis. Quod reconditum est in corpore sano, prodit in aegroto. In morbis capitis lumen, in morbis ventris materies, in morbis pectoris motus naturam suam internam

revelat. Sic idea capitis in lineamentis faciei, idea pectoris in motu digitorum manus infinito, idea ventris in pedum inertia sese manifestat.

§. 2.

Sanitas idea, morbus res vitae. Principium malum, tum Satanas, tum Ahriman a diversis religionibus nominatum, in lapsu primitivam generaus discordiam, heterogeneitatem quoque naturae internam procreavit. Per illam — nam in diversitate est epiphania — tres vitae organicae animae: lumen, materies, motus, prodeunt tribus in morbis primitivis, in mania, carcinomate, febre. In mania lumen, hominem in prophetiam, quae est aetherea mentis elevatio, extollit, atque internam suam revelat essentiam. In carcinomate materies vim egoisticam, destructricem planeque infernalem ejaculat. In febre leges motûs corporis organici agnoscendae sunt. Hinc antiquissimi medici divisionem morborum in morbos capitis, pectoris et ventris, interque recentiores Cullenius in nevroses, pyrexias et cachexias sapienter instituerunt. *)

*) Cancer quidem a Cullenio in classem morborum localium admittitur; hic autem cancer in universum materiam morbosam significat. De hacce in Cap. III. fusius loquemur.

§. 3.

Cum vero in morbo corporis sit epiphania, exponenda erit ratio, quâ corpus humanum figuratum cogitamus, antequam de morbis sermonem habemus.

Simulacra divinæ sapientiae, omnipotentiae et bonitatis in natura sunt: lumen, motus, materia. Ratio divina generat lumen, voluntas divina generat motum, phantasia divina generat materiam. In materia plenitudo vitæ divinæ manifestatur. Primum movens omnium motuum fons et principium *). Materia simulacra horum simulacrorum in quaternario elementorum evolvit. Quaternarius numerus entitatis naturæ. Repetens unitatem primitivam materia lumini maritatur. Suboles sancti hujus matrimonii claritatem luminis

*) Quare immarcescibili quoque substantia, coelum, quando motus ejus et qualitas contrarium nihil habent, sed et quoniam perfectissimum corpus primum quoque loco scilicet supremum esse debet, cui primus etiam motus debeatur Quare quod primo motu movetur, reliqua mota movet, nec illo cessante caetera movebuntur, sicut in minore quoque mundo, si cesset motus cordis, omnes animalis motus perire necesse est. Joan. Pic. Mirandul. in Astrolog. Lib. III. 309.

Omne motum corporeum, omne movens incorporeum. Conclus. Secund. Chald. 54.

plenitudinemque materiæ conjungit. In organismo lumen naturatum, materia animata est; in eo identitas luminis, materiæ et motûs. Motus enim spontaneus per unionem lucis et materiæ procreatus est. Tres sunt liberi horum sponsalium. Sub dominio materiæ planta, sub dominio motûs animal, sub dominio luminis homo procreatur. In homine spiritus materiæ maritatur. Inde repletur a septem sanctis Dei spiritibus *). Tres super columnas constructum est templum spiritûs, super quatuor illud naturæ: septem autem columnis incumbit templum hominis, in quo summa revelatio vitæ terrestris.

*) „Es sind sieben Geister Gottes, die haben sich alle sieben bewegt, und das Licht darinnen hat sich auch bewegt und der Geist, der aus den sieben Geistern ausgehet, hat sich auch bewegt.

Siehe, es werden alle sieben Geister Gottes zu gleiche geboren, keiner ist der erste und keiner ist der letzte, aber man muß auf den Kern sehen, wie die göttliche Geburt aufgehet.

Alhie muß ich den ganzen göttlichen Corpus in der mitten beyhm Herzen fassen und den ganzen Corpus erklären, wie die Natur wird, da wirst du den höchsten Grund sehen, wie alle sieben Geister Gottes einer immer den andern gebäret und wie die Gottheit keinen Anfang noch Ende hat. Darum siehe deines Geistes Lust und die ewige göttliche Freudenreich, die himmlische Wonne und körperliche Freuden, die in Ewigkeit kein Ende hat.

Detegit nobis mysterium manifestationis vitæ sancta illa numerorum doctrina, quam ab Indis, generis humani præceptoribus, assumsit Pythagoras *). Deus ex se prodiens cuncta procreat, et per reditum ad illum cuncta finiuntur. Legem epiphaniæ Indi in numeris spectavere **). Chinenses in doctrina,

Dann der Mensch ist aus allen Kräften Gottes gemacht, aus allen sieben Geistern Gottes, gleichwie auch die Engel, weil er aber nun verderbet ist, so quillt nicht allezeit die göttliche Geburt in ihm, auch nicht in allen.

Wann aber der Pfliz im Quellbrunn des Herzens gefangen wird, so gehet er in den sieben Quellgeistern auf in's Hirn, wie eine Morgenröte, und darinnen steht der Zweck und die Erkenntniß. Dann in demselben Lichte siehet einer den andern und fühlet einer den andern.“ Jacob Böhme Morgenröthe im Aufgang. pag. 98. 112. 115.

*) „Πάλιν δὲ ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς, Πυθαγόρας Μητάρχον Σαμῖος, ὁ πρῶτος φιλοσοφίαν τούτῳ τῷ ρήματι προσαγορεύσας, ἀρχὰς τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰς συμμετρίας τας ἐν τούτοις, ἃς καὶ ἀρμονίας καλεῖ τὰ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων σύνδετα στοιχεῖα, καλούμενα δὲ γεωμετρικά. Πάλιν δὲ τὴν μονάδα καὶ τὴν ἀόριστον δυνάδα ἐν ταῖς ἀρχαῖς.“ Plut. de placit. philosoph. L. I. 209.

**) La création n'est qu'une extraction, une extension; et la fin de toutes choses ne sera que

Y-king nominata, formam numero junxerunt. Cabbalistæ per numeros in profunditatem essentialis divinæ sese

la reprise de cette substance. Il n'y a rien de réel dans nos sensations, l'univers n'est qu'une illusion, une espece de songe, parceque tout ce qui paraît à nos yeux, n'est qu'une seule et même chose, qui est Dieu même, comme tous les nombres 10, 20, 100, 1000 etc. ne sont qu'une même unité répétée." BAILLY Lettres sur l'origine des sciences et sur celle des peuples de l'Asie. p. 53.

„Dieu ne desire rien hors de lui même. Dieu d'acte de sa volonté a créé le monde. Dieu dans le tems de la création, avait assigné à tous les hommes le même nombre de jours. Si aujourd'hui cet ordre est renversé, ils doivent s'en prendre à eux seuls." EZOUR-VEDAM, ou ancien Commentaire du Vedam. T. II. p. 123.

„Les Brame sont les maîtres de Pythagore, les instituteurs de la Grece et par elle de l'Europe entiere." BAILLY. p. 51.

Doctrina numerorum vocatur apud Indos: Sank - hyo. E matrimonio duorum principiorum, quorum unum perfectum seu masculinum est, alterum autem imperfectum, seu femineum (Yang - Yn), omnes oriuntur numeri. Magnum unum, quod generat numeros, vocatur Tao (ratio universi). Apud Chineses Kon-fu-tse hancce numerorum philosophiam docebat. Vid. Friedrich Schlegel von der Sprache und Weisheit der Indier. pag. 144 — 145.

immerserunt. De cabala ait Pic. Mirandul. (in conclusion. pag. 74). „Sicut vera Astrologia docet nos legere in libro Dei, ita Cabala docet nos legere in libro legis.“

„Tria magna Dei nomina quaternarii, quae sunt in secretis cabalistarum per mirabilem appropriationem tribus personis Trinitatis ita debere attribui, ut nomen * sit patris, nomen * sit filii, nomen * sit spiritus sancti, intelligere potest, qui in scientia cabalae fuerit profundus.“

„Per nomen Jod, he, vau (יהו), quod est nomen ineffabile, quod dicunt Cabalistae, futurum esse nomen Messiae, evidenter cognoscitur futurum eum Deum Dei filium, per spiritum sanctum hominem factum, et post eum ad perfectionem humani generis super homines paracletum descensurum.“

„E mysterio trium litterarum, quae sunt in dictione Sabbath, id est * possumus interpretari cabalistiche tunc sabbatizare mundum, cum Dei filius sit homo, et ultimo futurum sabbatum, cum homines in Dei filium regenerabuntur.“

„Per nomen, quod tribus litteris scribitur, he, vau et aleph, quod nomen Deo propriissime attribuitur, per viam cabalistae Trinitatis mysterium cum possibilitate incarnationis nobis declaratur.“

„Si Deus in se ut infinitum, ut unum et secundum, se intelligat, ut sic nihil intelligamus ab eo procedere, sed separationem a rebus, et omnimodam

sui in se ipso clausione et extrema in remotissimo
suae divinitatis recessu profundam ac solitariam
retractionem, de eo intelligimus ipso penitissime in
abyssu suarum tenebrarum se contegente, et nullo
modo in dilatatione ac profusione suarum bonitatum
ac fontani splendoris se manifestante.“

„Qui sciverit, quid sit denarius in arithmetica
formali, et cognoverit naturam primi numeri
sphärici, sciet illud quod sit fundamentum secreti
magni Jobelei in Cabala.“

§. 4.

Aeterna monas in Deo; aeterna Dyas in spiritu
et natura; aeterna Trias in conscientia. In hac omnis
vita impleta atque perfecta est. Numerus nunc
ad diversitatem regreditur primitivam. Quaternarius
numerus est naturae; quinarium numerus primae ani-
mationis naturae, id est plantae; senarius animalis;
septenarius hominis; octonarius reipublicae; novena-
rius artium numerus. Denarius autem, perfectissimus
numerus, perfectam includit manifestationem, et
inde numerus motus est. Principium masculi-
num et foemineum, ut numeri impares et pares
ex unitate prodeuntia, per connubium omnia
generavere. In quaternario signatura est naturae
naturatae; quatuor elementa gignunt omnes rei ex-
tensae formas, quatuor tempora coeli terraeque men-
surant vitam. Quinarium plantarum esse numerum

nemo dubitet, qui cognoscit pentandriam et quinque partes, per quas figura plantæ signata est, ut illa animalis per septem (radix, caulis, folium, flos, fructus). Animal organismus motûs, et inde senarius (ex binarii et ternarii, diversitatis et unitatis, multiplicatione ortus) ejus animans est principium. Denarius enim et duodenarius identici sunt; in hoc ille naturatus est, in eo esse, fieri in illo. Hinc antiquissimis jam temporibus cœlum in duodecim partes ab Indis divisum est *). Animal, genitura

*) „La division du Zodiaque en douze signes a dû précéder l'ère chrétienne de plus de quatre mille six cents ans.“

B A I L L Y hist. de l'Astronom. anc. III. §. 10.

De perfectione septenarii vid. Macrobi. in somnio Scipionis Lib. I. 31. „Constat septenarius numerus vel ex uno, et sex, vel ex duobus et quinque, vel ex tribus et quatuor. Monas illa est mens, e summo nata Deo, quae vices temporum nesciens, in uno semper quod adest, consistit aevo, cumque utpote una, non sit numerabilis, innumeras tamen generum species et de se creat et intra se continet Nec te remordeat, quod cum omni numero praeesse videatur, in conjunctione praecipue septenarii praedicetur. Nulli enim aptius jungitur monas incorrupta quam virgini. Huic autem numero, id est septenario, adeo opinio virginitatis inolevit,

motûs, numerum quoque motûs possidet. Septenarius, numerus, per quem monas manifestata est, homini dicatus est. In eo plenitudo vitæ perfectæ. In septenario ternarius, id est mens manifestata, et quaternarius, id est natura manifestata, sese conpenetrant. Monas non numerus sed fons numerorum. Septenarius monadis est corpus. Per septem genios theophania impletur. Sunt quidem: natura, organismus, homo, scientia, respublica, ars, sapientia. Octonarium Pythagorici vocaverunt justitiam, quia *) „primus omnium, ita solvitur in numeros pariter pares, hoc est, in bis quaterna: ut nihilominus in numeros æque pariter pares divisio quoque ipsa solvatur in bis bina. Eadem quoque qualitate contextitur id est, bis bina bis“. Vide etiam Marsil. Ficin. in Platonem I. 376. Novem erant musæ, quæ cantû æternô Deos Heliconemque delectavêrint. Per multiplicationem ternarii cum ternario mens naturata manifestatur, id est in epiphaniam protrahitur. Multiplicatio enim corpus dat numeris; in novenario ergo medietas, seu pulchritudo, cum in eo mens corpus induat seseque cum corpore con-

ut Pallas quoque vocitetur. Nam virgo creditur, quia nullum ex se parit numerum duplicatus, qui intra denarium coarctetur, quem primum limitem constat esse numerorum.“

*) Ut ait Macrobius. I. 28.

penetret. In denario autem epiphania vitae divinae impletur. Cabalistae vocavêre decem emanationes Dei decem sancta nomina Dei. Discrevêre autem decem emanationes a decem numerationibus, quas vacaverunt Sehpiras, seu vestimenta Dei-vexilla regis: *) Doctrina numerorum ad primam summamque generis humani pertinet revelationem. Indi jam posteaque Pythagoras intellexêre, in mente esse unitatem atque possibilitatem multiplici-
tatis, mentem ergo, in qua idea omnium rerum, earum formas, ut sui ipsius corpus percipere. **) Monas est natura naturans, numeri sunt natura naturata. Per res externas numeri, qui potentiâ in mente sunt, actû in eam ponuntur. Omnis demon-

*) Vide Eckartshausen: Zahlenlehre der Natur, 1, 377.

**) „Νοῦς μὲν οὐ ἡ μονάς ἐστίν. ὁ γὰρ νοῦς κατὰ μονάδα θεωρεῖται. οἷον πολλῶν ὄντων ἀνθρώπων, οἱ μὲν ἐπὶ μέρους εἰσιν ἀναίςθητοι ἀπεριλεπ-
δοι, καὶ ἀπειροί, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἀνθρώπον ἓνα μόνον νοοῦμεν, ὃ ὁ τις ἔτυχεν ὁμοιος, καὶ ἰπῶν ἓνα μόνον νοοῦμον, οἱ δὲ ἐπὶ μέρους, εἰσιν ἀπειροί. τα γὰρ εἶδη ταῦτα πάντα καὶ γένη κα-
τὰ μονάδας εἰσι, διὸ καὶ ἐπὶ ἑνὸς ἐκάστου αυ-
τῶν τοῦτον ὅρον αποδιδόντες, λεγουσι, ζῶν
λογικόν, ἢ ζῶν χρεμετιστικόν ῥητέον.“ Plut. de
placit Philos. 209.

stratio, omnis functio intellectualis secundum Pythagoram a numeris regitur.

§. 5.

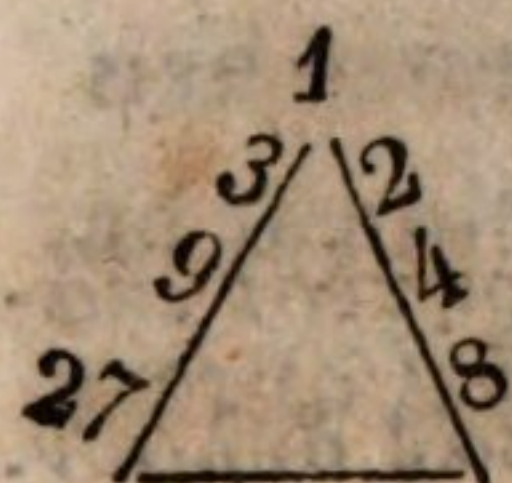
Ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρα Ψυχὰ παραδόντα τετρα-
κτυν

παγὰν, ἀεναον φύσεως ῥιζώματ' ἔχουσιν.

Hoc erat sanctissimum Pythagoreorum jusjurandum. In quaternario enim omnis natura omnesque ejus rationes continentur. Denarius, in quo actû omnes numeri, et quaternarius, in quo potentiâ sunt (4, 3, 2, 1 = 10) plenitudo a veteribus vocabantur. In quaternario generans et generatum, anima et corpus, mas et fomineum, par et impar reclusa sunt. Inde in eo semina omnium germinant rerum. Intervalla harmonica (διαπασῶν, διατεσσαρῶν, διαπεντε) ex rationibus numerorum quaternarii, unius ad alterum, prodeunt, atque procreant et cantum sphaerarum et harmoniam naturae. *)

*) „Unitas significat ipsam animae unitatem, simplicitatem sublimem et propriam divinae unitatis imaginem et in ipsa manentem. Dualitas processum animae in proprietatem suam unitate inferiorem et quadam jam ratione multiplicem. Trinitas regressum ejus ad unitatem, tum propriam, tum divinam.

Nam elementa quoque, secundum veteres (Vid. Ficin in Platonem) harmonice sese habent invicem. „At harmonica ratio, variorum similitudine constans, et dissimilia facit similia, et inaequalia communi quadam aequalitate connectit. Deus animam mundi componens, utitur harmonica ratione, tum in rerum generibus invicem commiscendis, tum in proportionibus ipsis “ (Ficin. 414.)

In his utique numeris Deus rationes omnes comprehendit harmonicas. Nam in sesquioctava inter novem et octo proportionem progenuit tonum Musis novem obtemperantem. In sesquialtera inter tria et duo Diapente, gratiam vocis quintae veneream, in sesquitertia, inter quatuor atque tria Diatessaron mercurialem vocis quartae naturam, sese consonantiis accomodantem. In dupla, inter duo et unum, inter quatuor et duo, rursus inter octo et quatuor, Diapason, id est universam et absolutam octavae vocis peperit melodiam Apollini dedicatam, in tripla inter tria et unum ita novem inter et tria, rursus viginti septem atque novem Diapason Diapente, id est octavae simul et quintae Jovialem composuit symphoniam. “ Marsil Ficin. in Plat. Tim. 414.

Animam harmonica ratione generatam esse, Plato jam et Pythagoras asseruerunt. Aeternam universi musicam veteres persenserunt menteque perceperunt.

Ex unitate non modo numeri sed et figurae prodeunt. Plato explicat in Timaeo essentiam trianguli originemque figurarum et solidorum *)

Figurae corpora sunt numerorum. Motus, ex unione luminis et materiae ortus, procreat numerum et formam, sonum et colorem, aestum et frigus, odores et saponem, fluiditatem et densitatem, omnesque

*) „Νῦν δ' οὖν τὴν διάταξιν αὐτῶν ἐπιχειρητέον ἐκαστῶν καὶ γένεσιν ἀήδει λόγῳ πρὸς ὑμᾶς δηλοῦν. Πρῶτον μὲν δη πῦρ καὶ γῆ καὶ ὕδωρ καὶ ἀήρ, ὅτι σώματα ἐστί, δῆλόν ποιν καὶ παντί. το δε τοῦ σώματος εἶδος πᾶν, καὶ βάθος ἔχει. τὸ δέ βάθος αὖ πᾶσα ἀνάγκη τὴν ἐπίπεδον περιειληφέναι φύσιν. ἥ δέ ὀρθὴ τῆς ἐπιπέδου βάσεως ἐκ τριγώνων συνέστηκε. τὰ δὲ τρίγωνα ἅπαντα ἐκ δυοῖν ἄρχονται.“ etc. Plat. Timaeus 351. Ed. Bipont.

„Fit enim tribus dimensionibus impletis corpus solidum quod στερεον vocant, qualis est tessera, quae cubus vocatur. Nec non omnium corporum tres sunt dimensiones, longitudo, latitudo, profunditas. Termini adnumerato effectum ultimo quatuor, punctum, linea, superficies et ipsa soliditas. Macrobius in somn. Scip. P. 35.

corporum qualitates. Numerus, sonus, aestus, odor, fluiditas pendent a lumine; forma vero, color, frigus, sapor et densitas a materia. Per numerum et formam, per sonum et colorem, per calorem et frigus etc. plenitudo vitae sese omnino manifestat. Nec numeri, nec formae possunt separatim existere. Per illorum connubium numeri corpus, formae animam induunt. Punctum a monade, linea a dyade, triangulum a ternario animatur. Figurae hae non oculis apparent mortalibus, sed symbola sunt divinae essentiae. Ut tres numeri sequentes sese habent ad primitivos tres, ita et figurae. Unitas hujus seriei (5), in medio collocata, non formam per se ipsam animare potest. Quatuor, multiplicans lineam, procreat quadratum; senarius numerus est circuli, id est trianguli naturati. Hinc radius sexies in circulo continetur. Septenarius, cum sit monas manifestata, egredi in epiphaniam facit circulum, et procreat ellipsin; octonarius, seu diversitas naturata, animat hyperbolam, egressionem circuli perfectam; novenarius, seu regressio ad unitatem naturata, generat parabolam, per quam circulus ex se proditus, in se regreditur. Hinc sectiones conicae oriuntur e circulo corporaliter manifestato, id est, e cono. Haece formae, ellipsis, hyperbola et parabola, non in esse sed in fieri naturae et inde in motu astrorum et organismi prodeunt. Silens autem circulus non in epiphaniam

egreditur. Nunc lumen in materiam sese immergit, et geniturae hujus matrimonii manifestant animam a luce receptam. Ubi corpus animam, et anima corpus induit, ubi fluxio temporis et constantia spatii conjunctae sunt, ibi forma cum numero, color cum sono, frigus cum calore, sapor cum odore maritantur, ibi organismus nascitur. Nec numeri nec formae realiter existunt, sed multiplicatio tantum numerorum et formarum. Multiplicatio trianguli (tetraeder) et quadrati (cubus) omnes solidas in se continet naturae inorganicae formas. Multiplicationes autem ellipseos, hyperbolae et parabolae (ellipsois, hyperbolois, et parabolis), id est manifestationum unitatis, diversitatis et reunionis, ad organismum pertinent; et quidem per multiplicationem epiphania perficitur. Quinarius, animans plantam, generat cylindrum, solidum plantis peculiare. Numerus quinque, inter quatuor, seu lineam manifestatam, et sex, seu circulum, collocatus, dum lineam cum circulo multiplicat, necessariè cylindrum procreare debet. Manifestum est, in parte plantae animalitantum, in fructu nempe, multiplicationes ellipseos etc. prodire posse. Longitudo in metallis, latitudo in plantis, profunditas in animalibus; inde in medio plantae, in folio nempe, quod est planta in planta, latitudo apparet. Radix ventri, folium pectori, fructus capiti aequiponenda sunt. Ut flos facies est seu extremitas fructus, ita quoque

caulis extremitates ventris et pectoris in se conjungit. Dum lumen ellipsin, hyperbolam et parabolam multiplicat atque animat, corpus et anima discernuntur separatéque prodeunt (pars expansa et pars contracta). Hinc nascitur ovoidum. Ovum, in quo sphaera naturatur et in epiphaniam protrahitur omnium radix formarum. Apud Indos mundus ex ovo nascitur. In animali perfecto, in homine nempe, tres cavitates (1, 2, 3, seu 7, 8, 9) venter nempe, pectus et caput formantur ex ellipsoide, hyperboloide et paraboloide, in quibus ovum animale sese dividit. Parabolois constituit formam cerebri, hyperbolois illam cordis, ellipsois vero illam testiculorum. In ventre ovum per ellipsoidem (praecipue in fömina), in pectore ovum per hyperboloidem, ac in capite ovum per paraboloidem repelluntur. Sic manifestatio manifestationis impletur ac plenitudo perficitur; monas, dyas et trias omnino naturatae sunt, et spiritus erumpere potest. In parabola summa manifestatio et pulchritudo; hinc extremitates, in quibus epiphania cavitatum, facies nempe et digitimanuum et pedum, nec minus penis et larynx parabolas ostendunt. Ratio in capite, voluntas in pectore, phantasia in ventre habitant; inde et in facie, id est in capitis extremitate, ratio per formas parabolicas, voluntas ejusque functiones et passionem

(malitia etc.) per hyperbolicas, phantasia autem per ellipticas exprimuntur. *)

„Warum führet man die Hand von der Stirn auf die Brust? —

Zu bekennen, daß der Sohn vom Vater von Ewigkeit geboren. Daß er vom Himmel herunter gestiegen, und Mensch worden. Joan. 1. 14.

Warum von der Linken zur Rechten?

Zu bekennen, daß der heilige Geist vom Vater und Sohn ausgehe. Weilen Christus durch sein heilig Kreuz uns von der linken Seiten des Zorns Gottes zu der Rechten der göttlichen Gnade gebracht hat. Colos. 1, 13. “

In deo aeterna immutabilitas et quies; mutatio et fluxio dumtaxat in epiphania. **) Numeri incipiunt et finiunt manifestationem; formae autem per multiplicationem ternarii primo incipiunt, et finiunt cum denario, seu duodenario ex multiplicatione senarii orto. Sphaera enim omnes in se includit formas et per universi infinitatem tantum repletur. Cur-

*) Vid Skizzen für Zoonomie von F. P. Cassel u. A. M. Wallenberg. Lucidius exponentur ideae haece in secundo fasciculo hujus operis.

**) Les Indiens nomment l'être suprême Achar, c'est à dire immobile, immuable. Bailly 51. (Sec. Bernier).

vae infinitae adsunt sed deflexiones modo de primitivo organorum typo indicant. —

§. 6.

Ut mens tantum rerum formam et numerum intelligere potest, sic et compositio corporum non ab analysi chemica sed a spiritû contemplatore matrimonii elementorum concipienda est. Indi cognoscere et substantiam et formam naturae, *) Graeci excoluerunt scientiam formae, aetas christiana autem scientiam substantiae. Quamvis vestigia reperiantur apud veteres de cognitione substantia-

*) Le corps de l'homme est composé de cinq éléments, la terre, l'eau, le feu, l'air et l'espace; de cinq qualités, le tact, la vision, le son, le goût et l'odeur; des cinq sens; des cinq parties mouvantes du corps, la bouche, les mains, les pieds et les deux parties honteuses; enfin des quatre puissances actives, l'entendement, la volubilité, la liberté et la vigueur ou la presumption qui produit le terme mien. Ces vingt quatre qualités, substances ou attributs se nomment *pracroudy* ou *tatvam*; ce *pracroudy* est distingué de *givâtma*, c'est-à-dire l'ame ou la vie vivifiante. Bagavadam 1. III.

rum, mystici soli veram illarum signaturam intellexerunt. Plato in Timaeo *) per mixtionem elementorum, sal generari affirmat, Macrobius de interstitiis inter elementa loquitur, **) Marsil. Ficin. in Plat. Timaeum et in Plotinum connubia elementorum enumerat. ***) Sic etiam veteres formas ele-

*) De mixtionibus elementorum vid. P. 366. etc. Ed. Bipont. Decompositione humani corporis Plato ait: „Ταῦτα ἡμῶν διανοηθεῖς ὁ κηροπλαστής, ὕδατι μὲν καὶ πυρὶ καὶ γῇ συμμίξας καὶ συναρμοσας, ἐξ ὁξέος καὶ ἁλμυροῦ ξύνθεις ζύμωμα, καὶ ὑπομίξας αὐτοῖς, σὰρκα ἔγχυμον καὶ καλακὴν ξυνέστησε.“ (Pag. 397.)

**) „Item, cum quatuor sint elementa, ex quibus constant corpora, terra, aqua, aër et ignis: tribus sine dubio interstitiis separantur; quorum unum est a terra usque ad aquam, ab aqua usque ad aërem sequens, tertium ab aëre usque ad ignem. Et a terra quidem usque ad aquam spatium, necessitas a physicis dicitur; quia vincere et solidare creditur quod est in corporibus lutulentum.“

***) In Platon. Pag. 419. In Plotin. Pag. 544. „Aqua sane cum ad terrenam cogitur densitatem, desinit esse jam aqua fitque chrySTALLUM.“

mentorū determinavêre; speciem ignis e pyramide, speciem aëris ex octaëdro, speciem aquae ex ico-
saëdro, speciem terrae e cubo constitui asserue-
runt. „Significare volunt, inquit Ficinus, proprieta-
tem quandam in his cunctis communiter esse per-
similem.“ Dodecaëdram ex ternarii et quaternarii
multiplicatione generatum, omnes has in se inclu-
dit formas. Sed ut veteres Graeci rerum figuras
cognovêre, mystici et alchimistae medii aevi na-
turae substantias mente penetravêre. Sic geomet-
ria primo, postea autem analysis excultae fuerunt.
Omnes mystici et praecipue Albertus Magnus, Ray-
mundus Lullus, Paracelsus, Jacobus Boehme, Ba-
silius Valentinus, etc. per inspirationem divinam la-
pidem philosophorum possidebant atque per eum
rerum essentiam intuebantur. Speculum naturae
vocavêre quintam illam omnium essentiam. Spiritus
mercurialis, Spiritus Sulphureus et
Spiritus Salinus omnia animant corpora. „Wie
Adam, der erste Mensch aus einem Erdenkloß von dem höch-
sten Schöpfer formiret ward, erzeugte sich doch noch keine
endliche Beweifung eines empfindlichen Lebens, bis ihm
erstlich Gott einen Athem einbließ, da ward der Erdenkloß
in ein Leben erwecket, in der Erden war das Salz, id est,
corpus, die einblasende Luft war der Mercurius, der
Geist durch solche Einblasung gab ihm alsbald die Luft,
eine recht bequeme Wärme, das war Sulphur, id est
ignis, da regte sich hernach und bewies Adam durch solche

Bewegung, daß ihm eine lebendige Seele eingegossen war. Denn Feuer kann ohne Luft nicht seyn, und auch hinwiederum keine natürliche Luft ohne Feuer, das Wasser war dem Erdreich einverleibet, weil sie nothwendig zusammen, so anders Leben folgen soll, in gleichmäßiger gesetzten Concordanz stehen müssen. Also ward Adam erstlich aus Erden, Wasser, Luft und Feuer, aus Seel, Geist und Leib, endlich aus Mercurio, Sulphure und Sale erwecket, zusammen gebauet und geboren. (Basil. Valentin. Vom großen Stein der uralten Weisen. P. 56.)

§. 7.

Corporea simulacra luminis, motûs et gravitatis sunt Mercurius, Sulphur et Sal. Mercurius oritur e connubio ignis et aëris, Sulphur e conubio aëris et aquae, Sal e connubio aquae et terrae. Nas- citur corpus ex igne et moritur in terra. Terra qui- dem ipsa quadruplicitatem ostendit corporum, quo- rum quodvis uno elementorum correspondet, me- tallum nempe igni, inflammabilia aëri, sal aquae et lapides terrae. Organismus vero, ubi lux, motus et materia sese penetrant, tres tantum substan- tias, per has naturae animas vivificatas, in se in- cludit. Prima manifestatio harum substantiarum in natura inorganica, secunda in plantis, tertia manifestatio, quae fit per multiplicationem primae et secundae, in animalibus reperitur. Mercurius,

sulphur et sal, quae in natura inorganica occurrunt, simulacra modo corporea sunt illorum spirituum, a quibus plantae et animalia animantur. Vaporem spirituosum Mercurio - Salino - Sulphureum veteres *πανσπερμία* vocaverunt. *) „Est spiritus ex subtiliori cölestis aurae sive ex elementorum portione compositus“. Mercurius dominat in animalibus, sulphur in plantis, sal in terra. Animal autem est caput terrae, planta est pectus, terra est venter terrae. Mercurius plantarum est principium aethereum, sulphur est principium resinosum et sal est principium narcoticum. In animalibus cerebrum summa metamorphosis est spiritûs mercurialis, cor spiritûs sulphurici, hepar spiritûs salini. Cerebrum mercurium ut spiritum ventriculorum, pectus sulphur ut acidum carbonicum, venter sal ut sal secernit. Haece tres substantiae identice conjunctae sunt in sanguine, ut et chemia demonstrat.

Cum autem secretiones sanguinem manifestent et in epiphaniam protrahant, mercurius quoque in semine, sulphur in felle, sal vero in urina prodit. Eadem ratio reiteratur in hepate, pancreate et splene, modo tantum inverso, ubi hepar in caput insurgit. Nervi e mercurio praecipue, ossa e sale,

*) Vid. Athanas. Kircher. *Mundus subterraneus*.
Pag. 327.

musculi vero et vasa e sulphure componuntur. Nam ut omne elementum reliqua rursus in se abscondit et per ea föcundatur, ita quoque et mercurius et sulphur et sal tria omnia in se continent. Alchemistae *) internam corporum compositionem cognoverunt; chemiam ab antiqua unitate delabi necesse fuit ad multiplicitatem corporum cognoscendam. Nunc autem, multiplicitatê impletâ, ad unitatem regredere debet scientia. Forsan substantiae illae magni chemistae nostri aevi (Andronia, Teli-ke) Mercurio et Sulphuri respondent.

Hae autem substantiae oculis corporalibus non spectandae sunt. Si prodeunt, corpus jamjam induerunt et multipliciter figuratae tantum arripiuntur. Hinc chemia eas non ostendere potest, sed existimandae sunt artis unitates, quarum diversitates, id est formas, chemista cognoscere debet. Compositio partium corporis singularium, ex illarum ideâ relucens, per horum spirituum multiplicationem intimamque penetrationem reperienda est. Partes, in quibus oxygenium et principium azoticum praeva-
lent, a mercurio, eae, in quibus prinzipium azoticum et hydrogenium dominant, a sulphure, atque illae, in quibus hydrogenium et carbo, a sale generantur.

*) Vide Theatrum chemicum. I. II.

§. 8.

Summi igitur manifestationis numeri et summae figurae (7, 8, 9, ellipsois, hyperbolois, et parabolis) nec minus summae Mercurii, Sulphuris et Salis metamorphoses corpus humanum generant. Dum soni et colores in animalibus, sapes et odores in plantis, densitates et fluiditates in natura inorganica evolvuntur, homo numeri formaeque pulchritudinem in plastica corporis musica exhibet. Prima motûs manifestatio, (densitas et fluiditas) in terra, secunda (sapes et odores) in plantis, tertia (soni et colores) in animalibus, quarta (numeri et formae) in homine praecipue prodire necessarie debent. Calor autem et frigus, quamvis omnibus insint corporibus, in animali tamen, quia motus ei peculiariter insidet, maxime separata sunt (aves, pisces). Per motum universum sese audit et videt, sese sentit, olfacit, gustat, et tangit. —

Per partes motûs naturantes, per numerum nempe, per sonum, calorem, odorem, fluiditatem, lumen sese percipit; per partes motûs naturatas, per formam nempe, colorem, frigus, saporem et densitatem materia sese percipit. (Prophetia *), auris,

*) Id est sensus, futura praesagiente animo praesentire.

oculus, sensus caloris, olfactus, gustus, tactus). In prophetia identitas numeri et formae, in sensu κατ' ἐξοχήν identitas caloris et frigoris, in tactu identitas fluiditatis et densitatis. Per motum aeterna universi musica oritur. *) Septem soni musices in mercurio, sulphure et sale, et quatuor elementis ut septem colores reperiuntur. Spiritus mercurialis est rubro colore indutus, spiritus sulphureus caeruleo (aether), spiritus salinus flavo. Ignis

*) „Τὴν γὰρ τῶν ὄντων φορὰν, καὶ τὴν τῶν ἀστέρων κίνησιν οἱ περὶ Πυθαγόραν, δὲ καὶ Πλάτωνα, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, οὐκ ἄνευ μουσικῆς γινέσθαι, δὲ συνέσταναι ἔφασκον πάντα γὰρ κατ' ἀρμονίαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατεσκευάσθαι φασιν.“ Plut. de Musica (p. 445). „Inexpugnabili ratiocinatione collectum est, musicos sonos de sphaerarum coelestium conversione procedere: quia et sonum ex motu fieri necesse est: et ratio, quae divinis inest, fit sono causa modulaminis.“ Macrobius in Somn. Scip. 112.

„Μιγνὺς δὲ μέτα τῆς οὐσίας, καὶ ἐκ τριῶν ποιησάμενος ἓν, πάλιν ὅλον τουτο μίρας ὅσας προσῆκε διενειμεν, ἑκάστην δὲ ἐκ τε ταυτου καὶ θατέρου καὶ τῆς οὐσίας μεμιγμένην. ἤρχετο δὲ διαρῆιν ὧδε μίαν ἀφείλε το πρῶτον ἀπὸ παντὸς

est purpureus, aër est luteus, (gaz acide nitreux) aqua est viridis, terra est violacea. Hinc manifestum est, corpora densa dumtaxat sonare; emmittunt enim sonum seu numerum in eis inclusum, cum e contrario in fluidis esse numeri sit. —*) Hinc etiam patet, metalla, per spiritum mercurialem seu diapason (Octavam) animata, pulcherrimos plenissimosque sonos proferre. Hinc parabola, forma ternarii manifestati, ad summum sensum, ad aurem nempe, pertinet. Hac forsitan ratione qualitates sonorum diversae explicari possunt.

Tali modo colores corporum intelliguntur. Spiritus mercurialis animalis (color ruber) in epiphaniam protractus, purpureus fit; spiritus sulphureus plantae (color caeruleus) per realitatem viridis fit, spiritus salinus terrae (color flavus), sese manifestans, colorem violaceum et aurantium metallorum generat.

μοῖρσαν. μετὰ δὲ ταύτην ἀφήρει διπλασίαν ταύτης, τὴν δ' αὖ τριτην, ἡμιολίαν μὲν τῆς δευτέρας, τριπλασίαν δὲ τῆς πρώτης. τεταρτην δὲ, τῆς δευτέρας διπλῆν. πεμπτην δὲ, τριπλῆν τῆς τρίτης, τὴν δ' ἑκτην τῆς πρώτης ὀκταπλασίαν, ἑβδόμην δὲ ἑπτα καὶ εἰκοσαπλασίαν τῆς πρώτης. etc. Plat. Timaeos 313. Ed. Bipont.

*) Ipsa inter fluida corpora soni eo magis validi sunt, quo pondera specifica majora. (Vid. Chladni. Akustik Pag. 261. Identitas numeri et formae, per figuras sonorum clare testata est.)

Simulacra luminis, materiae et motûs in corpore humano sunt: sensatio, assimilatio, locomotio. In ternario hoc, possibilitas corporis. Realitas ejus est in quaternario, in nervo nempe, in osse, musculo et vase. Totalitas residet in functionibus earumque signis visibilibus, organis nempe (encephalum, cor et hepar.) (Vid. tabulam primam). Partes naturantes: encephalum et nervi, triplicitatem includunt, (cerebrum, cerebellum, spinam — nervos sensibus et musculis inservientes et systema gangliosum). Partes vero naturatae: cor et vas, quadruplicitatem in se continent (ventriculos et auriculas — arteriam, venam, vas lymphaticum et capillare.) In nervis, qui sunt esse luminis in corpore, exitus et reditus non separati sunt, ut et radii luminosi aeternum e sole effluunt atque in eum refluunt. Ellipsis autem circulationis, cujus foci pulmo et hepar sunt, per motum manifestatum moderata, circuitum in se scissum ostendit, radiosque arteriosos emittit, et venosos recipit. Reunio cordis et cerebri assimilationem organaque generat. Cutis et sensus*) universum idealiter,

*) Schelver lucide demonstravit, sensus esse cutis metamorphoses. Zeitschrift für organische Physik. II. S. 119.

membranae mucosae secretionisque organa realiter assimilant. Septem sunt sensus, qui imaginem totius corporis effingunt. In cute et sensibus, in quibus assimilatio externa, nutritio et secretio, recipere et dare conjunguntur. Oculi lucem emittunt, animam in magnetismo aliis infundunt. In membranis vero mucosis nova oritur discordia. Assimilatio ignis seu spiritûs sulphurei per pulmones, illa terrae, seu spiritûs salini per ventriculum fit. Pulmo est venter in pectore, cum e contrario canalis intestinalis pectus in ventre sit. (Hinc nullum aliud organum omnibus in animalibus ita per totum corpus dispersum est, quam pulmones.) Dum in pulmonibus secretio et nutritio uni organo affixae sunt, venter, qui est corpus in corpore, cum omnino naturet vitam, omne metamorphoseos momentum per peculiare organum limitat, atque simulacrum fit totius corporis. Hepar repraesentat caput, lien pectus, pancreas ventrem, renes ambo bracchia, testiculi ambo pedes. Hic summum ultimum fit. Hepar, lien et pancreas, capiti, pectori et ventri similia, secretionem uniunt et nutritionem; renes vero et testiculi ut bracchia et pedes egestionem tantum repraesentant. Hic corporis septenarius manifestatio quasi naturata est illius, e ternario et quaternario compositi, et inde aliter figuratur. Per haec organa secretio et nutritio in ventre segregatae sunt. Partes contrariae secretionis, os nempe et aër transpirationis, per sal

signatae sunt. Canalis intestinalis, qui est cuti par, secretionem nutritionemque conjungit. Ventriculus agit chemicé, canalis vero mechanicé. Chemia enim est internum naturae matrimonium, *) mechanismus vero externum. In mechanismo magnetismus silensque universi magia.

Saepe enunciatum est, vocem, epiphaniam pectoris, generationi, ventris epiphaniae respondere. Tali modo septenarius corporis humani, sese multiplicans atque naturans, vitae organicae manifestationem implet. In eo enim efficiens et effectum, eorumque epiphania conjunguntur. Corpus humanum quoad functiones tanquam ellipsis in se regrediens existimandum est; incipit haec in cerebro, finitur

*) Toutes les différentes substances ont la même origine; elles ont donc une analogie naturelle et nécessaire, et cette analogie est telle que chaque substance est à l'égard l'une de l'autre, ou mâle, ou femelle: toutes s'engrangent; toutes sont disposées, conformées de manière à s'unir pour faire un tout. C'est par cette conformation, que dans leur amalgame ou mélange, elles composent des modifications de matières différentes des deux composans. Philosophie de Monsieur Nicolas I. 159.

in testiculis. Ut in systemate harmoniae modi tonorum invicem concatenati sunt, ita quoque functiones et organa harmonice invicem conjuncta sunt viceque rhythmica vitam perficiunt naturatam. Ut in prototypo organismus secundum musicas rationes est, tali modo etiam fit in simulacro. Genitura formarum organismi genituram quoque substantiarum moderat. Omnis secretioni solidi cujusvis corporis, secretio cujusvis fluidi correspondet, semen nempe cerebro et nervo; sanguis cordi et vasi, urina ossi, transpiratio musculo, expiratio pulmoni, succus gastricus ventriculo, excrementa canali intestinali. Sic etiam omnis sensus secretionem peculiari praeditus est. Secretiones corpus sunt sanguinis.

Identitas vitae lumen, materiam et motum, tribus in cavitatibus vineta, ad existentiae unitatem religat atque sic vitam aeternum unam manifestat.

§. 10.

Septenarius, ut corporis humani partes disponit, sic et morbos. Genii septem splendorem ac gloriam coeli, septem mali spiritus culpam poenamque terrae annunciant. Sed spiritus hi per morbos tantum singulares, qui eorum membra corporea sunt, sese manifestant. Concatenatio interternarii et quaternarii corporis, infinitas generans

relationes, efficit, ut species formaeque morborum apparentes quantitativae sint atque numero non determinandae. Classibus autem Septenarius praeest. In ternario protrahens ad epiphaniam multiplicatio locum obtinet. Cum enim in manifestatione quaevis trium naturae animarum identice rursus tres omnes in se includat, reiteratur epiphania cujusvis illarum in morbis cujusvis animae. Inter morbos lucis, lux in luce prodit ut mania, materia in luce ut apoplexia, motus in luce ut epilepsia. Inter morbos motûs lux in motu prodit ut catalepsia, motus in motu ut febris, materia in motu ut phthisis. Inter morbos materiae, lux in materia prodit ut hypochondriasis, motus in materia ut morbi contagiosi, materia in materia ut cancer. (Vid. tabulam adnexam).

§. 11,

Tria maniae genera sunt: ecstasis, mania, amentia. — Ecstasis ad ventrem, seu phantasiam, mania ad pectus seu voluntatem, amentia ad caput, seu rationem pertinet. Hinc in ecstasi phantasia in aethereas extollitur regiones. Hinc in mania saeva voluntatis perturbatio, in destructione modo voluptatem quaerens. Hinc in amentia mentis defectus; exaltatio enim mentis non est morbus. In epilepsia, ubi motus in lumen irruit, con-

scientia tollitur, musculi autem flexores praevalent. Cum in apoplexia materia in lumen penetret, omnes perturbatae sunt functiones, motus autem pulsus naturalis est, aut imo validior fit.

Catalepsia, quae plenissimam motus a luce penetrationem ostendit, altera ex parte maniae affinis est, alterâ autem in ea omnis motus rhythmusque opprimitur. Tempus quasi ex organismo abolitum videtur disparetque rhythmus ipse generationis idearum; aegrotantes ibi pergunt, ubi ante illius accessum desierunt. Cum vero motus lumen et materiam in se abscondat, morbus quoque motus in motu, febris nempe, totum aggreditur corpus. Febris inde, efficiens ut motus, corporis totalitas, in epiphaniam egrediatur, omnes spatii temporisque qualitates implet. Febris, morbus κατ'ἐξοχὴν, unitas morborum est appellanda; reliqui fere omnes ex ea nasci in eamque facillime transire possunt. In phthisi, idea febris in materiam transformata apparet. Morbi enim pectoris, a motu, thoraci insidente, sumentes characterem, totum corpus, caput simulque et ventrem penetrant. Hinc perniciose phthiseos natura. Cum voluntas insit pectori, patet et in ejus morbis animum, voluntatis manifestationem, vel elevari, vel deprimi (phthisis, dyspnöa).

In hypochondriasi lumen in materiam, caput in ventrem descendit. Hinc conscientia quasi nascitur in ventre, phantasia omnem penetrat vitam,

ergoque, ut aethereum exuat characterem, coacta est. Ut somnium statû sanitatis per noctem in ventre habitat, hoc in morbo per totam diem ventri insidet. Discernendae sunt hypochondriasis propriae sic dicta, quae est morbus virorum, et hysteria, quae est morbus mulierum. Morbus hic praecipue ad illos pertinet, in quibus diversarum characteres gentium clare signati sunt. Sic apud Anglos Spleen, qui est morbus virilis, apud Gallos autem Hysteria, quae est morbus femininus, saepius reperitur; ambae autem nationes polos tantum unius ideae exprimunt, Angli polum marem, Galli polum fömineum. Ambae plenissimam vitae terrestri manifestationem exhibent. In morbis contagiosis gravitas (materia) mysticam suam, cuncta unientem vim revelat. Morbi hi, qui motum in materia repraesentant, historicum vitae organicae rhythmum demonstrant. Cum totum invadant corpus ac in primitivum fluiditatis statum resolvere tendant, saepius in morbos cutaneos transmutantur. Cutis enim peripheriam simulque centrum conjungit, quod alterâ ex parte phaenomena magnetismi animalis, alterâ autem illa reproductionis luxuriantis demonstrant. In cancro materia corpus omnipotenter gubernat.

Principium frigoris, (*Ψυχρος*) quod habitat in ventre ut calidum pectori innatum est, cum principium

quoque formaturae sit, multiplices ventris pseudo-productiones generat. Acrimonia, (materia peccans) quae secundum antiquos medicos plurimorum morborum causa fit, in cachexiis praecipue locum obtinet. Materia enim essentialiter morbosa est.

In tabella nostra mania, catalepsia et hypochondriasis invicem sibi affines sunt, talique modo epilepsia, febris et morbi contagiosi alterâ ex parte, alterâ vero apoplexia, phthisis et tabes (cancer). Haec pathemata, cum hæreditaria sint, præ dispositionem in corporis habitu annuntiant. Præ dispositio ad apoplexiam, ventrem in capite, per transformationem totius corporis in ventris figuram signata est. Praedispositio ad tabem per dimensionem longitudinis negationemque profunditatis, quae est dimensio ventris, indicata est. Sic etiam in hypochondriasi, longitudo, dimensio capitis, toti impressa est corpori. Ubi autem ad phthisin adest diathesis, vis pectoris ejus extremitatibus, manibus nempe colloque, per immodicam innata est longitudinem. Necesse est, hosce morbos, a materiae potentiâ procreatos, in corporis habitu figuratos esse. Hoc nulli alii morborum tantopere peculiare est.

§. 12.

Cum in quaternario corporis sit realitas, ejus morbi naturati jamjam sunt, neque necesse est, eos,

tanquam illos ternarii, per multiplicationem natura-
 ri. Oriuntur autem morbi per transmutationem syste-
 matis unius in alterius naturam. In nervo esse
 luminis, in osse materiae esse, in vase et musculo
 esse motûs. Epiphania nervi in doloribus et para-
 lyti; epiphania ossis in rachytide, trichomate, scro-
 phula et scorbuto; epiphania musculi in spasmo et
 arthritide, illa denique vasis in phlegmasia, hae-
 morrhagia, chlorosi et hydrope. Systema nervosum
 naturans est systematis vascularis, musculus na-
 turans est ossis. Hinc quadruplicitas morborum in
 osse et vase, duplicitas autem duntaxat in nervo et
 musculo. Cum in nervis lumen existat, et inde sui ip-
 sius conscientia, quae contrarios in se abscondit polos,
 in nevrosibus quoque summa contraria conscientiae et
 abolitionis prodeunt (dolores, paralysis). Dolores se-
 cundum tres cavitates diverse modificantur; capiti
 maxime inest individua doloris figuratio, (hemi-
 crania, clavus, cephalaea); ad ventrem autem
 pertinet unitas doloris (colica). In pectore dolor
 non peculiarem induit formam, sed cum spasmo
 pectoris identice unitur (asthma); manifestum est
 id naturae motûs convenire. Paralyti seu aboli-
 tioni nervi, epiphania musculi respondet. Ut he-
 miplegia latera corporis adoritur, sic etiam chorea
 St. Vit. tonicam convulsionem musculorum dextri et
 sinistri lateris ostendit. Paraplegia autem, seu in-
 ferioris corporis partis paralysis, tetano respondet,

in quo convulsio adest musculorum anticorum seu posticorum (opisthotonus, emprosthotonus). In musculo enim eadem scissio locum obtinet, quae in nervo adest. Summa musculi epiphania in spasmō, summa ejus abolitio transmutatioque in ossis naturam, in arthritide spectanda est. Necesse est, epiphaniam musculi abolitioni nervi, et e contra abolitionem musculi epiphaniae nervi respondere. Hinc arthritis rursus tres cavitates infestat; in earum autem extremitatibus modo, in facie nempe, manibus et pedibus, prodit, quod ad characterem musculorum necessarie pertinet morbus hic. (Odontalgia, chiragra, podagra).

§. 13-

Per vas et musculus motus in formam coactus est. In musculis forma, in circulatione formatura. Systema circulationis transsubstantiationem substantiarum aeternam perficit. Idcirco sanguis, qui potentiā est, quod actū sunt secretiones, apud medicos priorum aetatum pro multorum pathematum causa habetur. Epiphania vasis ejus quaternarium sequitur. Aegrotat arteria in phlegmasiis, vena in hāorrhagiis, vas lymphaticum in chlorosi, vas capillare in hydrope. In phlegmasiis pars inflammata re vera comburitur, diversique inflammationis exitus efficiunt, ut phänomenon combustionis organicae in

apparitionem egrediatur. In arteria principium calidum, in vena autem principium frigidum. Cum motus efficiat vices caloris et frigoris, arteriaeque insit calor, inflammationem ad arteriam pertinere necesse est. Per combustionem corpora e vinculis terrae sese emancipant repetuntque primitivam luminis libertatem. Erysipelas exhibet invasionem latitudinis seu electricitatis corporis, facileque idcirco in gangraenam transit. Phlegmasia autem, quae profunditatem seu chemicam corporis dimensionem aggreditur, facilius in suppurationem finitur. — Chlorosis, quae repraesentat omnem motum, circulationem, ejusque manifestationem plasticam, assimilationem nempe, aegrotantem, feбри similis, totum infestat corpus, ventrem et caput. Hydrops, a deficiente absorptione saepe derivatus, ut vera systematis capillaris epiphania existimandus est. Manifestum est, hoc in morbo systema lymphaticum reprimi.*) Arteria plastice figurata est per systema capillare, vena autem per systema lymphaticum. Cum idcirco nisus arteriae periphericus per systema capillare naturetur, patet, hydropes omnes corporis partes, caput, ventrem, pectus et extremitates aggredi; facile aqua generatur per electricas membranas serosas. Systeme-

*) Vid. Sommering. de morbis vasorum absorbentium.

ma autem venosum, cum in eo fieri sit nisus centripetalis, non peculiarem morbum exhibere potest. Haemorrhagiae vero rhythmum evolutionis organorum sequuntur; primo caput, deinde pectus, ultimoque venter aegrotant, (epistaxis, haemoptisis, haemorrhoids vitae aetates comitantur.)

§. 14.

Non exstant quidem morbi ossibus vere addicendi, sunt enim ossa morbosa entitas, organismique materies; recentioribus autem temporibus nonnulli morbi ossium, suboles materiae, orti sunt. Facillime nervus a vitae prototypo deflectitur; in eo enim prima puritas libertasque luminis, vinculis coacta terrenis, reperitur. Omnes ossium morbi historicam tenent originem et successive sese formavêre. Attinget hoc rachitidem, scrophulam, scorbutum, trichoma, quae ossa infestant eorumque producunt molitudinem. Trichoma morbus est unguum pilorumque telae, quae ad ossa pertinet.

§. 15.

In ternario corporis spiritus mercurialis, spiritus sulphureus et spiritus salinus ad epiphaniam prodeunt; in quaternario autem quatuor elementa manifestantur. Aura quasi maniaca, epileptica, et

apoplectica generatur, et hisce in morbis substantiam cerebri corripuens, spiritum mercurialem aegrotantem demonstrat. Per luxuriantem vero spiritum sulphureum crusta inflammationis in febribus procreatur. In cancro spiritus salinus egoisticam suam, omnia consumentem manifestat naturam. Sic et in morbis contagiosis organismus ad primam materiam reverti videtur. Materia animata horum morborum substantiam organismi naturatam continet. Secundum affinitates morborum mercurius rursus maniam, catalepsiam et hypochondriasin; sulphur epilepsiam, febrem morbosque contagiosos; sal autem apoplexiam, phthisin et cancrum gubernant. Ignis omnia usque ad unionem penetrans natura in doloribus prodit; in dolore enim nervus se ipsum penetrat atque affirmat. Musculi respondent elemento aëris; in hujus fluctuationibus plerique morbi ut phaenomena athmosphärica adsunt; sic et morbi musculorum alternatione contractionis et expansionis formantur. Aqua autem corporum fons et origo; per unionem principii orientalis et occidentalis terrae, mutuam omnium qualitatum penetrationem constituens, vasi aequalis est. Ex hoc oriuntur organa, sic ut vegetantes ex aqua. In morbis ossium terra potentiam egoistice in se existentem manifestat. Horrendi morbi hi, sed rari, sic et terra aegrotat raro, sed tremendis motibus. Sic vero, ut aqua omnem

terrae quadruplicitatem comprehendit, vasis idea quoque figurata est e quatuor vasis, ex arteria, vena, vase lymphatico et capillari. Arteria et vas capillare positivitatem nisûs formativi; vena autem et vas lymphaticum ejus negativitatem exhibent. Quatuor haec vasa rursum elementis respondent diversique inflammationis exitus vasis seu elementis quatuor aequantur; gangraena nempe arteriae, suppuratio venae, induratio vasi lymphatico, et resolutio vasi capillari. Arteria (ignis) est vas in vase; ea combusta, organum est destructum et carbonisatum. Vena (seu aqua) vincente, cohaesio resoluta est (pus); vase autem lymphatico (terra) vincente, cohaesio generata est (induratio). Per vasa enim capillaria (aërem) resolutio, quae est assimilatio per universum, diaphoreticé fit.

Sicut terra animatur ab aëre, aqua autem ab igne, sic etiam os a musculo, vas a nervis animam recipit. Hinc quoque alterâ ex parte morbi musculorum et ossium, alterâ autem morbi vasorum et nervorum alternant. Arthritis exhibet epiphaniam ossis in musculo, rachitis illam musculi in osse. Dolor et phlegmasia intime conjuncta sunt; paralysis moltoties vehementem sequitur haemorrhagiam. In morbis ossium maxime patefit materiae animalis potentia; hinc eis praecipue acrimonia imputata est, ut haec in universum apud senes sapientesque medicos multorum morborum radix existimata est.

In scorbuto corporalis organismi substantia ad alcalinam transsubstantiata est. Sal enim aquam et terram, alcali et acidum in se vincit, et idcirco morbus hic per aquam salsamque nutritionem producit. Acida per inspirationem quasi ut antidota hoc in morbo administrata sunt. Sic quoque Alcalismus naturalis per plantas acres in organismum revocatur (cochlearia, etc). —

§. 16.

Septenarius corporis reiteratur atque naturatur altera ex parte, quoad assimilationem internam per hepar, lienem, pancreas, renes et testiculos, ex alterâ vero parte, quoad assimilationem externam, per prophetiam, oculos, aures, sensum caloris, olfactum, tactum et gustum. Tali etiam modo per morbos horum septenariorum illi primitivi corporis septenarii reiterantur atque naturantur. Pulmones, ventriculus et canalis intestinalis ternarium corporis repraesentant naturatum. Pulmo colligat lumen, ventriculus materiam, canalis intestinalis motum. *)

*) Vide Walther. Physiologie des Menschen. I. 164. motum peristalticum ad animale pertinere irritabilitatem egregie demonstrat auctor.

Cum pulmo et canalis intestinalis affines sibi sint, eorum morbi quoque similes sibi sunt (catarrhus, et diarrhœa; pertussis et dysenteria, quae ambae contagiosae sunt et infantes praecipue adoriuntur). Ventriculus, sedes chemiae animalis, thalamus est matrimonii substantiarum. Hic generatur substantia nutritionis. Per nervum enim trisplanchnicum ventriculi sympathia cum toto constituitur corpore; plexus coeliacus autem, qui est cerebrum ventris, substantias sibi affines proprio persentit sensu nutritionemque perficit. Hinc morbi ventriculi (anorexia, adipsia, bulimia, pica, polydipsia) ut plurimum symptomata aliorum sunt; si autem ut idiopathici formentur, characterem servant primitivum.

§. 17.

Morbi vero septenarii illius, qui simulacrum totius figurat corporis, duas in classes discernendi sunt. Cum enim per eos manifestatio manifestationis manifestetur, infinitas exhibent relationes, et non modo symptomatice reliquos comitantur morbos, sed etiam peculiare morbosas exhibent formas. Hae autem per laesionem vel functionum vel apparatus determinantur. Adsunt enim apparatus compositi ad functiones compositas naturandas. Morbi systematis biliosi, systematis urinosi et systematis generationis sunt, quoad functionem: Diabetes,

cholera, satyriasis; quoad apparatus: Obstipatio, dysuria et dyspermatisismus. Substantia nutritionis est sulphureo-salino-mercurialis; haec in diabete e corpore ejicitur loco salis, quod statû sanitatis excernitur. Functiones hic revertuntur, centralis fit peripherica et invicem. Cholera, vera hepatis epiphania, morbus idiopathicus est; icterus autem quamplurimum symptomatice occurrit. Alternat enim electrica cutis cum electrico hepate. Satyriasis, epiphania generationis, multoties quidem symptoma maniae est, (cum enim generatio functionem capitis in ventre repraesentet, nevrosibus affinis est) sed quoque evenit, ut idiopathicus sit morbus. Ventri insidet regnum relationum et complicationum, multiplicitasque ergo morborum. Organum enim ventris cardinale, hepar nempe, omnibus cum organis per relationes concatenatum est. Eodem tempore caput est, pectus et venter; ad lienem nempe et pancreas tanquam caput, ad renes et testiculos ut pectus, ad cerebrum et cor ut venter sese habet. Hinc consensus cum cerebro; hoc laeso, icterus facile nascitur. Idonea ergo de causa antiquissimi medici principium tot morborum in bile quaesivêre. Bile enim morbosa digestio depravatur, consensus cum aliis organis nascitur, et per concatenationem perpetuam multa generantur pathemata. In obstipatione, dysuria et dyspermatisismo apparatus horum trium systematum morbose correpti sunt. Cum in iis functiones

concretæ naturatæ sint, phaenomenorum origines multiplices sunt, et species maxime variae. (Dysuria: ardens, spasmodica. compressionis, phlogistica, irritata, mucosa, dyspermatus: urethralis, nodosus, praeputialis, mucosus, hypertonicus, epilepticus, apractodes, refluus. *) Hinc morbi hi multas agnoscunt causas; id est fontes unius phaenomeni multiplices sunt, et cum effectus in organismo rursus causa efficiens sit, idem morbus, quamvis diversis in organis primo generatus, per internam concatenationem, ut idem symptoma prodire potest. Ut substantia quidem et forma, sic etiam morbus et symptoma identica sunt; sed saepius effectus unius efficientis, efficiens fit alterius phaenomeni. Quod causa vocatur, effectus quidem saepius est, sed cum eodem tempore efficiat aliquid, revera pro causa haberi debet. Veteres ergo multipliciter causarum curamque symptomaticam sapienter instituerunt, atque sic veram vitae dilapsae indolem secuti sunt, dum e contra Bruno, divini quidem vir ingenii, ideam quaerens ubi regnet materies, generales morborum causas recognovit. Symptoma est morbus, saepiusque accidit ut medicus nihil queat, quam symptomata tollere, cum eorum radicem evellere impossibile sit. Adsunt enim

*) Vide Cullen. Synop. Method.

symptomata symptomatum, per nexum organorum internum procreata, quaeque a pathematis fonte longius remota sunt. Medela secundum causas, a recentioribus plus quam par est, rejecta, multis in morbis admittenda est. Permultae causae exempli gratia paralysin excitare valent. Quidquid primo cerebrum aut nervos comprimit, erodit et distorquet, deinde quidquid nexum horum tollit cum parte; quod efficitur per abscessus cerebri, tumores qualescunque nervis vicinos, vulnera, lapsus, fracturas, luxationes, abscessus ad vertebrae, spinam bifidam, paralyseos causa fit *) vel sanabilis, vel insanabilis, secundum quod status ipsi sanabiles sunt, aut insanabiles. Aliae vero causae, secundum illarum naturam, diversam exposcunt curam. Paralysis enim producitur saepius quoque ab evacuationibus retentis, a doloribus pertinacibus, a soporibus, convulsionibus, ab ulceribus praemature exsiccatis, a scabie et achoribus repressis, a plica polonica resecta, a lue venerea, a ligaturis fortibus, a metastasibus ad nervos in chronicis et acutis morbis, a frigore, ab immani terrore, moestitia longa, singulariis venenis, ebrietate.

*) Vide Vogel de cognoscendis et curandis corp. hum. affectibus P. 465.

§. 15.

Cutis totius corporis septenarium in se abscondit, et per sensuum evolvit metamorphoses. Oculi, aures et prophetia aequiponenda sunt materiae, lumen et motui, (id est magiae seu magnetismo universi). Per oculos lumen percipit materiam, per aures materia percipit lumen (numerum). Quatuor autem reliqui sensus quaternario elementorum respondent. Sc quoque morbi cutis et sensuum omnem morborum septenarium reiterant atque affirmant. Cutis nervum, os, vas et muscolum in se conjungit (pulpa nervosa, epidermis, rete vasculosum, corium); in panniculo adiposo repraesentat organa secretionis. Hinc alternatio morborum cutaneorum cum omnibus aliis facile explicari potest. Morbis cutaneis retropulsis, oriuntur e ternario: mania (nec non epilepsia et apoplexia) febres intermittentes et tabes; e quaternario: paralysis, spasmus, hydrops, et quod omnes fere auctores affirmant, trichoma. Manifestum est, cutem cum membranis mucosis alternare. Hinc exanthematibus regressis tussis et phthisis, fames canina et gastritis, colica et enteritis observatae sunt *). Functiones hepatis, renum et

*) Vid. Lorri de praecipuis morborum mutationibus et conversionibus.

testiculorum per cutem administrari posse, multis constat observationibus. Morbi idcirco rarius alternant. Cum quidem peripherica sit cutis, ejus morbi quoque reproductivum, id est manifestum exhibent characterem; sed nihilominus ipsam manifestantem afficiunt naturam. Diversae cutis telae in morbis cutaneis corripuntur (anaesthesia, tinea rebellis, herpes, varus). Eodem modo in morbis sensuum illi septenarii corporis reiterantur. Praecipue sensus potissimum manifestatus et naturatus, oculus nempe, (epiphania materiae sui ipsius consciae), multipliciter evoluit morborum. Amaurosis, strabismus, ophthalmia et cataracta, qui oculi morbi cardinales existimandi sunt, ejus quaternarium ostendunt aegrotantem. Dysecöa, Anosmia, Agheustia, affectionem diversarum organorum partium pro causa agnoscunt. Sensus prophetiae, seu magici magnetismi, multis in morbis mirabiliter extollitur.

§. 19.

Essentia illorum morborum, qui functiones adoriuntur, per naturam organorum determinatur. Essentia autem eorum morborum, qui ipsa infestant organa, per naturam membranarum correptarum patefit. In pseudoproductionibus enim ipsa organa ad naturam telarum diversarum primitivam redacta

sunt. Character motûs, ab origine animali proprius, efficit, ut structura membranacea quae perpetuo motû necessarie induta est, ad naturam animalis essentialem pertineat. Cum enim in motu aeternum fieri sit, in membranis esse motûs reperitur. Coincidit motus cum dimensione latitudinis, seu electricitatis, animali addicatâ. Membranas diversas, organa constituentes, peculiarem degere vitam, lucide demonstravit Bichat. *) Quamvis autem invicem concatenatae sint et in morbis transitus exhibeant perpetuos, tamen telae ossium, nervorum, musculorum et vasorum quamplurimum distinguendae sunt. Statû sanitatis vel functionis modo laesae, organum praevalet, organo autem devicto, natura membranae primitiva sese manifestat. Evenit hoc in pseudoproductionibus. Hinc anatomia pathologica, quae non organa sed corpora et desorganisata ad primitivam animalis naturam redacta spectat, morbos secundum telas affectas describere debet. **) Ostendit enim unitatem organi in se scissam, atque dissolutam. Re-

*) Vid. Anatomie générale. Tom. IV.

**) Praeceptor noster Dupuytren (Chef de l'école pratique de l'école de médecine à Paris) anatomiam pathologicam secundum telas demonstrat.

praesentant telae quatuor cardinales elementorum
 quaternarium in organismo. Vas autem, quod est
 aquae par, cum totam corporis quadruplicitatem rur-
 sus in se abscondat, ex quatuor telis compositum est
 (tunica carnea, tunica serosa, tunica mucosa et
 tunica cellulosa). Idcirco organa ex vasis orta
 easdem ostendunt tunicas. Eorum parenchyma
 summa membranarum primitivarum metamorphosis.
 Ut enim structura corporis humani e summis figu-
 ris et numeris; substantia autem e summa spiritûs
 salino - sulphureo - mercurialis metamorphose de-
 sumpta est, ita quoque textura est summa primi-
 tivarum tunicarum evolutio. Cum autem omnes tu-
 nicae ex unitate cellulosae per gradualem metamor-
 phosin ortae sint, saepius in eam regrediuntur et
 in statu morbooso altera alterius naturam induit.
 Hinc omnia fere organa per diversas metamorpho-
 ses in ossis terrenam naturam transformari possunt.
 In iis membranis praecipue, quae exhibent corpo-
 ream vitae naturationem, pseudoproductiones lo-
 cum obtinent. Quatuor tunicae respondent qua-
 ternario vasis; sic quoque cardinales quatuor pseu-
 doproductiones quaternario tunicarum aequiponen-
 dae sunt, tumor nempe fibrosus tunicae carneaе,
 polypus tunicae mucosae, tumor cysticus tunicae
 serosae et scirrhus tunicae cellulosae, Tunica enim
 cellulosa naturat manifestationem et hinc parenchy-
 ma glandularum, e tunica cellulosa formatum,

saepius scirrhus corripitur. Tunica cellulosa respondet vasi lymphatico, glandulae autem tanquam corda vasorum lymphaticorum existimandae sunt. Manifestum est, arteriam et venam peculiare morbosas figurare posse formas (aneurisma, varices). Quamvis interdum omnes organismi tunicae, ad unum systema pertinentes, per consensum afficiantur; tamen in universum tunicae singulares, singulis in organis a pseudoproductionibus hic corripuntur. Identitas numeri et formae, functionis et organi per morbos patet; functione enim laesa, organum corripitur et invicem. Sicut autem numerus animat ac naturat formam, sic et functio organum. *) Hinc morbi functionum chronici facile pseudoproductiones generant; functio transmutatur ut et organum. Nisus formativus, id est, nisus ideas materiae maritare, morbosus fit, si a monade ei non praedestinata, foecundetur materies.

§. 20.

To παν medici deus, non *το εν*. Gubernat enim medicus regnum chaoticum vitae relationibus rebusque

*) Hinc numeri, quorum vitam analysis evolvit, in calculo functionum (Lagrange) analogiam functionum organismi praebent.

singularibus implicatae. Ut jam lumen in vinculis materiae, primitivam repetens libertatem, magnos terrae morbos generat, sic etiam spiritus humanus eruitur e carcere corporis luctans vincensque. Hinc genera morborum, ut relationes ipsae, numero non definienda. Profuit quidem distinctio morborum varias in classes ad phaenomena cognoscenda, ut in historia naturali classificationes ad distinguendos corporum characteres utilitatem praebuerunt; — sed idea tantum veram morborum naturam detegit, numerumque docet in morbis agnoscere. Morbi ternarii, saepe vel hereditarii vel contagiosi, latissime diffusi et ab antiquissimis propagati sunt temporibus; alii autem serius oriebantur. Morbi ventris, — in ventre enim sedes relationum — diversissime figurati; morbi pectoris pauci sunt numero, sed difusi per genus humanum; morbi capitis pauci sunt numero nec obvii. Morbi ternarii totum comprehendunt corpus, illi autem quaternarii unum solummodo e quatuor systematibus praecipue adoriuntur. — Correlativitas quaternarii cum ternario, deinde secundi et tertii septenarii cum primo, sympathiam ac antagonismum organorum facile explicat. Elucet organorum nexus cum systematibus, cum per horum multiplicationem penetrationemque intimam generata sint. Non modo enim per multiplicationem sed per additionem quoque morbi generantur; hinc ut plurimum quidem functio laesa, sese multiplicans,

alias perturbat functiones, sed quoque complicatio nasci potest; pars enim septenarii naturati per morbum invaditur, dum jam pars septenarii primitivi illi non respondens, affecta sit.

§. 11.

Omne malum secundum Leibnitium turbatione monadum per res totius vitae singulares producitur.*) Idcirco quoque hoc perversionis regnum ad scientiam, in luce viventem, proprie non pertinet. Attamen haec, amplectens quod ab unitatis imagine remanet in vita delapsa, formam, quâ vita morbosa apparet, demonstrare debet. Historia enim terrae epochas exhibet, luctû mali bonique atque victoriâ alternativâ determinatas. Epocha illa, quâ vita organica or-

*) „Miseria proprie sic dicta in civitate dei nulla est (Princip. philosoph. CXXXI, 1801.) . . . „Je tiens, que chaque ame ou monade est toujours accompagnée d' un corps organique, mais qui est dans un changement perpetuel, de sorte, que le corps n' est pas le même, quoique l' ame et l' animal le soit.“ (Tom. II. Recueil. 384.) „Les desordres ne sauroient être que dans les parties.“ Recueil. 188.

tum ducit, boni principii victoriâ signata est. Saturni tempore carebat mundus malis et morbis,

Πρὶν μὲν γὰρ ζῶεσκον ἐπὶ χθονὶ φυλ' ἀνθρώπων
 Νόσφιν ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο
 Νοῦσων τ' ἀργαλέων, αἵ τ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.

Hesiod. ἔργα κ. ἡμέραι. 90.

sed et republicâ et artibus. Aetate autem epiphaniae vitae humanae, artes et scientiae simul et malum et morbi prodierunt. Victoria odii malum et morbum, victoria autem amoris artem et scientiam generavêre. Deus enim, delapsus dereliquens mundum,*) de sede sua unitatis, aeterno amore plenus, in universum operatur. Historia idcirco in phaenomenis suis simulacrum aeternae praebet vitae. Hinc in historia quoque morborum generis humani universus vitae manifestatae reperitur typus. Monstruosi, ut primae terrae geniturae, primi erant morbi (elephantiasis). Sicut enim orgia naturae voluptuosa, epocha Hellenorum propalabantur, sic etiam furor bestialis consumensque flamma naturae in hujus aetatis morbis enuntiata sunt (elephantiasis, lepra —

*) Magnus Pan secundum Plutarch. in Aegyptia, temporibus Tiberii mortuus est.

morbi hellenici). Martyres vero, animi de corpore triumphum significantes, aetheream corporis partem praecellere, documenta dabant. (Ecstasis, nevroses — morbi Christiani). Magna historiae lex singulis in epochis reiterata est, ut in natura macrocosmus in microcosmo. Romani inde, vim muscularem publicâ privatâque vitâ evolventes, in vita quoque naturali et hanc ob causam in morbis, epiphaniam musculorum exhibent. Methodi, aetatibus propriae, documenta sunt naturae morborum dominantium. Methodus vero Galeni antiphlogistica hac aetate in universum recepta fuit. Morbus ergo corporis ad historiam terrae ad illamque universi essentialiter pertinet. Historia enim mali principii, pars est historiae universalis, haec autem completur per illam morborum. Corpus sepulchrum mentis est, ut ait Platon in Cratylo (σῶμα σήμα), culpam illius luens. Neque morbis ergo, neque passionibus pravis culpa tribuenda est, sunt enim culpa. Hinc illorum multiplicitas in homine duntaxat locum obtinet; nam lucta boni et mali principii in homine modo reperitur. Hinc historia morbi, ad historiam universi pertinet. Poena enim, in morbis prodiens, index est vitae praecedentis, historiaeque Spirituum. Ut ex uno sono reliqui omnes toni ac etiam dissonantiae prodeunt, talique modo plena vitae tonorum epiphania, dissonantiis tantum perficitur; ita quoque manifesta-

tio vitae organicae per morbos tantum impletur. Attamen dissonantias, ad pulchritudinis perfectionem necessarias, musicus in harmoniam reducit; resolvat simili modo morbos medicus, ut absorbeantur ab harmonia mundi, permutenturque in historiae universalis integrans momentum.

L u m e

Lumen in lumine.

M a n i a.

Motus in lumine.

E p i l e p s

M a t e r i a.

Lumen in materia.

H y p o c h o n d r i a s i s

Motus in materia.

M o r b i c o n t a g i o s i.

M s e x t e r n a e.

M o r b i c u t a n u u m.

A n a e s t h e s

T i n e a.

H e r p e s.

V e r r u c a.

G u s t u s.

A g h e u s t i a.

O l f a c t u s.

A n o s m i

o n e s.

T u m o r f i b r o s u s.

S c i r r h u s.

1840

1841

1842

1843

1844

1845

1846

1847

1848

CAPUT SECUNDUM.

De rhythmo organico.

*Non per avere a se di bene acquisto,
Ch'esser non può, ma perchè suo splendore
Potesse risplendendo dir, subsisto:*

*In sua eternità, di tempo fuore
Fuor d'ogni altro comprender, com' ei piacque
S'aperse in nuovi amor l'eterno amore.*

Dante del Paradiso Canto XXIX.

Und euch taugt einzig Tag und Nacht.

Mephistopheles im Faust.

§. 1.

Veracis vitae revelatio ab amore ortum ducit. In deo, in aeterno bono, lumen aeternum. In epiphania vero dei, in universo nempe reali, lux et tenebrae pugnâ boni malique principii generatae sunt. Ormuzd habitabat in lumine, Ahriman in

tenebris. Eadem ratio, quae malum conscientiae gratia in spiritu dominare sinit, mysterium quoque solvit, quam ob causam in naturam obtinet imperium. *) Universum a suo typo primitivo, ab aeterno bono, non modo spatii temporisque infinitatem, quae est illorum ipsorum negatio, sed quoque pulchritudinem tenet, magiam formarum colorum sonorumque, vice lucis et materiae productorum. Et ineffabilis est, ut ait Platon, **)

*) Was ist Gottes Liebe und Zorn? wie ist er ein zorniger, eifriger Gott, weil er selber die unveränderliche Liebe ist? Antwort: Der Leser soll wissen, daß in Ja und Nein alle Dinge bestehen, es sey göttlich, teuflisch, irdisch, oder was genannt mag werden. Das eine, als das Ja ist eitel Kraft und Leben, und ist die Wahrheit Gottes oder Gott selber. Dieser wäre in sich selber unerkännlich, und wäre darinnen keine Freude oder Erheblichkeit, noch Empfindlichkeit ohne das Nein. Das Nein ist ein Gegenwurf des Ja, oder der Wahrheit, auf daß die Wahrheit offenbar und etwas sey, darinnen ein Contrarium sey, darinnen die ewige Liebe wirkende, empfindlich, wollende und das zu lieben sey. Jacob Böhm. Betrachtung göttlicher Offenbarung. 1c. S. 28.

•) In repub. Lib. VI. Pag. 120. Edit. bipont. (ἀμύχανον κ. τ. λ.).

Boni pulchritudo. Id Deo non est tempus. Manifestatio autem omnes rerum efficit vices. Ut agnoscatur lex temporum, Saturno, Deo vitae temporalis, in lucta coelestium et terrestrium implicatae, sacrificandum est. Vita per gyrum sempiterni motus redit ad unitatem, ex eaque rursus prodit in epiphaniam. Lex vero sancta vitae hujus manifestatae una est in omnibus naturae phaenomenis; eademque, quae motibus astrorum innata est, quaeque circulationi et assimilationi corporis organici praest, per musicam in artem transfiguratur.

§. 2.

Reconditae sunt in motu lex et imago totius manifestationis vitae. Hanc naturae animam veteres ita sancte habuerunt, ut adoratio motus astrorum et diei, mensis, annique temporum, apud Aegyptios ad propriam exculta esset religionem. Vivit amoris simulacrum in phaenomeno gravitatis, quodvis singulare ad centrum reducentis. Ut hoc autem corporali in universo ubique existit, ita quoque omnibus inest corporibus odium a malo primitivo ducens originem. Idcirco vitae suae historiam veteres in illa astrorum quaesivêre; eadem enim amoris odiique phaenomena, quae in his locum obtinent, in elementis quoque discordiam atque conubium, simulque in corpore organico vel sanitatem

vel morbum generant. „Astrum faber occultus, a quo omnis rerum pendet formatio, figura, color.“ Nonne sors finiti concatenatione cum aliis finitis determinata sit? Vitae mensura finitorum essentiam eorumque locum in universo constituit. In numeris mensura mundi. Symbola sunt geniturae rerum ex uno aeterno, cujus sempiterna separatione atque reunionem omne naturae corpus figuratum est. *) Doctrina numerorum medullam recondit arcanorum atque scientiarum. Primum movens, anima mundi, numeros generabat, semperque generat; talique modo per motum mensura naturae totiusque vitae moderatur. Per eum effecta est manifestatio vitae. Gravitas motum in quietem, lumen quietem (praesentiam dei aeternam) in motum infundit. **) Efficit lumen, ut in omni mutatione metamorphosique formarum constans sit substantiae identitas. Corpora vero singularia per motum conjuncta sunt, atque vitam agunt in aeterna unitate.

*) „Absque numero constitutionem vel compositionem vel dissolutionem fieri impossibile est, unitates quippe gignunt et augent numerum, rursusque solutae in sese numerum retrahunt.“ Mercurii Trismegisti Pymander Pag. 97.

**) Schelling. Jahrbücher für Medizin II. B. 2. Heft. S. 134.

§. 3.

Sancta illa voluntas, quae astra movet et terram, omnes quoque corporis mentisque humani efficit motus. *) Prima motio, mater numerorum, musicam, illorum spiritû animatam, procreat. Sydericorum motuum musicâ ipse deus oblectatur. Numeri non in deo, sed in filio dei. Inde exemplar sunt manifestationis vitae coelestis. Sic Pythagoras effatus est: *οἱ ἀριθμοὶ αἰτίοι τοῖς ἄλλοις τῆς οὐσίας*. (Plutarch). Manifestum est, numeros, sobiles sponsalium luminis et materiae, motui innatos esse. Eaedem vero leges musicae, in astorum motibus expressae, sphaerarumque cantum producentes, in corporibus quoque organicis dominant, et dum e laryngis voce libere prodeunt, atque in hymnos plenissime insonant, pulchritudinem effundunt corporeae structurae. Natura non modo, sed, et

*) Deus autem ipse non modo supremum illud coelum movet, sed omnes orbes, omnia sublunaria, sed et omnia prorsus, et corporea et spiritualia nosque etiam ipsos qui, ut ait magnus ille et deo plenus Apostolus, In eo vivimus, movemur, et sumus. Joa. Franc. Pic. Mirandula. Exam. Doctr. Vanit. Gent. Lib. VI. P. 803.

spiritus musicis figuratur rationibus. Harmonia ejusque leges aeterna in necessitate naturae imperant. Libertas melodiae, quae inest historiae mentis, tali modo concatenata est cum naturae necessitate. Internum vero illarum vinculum, Rhythmus nempe, imaginem omnis vitae naturae spiritusque repraesentat. Rhythmus in evolutione historiae mundi, si terram tantum spectemus, eandem ostendit progressionem in mente ac in natura. Epochae formationis in corpore terrae antecedunt figuraliter illas in mente terrae. Unacum cursu solis, formatio spiritualis et corporalis terrae, ab oriente ad occidentem procedit. Spectandae erant nostris temporibus ultimae orarum Americanarum formationes, quarum intellectualem vitam futura conspicient tempora. Ubi vesuvii terribiliores quam in America? hic formantur et nunc novae animalium species. Hic regnum vegetantium uberrimum, *) dum in India summae aetheraeque generantur plantae. Americani et nostris temporibus corpus formant proprium multiplici modo et artificioso. **)

*) Humboldt, Ideen zu einer Geographie der Pflanzen. Pag. 9. Naturgemälde der Tropenländer. Pag. 67. et alibi.

**) Herder, Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit. II. Pag. 67.

India vitam praeteritam, Europa praesentem exhibet. Inde tot phaenomena historiae ethicae physicaeque derivanda. Europa, ideam humanitatis diversis in nationibus evolvens, corpus quoque in illis diverse figuratum manifestat. Simul cum epiphania mentis in scientia, corporis epiphaniam conspicis in morbo. Haec inest ratio assertioni illae, a scientiarum artiumque studio morbos proficisci. Hinc Europaeorum morbi transpositiones quam plurimum vel in statum indicum vel in americanum (Ecstasis, syphilis). Formatio incipiens corporis humani prodit in Americanis ut assimilatio humanae carnis terraeque *), perfecta autem in Braminis ut nutritio e vegetantibus. Rhythmus historiae universalis, revelat mysterium illius epochae, in qua maxima evolutio vitae cujusvis nationis apparet, problemaque phaenomenorum solvit morbosorum.

§. 4.

Harmonia, melodia et rhythmus, per musicam in unionis perfectionem transfigurata, omnibus quoque in naturae historiaeque phaenomenis

*) Humbold narrat alicubi, Oromakas terram comedere.

enunciata sunt. In hac, nationes eodem tempore viventes, eorumque res publicae, scientiae et artes secundum harmonica sese formant intervalla. In cujusvis gestis singularibus libertas regnat melodiae, exque unione simultaneae vitae cunctorum, cum singulari individuorum, prodit, omnem in se includens vitam, historiae rhythmus. Sic et hae tres animae musices naturae imperant. Intervalla harmonica in distantiiis planetarum a sole (Pythagoras. Kepler.) melodia in vita cujusvis planetae rhythmusque in motu, omnes iterum cum centro, communem ad vitam uniente, existit. Mysterosa rhythmici significatio, animans jamjam motionis magiam, arripit hominem in poesi et musica vi insuperabili *). Eadem in harmonia per diversos duntaxat modos rythmosque, diversi producuntur characteres musices. **)

*) Rousseau (Dictionnaire de Musique Pag. 425) ait de Rhythmo: Sans lui la melodie n'est rien et par lui même il est quelque chose, comme on le sent par l'effet des tambours. Mais d'où vient l'impression, que font sur nous la mesure et la cadence? . . .

**) Vid. Kirnberger: Die Kunst des reinen Satzes. II. Von der Bewegung.

bertatis et necessitatis, luminis et gravitatis consistit. Sic ut gravitas omnia centro connectit communi, ita quoque harmonia omnes in uno sono reclusos repraesentat tonos. Per lucem, naturae mens ubique existit, eodemque modo spiritus in melodia liberatur. Cum quidem rhythmo insit imago unionis corporis mentisque, in eo quoque cuncta vitae manifestae mysteria abscondita sunt. Profunda inde est essentia rhythmici difficillimeque explicanda. *) Naturati sunt plasticeque quasi figurati numeri in eo; haec est ratio, cur fortiter persentuntur toto in corpore. Melodia regnat in spiritu et capite. Harmonia regnat in phantasia et ventre, rhythmus autem in voluntate et pectore. Hinc rhythmici

*) Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, καὶ μετὰ Δάμωνος βουλευσόμεθα, τίνες τε ἀνελευθερίας καὶ ὕβρεως, ἢ μανίας καὶ ἄλλης κακίας πρέπουσαι βασεῖς. καὶ τίνας τοῖς ἐναντοῖς ληπτεον ῥυθμούς. οἶμαι δεγε ἀκηκοέναι οὐ σαφῶς ἐνόπλιόν τε τινὰ ὀνομάζοντος αὐτοῦ ξυνθετον, καὶ δάκτυλον, καὶ ἡρῶν γε, οὐκ οἶδα ὅπως διακοσμουντος, καὶ ἴσον ἄνω καὶ κάτω τιθεντος, εἰς βραχὺ, τε καὶ μακρὸν γιγνομενον, καὶ, ὥς ἐγῶμαι, ἱαμβον, καὶ τιν' ἄλλον, τροχαῖον ὀνόμαζε. Plat. de Republ. III. 289 Edit. Bipont.

magica in passiones vis et praecipue in bellicas; nam pectori innata sunt animus atque audacia. Rhythmi dulcedinem et feroces arte carentes populi persentiunt. Musica Turcarum, nec melodiâ, nec harmoniâ, sed rhythmo signata est. Numerus, dividens tempus, luctum exprimit et gaudium; jocum alacrem, festivumque serium; crudelem desperationem, mollemque planctum. *) Apud Graecos, soli naturae addictos, ubi vita omnis rhythmica erat et gymnastica, rhythmum modique vim invincibilem in passiones exercebant, et dum majestas harmoniae, aevo natae nostro, sublimi universi realis magnitudine spiritum implet, vitaeque plenitudo divinae a melodia revelatur, Rhythmus, qui est corpus musicae, corpus quoque vivum omnipotenter pene-

*) Ῥυθμοποιία apud Graecos magis generatim exculta erat. Plutarch. (de Musica. 1438) ita loquitur: Φαίνεται δ' Ὀλυμπιος ἀνξήσας μουσικὴν, τῷ ἀγέννητόν τι καὶ ἀγνοοῦ μενον ὑπὸ το ἔμπροσθεν εἰσαγαγεῖν, καὶ ἀρχηγὸς γενεσθαι, τῆς Ἑλληνικῆς καὶ καλῆς μουσικῆς. Ἔστι δὲ τις καὶ περὶ τῶν Ῥυθμῶν λόγος. γένη γὰρ τινα καὶ εἶδη Ῥυθμῶν πρὸς εξεορέδη, ἀλλὰ μὲν καὶ μελοποιῶν τα καὶ Ῥυθμωποιῶν. προτέρα μὲν γὰρ ἡ τερπανδρου καινοτομία, καλὸν τινα τρόπον εἰς τὴν Μουσικὴν εἰσήγαγεν.

trat. Elucet hoc jam furore bachantico, in quem saltantium choreas transfert. Sic et rhythmus, effingens imaginem motûs, legem epiphaniae vitae profundissime in se includit.

§. 5.

Cum substantia a forma rerum reveletur, e motû jamjam astrorum essentia illorum interna agnoscenda est. Legibus Keplericis vita quoque planetarum interna perspicui potest. *) Ut ex ambulatione hominis oculo corporali natura ejus detegitur, ita ex circuitu astrorum divinis oculis totius systematis solaris natura innotescit. Quodsi epochae rhythmicae in vita totius systematis solaris plane repertae fuerint, illae quoque in vita terrae clare intelligi poterunt. Vita enim terrae, ejusque annus, mensis et dies, per locum temperatur, quem in systemate solari occupat. Epochae inorganicae et organicae terrae magnis ab ingeniis jamjam determinatae sunt (Werner. Ritter. Steffens.) Historiâ terrae absolutâ, passus rhythmici quoque singulis in evolutionibus organismi nobis innotescant. Principium mas et principium foemineum, universi aeternum celebrans matrimonium, aeternam generans genituram,

*) Vid. Windischmann, Ideen zur Physik.

per vicem rhythmicam sese manifestant. Nunc enim principium mas (lumen), nunc principium foemineum (materia) praevalet. In illorum connubio, in motu nempe, vices rerum et mutationes omnes adsunt. Mercurius, sulphur, sal, et elementa, eorumque tres naturationes seu multiplicationes (in lapidibus nempe, plantis, et animalibus); deinde numerorum et formarum sancta matrimonia terreni corporis patefaciunt vitam. Temperant autem passus rhythmici, in motu per victoriam luminis et materiae alternantem procreati, omnem vitae epiphaniam. Aeterna dei praesentia in natura omnes resolvit ad unitatem vices. Lex vero vitae rhythmicae in natura universa a denario, numero motûs, moderatur; in animalibus a senario, in homine a septenario. Numeri inde dominantur in vitam et mortem rerum. Natura inorganica, internâ carens animâ, cum organismo terrae vivit, cujus corpus ipsa constituit, epochaeque principales formationis terrae epochae quoque sunt metallorum et lapidum. Sic ut vita ac mors terrae, per vitam et mortem systematis solaris, cujus organismi membrum est terra, temperantur; ita etiam vita et mors metallorum et lapidum, membrorum organismi terrae, per ejus vitam et mortem determinantur. Neque enim verisimile est, singula terrae membra propriam degere vitam; non moriuntur membra terrae sine affectione totius organismi. Cum quidem in natura inorganica discrimen non

adsit inter genera et individua; vita et mors alterius per vitam et mortem alterius moderantur. Natura autem organica, per connubium cum lumine animâ praedita internâ, proprium vitae exhibet rhythmum; vincit enim motum et tempus, dum, vitam agens colligatam cum universo, natura inorganica per motum et tempus vincitur. Hic regnat tempus, illic regnatur. Hinc numeri quidem insunt vitae lapidum et metallorum, sed quantitativi et infiniti, dum e contra numeri qualitativi in vitam organismi dominantur. Manifestum est, numeros, per multiplicationem cum formis organismum constituentes, ad unitatis fontem facilius regredi; illos autem, neque multiplicatos, neque ad epiphaniam egressos, per longum vivere posse tempus. Hinc etiam verisimile est, crystallos, ubi numeri cum formis multiplicati sunt, non cum terra degere vitam. In summis naturae organicae gradibus genus fit individuum; hinc haecce individua rarius reperiuntur, vitamque agunt longissimam (elephas, adansonias digitata), dum e contra vita generica cum brevissima vita conjuncta sit (apes, fungi). Non modo mors individui per numerum, id animantem, moderatur, sed generis mors quoque. Quamvis enim in natura organica individuum, non ut in natura inorganica membrum generis, sed omne illius simulacrum sit; tamen vita generis atque vita individui per eundem moderantur numerum.

§. 6.

Plantae, cum connubium luminis, materiae et motûs, sub potentia materiae repraesentent, cumque per quinarium animentur; brevissimam agunt vitam simulque longissimam (fungi, quercus, adansonias). In quinario enim monas quidem adest (brevissima vita, monas enim semper generat), sed non perfecte naturata (longissima vita, monas enim tantum perfecte naturata facilius ad fontem naturantem regreditur). Rota naturae extrema ad originem repellit. Plantae cum materia colligatae, annuis terrae epochis quam maxime sunt adnexae, et inde minus quotidianis. Videtur nihilominus altior plantarum series typo adnexa quotidiano (hedysarum gyrans), seriesque inferior praecipue annuo. In diversissimis plantarum formis substantiisque plenitudo sese manifestat naturae atque pulchritudo; hinc quoque vita rhythmica plantarum diversissime figurata est, quod per horologia florum demonstratur. Epochae quidem rhythmicae incrementi plantarum nondum satis observatae sunt, sed nihilominus verisimilis est praecipuus epocharum menstruarum influxus. Luna enim, soboles terrae, peculiarem ejus vitam temperat, sic ut lunae aliorum planetarum (Saturni, Jovis), horum epochas diverse moderantur. Hinc epochae menstruae ad terrestrem magis pertinent vitam. In

summis plantarum evolutionibus, in arboribus nempe, vita individui et illa generis quamplurimum quidem conjuncta est; alius autem rhythmus regit individuum, alius genus. Cum in universum planta per materiam generata sit, materia plantae (ejus venter, radix nempe) semper vivit, motus autem et lumen plantae (ejus pectus et caput, folium et fructus) vicibus anni obediunt. Sic enim ut caput in ventre (testiculi nempe) generationi animalium praest, caput plantae simul et generatum ejus est. Generans autem in facie plantae (flore nempe) eadem ratione prodit, quâ facies animalium summos sensus includit. Individuum plantae omnem vitae cyclum perficit. Truncus ergo, (extremitas ventris et inde venter naturatus) potentiâ totam in se continet plantam. Caput autem plantae (fructus) ita simulacrum totius plantae in se includit, ut caput hominis exemplaria totius mundi recondit. Identitas cerebri et spermatis, a veteribus jam enunciata, in plantis manifestatur. Hinc radix et truncus arboris primo formantur, serius autem flos et fructus generantur. Venter enim crescere potest sine capite, sed non caput sine ventre. Planta, cum sit venter, sic ut animal pectus, homo autem caput; manifestatio quoque ventris, truncus nempe, in universum dominat, et inde cylindrus corpus solidum plantae cardinale. Manifestationem autem capitis, corollam nempe, numerum et formam re-

velare, necesse est. Cum autem in facie epiphania sit, botanici semper in illa essentiam plantarum spectavêre, ut et physiognomici omnem hominis characterem e facie intelligunt. Rhythmus ille, qui efficit, ut in nonnullis generibus tota planta singulis annis regeneretur, in aliis autem pectus tantum et caput, in hoc materiae regno facillime perturbari potest. Sic transpositio ex uno climate in alterum, plantas vivaces saepius transformat in annuas. In organismo materiae enim rythmus non tanta significatione est, quam in organismis motûs et luminis. Hinc quoque species ejusdem plantae tum annuae tum vivaces reperiuntur.

§. 7.

Rhythmus vitae organicae, cum per epochas historiae cardinales moderetur, in diversis quoque diverse figuratur. Sed vita humana sola ad historiam pertinet. Hinc vita humana incipiens alium exhibet characterem quam finis humanae existentiae. Prima enim terrae suboles gigantica erat, spatiumque simul et tempus omnipotenter vincebat. Principio vita erat individua, termino vita erit generiea. Animalia inde, quae adhuc primae potentiae terrenae documenta sunt, longissimam vitam maximo corpori conjungunt. (Elephas, Ba-laena). Sic etiam homo principio, longiore vita ma-

joreque corpore indutus erat, quod etiam omnibus perspicue confirmatur traditionibus (Methusalem). Cum autem septenarius non modo in formas humanas et functiones, sed quoque in aetates dominetur, et cum essentia septenarii sit, ut spiritum et corpus perfecte in se uniat, nunquam vita humana adeo longa, quam vita plantarum erat. Diversae autem aetates per septenarium moderantur. Aetas Epiphaniae vitae humanae, historiae incipientis, per multiplicationem ternarii cum septenario determinatur. Ternarius, multiplicans animansque septenarium, naturat protrahitque eum ad epiphaniam. Cabalistae jam annum 84, ex ternario et quaternario ortum, vitae ultimum habuere. Quatuor quidem epochae in hoc continentur numero, quas cum historia universi terraeque participat homo. Hinc numerus hic, in quem per quaternarium plenitudo vitae ponitur, vitam humanam aetate plenae epiphaniae gubernat. Quatuor enim adsunt multiplicationes ternarii et septenarii. Prima multiplicatio ternarii et septenarii (21) designat vigentem omniaque in se recondentem naturam. Hinc incrementum corporis anno vicesimo et uno plerumque terminatur. Infantia per septenarium primum; pubertas incipiens per alterum; juvenus, mentis pubertas, per tertium signata est. Secunda multiplicatio summam vitae humanae epiphaniam naturalem, tertia maturitatem perfectionemque spiritualem, quarta solutionem in

universum reditumque in sapientem innocentiam exhibet. Annum 63, qui epiphaniam implet vitae, et vitae periculosum esse, veteres jam denominatione anni climaterici indicavere. Cum autem praesens terrae epocha significet, novam vitae humanae epocham incipere, verisimile est, non futurum quaternarium, qui septenarios multiplicet, et inde cursum vitae breviorum futurum. Sic terminus hominum in terra per vitam genericam, infinitamque individuorum multipliciter moderabitur. Universo redit modo ad universum quod modo singulari ex eo prodiit. Aetate autem epiphaniae, septenarius, per quaternarium multiplicatus, omnimodo in vita humana apparet, omniaque regit, non modo vitae corporalis sed quoque vitae socialis, phaenomena. Hinc mythis symbolisque religionis orientalis et christianae sanctificatus est septenarius. Numerus hic, humanam disponens vitam, et in sanitatem et in morbum dominatur. Omnis corporis substantia septimo quovis anno permutata est.*). Post septem annos hominem morbum pati aliquem multis constat observationibus. Macrobius de septenarii imperio in vitam humanam inquit: „Hic denique est numerus, qui hominem concipi, formari, edi, vivere, ali, ac per omnes aetatum gradus

*) In Somn. Scipionis Lib. I. 42.

tradi senectae, atque omnino constare facit. Post dies septem factat infans reliquias umbilici, et post bis septem incipit ad lumen visus ejus moveri, et post septies septemlibere jam et palpebras et totam faciem convertit ad motus singulos videndorum. Post septem vero menses dentes incipiunt mandibulis emergere. Et post bis septem, incipit lac nutricis horrescere, nisi forte ad patientiam longioris usus continuata consuetudine protrahatur. Post annos septem, dentes, qui primi emergerant, aliis aptioribus ad cibum solidum nascentibus cedunt, eodemque anno, id est septimo, plene absolvitur integritas loquendi. De spiritu autem et cibo, hoc observatum est, quod sine haustu spiritus ultra horas septem, sine cibo ultra totidem dies vita non durat. Septem quoque sunt gradus in corpore, qui dimensionem altitudinis ab imo in superficiem complent; medulla, os, nervus, vena, arteria, caro, cutis."

§. 8.

Omnibus vero etiam phaenomenis, rationibus, relationibusque vitae humanae septenarius praeest. Numeri demonstrant, easdem leges menti ac corpori innatas esse, quamvis in illa clarius appareat, quod hic obscurius subjacet. In serie enim numerorum initium qualitativum pro anima, finis autem quantitativus pro corpore habendus est; lex autem nu-

merorum indivisibilibus manifesta polo in qualitativo, confusa vero in quantitativo reperitur. Monas, initium seriei, imaginem exhibet infinitatis dei; finis autem seriei, infinitatis universi. Hinc historia generis humani per septenarium verisimiliter moderatur. Ternarius autem et quaternarius constituunt septenarium. Saepius epochae cardinales hos per numeros signatae reperiuntur: 2324. (ante Chr. nat.) Diluvium. 1484 (1500) Moses. 1184 Troja capta. 1000 Salomo. 777 Olympiades. 754 Roma. 444 Perikles. 363 Epaminondas. 333 Alexander. 147 Karthago. 63 Cicero. Caesar. 30 Augustus. 70 (post Chr. nat.) Hierosolymarum destructio. 333 Constantin. 374 Peregrinatio gentium. 784 Carolus magnus. 1440 Inventio artis typographicae. 1517 Lutherus. 1648 Pax Westphalica. 1756 bellum annorum septem. 1787 initium revolutionis. 1814 Pax universalis (secundum prophetias). *) Omnes quoque vitae socialis rationes per illum reguntur septenarium. Dimidium vero totius vitae (42) hasce gubernat rationes. Unus

*) Numeri hi generatim modo indicati sunt; lege numerorum perfecte detecta, vera illorum significatio in historia explicari poterit. Nativitas autem Dominica vera Historiae monas est. Signatura historiae gignitur cum religione christiana.

e 42, matrimonium init; — 42 infantes nascuntur e decem matrimoniis. *) Sed praecipue rationi mortuorum ad viventes numerus hic inest. Ubi vita non per rempublicam a naturae legibus remota est, unus e 42 moritur; **) in civitate autem unus e 30. Ratio neonatorum quoque ad viventes est ut 1: 30. Haec vero mortalitatis auctae lex per vitae epiphaniam in republica reperienda est; ratio quoque detegi debet, qua tota vita per ejus manifestationem, in republica, artibus et scientiis, temperatur. Ordo necessitatis dominatur in vitam hominum, atque lex aeterna morti quoque innata est. Annon forsitan lex per numeros determinata, morti etiam plantarum et animalium insit? Harmonia enim praedestinata efficit, ut plantae per animalia, animal inferius per superius, animalia autem et plantae per hominem consumantur. Vita universa naturae organicae verisimiliter harmoniam concatenatione moderatam exhibet. Difficilius autem lex mortis animalium et plantarum reperitur, cum eis

*) Vid. Süßmilch. Die göttliche Ordnung in den Veränderungen des menschlichen Geschlechtes 1c. I. 138. 207.

**) „In gemeinen Jahren stirbt auf dem Lande einer aus 42 — 43.“ Süßmilch I. 74.

magis necessitas innata sit, et inde rhythmus vitae non adeo per necessitatem regatur. Curva illa vitae humanae, a mathematicis reperta, per unionem necessitatis libertatisque moderata est. Bella, pestis, medici, elementa tantum existimanda sunt, quae naturali morti conjuncta, illam generant curvam. Quivis homo, qui epochâ vitae fixâ, in lineaem mortis cadit, moritur. Hinc, cui datum esset, ut omnia vitae elementa mente penetrasset, mortem cujusvis hominis praedicere possit. Quamvis autem historia generi humano dumtaxat insit, tamen animalia, plantae et terra ipsa aliquomodo per temporum lapsum modificantur. Alia erat species terrae principio vitae suae, alia est nunc, alia erit termino. Rhythmus vitae humanae in universum epochas historiae cardinales comitatur. Inpopulatio terrae e parvo hominum numero profecta est, et quamvis initio ex una familia plures certe infantes nati sint, moderna hominum in terra frequentia multo superat antiquam. Multis enim constat observationibus, rationem esse neonatorum ad mortuos ut 13:10. *) Hinc verisimile est, augmen totius generis humani per ternarium effici. Secundum calculum Euleri ingeniosum (Vid. Süßmilch P. 296.), probabilibus supposi-

*) Süßmilch. I. Pag. 243.

tionibus innixum, omnium numerus viventium initio vitae humanae semper post 24 annos ter augebatur; nunc autem duplicatio numeri post 100 annos duntaxat locum obtinet. Rhythmus enim epocharum, in quibus augmen hoc diverse fit, secundum ideam, epochis innatam, temperatur. Diver-sae sunt epochae augminis generis humani; verisimile tamen est, epocham illam, quae per culminationem historiae universalis signata est, diminutionem generis humani inchoantem exhibituram. Hinc ergo finis vitae humanae in terra praedici potest. Quamvis enim generica sit finis, tamen necesse est, ut generis humani regressio a terra ad unitatem solis, successive fiat. Ultima terrae revolutio, finis ejus per ignem, reditus ad solem, quem veteres jam mente prophetica annunciavêre, tunc temporis locum obtinebit, quando vita organica longe jam finem adsecuta fuerit.

§. 9.

Quod si numerus plenissimae epiphaniae in vitae duratione rhythmum temperabat, in functionibus ipsis alio apparet modo. Dum in architectonice corporis leges harmoniae dominantur, musicae mentis libertas inest melodica. Functio autem, quae apparens est ideae corporisque penetratio, legibus obedit rhythmicis. Ita quoque, cum capiti

melodia, ventri harmonia innata sit, gyri cerebri summam demonstrant libertatem, ellipsoides autem testiculorum summam necessitatem. Idem in functionibus. Dum sensatio actioque cerebrialis a libertate pendent, assimilatio subjecta est necessitati, locomotio ambas in se recondit, et in voluntariorum involuntariorumque separatione musculorum duplicitatem suam visibiliter patefacit. Motus voluntarius capiti, motus involuntarius ventri innatus est; pectus (respiratio) ambos conjungit. Illucet, ipsas assimilationis functiones, (quamvis functio in universum rhythmica sit), magis addictas esse legibus harmonicis. Melodica autem libertas praedominatur in sensatione atque cor per aeternum movetur rhythmum. Cum enim corpus humanum, ab assimilatione productum, plastice leges effingat harmonicas, leges quoque functionum assimilationis plus minusve harmoniae appropinquari necesse est. Incrementum quidem, evolutio assimilationis per tempus, magis individualiter modificatur; tamen verisimiliter tanquam nutritio ipsa, quae pars est necessaria assimilationis et plastica, leges sequitur harmonicas. Tempus formationis foetûs, in quo nutritio et incrementum conjuncta sunt, omnibus in animalibus vitae reperitur proportionale. Epochae rhythmicae foetûs humani, duratioque ejus formationis ipsa, e natura septenarii derivandae sunt. Cum mulier, terrae magis addicta, lunare det tributum,

epôchae incrementi foetus menstruae sunt. *) Crescit enim foetus e ventre mulieris. Numeri autem generantes (impares) efficiunt, ut citius crescat foetus, primo enim, tertio, et quinto mense celerius crescit, quam secundo et quarto mense **). Sexto, septimo, octavo, nono, crescit uniformiter. Constat autem observationibus, foetum post septem menses natum, vivere posse; atque illum, post octo menses natum semper mori ***). Septenarius hic quoque dominat. Post 42 hebdomates foetus perfecte naturatus est; vivere autem potest post septem menses. Vita vero humana, per impetum potentiae naturalis signata, tempus annorum 42 includit. (§. 7.). Patet ergo ratio temporis formationis foetus ad tempus totius vitae. Sic quoque Hip. et tempus ad movendum fit, masculo quidem menses tres, foemellae vero quatuor (De natura Pueri 20. Pag. 41.), Dominant enim numeri pares in vita mulierum, numeri autem impares (generantes) in vita virorum. Macrobius inquit „si quidem foemina fabricatur, sexta hebdomade jam membra dividi; si masculus,

*) Vid. Hippocrat. De natura pueri. Pag. 40.

**) Hippocrat. De septimestri partu. Pap. 53.

***) Vid. Dollinger, Grundriß der Naturlehre des menschlichen Organismus. Pag. 317. \

septima.“ Hippocrates dicit (De septimestri partu 54.) „Caeterum in mensibus, eadem quae in diebus fiunt, juxta rationem insunt. Menses enim mulieribus sanis singulis mensibus apparent, tanquam peculiarem in corporibus vim mensis habeat. Unde sane septimi menses his quae uterum gestant, foetus in principium perfectionis constituunt. Et enim medicum, qui aegrotorum salutem recte conjectare valet, animadvertere quidem oportet, et contemplari omnes dies, ex paribus vero decimum quartum, et vigesimum octavum et quadragesimum secundum. Hic enim terminus ponitur a quibusdam pro harmoniae ratione, et integer ac perfecte numerus. Contemplari autem sic oportet, per ternarios aut quaternarios, ternarius quidem omnibus copulatis, quaternarius autem duobus ad duos connexis. At vero quadragenarii primum in foetibus judicant.“ Hoc loco multisque aliis, id quod diximus in prooemio, Hippocratem nempe doctrinam veterum Philosophorum, de numeris, cognovisse, demonstratur.

§. 10.

Sic ut aetas hominis absoluta e septenario derivatur, magnitudo quoque corporis ex idea septenarii determinanda est. Eadem ratio quae durationem vitae moderabat, moderat et moderabit, pro-

portiones quoque magnitudinis determinabat, determinat et determinabit. Ita quoque magnitudo plantarum e quinario, illa animalium e senario derivanda est. Magnitudo terrae revelat mysterium magnitudinis absolutae omnium organismorum. Homo autem quoad magnitudinem vitaeque durationem in medium animalium collocatus est. Incrementum verisimiliter harmonice fit quoad tempus, sed quoque quoad proportionem. Functiones autem assimilationis ipsae dispescuntur in nutritionem centripetalem centrifugalemque secretionem, cujus epiphania excretio est. Dum nutritio leges harmonicas plasticas effingat per formam, hae in secretionibus temporatim evolvi videntur. Sic ut in universum tres corporis partes tres temporis dimensiones vinciebant, caput nempe (et cerebrum nervique sensuum) tempus praeteritum, pectus autem (nec minus cerebellum et nervi motorii) tempus praesens, venter denique (et spina medullaris systemaque gangliosum) tempus futurum: ita quoque tempus praeteritum in semine, praesens in bile, et futurum in urina prodeunt. (Hinc prognosis ex urina). Semen, cum sit princeps secretionum, rhythmicas rursus sequitur leges. Melodicam ad libertatem vero non ulla secretionum sese elevare potest. In medietate et plenitudine vitae actio bilis simul cum digestionem, deinde illa urinae, denique illa seminis apparent. Videntur sese habere ut 1: 3: 5. Post quinque horas

digestio plene peracta est secretioque seminis incipit. Nonne similis reperienda sit ratio in copia secretionum seminis, bilis, urinae?

§. 11.

Dum plantae omnino annuis terrae epochis adnexae, et animalia modo inferiora imperio epocharum annuarum subjecta sunt; homo e contrario vitam individuum per quotidianas epochas clarius, annuas autem obscurius expressas manifestat. — Annuae tantum inferioribus in functionibus observantur, et quidem hieme somnus nutritioque praevalent, generatio autem vere. Quamvis quidem mens sensationisque functiones a terrenis emancipatae sint vinculis, attamen, cum modo numeroque subjectae sint, tributum persolvunt terrestre. Terra, vivens in quadruplicitate annua et aequaliter rhythmica somni (id est, hiemis), revigilationis (id est veris), vigiliae (id est aestasis) et obdormitionis (id est autumnii), quotidianam somni vigiliaeque vicem in quovis horum anni temporum permittat atque somnum longissimae noctis vigiliae longissimi diei adaequat. Quatuor Horae aeternam in mutationibus vicibusque temporum quietem significant. Homo e contrario, per totum anni spatium, per aequale fere, si somnum excipias hiemalem, tempus, somno vacat. Dies humanus, paucis a

constitutionibus profectis modificationibus exceptis, in zona temperata, quae est centrum epiphaniae vitae, longissimo terrae diei aequalis est. Hoc quidem de vitae tantum medietate, aetate nempe virili, praedicandum est. Homo in hieme vitae (embryo infansque neonatus) per sedecim fere horas dormit. Manifestum est, summa tantum contraria directiones sequi parallelas. In culmine vero vitae apparentis (in viro) alternans somni vigiliaeque rhythmus omnium functionum rationibus obedire harmonicis videtur. Vita quotidiana secundum sempiternas musicae leges consumitur. Vigilia generatim reproductionis ad illam sensationis ut 1 : 2 sese habet. In hac vero ipsa vices vigiliae somnique voluntatis, rationis et phantasiae, rationibus rursus harmonicis obtemperare videntur. Foci ellipseos diei sunt somnus mediae noctis et speculatio medii diei. Vespere vita incipit phantasiae, quae ut reproductio ipsa per noctem vigilat, et in somno exuens vincula individualitatis in universam spiritus vitam redit. Quamvis et consuetudine et dispositione naturali permultum determinetur et varietur, lex tamen universalis, in successive singularium virium actione locum obtinere videtur, quod quidem nondum satis observatum fuit. Tempora, in quibus memoria, mens et phantasia vivunt, forsitan ut 2, 3, 5 (horae 3, 5, 3) sese habent. Voluntas matutino tempore validissima est. Hora ma-

tutina tempus agendi. Rhythmicae vicissitudines totae innatae sunt vitae, illiusque systolem atque diastolem gubernantes, efficiunt, ut cum aeterna rerum rota, fortuna secunda, fortunam adversam, tempus boni praevalentis illud mali, epocha passionis unius illam alterius, epocha virium regeneratorum, illam remissionis illorum, sequatur. Catena rhythmici interrupta, omnis vita perturbatur. Sic somnus, causa interruptus qualicunque, facillime omnino cessat. Ut jam regularitas functionum nutritionis excretionisque corpori salutaris est consuetudo, ita quoque ordinata virium intellectualium actio, mentis valetudinem promovit.

§. 12.

Lex evolutionis facultatum intellectualium quatuor vitae epochas sequitur. Signata est epocha prima epiphaniae vitalis (quae est secunda vitae) imperio phantasiae, secunda rationis claritate, tertia voluntatis divinitate. Dies vero quasi unisonus, virium proportionales in se abscondens, est. Norma inde vitae universae per quaternarium, illa autem singularium epocharum per rationes numerorum moderatur. Modificationes quidem, quae in singulis individuis locum obtinent, e monade germinis in familia sese evolventis, derivandae sunt. Alia quoque lex apparet in foemina, ubi inferior vita

praecox magis quam in viro formatur. Mares enim saepius vim elatiorem tardius maturant. Non modo vita corporalis foeminarum, sed quoque spiritualis per numeros pares regitur, impares autem apparent in evolutione functionum intellectualium virorum. Talique modo magna quoque ingenia citius saepe vivunt vitamque uberiores brevi finiunt rhythmico passu.

§. 13.

Quod si, summa in epiphania, rhythmus vitae in universum, functionesque assimilativae in specie secundum leges figuratae erant harmonicas, rhythmus corporis ipse, ille nempe motus, qui in foco cordis sempiternam fovet flammam, totae parallelus est vitae, nec aliis similis functionibus, a vicibus somni et vigiliae pendet. Pectori unius simulacrum aeternae praesentiae insidet. In aetate virili numerus pulsuum minuti unius *) numero annorum

*) Tempora motus organici per denarium moderantur in elevatiore autem reipublicae potentia duodenarius tempora vitae civilis indicat. Ambo vero identica sunt (V. Cap. I. §. 4.) Manifestum inde est, rationes temporis organicae per tempora vitae civilis indicari posse. Mensuras temporum homines semper a natura desumpserunt:

vitae fere aequalis est; aetate autem puerili frequentior reperitur pulsus atque debilior. Numerus quantitativus hic et ubique minorem annunciat animationem. In vicissitudine pulsus quotidiana incrementum ejus vespertinum, ut epiphania motus, initium imperii reproductionis praedicat. Ratio quidem numerica in normali pulsus incremento et decremento per denarium, numerum motus, limitatur. Denarius determinat discrimina pulsum in vicissitudinibus quotidianis aetatisque progressionibus.

§. 14,

Prima soboles manifestationis dei tempus est. „Nec utique tempus coepit esse in tempore, ait

sed non ita mensuram spatii. Veteres quidem mensuram a magnitudine et circuitu terrae, sumentes, rationem inter mensuram universam et organicam instituerunt. Bailly dicit (Lettres sur les peuples de l'Asie Pag. 149.) Il résulte en effet, que tous les stades, les milles, la parasange persanne, le schône persien, le schône égyptien, le cofs et le gan, especes de mesures indiennes, sont tous liés entr'eux par des rapports exacts et déterminés. Les anciens ont eu comme nous l'idée de rendre leurs mesures invariables, en les prenant dans la nature.

St. Augustinus, quia non erat tempus, antequam inciperet tempus. " Per motum autem tempus corpus induit, motus temporis manifestatio est. Tempus non ad Deum, aeternum esse, sed ad universum, ad epiphaniam pertinet. Sic ait Raymundus Lullus (Demonstrat. Lib. II. Cap. XXX. Pag. 55.) „ Si tu dicis, quod hoc, quod est supremum bonum, sit in tempore et non in motu; non est verum; quia sicut tu destrueres omne corpus; si destrueres omne longum, latum et profundum, sic destrueres omne tempus, si destrueres nunc, quod se movet de tempore futuro ad tempus praesens, et nunc, quod se movet de tempore praesenti ad tempus praeteritum; et sicut in destructione corporis non destrueres animam, sic in destructione temporis non destrueres aeternitatem, quia non habet nunc. etc. " Motus autem unicus lumen et materiam, omniaque recondens, cum per denarium, qui omnes in se includit numeros, animitur, magica insuperabilique vi totam temperat vitam. Coarctata per rhythmum omnia numeris obtemperant; a vinculis numeri nemo impune sese emancipat. Aeterna Nemesis vitam regit. Numerus sapientiam et pulchritudinem constituit. Cum autem per motum numeri rebus infunduntur, vita quoque rhythmica signatura numerorum penetrata est. In ritmo vitae universalis particularisque conpenetratio; hinc singulis in modis substantia rursus semper per nu-

meros cum forma vineta apparet. Cum autem motui corporis, *) motuique universi pares insint numeri, (10, 12) patet, cur et in rhythmo musicae non numeri harmoniae impares, sed pares facilius persentiuntur. **) Trias nempe harmonica, omni in simultanea summae pulchritudinis existentia, ei idcirco in vultu humano, in architectura et in musica, apparens, per tres numerorum sanctorum rationes (2. 3. 5.) animatur. Hi vero numeri, identitatem, separationisque possibilitatem in se recondentes, pulchram epiphaniam vitae tripliciter figuratae et manifestam corporis animaeque perfectam conpenetrationem praedicant. His rationibus ergo pulchritudo inest, quia naturata est medietas, quia omnino apparet anima in corpore, et

*) Quia motui corporis denarius praeest, decem sunt digiti. Hinc veri digiti in extremitatibus pectoris (cui motus insidet) prodeunt. Extremitates ventris motum totius corporis efficiunt.

**) Modi e quinque aut septem membris rhythmicis compositi, quamvis adsunt (Graun) difficillime percipiuntur, et ad passiones tantum vehementes exprimendas adhiberi possunt. (Kirnberger). De rhythmo vide Sulzer (*Theorie der schönen Künste*. IV. P. 82.)

corpus in anima. Pulchritudo enim non in numero, sed in rationibus numerorum; hic, non illis manifestatio. In denario, qui omnes in se includit numeros ens non apparens. Universum, vivens secundum numeros, ubicunque corpus simul et anima est, omnique in singulari existentia imago generationis rerum individualium aeterna ex unitate. De arte numerandi Platon dicit. (Republ. L. VII. 148. E. b.)

Πολεμικῷ μὲν γὰρ διὰ τὰν τάξεις ἀναγκαῖον μαθεῖν ταῦτα, φιλοσόφῳ δὲ, διὰ τὸ τῆς οὐσίας ἀπτεόν εἶναι, γενέσεως ἐξανάδυντι, ἢ μὴδὲ ποτε λογιστικῷ γενέσθαι.

P y t h a g o r a s (Vid. Pic. de Mirand. Conclus. 53.)

Qui 1, 2, 3, 4, 5, 12 ordinem cognoverit, providentiae distributionem exacte tenebit.

Unum, alteritas et id quod est sunt causa numerorum, unum mutorum, alteritas generativorum, id quod est substantialium.

P i c u s ait (apologia 81). Scribit Abunasar, verbum fuisse Areuzoar Babylonii, eum omnia nosse, qui noverat numerare.

D a v i d e s C h y t r a e u s (Reg. studiorum Pag. 130.) Nullum illustrius de Deo testimonium in mente hominis, ad imaginem Dei condita, superest, quam numerorum, ordinis et proportionum notitia, quam vere πηγὴν κλεῶν, fontem omnis sapientiae et doctri-

nae et plurimorum in vita bonorum nominare possumus.

De trinitate Raymundus Lullus dicit: (Dem. Lib. III. Cap. 46).

Natura nullo numero tantum utitur, quantum uno in tribus, et tribus in uno; quia quodlibet individuorum compositorum est unum in substantia et est in tribus, hoc est materia, formâ et conjunctione.

Imago creationis secundum Leibnitium est.
(Kleinere philosophische Schriften von K  hler. P. 96.)

2345.

0

Omnibus ex nihilo ducendis

Sufficit unum.

Numeri ideae quasi existimandi sunt naturae spiritusque. Proximi sunt Dei filii. In iis praesentia, nec non historia praeteriti futurique temporis clare spectanda. Rationes musicae trium numerorum sanctorum primorum summam pulchritudinem et manifestatam unitatis diversitatisque compenetrationem, septenarius plenitudinem vitae sed non corporaliter apparentem, denarius, in reunionem numerorum manifestatorum et unitatis aeternam in summo motu exhibet quietem.

§. 15-

Motus, voluntatis divinae simulacrum, efficit, ut tempus et spatium sint. Sphaerarum motus

symbola sunt divinae, ex se egredientis et in se regredientis vitae.

Illustr. Schelling ita loquitur: (Bruno 123.)

Gleichwie aber in einem Thier die Seele sich in vielgestaltige Glieder absondert, deren jedes aus ihm seine besondere Seele nimmt, und alles Einzelne, obgleich zum Ganzen verbunden, doch für sich selbst lebt, so ist auch im Universum, damit es in der Vielheit eins und in der Unendlichkeit endlich wäre, jedem seine besondere Zeit gegeben, das Ganze aber abgebildet von Gott, daß es die Zeit absolut in sich selbst habe, selbst also in keiner Zeit, wie ein so eingerichtetes Thier sey, daß es nicht sterben könne.

Mensurà et numero unitas mutabilitatis et immutabilitatis naturatur. Circuitus planetarum omnem eorum vitam temperat. Idem motus, qui vitam terrae in unitate simulque in diversitate efficit, denique, postquam omnes organismi motus moderaverat, in vultu humano summam spiritus passionumque epiphaniam generat. Cum corpus organicum unam cum terra vitam agat, jamjam illius circuitus quotidianus circuitu terrae annuo aequalis repertus est (Ritter). Numerus enim circuituum sanguinis per diem, numerum dierum, quibus annuus terrae circuitus perficitur, fere aequat. Dies autem humanus simulacrum est anni terrestri. Motus organicus, pectori, quod caput et ventrem in se recondit, insidens, diverse figuratur et temperatur

secundum ideas organorum. In capite, in generatione idearum, libertatem melodicam; in ventre autem, in functionibus assimilationis, necessitatem magis harmonicam, atque in pectore ipso, rhythmicam amborum compenetrationem apparere, jam demonstratum est; sed de motibus organorum singulorum pauca addenda sunt. In quaternario corporis neque esse luminis, neque esse materiae (nervus, os) motum ostendere possunt; in nervo est quies luminis, in osse ignavia materiae. Sed medietas naturata corporis (vas, et musculus) motum vinciebat. Musculus, qui est vas manifestatum, motum quoque totius corporis ad alia efficit, vas autem motum in corpore. Hinc quoque transitus vasis in musculus, atque hujus ellipsois explicatur. Ellipsin enim motûs manifestati figuram esse, magno a Keplero lucido demonstratum est. *) Multiplicatio autem corporis organici, quae efficit naturationem, ellipsin in ellipsoidem transmutat. Cor, identitas musculi et vasis, systolem diastolemque totius vitae symbolizat, unionemque luminis et gravitatis in vicissitudine contractionis et expansionis enuntiat. In motu iridis manifestum fit, expansio-

*) Vid. Görres. Exposition der Physiologie. Pag. 300.
De origine figurae musculorum auctor egregie loquitur.

nem a lumine, contractionem a gravitate proficisci. Lumen enim illius expansionem, tenebrae autem (seu materia vel belladonna) illius contractionem efficiunt. Cum motus fluiditatem et densitatem procreet, summa illarum contraria in vase reperiuntur. Nullum organum facilius ossificatur quam vas. Praecipue in circulatione leges Kepleri adesse, manifestum est, sed quoque omnes organismi rhythmicos motus temperant. *) Reproductio et incrementum, rationibus sese habentia inversis (incrementum enim, directio centrifugalis, initio; reproductio autem, directio centripetalis, termino celerius fit), tertiam Kepleri legem in organismo plastice effingunt. **) Assimilatio dimensionem magneticam, circulatio ipsa dimensionem electricam, secretio dimensionem chemicam exhibet. Hinc assimilatio secundum lineam, circulatio secundum quadratum, secretio autem (fluidi et densi) et inde incrementum secundum cubum vivunt. Musculi, animantes os, et nervi, animantes vas, motum efficiunt realem.

*) De legibus Keplericis in organismo Vid. Schubert Abhandlungen einer allgemeinen Geschichte des Lebens. II. Pag. 147.

**) Vid. Skizzen für Zoonomie von C. u. W. T. I. Pag. 95. §. 155.

Cor et vas, vincientia motum, rhythmum terrae in annuis et quotidianis epochis sequuntur, atque sine morbo fatigari nequeunt; nervus autem et musculus qui voluntarium efficiunt motum, rhythmum ostendunt individualement atque per lassitudinem tenentur secundum vires individuorum. Arripit autem lassitudo nervum praecipue, et musculus semper fere moveri potest, quod in membranis musculosis canalis intestinalis etc. manifestum fit. Membranae, quae electricam corporis dimensionem repraesentant, per eandem duplicitatem motus primitivam, quae systolem et diastolem generat, moventur (dura mater, pleura, peritoneum). Membranae enim sunt vasa individualiter figurata, quod in vesica urinaria palam fit. Duplicitas parietum vasorum per idealem motus duplicitatem procreatur. Motus, ut omnibus vasis insidet, ita quoque canali intestinali atque in eo, correspondens characteri assimilationis, magnetismus motus sese prodit. Hinc significatio dimensionum, motusque peristalticus et antiperistalticus. Motum involuntarium horum vasorum ad orificia, ubi per limitationem conscientia nascitur, magis voluntarium fieri, necesse est, (intest. rectum, pharynx etc.). Omnes latentes organismi motus per mutuam internam concatenationem generatim rhythmico ternarii corporis subjecti sunt. Sic motus iridis libertatem capitis participant, atque libere excitari possunt; motus autem vasorum

excretionis necessitatem ventris sequuntur, et motus pectoris conjungit libertatem et necessitatem. Motus generat motum; hinc ejaculatio seminis per frictionem producitur. Frictio autem ut omne incitamentum motum ponit, quia magnetismum universalem in organa infundit. Hinc mechanismus, qui simulacrum est magnetismi universalis ut incitamentum in organum agit, quod nemo vitio dabit, qui non mechanice mechanismum spectat. Rhythmus quidem vasorum universalis efficit, ut vesica urina repleta sese contrahat; sed nihilominus irritamentum urinae ad contractionem provocandam confert. Rhythmus quoque hic facile perturbari potest per sustentatam minctionem, quando tempus adest. Cessat stimulus, ac post aliquod tempus tantum de novo oritur. Ejaculatio vero seminis per illum internum magnetismum qui omnia organa magica vi communem ad vitam ligat, facile producitur. Magnetismus vero praecipue generationi praest, quae vera magnetica functio existimanda est. Hinc erectio, ascensio ad caput; *) hinc phantasia (vis spiritualis magnetica) omnipotenter in

*) Significatio ascensionis et descensionis omnium motuum (ventriculi, uteri) per ideam capitis et ventris illucet.

functionem generationis agit, hinc voluptas magnetismi animalis. Per hunc enim aeterna generatio, in toto universo per actionem principii maris in principium foemineum effecta, enuntiatur. Et est motus qui hanc geuerationem naturat. Haec est ratio, cur motus diversi, tum peripherici, tum centrales formasque corporis simulantes a principio mare in principium foemineum effecti in sede magnetismi et phantasiae, in systemate nempe ganglioso et praecipue in plexu coeliaco, vitam vigiliamque evocent atque idcirco somnum universum producant. Tempus futurum, phantasia et prophetia habitant in ventre; hinc omnia magnetismi animalis phaenomena. Mesmerus jam magnetismum universi recognovit. Voluptatem, omnes jam ejaculationes (lacrimarum, salivae) comitantem, praeclare ejaculationi seminis adnexam esse, e natura generationis quae conscientiam repraesentat naturalem, elucet. Per generationem homo per momentum in universum resolvitur; hinc voluptas spiritualis et corporalis, conscientia luminis. Dolor e contra conscientia materiae est (contractio). Haec est causa, cur dolor vocem provocet, cur autem voluptas profundo capiatur silentio. Generatio, simulacrum aeternae generationis, et inde, e vinculis temporalibus emancipata, monas est vitae organicae, quae alios generat numeros. Amore conjuncti per generationem in unitatem regredientes, aeternum

amorem provocant, illum, qui in novis genituris voluptuose sese manifestat. Quamvis generatio in universum libertatis capitis particeps sit, tamen nox, tempus reproductionis, ad illam praecipue apta est.

§ 16.

Multi adsunt calculi, ad vim cordis determinandam;*) haec autem vis ex idea hominis, in medio organismorum collocati, derivanda est. Mensura virium organicarum, e viribus terrae sumpta, identitatem omnium vitae terrenae phaenomenorum demonstrat. Vices dilationis et constrictionis, (luminis et materiae) motum manifestantes, secundum leges luminis et gravitatis perficiuntur. Calidum cordi per motum innatum, per gradus caloris et frigoris terrae temperatur. Calor sanguinis humani e septenario, e magnitudine corporis, e loco, quem homo in medietate organismorum occupat, elucet. Maximus calor in zona temperata, id est, in medietate epiphaniae vitae, (30° R.) calori corporis humani aequalis est. **) Denarius omnimodo motum

*) Vid. Albert von Haller, Elementa physiologiae corp. hum. Lib. IV. Sectio IV. §. 42 etc. 446.

**) De gradibus frigoris calorisque in terra ind. Bailly (Lettres etc. S. 212. etc.) Si cet état violent

gubernat atque mensurat. Hinc quoque numerus musculorum et vasorum e denario et ex idea membrorum derivandus est. (Ex. gr. aorta producit decem ramos, antequam in arterias iliacas dividitur. (a. cesophagea, phrenica superior, phrenica inferior, coeliaca, mesenterica superior, renalis, spermatica, lumbaris, mesenterica inferior. sacra media.) Omnes organismi oscillationis per denarium temperantur.

§. 17.

Omnem vitam per rhythmum videmus temperatam. Eadem corporis musica, quae clare in harmonica ejus architectura conspicitur, libera evadit in voce cantuque. Reclusus enim in osse, metallo corporis, ille magnetismus terrenus, resonat ex laryngis structura harmonica, atque partes labyrin-

(celui de l'extrême degré de chaleur) pouvait durer, le globe lui même, quoique formé et consolidé par la force de la gravité, seroit détruit par la force expansive du feu etc.

La Chaleur de l'été est à celle de l'hiver, comme 1026 à 993 ou comme 32 à 31 (résultat des expériences et des observations)

thi, sicut 2, 3, 5 (Trias harmonica) sese habentes, *) voluptuose illum excipiunt.

Pulchritudinem corporis humani per rationes harmonicas procreari, veteres jam docuere (sic longitudo pedis et latitudo *pena διάπασῶν* et *διατεσσά-
ῳν* moderantur). Circuitus vocis humanae limitatus locum terrae in systemate planetari quasi significat, et inde libera magis altiusque sese elevans musica instrumentalis mirabilem vitam astralem spirituum coelestium nobis recludit. Vox ad pectus pertinet; reclusae harmonia melodiaque in rhythmo, e pectore inde, rhythmum corporis recondente, libere scaturiunt.

Omniū corporis functionum harmonia non indigna est harmoniae totius mundi imago, coelestique cum voluptate musica vitae manifestatae aeterna spiritum implet.

*) Vid. Hildegard von Böhenthal. Heinse. III. 36.

Hoc in opere, magis quam par est, neglecto, ingeniosus auctor, musicam per numeros illuminans egregias ideas circa melodiam et harmoniam enunciat.

CAPUT TERTIUM.

De rhythmō in morbis perturbato.

Ἡματα δ' ἐκ δίοθεν πεφυλαγμένος, εὖ κατὰ
μοῖραν.

Ἄλλοτε μητρὴ πέλει ἡμερῇ, ἄλλοτε μητῆρ

Ἡσιόδου Ἡμέραι V. 765. 826.

§. 1.

Rhythmus historiae morborum illum sequitur universalis. Ut quidem Europa terrae inde et centrum artis civitatisque, ita quoque omnes illam morbi penetravere. Non modo ex Asia pestem et vario-
lam, morbos vitae praeteritae, sed quoque ex Ame-
rica Siphilim febremque icteroidem, morbos orga-
nismi futuri, suscepit atque sic vitae apparentis prae-

sentiam praedicat. Idea aetatum, in genere humano per diverse figuratas gentes realiter patefit; bellum vero, princeps totius historiae morbus, tanquam dissonantia, ad harmoniam modo per monadem, in historia evolutam, resoluta, existimandum est. Sicut enim natura per discordiam existit, ita et historia. Morborum historia generatim per illam duntaxat mali, belli, delapsus a Deo, perficitur. Ad hoc vero passus rhythmici liberi simul et necessarii in ideis primitivis demonstrandi sunt, ut agnoscantur in vita relationum. Expulsi post lapsum ab unitate peregrinantes Asiae populi, simul cum epiphania vitae intellectualis morbum etiam in Europam attulêre. Historiâ singulorum morborum cognitâ, omnes, quas induit morbus diversis in regionibus, formae innotescerent. Sic in India orientali organa jam vixisse videntur, quorum formatio in India occidentali incipit. *) Dum in America vegetativum hepar

*) „L'espèce humaine est sur la terre un grand individu, dont la vie a une durée inconnue, mais très longue; le temps de son éducation doit être proportionné. Cette éducation coute à la nature; il faut, qu'elle s'y reprenne à plusieurs fois, avec des repos de plusieurs siècles.“ Bailly. Lettres sur l'origine des sciences et sur celle des peuples de l'Asie Pag. 192.

adhuc luxuriat, animale hepar (cutis nempe) in India ejus functiones suscipere videtur. Inde morbi cutanei, icterus nempe hic, febris autem icteroides illic. Organismus ubique, sese evolvendo, mentem comitatur, quamvis ei non consubstantialis sit. Jam patet hoc ex epiphania organorum cerebralium, pari passu ea aetate prodeuntium, quâ rhythmus historiae imperium facultatum, illa animantium exposcit.

§. 2.

Cum in morbis corporis sit apparitio, rhythmus quoque, sanitate saepius absconditus, in iis propalatur. Genus solare morborum, mania nempe et nevroses, libertatem melodiae ostendunt; in cometico autem cachexiarum genere, tempus in formam redactum est. Morbi inde hi quamplurimum chronici sunt. In genere morborum planetari, in febribus nempe, rhythmus ipse perturbatur. Hoc quidem saepissime fit, quia in rhythmo adest totius corporis conpenetratio. Ita et epochae menstruae, in statu latentes sano, in epilepsia sese produnt, et dum septenarius valetudinis tempore annuis in epochis modo apparet, in statu morboso epochas regit quotidianas. Et quidem numerus hic in febribus totum aggre-dientibus corpus crisis moderatur. Vita omnis in dierum duntaxat spatium conprimitur. Annon rhythmus, harmoniae melodiaeque unio, et in morbis ad

unam alteramve harum redeat formarum? Aberratio pulsus in nutritione anomala forsitan harmonice fit *), illa vero in nevrosibus inordinate. In pathematibus saltem nutritionis excentricae deflectas tales ab ejus harmonia formas cernimus. In corporis structura formae externae cum numeris harmonicis coexistentes sunt; internae vero formae, quae successive tantum in functionibus prodeunt, magis ostendunt numeros quantitativos et ad infinitam pertinentes melodiam. Sed textura rhythmico est aequiponenda. In formis morborum organicorum saepius textura praevalet rhythmica, et turbat leges structurae harmonicas (tumores). Sic et origo monstrorum in aberrationibus a typo harmonico vel a typo rhythmico incrementi spectanda est.

§. 3.

Si quando naturalis duodecim septenariorum decursus morbo turbetur, vel tributum persolvitur, quod historia generis humani imperat, vel semen morborum in monade familiarum reclusum, per tempus evolvitur, vel momentum vitae terrenae in vicibus annuis manifestatur, vel epiphania vitae ac-

*) Manifestum est, haec verba figuraliter hic intelligenda esse ad organismi prototypos exprimendos.

tatum impletur, vel infinitae individui cum universo relationes illucent. Morbi contagiosi et hereditarii praeclare ad historiam pertinent. Illi demonstrant epochas, hi genera necessitati Totius subjecta. Epilepsia, podagra etc. familias; variolae, pestis generationes devastant. Annon forsan morbi contagiosi, vim morbosam plastice effingentes, nonnullos generaverint hereditarios? Exstant enim hereditarii morbi (rachitis, scrophula), recentibus orti temporibus, postquam permulti morbi contagiosi iam extincti erant. Epilepsia (motus in lumine), febres (motus in motu) et morbi contagiosi (motus in materia) *) enuntiant passus rhythmicos in genere humano, in familiis, et in individuis. Mysticismus naturae palam fit in morbis contagiosis; omne fere organum, commune ad foedus per peculiare contagium colligatur. Contagia enim tum hoc, tum illud organum praecipue infestant. Natura, individua sacrificans, vitam corporis universam propalat. Monas generis in morbis contagiosis non organismis, sed universo quasi incarnata est. Hinc genera animalium etiam per peculiariora infestantur contagia. **) Hinc morbi hi individuum facillime

*) Vide Tabulam Pag. 56.

**) Singula organa in animalibus quoque contagia generare videntur; organum vero praevalens po-

in mortem praecipitant. Per illos Dii puniebant; piacula sunt vitae terrestres. Cum his in morbis magni passus rhythmici organismi praeclare evolvantur, necesse est, ut vita praesens per alios morbos signata sit, quam praeterita et futura. Formatio incipiens corporis humani ubique horrendis morbis, efformationem ipsam praedicantibus concomitata est (Elephantiasis apud veteres, Yaws apud Americanos). Calor, fluiditatem dissolutionemque constituens, generationem contagiorum fovet. Panspermatis mus naturae per animatam in morbis contagiosis subsantiam animale m patefit. Efficitur generatio haec in corporibus per substantiam salinam, vinculo atmosphaerae communi allatam. Sal autem generationi praest. Sic ut animalia spiritum salinum exuberantem in singulis generibus, ut venena substantiasque qualitativas discernunt; ita quoque genus humanum spiritum salinum generat, qui limites generis transgreditur atque sic corpus humanum ipsum comprehendit. Historiâ et geographiâ morborum absolutâ, curva forsân, quam singuli morbi contagiosi, singulis in

tissimum aegrotat. Equus e. gr. cujus facies omnino fere nasus est, peculiarem narium morbum generat (Nose; sinus frontales ad nasum pertinent). Vid. opera illustr. Wollstein,

epochis et regionibus delineant, determinari poterit. Morbi hi, cum motus eis rhythmicum characterem in universum imprimat, et in singulis formis typum exhibent febrilem (variola, rubeola). Penetratio totius corporis efficit, ut saepius variolae, quamvis inoculatae sint, tunc modo appareant, quando alius morbus contagiosus (rubeola e. g.), qui jam corpus occupaverat, omnino cursum persolvit (Weikard.). Organismum in morbis contagiosis ad fluiditatem primitivam reverti, in hydrophobia praecipue palam fit; perhorrescunt aegrotantes aquam, vi repulsi magnetica.

§. 4.

Si adessent observationes circa generum, familiarumque morbos, in quibus idea morbi, ut in physiognomia et characterem idea familiae, varia sub specie enunciata est, innotesceret singulis quoque in epochis rhythmus evolutionis organismi. Spectantibus tunc solummodo morbum generis aut familiae morbi hereditarii evanesceret notio. Omnes fere morbi genus affligunt, et idcirco ut hereditarii occurrunt, sed praecipue illi, qui per materiae potentiam producuntur (marcores, apoplexia, phthisis). Omnes quoque lucis morbos hereditarios esse, necesse est; penetrat enim lumen totum corpus, cuius anima est (mania, catalepsia, hypochondria-

sis). In arthritide, quae os in musculo prodiens repraesentat, materia quasi mobilis fit; hinc morbus hic quamplurimum hereditarius (podagra). Sic quoque scrophula, trichoma, morbi, per vim acrimoniae, venenis animalium quasi similis, procreati, totas infestant familias. Vis generans numeri et formae in aberrationibus a forma naturali revelatur (familia digitis sex induta). Aberrationes nisus formativi in capite et sensibus praecipue proseminantur; incipit enim formatio a capite, (labrum leporinum, psellismus, surditas). Morbi hereditarii vel a patre ad filium, vel, patre relicto, ab avo ad nepotem propagantur, prout morbi ipsi periodici sunt, vel non. Sic epilepsia, morbus periodicus, saepius ab avo in nepotem transit. *) Semen morborum de novo generatur; neque impossibile est, novos morbos, lue venerea extincta, hereditarios, oriri posse. Historia morborum, per illam hereditariorum locupletata, rhythmum in evolutione vitae naturalis praeclare illuminabit. Omne fere

*) Amicus noster F. P. Cassel in Dissertatione sua, Parisiis 1805 habita (cogitata circa originem et formam morborum systematis nervosi) ita loquitur de hoc phaenomeno: „Est enim idem, quod et periodicum tempus, si avum ut insultum mali comitialis, filium ut remissionem consideres.“

organum singulis in epochis peculiariter aegrotabat; sed quoque medici et methodi in illis epochis, organis et morbis respondentes reperiuntur.

§. 5.

Characteres morborum anni temporum diversi saepe observati sunt. Problema quidem magni in annuo decursu rhythmum temporum, per astrorum constellationem determinati, et epidemicos sporadicisque morbos producentis ab atmosphaerologia solvitur. Endemicorum e contrario geometricam rationem exprimentium ratio, per historiam terrae rerumque publicarum absolutam explicanda est. Cum per vices anni temporum motus naturetur, eorum influxus in febres, morbos essentialiter rhythmicos, praecipue observatur. Sed quoque omnes morbi motus, ut epilepsia, arthritis, etc. per vices temporum moderantur. Epochae menstruae in illis pathematibus apparent, quae totum aggrediuntur corpus, illudque vinculis terrenis subjiciunt. — Epochae enim lunares ad vitam terrae individualement pertinent. Influxus quidem anni temporum in morbos chronicos nondum satis observatus est; sed aestate marcores aliaque reproductionis vitia, hieme autem mania et comata diversa sanationi propinquiora esse videntur. Caeterum hic infinitae modificationes ob-

organa constitutione debiliora, eorumque cum vitae et anni temporibus relatione, locum obtinent. Vim autem corporis hieme, mentis vero aestate majorem esse, patet ex reali vita hiemis, regni tenebrarum frigorisque, et ex ideali vita aestatis, imperii lucis atque caloris. Ver, quo benedicatur sanctum annum terrae cum sole matrimonium, corpus simul et mentem foecundat. Poëta vere modulatur et autumno maturescunt profundae philosophiae meditationes.

§. 6.

Quivis triplicium septenariorum, vitae aetates animantium, per morbos infestatur peculiare. Assertio vulgaris, caput nempe in puero, pectus in juvene, ventrem in viro pati, severiori eget discrimine. Animans vitam ternarius tres corporis cavitates, formam functionemque in se recondentes, concomitatur, earumque morbos moderat. In epiphania vero realitatis, quaternarius corporis quatuor vitae aetatibus respondet. Similes historico phantasiae, voluntatis rationisque rhythmo, reproductio, irritabilitas sensibilitasque successive evolvuntur; idcirco et morbi cavitatum, ab hisce viribus animatarum, successive prodeunt, ratione autem inversa. Debilius nempe in principio vitae organum primo patitur (caput), fortius hic, quod in fine vitae magis debile est, ultimo morbose afficitur (venter). In quaternario haud absimilis locum obtinet ratio.

Nervus, qui primo formatur, ultimo aegrotat (paralysis), os, quod ultimo formatur, primo patitur (rachitis). In vitae medio vasa vivunt et muscoli; eorum pathemata (phlegmasiae, arthritis) in secunda et tertia vitae aetate apparent. Epochae rhythmicae, quibus systemata organaque vivunt, per locum, quem occupant in systemate organismi, temperantur. Organorum nexus et correlativitas cum ternario et quaternario rhythmum inde hunc determinant. Hinc eadem ratio, qua vita ternarii temperatur, in organis quoque tripliciter figuratis locum obtinet. Nervi sensibus inservientes, qui primâ efformantur aetate, ultimâ aegrotant; nervi autem locomotorii, qui ultimo summam assequuntur vim primo patiuntur (spasmus infantum). Systema gangliosum media vitae aetate invaditur (hypochondriasis, phaenomena magnetica, quae in puellis praecipue prodeunt). Sed è contrario spina, primo efformata, primo correpta est; cerebrum, quod ultimo eminenter vivit, ultimo patitur. Cerebellum autem, quod in media aetate vitalem generat vim, hic quoque corripitur (mania, in medietate vitae prodiens; — hoc in morbo, substantiam cerebelli saepius mollem reperiri, affirmat Morgagni. *) Alia hic vitae mor-

*) De sedibus et causis morborum. Lib. I. Epist. VIII. Praecipue observat. 4, 9, 15. — Vidi

bique ratio adest. Anatome pathologica nondum satis observavit, quae partes encephali in quovis morbo correptae sunt. Varias sunt rationes rhythmicas, quae vitam cujusvis organi in quavis vitae aetate moderant. Multa adhuc hac in parte scientiae praestanda sunt. Historia morborum non modo eorum modificationes, variis in historiae epochis, sed quoque in vitae aetatibus determinare debet.

§. 7.

Organa quadrupliciter figurata quaternarii evolutionem sequuntur. Prima aetate systema lymphaticum (marcores) *), ultima vero systema capillare praecipue aegrotat (hydropes). Morbi arteriarum et venarum (phlegmasiae, haemorrhagiae) in duabus mediae vitae aetatibus apparent. Et quidem e phlegmasiis, cynanche, pneumonia et hepatitis evolutionem ternarii vitalis sequuntur. Attamen

aliquando sectionem juvenis maniaci, cujus cerebellum multis locis in suppurationem transierat. In ecstasi autem spina, in idiotismo cerebrum corrumpi videntur.

*) Vid. Soemmering. de morbis vasorum absorbentium.

rhythmica organorum vita, individualiter saepius modificata hasce quandoquidem turbat rationes.

In septenario sensuum ternarius tres vitae animas concomitatur. Auditus musicesque donum primo evolvitur, tum oculus ejusque vis spiritualis (ars plastica) et post illos senio sensus evigilat divinationis, futuri praescius. Senibus duntaxat prophetiae munus a diis largitum fuit. Sensuum quaternarius quatuor sequi aetates videtur. Sed in vitae realitate rhythmum obscuriorem esse, necesse est. Tactus tamen in puero mature, saepiusque gustus acutior in sene apparet. Olfactus sensusque caloris, (qui correspondet illi voluptatis) in medias vitae aetates dominantur. In vita organorum secretionis haec evolutionis ratio adest: hepar et splen aetate virili, senili autem renes magis aegrotant. Generatio e contrario in foemina saepius patitur. Emancipatio viri a vinculis terrenis causa fit, cur generatio non propriam morbi formam in eo constituat. Dyspermatisismus quidem in mare ob apparatus compositum locum obtinet et satyriasis quamplurimum symptomata tantum aliorum morborum (maniae ex. gr.) est. In foemina autem hysteria, amenorrhoea ut peculiare generationis formae morbosae enuntiantur. Palam fit vis rhythmica in amenorrhoea et chlorosi; functione enim rhythmica ad motum attinentel, turbata, omne patitur corpus (functiones capitis et ventris). Quoad indifferentiam

animalem, cutem nempe internam et externam, illa, canalis intestinalis, cum motum in abdomine representet, similis rhythmico pulsus, epochis caret, omnesque vitae aetates ab ejus morbis invaduntur; haec autem, cutis nempe, omnibus quidem aetatibus affecta, tamen in quavis morbo diverse figuratur. Cutis capitis et faciei aegrotat in infantibus, (tinea, crusta lactea); illa ventris in senibus, in quibus cutis extremitatum ventris, pedum nempe, patitur (utiera pedum). Scabies morbus cutaneus pectoris esse videtur (in ejus extremitatibus, manibus nempe. Pectus — aër — insectum). Herpetem aetatem virilem praecipue aggredi verisimile est. *)

§ 8.

Vita infantum celeri rhythmico signata est. Cum incrementum et reproductio ratione sese habent inversa, manifestum est, pseudoproductiones senes praecipue aggredi; efficit quidem vixens principio incrementum, ut facillime vulnera sanentur,

*) Inter morbos oculi, strabismus apud infantes, ophtalmia apud adultos, amaurosis et cataracta apud senes praecipue apparent. (Spasmus, inflammatio, paralysis, ossificatio)

sed circa finem vitae reproductio (coincidens cum praedominio ossis) loco incrementi, de novo oritur. Si vero adsunt pseudo reproductiones in infantibus, aggreduntur ossa ipsumque reproductionis systema. (Lymphaticum nempe). Hoc quidem fit in rachitide et scrophulis. Esse ossis in senibus efficit, ut ejus morbi non nascantur. Fieri autem ossis in infante, illius morbi causa est. Cum quidem directio incrementi peripherica sit, per rachitidem totum deformatur corpus. In universum epiphania morborum cum epiphania plenitudinis vitae in aetate prodit virili. Morbi infantum quamplurimum per actionem formationis et incrementi praevalem producuntur; morbi vero senum saepius sequelae tantum sunt correptorum secretionis organorum. Patitur systema urinosum, quia functio alternat cum organo, urina cum osse. Patet autem identitas secretionis urinae illiusque ossis; praedominium ossis causa est, cur ejus functio aegrotet. Multiplicitas et vis morborum in media vitae aetate plene tantum manifestatur. Dici quidem potest, nevroses praecipue infantes, inflammationes viros, cachexias autem senes aggredi; sed efformatae formae morborum in aetate duntaxat virili ad epiphaniem egrediunt. Sic mania, febris et marcores maximâ vi medietatem vitae praecipue aggrediuntur. Febris, cum sit morbus motus, per totam quidem recurrit vitam, et rhythmo cordis similis

aeternam exhibet praesentiam, sed devastans februm potentia adultos quam maxime infestat. Morbos pectoris aetatem praecipue juvenilem adoriri, saepe jam enuntiatum est, et Hippocrates inquit, phthisin post quintum trigesimum annum haud metuendam esse. *) Quinto enim septenario homo vim ac plenitudinem vitae corporalis assecutus est. De quinta annorum hebdomade Macrobius ita loquitur. „Quinta omne virium, quantae inesse unicuique possunt, complet augmentum, nulloque modo jam potest quisquam se fortior fieri. Inter pugiles denique haec consuetudo servatur, ut quos jam coronavêre victoriae, nihil de se amplius in incremento virium sperent, qui vero expertes hujus gloriae usque illò manserunt, à professione discedant.“ Incipit post quintam annorum hebdomadem summa vita capitis et morbus ventris. Vera species morborum systematis nervosi in adultis tantum sese prodit (Hypochondriasis). Quamvis multiplices horum morborum species in infantibus adsint, (raphania, trismus, chorea, convulsiones, epilepsia) tamen illorum vigor in adultis praecipue

*) Φθίσις γίνηται μάλιστα ἡλικίῃσι τῇσιν ἀπὸ ὀκτωκάιδεκα ἐτῶν μεχρι πέντε καὶ τριήκοντα.
Hipp. Aphor. Sect. V. 9.

apparet (tetanus, catalepsia, epilepsia rebellis ac periodica). Morbi contagiosi, quando oriuntur, adultos, circa finem autem infantes plurimum adoriri videntur — (variola altera ex parte, altera autem febris scarlatina).

§. 9.

Senectus quoad spiritum saepius ad infantiam regreditur; sic quoque morbi duarum aetatum non raro sibi affines sunt, (Marasmus senilis, atrophia infantum.) Calculi vesicae urinalis maxima ex parte vel apud infantes vel apud senes occurrunt. Lythiasis enim, ossificatio fluidi *), et praevalente ossificatione et repressa in fixo ossificatione locum obtinet. Ultima corporis efformatio, quae prima vitae aetate fit, maximam partem morborum infantum generat. Hinc herniae, prolapsus intestini recti; hinc dentitio peculiaris existimanda est morbus; hinc quoque vermes. Ut quaeque primae aetatis epocha per septenarium moderatur, ita quoque dentes, digiti faciei, qui idcirco ut extremitates extremitatis ultimo efformantur, secundum hebdomadem vicissitudines exhibent. Quoad tempus et quoad spatium septenarius praeclare hic enuntiatus est. Post

*) Vid. Walthers Physiologie I. Pag. 419.

septem menses dentes incipiente mandibulis emergi et usque ad septimum annum quater hebdomas omnino emersa est. Post septem annos coronae primorum cadunt aliique apparent, ultimaque formatio corporis, anno viccsimo uno, ubi incrementum cessat, perfecta, efficit, ut ultima quadruplicitas dentium emergat. Ita septenarius vitam humanam numero et forma, rhythmo et numero organi visibiliter quasi dominatur. In dentibus numerus et forma ut plurimum conjuncta et ad epiphaniam egressa sunt; hinc brevissima dentium vita; ultimo formati, primo moriuntur. Dentitio vera crisis totius corporis existimanda est, variosque generare potest morbos, (febrem, convulsiones, diarrhoeam — ob consensum cum membrana mucosa canalis intestinalis — tussim etc.). Quandoquidem imo dentitio horrendi morbi causa fit (*Wasserkrebs*.) Angina formam peculiarem infantibus ita constituit, ut peripneumonia apud juvenes, et hepatitis apud adultos (croup). Caetera infantiae pathemata eandem causam agnoscunt, ac morbi aliarum aetatum.

§. 10.

Morbi mulierum ex idea mulieris elucent. Principium mas et principium foemineum totius mundi summa in epiphania vitae terrestri sub perfecte efformata specie maris et mulieris patefiunt. Sub-

stantia hominis in mare, forma hominis in muliere; in illo ens, in hac apparens. *) Hinc omne discrimen in vita spirituali ac corporali amborum. Hinc conscientia in mare, plenitudo autem singularis vitae in foemina; forma totius vitae in hac, substantia in illo. In viro generans, in foemina generatio; hinc quoque in hac generatio non apparet, quia est. Cum autem epiphania in universum foeminae attributum sit, pectus et venter sese invicem conpenetraverunt (mammarum, uterus). Hinc novum oritur morborum genus per concatenationem pectoris cum ventre, (mammarum cum utero) et ventris cum pectore (phthisis post partum). Uterus, centrum totius vitae muliebris, plurimorum morborum causa fit. Sic ut in hypochondria apud viros ventriculus sedes corporalis morbi est, ita uterus in hysteria apud foeminas. Digestio enim, assimilatio naturae externae, in universum fortior in viro quam in muliere. Ventriculus gubernat in viro vitam terrenam, uterus in foemina. Hinc quoque morbi ventriculi saepius in illo quam in hac repe-

*) Omnis fere species aliter figurata est in mare, aliter in muliere.

Vid. F. Ackermann. De discrimine sexuum praeter genitalia.

riuntur (scirrhus, dyspepsia). Et ventriculus et uterus, qui ambo repraesentant motum in ventre, magnetismum exercent totum in corpus eorumque sympathia hoc ex magnetismo elucet (pica gravidarum.) Nascitur idealis nisus formativus in ventriculo. In viro cerebrum dominatur, lumen collectum est in caput; in foemina autem lumen magis totum corpus penetravit. Hinc discrimen inter nevroses amborum. Apoplexia, saepius apud viros, catalepsia et spasmi saepius apud foeminas reperiuntur. In universum nevroses magis has quam illos vexant.

§. 11.

Uterus jam a veteribus ut animal peculiare vivens et libere sese movens in ventre spectatus est (Plato, Aretaeus). Et quidem uterus organum est, quod per determinatum modo tempus vivit et individualement atque collectam agit vitam. Cum autem generatio praedominet in foemina, intimus adest nexus uteri et cerebri. Sic furor uterinus facile maniam generat, *) satyriasis e contrario symp-

*) Vide Chambon de Montaux. *Krankheiten unvers
heyratheter Frauenzimmer.* P. 422.

toma est maniae. Hinc quoque naevi materni; palam fit hoc in phaenomeno vis plastica monadum.

Necessitati magis addicta mulier rhythmum vitae turbatum pro causa multorum pathematum agnoscit. Purgatio apparet post secundum annorum septenarium atque cessat post septimum (14—49). Per quinque septenarios vita muliebris proprie durat; morbique hujus temporis peculiarem assumunt muliebrem characterem. Ante hoc tempus et post illud foemina magis mari similis est et inde inter morbos non tantum adest discrimen. Attamen species diversa morborum in foemina et in viro animadvertenda est. Sic musculus magis in hoc, vas magis in illa aegrotat (podagra altera ex parte, altera haemorrhagiae). Et quidem idem morbus aliter effingitur in uno sexu, quam in altero (hypochondriasis, hysteria). Mania mulierum magis ab amore, illa marium ab ambitione ac superbia ortum ducit. Caput et venter praecipue discrimina morborum praebent, sed idem fere numerus amborum phytysi ac febre patitur. Nondum quidem exstant observationes circa numerum morborum in foemina et in viro, neque rationes diversae eorum determinatae sunt. Attamen discrimen cardinale morborum a systemate generationis, aliam in foemina quam in homine concatenationem internam procreante, moderatur. Ab utero, a mensibus et a mammis plurimi mulierum morbi ortum ducunt. Et

quidem morbi correspondent generatim ternario primitivo maniae, febris et canceri. Per menses omne corpus rhythmō vitae terreno - lunaris subjectum est; hinc mensibus perturbatis, multiplices oriuntur morbi. Menses praematuri facile phtysin generant*); sic quoque epistaxis apud juvenes phtysin annunciat. Si e contrario menses ultra tempus profluunt, hydrops facile oritur. Est enim in universum hydrops sequela haemorrhagiarum. Rhythmus totius corporis perturbatus efficit, ut omnes functiones patiantur (cephalalgia, spasmi, dyspepsia). Cum autem nutritio plastica modo species circulationis sit, nascitur circulatione perturbata peculiaris nutritionis forma morbosa (chlorosis). Mensibus impeditis, vis sanguinis et rhythmī efficit ut omnia fere organa, oculi, aures, manus, lingua, vicaria uteri fieri possint (Chambon de Montaux 284).

§. 12.

Epiphania vitae civilis causa fit, cur phaenomena naturalia in homine saepius formam assumant morbosam. Sicut generatim Rhythmus vitae celeriter in India, lente autem in America decurrit, ita quoque partus praemature illic, hic autem serius

*) Vid. Selle medicina clinica. Pag. 157.

locum obtinet (De Paw, recherches sur les Américains). In Europa vita civilis peculiarem morbum contagiosum procreat (febr. puerperal.). In universum facile partus fit in regionibus calidis, difficilius autem in frigidis. Regiones calidae enim vitae primitivae propinquiores sunt motusque naturalis facilius fit. In partu mechanismus magneticam suam vim, quam totum in corpus exercet, visibiliter ostendit. Eadem separatio, quae in corpore matris locum obtinet, in mente etiam quandoquidem maniam generat. Hinc quoque vehemens passionum effectus in puerperas (eclampsia). Vis rhythmica in uterum, organum motûs, demonstratur phaenomeno abortûs, saepius eodem tempore, quo jam ante apparuerat, rursus prodientis. Secretio lactis post partum vera crisis existimanda est; actione enim uteri absoluta, necessario illa mammarum incipit. Mammæ enim sunt apparens generationis pars. Rhythmus autem totius vitae causa fit, cur ens et apparens, substantia et forma ubique in natura, in serie plantarum et animalium et in functionibus corporis ipsis aeterna vicissitudine prodeant. Sic quoque ens seu fieri in circulatione, apparens autem seu esse in secretionem. Hinc secretio mammarum post motum uteri fit. Metastases lactis ad manus et ad genua demonstrant mammarum concatenationem cum pectore ac ventre; oriuntur enim e ventre, ac habitant in pectore.

§. 13.

Eurhythmus vitae pulsus in unione melodiae capitis, rhythmus pectoris et harmoniae ventris decurrit. Morbo autem singulae musicae organicae partes in epiphaniam protrahuntur. Libera capitis melodia in mania e vinculis terrenis omnino sese emancipat; necessaria ventris harmonia in pseudoproductionibus mathematicis gravitatis subjicitur legibus. Rhythmus autem pectoris in febre legem motûs quadrato-cubicam patefacit. Ut reproductio in universum initio lente, circa finem vero celerius fit, sic quoque pseudoproductiones, viventes secundum leges corporum cadentium, initio lente, circa finem celerius crescunt. In febribus praecipue epochae rhythmicae prodeunt. Septenarius quidem vim suam in febres exercet, sed leges motûs universae magis apparent. *) Septenarius cubum potentiâ et quadratum actû in se recondit. Hinc quoque per septem elementa motus planetarum elliptici innotescunt. **) Cum in septenario principium mas ter-

*) Vid. de diebus criticis: Schubert *Abhandlungen einer allgemeinen Geschichte des Lebens*, Pag. 318. etc.

**) Vid. Biot (*traité élémentaire d'astronomie physique* II. 453.) De septem elementis inquit auctor: „deux servent à déterminer la position

narii et principium foemineum quaternarii sese conpenetraverint, quaternarius ternarii indicator fit. Idcirco Hippocrates inquit (Praenotiones 122.) "Οι τε γὰρ ἐνὴδέστατοι τῶν πυρετῶν, καὶ ἐπὶ σημειῶν ἀσφαλεστάτων βεβῶτες, τεταρταῖοι πάνονται, ἢ πρόσθεν. "Οι, τε δεκακοηδέστατοι, καὶ ἐπὶ σημείων δεινοτάτων γινόμενοι, τεταρτεῖοι κτείνουσιν, ἢ πρόσθεν. ἡ μὲν οὖν πρώτη ἔφοδος αὐτέων οὕτω τελευτᾷ. ἡ δὲ δευτέρη, εἰς τὴν ἐβδόμην περιάγεται. ἡ δὲ τρίτη, εἰς τὴν ἐνδεκατην. ἡ δὲ τετάρτη, εἰς τὴν τεσσαρεσκαideκάτην. ἡ δὲ πέμπτη, εἰς τὴν ἐπτακαιδεκάτην, ἡ δὲ ἕκτη εἰς τὴν εἰκοστὴν. Dum autem in febre singula septenarii elementa evolvuntur, alii morbi saepius per septenarium ipsum judicantur. Septimus dies in arthritide et inflammationibus potentissimus; satyriasis saepius post septem dies necat etc. —

de l'orbite, ce sont la longitude du noeud ou sa trace sur un plan fixe, et l'inclinaison; les cinq autres sont relatifs au mouvement dans l'ellipse; ce sont 1, la durée de la revolution sydérale 2, le demigrand axe de l'orbite, ou la moyenne distance de la planète au soleil. 5, l'excentricité d'ou résulte la plus grande équation du centre 4, la longitude moyenne de la planète à une époque donnée 5, la longitude du perihélie à la même époque. "

In morbis ergo, quibus perficitur manifestatio vitae, vita numerica corporis in epiphaniam egreditur. Sed natura est vitae delapsae, ut silentem musicam motuum organismi, ad visum quasi propel-
lat. Talique modo plastica corporis musica apparet in passionibus, morbis animi. Geometria enim organica incipit in osse et finit in sectionibus faciei, et algebra organica incipit in statica motuum membrorum et finit in vivis lineamentis faciei ubi calculus differentialis et integralis plastice effingitur. Id vero praeclare in passionibus fit. Musica, poesis matheseos, in formis, passiones exprimentibus, revera visibilis fit. Sic mathesis et musica in morbis quoque patefiunt.

§. 14.

Apud veteres in schola Alexandrina doctrina numerorum cardinalis existimata fuit medicinae pars (Sprengel.) Illucebat enim illorum potentia in corpus organicum. Nostris temporibus Bruno actionem et reactionem, irritamentum et irritabilitatem ut fundamentum ingeniosissimi systematis instituit. Agnovit principium masculinum et principium foemineum naturae, neque multum abfuit, ne veram mutuam actionem substantiarum, legemque hujus actionis in doctrinam numerorum innixam, intellexerit. Numeri solvunt rationes rhythmicas orga-

norum irritatorum. Sed quoque in organismo ipso
 mutua adest actio singulorum organorum. Hinc
 magnetismus internus, sympathia et antagonismus
 omnisque concatenatio partium corporis. Tres ca-
 vitates praecipue, quae per nervum, vas lymphati-
 cum et vas sanguinem ferens, invicem sese conpe-
 netrant, in aeterna actione reciproca vivunt. Per
 secretionem enim circulatio naturatur; hinc syste-
 ma capillare et lymphaticum ad ventrem pertinent,
 arteria autem et vena ad pectus. Sic quoque post
 motum muscularem somnus nascitur, reproductio
 post circulationem. Functio enim non motus mus-
 cularis per secretionem naturatur, et idcirco repro-
 ductio interna necessario fit. Alternant summa ex-
 terna et summa interna functio. Efficiens circu-
 lationis et effectum secretionis aeterno rhythmo
 sese invicem sequuntur. Sic in organismo esse
 solidi et esse fluidi, fieri solidi, et fieri fluidi,
 aeternum matrimonium numerorum et formarum
 constituunt; nam fieri et fluidum per numerum,
 esse et solidum per formam animantur. Architec-
 tonice corporis nascitur, dum lumen materiam pe-
 netrat et cum ea colligatum est; musica autem cor-
 poris oritur, dum lumen e materia remergit; hinc
 forma organi, numerus autem functionis anima.
 Numerus corporis praeclare in mania, forma in
 pseudoproductionibus, eorumque compenetratio in
 febre aegrotat. Cum autem ubique numerus et for-

ma in organismo conjuncti sint, rhythmus omnes regit morbos. Hinc patet, functionem laedi posse sine organo, sed non invicem. Numerus enim generat formam, functio organum; organo autem laeso, nova oritur actio in functionem, quae nova turbatur ratione. Concatenatio functionem inde omnia generat symptomata. Et quidem in vita relationum ipsa lex atque norma adsunt.

§. 15.

Tres cavitates, trias corporis, tres vinciebant temporis dimensiones atque qualitates. Aeternitas capitis in cogitatione, infinitas *) pectoris in motu in se regrediente, finitas ventris in functionibus limitatis prodit. Haec quoque signatura est trium morborum cardinalium, maniae, febris et canceri. De rationibus rhythmicis horum morborum sermonem nunc habemus. Victrix gravitatis mens coelestes in sphaeras per maniam exaltatur et, abjiciens vinculum individualitatis, in unitatem dissolvitur. Hinc princeps ejus phaenomenon, duplicitas personalitatis, separatioque mentalis. Eadem, quae in somno magnetico adest individualitatis in universa-

*) Hinc ut Aristoteles jam locutus est, cor primo vitam incipit et ultimo moritur.

litem transpositio hic similiter locum obtinet. Inde, temporis spatiique abolitione, prophetiae possibilitas. Ecstasis summum vitae terrestres phaenomenon; hinc quoque in Europa tantum ut morbus spectatur. In India ecstasis, totam penetravit vitam, peculiarisque secta perpetuâ ecstasi vitam sanctissime agebat. *)

Idea fixa demonstrat, hominem ideas omnium animalium in se continere; horum enim monades in delirio fixo illum quodammodo penetrant. Dum hic ideae plastice retinentur, in mania omnimodo solutae sunt legibus normalibus rhythmicisque generationis et in successione infinitae celeritatis per multiplicationem internam sese producant. Generatio haec ideali triplicitatis legi abdicare, locoque qualitativae quoad numerum idearum seriei, quantitativa infinitaque oriri videtur. Haec idearum asso-

*) L'état contemplatif est designé en général chez les Indiens par le mot *Yogam*, contemplation. La manière de se représenter l'être suprême pour s'identifier avec lui, s'appelle *Sarconnam*, acte louable; l'aneantissement, qu'elle exige *Nirconnam*, tranquillité. La béatitude terrestre, qu'on croit acquérir par ce quietisme, porte le nom de *Varoupiam*, image de Dieu, l'union avec Dieu celui de *Vayoutchiam Bagoad S. III.*

ciatio feroci continuaequae cantus aberrationi in insuetos modos comparanda. Hic leges migrantur modulationis musicalis, illic organicae. E legibus rhythmicis avulsa mens, rursus illis per lucida intervalla adnectitur. Vicissitudines vigiliae et somni in universum modo statu sanitatis mentem gubernant; caeterum autem, quamvis melodica libertas capiti insit, leges generationis idearum certo tantum rhythmo subjiciuntur. Cum in universum rhythmus hic in mania migretur, epochae rhythmicae terrae rursus mentem dominantur. Sic libertas, e limitibus egressa, alio modo cum necessitate conjungitur. Rhythmo quidem mens subjici potest, sed nunquam harmoniae; et necessitas ventris capitis functiones colligare nequit; tunc saltem mens non porro est mens. Annon forsitan necessitas harmoniae, actionis simultaneae omnium functionum, in idiotismo locum obtineat, atque sic, cum caput venter fiat, omnes aboleat functiones? In mania autem ideae quasi enharmonicos tantum chromaticosque adsumunt modulos, hisque similes ferocitatem passionum exprimunt. Demonstrat vero organismus mentis pulcherrimam plenissimamque organismi vitae musicalis imaginem. Inde et ab antiquissimis temporibus his in morbis, ut potentissimum remedium existimata est musica. Emittit enim terra lucis desiderium in sono metallorum, ut in coloribus lux terrae maritatur. In sonoq numerus

sese emancipat e vinculis terrenis. Spirat amor infinitus in musica, qui potis est, ut in se discordem rebellemque vitam in unitatis gremium remergat. Hoc quidem de moderna, ditiore dissonantiis musica non praedicandum, sed de antiquo musicae sacrae chorale, per sublimos trisonos divinitati unitatis proprio. Multa per harmonias potuere veteres; Phrygicus modus victore stimulo milites provocabat ad bellum, amorem inflammabat Lydicus. Nonne modi hi, quorum analogia in antiquo plagalico et authentico modo adhuc existunt, per has similesve compositiones substituti, ad determinatos mentis status sanandos vim medicatricem exercent? Rhythmi apud veteres peculiarem ostendebant in passiones potentiam (Aristot. Polit. L. VIII. 5.) Choragi ad pugnam ducebant. Vis rhythmici ad passiones excitandas, vis harmonica ad passiones sedandas utilis. Italos inter homines peculiares exstant modi, ad sanandam maniam a veneno tarantulae ortam. Potentia musicae in arachneas haud incognita est; *) hinc forsane eadem potentia in maniacos a veneno tarantulae. Kircherus (de arte magnetica Pag. 872) harmonias et rhythmos indicat, qui ut antidota tarantulae in Ita-

*) Coincidit phaenomenon hoc cum productione telae araneae, quae rhythmicam ossis texturam, ipsam ossis generationem, exhibet.

lia adhibentur. Tarantula ipsa ad sonum sibi proportionatum saltat, iique, quia Tarantula icti sunt, vehemente saltandi passione afficiuntur. Kircherus inquit. „Sicut enim venenum musica excitatum continua musculorum vellicatione hominem ad saltandum excitat, sic et ipsas Tarantulas“, quod experimentis probat. Tarantulae saltant ad certo modo harmoniarum genera; eadem quoque ad hominem ictum curandum aptissima sunt. Secundum Kircherum omnes clausulae harmonicae, quas cytharaedi in cura ictorum abhibent, toni phrygii sunt aut hypodorii, phrygio multum affines; magna autem phrygii toni ob hemitoniorum frequentiam in passiones vis musicis haud incognita est. De necessitate proportionatae melodiae et harmoniae Kircherus ita loquitur „mirum tamen est, quod non omni tono musicae, sed certis tonis afficiantur icti. Si enim tonus harmoniae humori veneni pungitivo, vellicantique non fuerit proportionatus, patiens tantum abest, ut aliquid inde levaminis acquirat, ut potius miserabiliter cum hoc improporcionado ad humorem sono torqueri contingat; . . . qui tamen mox ubi ad amicam harmoniam converti ipsum contigerit, veluti ex tenebris in lucem emergens, agilimo motu in saltus pristinos, amico modulamini auribus oculisque admotis veluti applaudendo erumpit.“ (878) Sicut harmoniae peculiarem hic exercent vim, effectus variorum rhythmorum quoque

animadvertendus est. Sic etiam Baglivius inquit : „Neque mirum, musicam tantam vim habere solvendi spirituum, humorumque venenosum coagulum; si quidem praecipue et immediate afficit organum auditus, cerebro valde propinquum, imo cerebrum ipsum sive minimas et tenuissimas ejusdem fibrillas.“ (Dissertatio et anatome, de morsu et effectibus Tarantulae. Pag. 60.)

§. 19.

Magica metalli vox, profundissimam recondens vitam, desiderium unionis magnetismi universalis revelat. Eadem est, quae in magnetismo animali mentem maritat fontunitatis. Ut hic mas generans, foemina vero concipiens est principium, ita in universa natura. Manifestum est, musicam dominio masculorum numerorum efficace generationis vi in aegrotum operari hominem ac in sanum. Nec in fabulis erit veterum mythus, Orpheum musicâ mortem domuisse; haec in mysteriis orphicis animans erat principium. Res terrenae, dum per musicam mutabilitate temporis exuuntur, immutabilis vitae repetunt aeternitatem. Ita, symbolum sempiternae in Deo praesentiae, segregatam tollit temporalium existentiam. In mania mens quam plurimum vi tenetur, vel praeteriti, vel futuri, quod ultimum maniae religiosae, primum autem poeticae est essentia. Sic

quoque vis recordationis et spei in vim praeteriti ac futuri temporis innixa est, omnesque fere passionibus a potentia dimensionum temporis producuntur. Quies autem serena, tranquillaque praesentiae claritas per musicam revocantur in mentem ab illis alienatam, in corpus autem per eandem motus normales harmonici rhythmicique infunduntur. Aeterna musica regnum spirituum atque regnum naturae gubernat. Vera quies in tono primitivo; omnes reliqui toni, ex unisono orti in eumque regredientes, ejus corpus exhibent atque manifestationem perficiunt. Spiritus Creatoris imago; musica vitae spiritualis imago. Judicium inde intellectus in musica adhibendum est, ut ait Pythagoras (Pic. Mir. Pag. 53). Omnes artes ab intellectu magis remotiores sunt quam musica; hinc quoque musica deorum delictum iratique dei per illam reconciliantur.

Sic Homerus canit (Il. I. 472.)

Οἱ δὲ πανημέριοι μολπῇ θεὸν ἱλάσκοντο
 Καλὸν αἰδόντες παιήονα, κοῦροι Ἀχαιῶν
 μέλποντες ἑκάεργον ὃ δὲ φρένα τέρπετ' ἀκούων.

Per musicam veteres daemonem malum corporis partibus insidentem reconciliare studebant. In nostalgia, mirabili morbo, per vim terreni magnetismi producta, potentiamque magicam montium,

filiorum solis revelante, musica in veram irresistibilemque elevatur incantationem. Provenit hoc potissimum a simplicibus harmonicis tubarum alpinarum intervallis, apud Helveticos vi irrefragabili omnem penetrantibus hominem.

§. 17.

Sicut in somno magnetico, per quem resolutio in lucem primitivam nervo ideae revelantur primitivae, omnes in unitatem dissolvuntur sensus, alterque in alterum transmutatur; ita quoque in ecstasi, ubi mens transfunditur in vitam universalem, functio intellectualis una in alteram transsubstantiari ejusque naturam induere videtur. Statu jam sanitatis vires intellectuales per consuetudinem una in alteram transverti possunt. Et quidem eadem est tacita metamorphoseos lex, quae in ovo animalium ideas temporatim evolvit, in insectis quodvis momentum, ut peculiare effingit animal, quaeque in morborum metastasibus migrationibusque sese prodit, atque sensationes ipsas adeo interdum corrumpit, ut dolor in voluptatem mutari queat. Metamorphosis autem nihil aliud est, quam rhythmus plasticus. In ecstasi tota mens virium abjicit diversitatem resolviturque in Deum. In personam altioris naturae transmutatur homo, monasque, incola aurarum coelestium in mortale corpus saepius descen-

dit. Ut omne divinum a passionibus alienum, ita quoque mens essentiae divinae propinquior. Visiones mysticorum verae ecstases, non morbi, sed divina sanitas. Hinc in delapso vitae statû ecstasis morbus vocatur. Ardens amor animi, cum fonte vitae uniri, in antiquo cantico spirituali pulcherrime sanctissimeque effatus est.

Canciones entre el alma y Christo su Esposo. *)

Adonde te escondiste

Amado y me dexaste con gemido

Como ciervo huiste

Aviendo me herido

Sali trasti clamando y eras ido.

Pastores los que fueredes

Alla por las majadas al otero

Si por ventura vieredes

Aquel que yo mas quiero

Dezidle que adoleasco, peno y muero. etc.

§. 18.

Prometheus lumen ab Olympo rapuit; hinc lumen ferocissimi morbi causa fieri potest. Id autem

*) Canticum spirituale inter animam et Christum sponsum authore Joanne a Cruce (opera mystica Pag. 335.

per alienationem tantum a numero rhythmoque animae fit. Et quidem ordo ac numerus spiritum quoque gubernant. Jamblichus (de mysteriis Aegyptiorum etc. Pag. 183.) ita loquitur. „Item Diis adest a causis superioribus ordo, ipsaque pulchritudo, vel causae utriusque; animae vero adest ordo intellectualisque pulchritudo. Item in diis est mensura in omnia potens: anima vero mensuram illam determinat ac per eam agit in aliqua.“ Leges autem numericae in passionibus migrantur. Dii agunt sine inclinatione, animae autem cum inclinatione, et quidem, secundum ideas Indorum, *) inclinationes animarum per unionem cum corpore producantur; in corpore enim diversitas, mutatio, alteratio atque divisio „essentia autem, cum sit individua et uniformis, passiones nullas admittit.“ (Jambl.) Passiones quidem cum exhibeant diversitatem et mutabilitatem in anima, alterationem illam, quam corpus in mentem generat, vitam ab ordine et pulchritudine primitiva delapsam repraesentant, et hinc neque legibus numericis neque rationibus harmonicis obtemperant; sed sine numero et rhythmo, cum illimitata libertate frui velint, omnino necessitati subjectae, a quiete unitatis remotissime segragatae sunt. Sic quoque dissonantiae ab unisono remo-

*) l'Ezour Vedam II. 111

tissimae, passiones enuntiant. Avulsae a legibus numericis passiones facillime maniam generare queunt; nam in mania quoque mens omnino sese e vinculis temporis spatiique emancipavit. Ut quidem dissonantiae potentissime in unisonum sese remergunt, ita quoque passiones in quietem unitatem ecstasis saepius finiuntur. Passiones ipsae non rhythum sed fluctuationem sempiternam et arbitrariam ostendunt. Ac etiam de passionibus dici potest:

„inhiantes semper edunt
et edentes inhiant.“ *)

Hinc passio omne magnum quoque generat; oritur enim amor e Deo atque ardente desiderio in Deum remergit. Passiones naturant manifestationem vitae intellectualis. Sed passio divina contrarium est passionis terrestris, illa amor, haec odium; inde amor praecipue, desiderans unitatem, in ecstasi finiri potest. Hinc quoque passio amoris per musicam magis concitatur, illa autem odii sedatur. Musica vincit amore et unione numerum et tempus, atque haec in mentem maniacy, ab illis avulsam, lente infundit. Passiones secundum Spinozam a relationibus rerum singularum proficiscuntur, quia „nulla

*) Cantiones catholicae Pag. 211.

res singularis in rerum natura datur, quâ potentior et fortior non detur alia. Sed quacumque datâ datur alia potentior, a quâ illa data potest destrui.“*) Hinc quoque inquit: „Affectus coerceri, nec tolli potest, nisi per affectum contrarium, et fortiozem affectu coercendo.“ Intelligit enim per contrarios affectus eos qui hominem diversum trahunt, quamvis ejusdem sint generis, ut luxuries et avaritia, quae amoris sunt species; nec natura, sed per accidens sunt contrarii. Nonne forsân maniaci interdum sanari possint adhibenda musica laetitiam exprimente, ad sanandam maniam e tristitia ortam, et impendendis modis lugubribus et mollem planctum imitandibus, ad sanationem illius maniae, quae immodicis exsultationibus signata est.***) Musica summa medicina.

Wenn nicht Jöbus Apollon sogar aus dem Tode
gerettet,

Oder selbst Paeon, der Heilungen kennet von
allem.

Eustath. Fragm. (Vofs.)

*) Spinoza. (Ethices. IV. De servitute humana 167.)

**) Vidi Parisiis in nosocomiis maniacorum (La Salpetrière, Bicêtre) ultimum casum fere ita numerosum, ut primum.

§. 19.

Daemones mediatores inter intellectum universi et animas singulares sunt. Hinc antiquissimis jam temporibus mania ut supernaturalis morbus, per incantationem ortus existimatus fuit. Re vera autem ecstasis status est inter divinam et terrenam vitam in medio collocatus, dicique potest, maniacos per Daemones obsessos esse. *)

Non modo hunc sed alios quoque nervorum morbos Graeci sanctos habuerunt (morbus sacer). Apud Americanos adhuc maniacy sancte coluntur (de Paw). Magia, regina naturae, generat atque abolit incantationem. Hic ergo potissimum medicina symbolica et magia, mysteriosam formarum numerorumque signaturam possidens locum obtinet. Duplex enim est magia; una fit per foedera cum daemonibus, ad res terrenas assequendas, et vo-

*) Ita etiam morbi, quorum mentio reperitur in novo testamento et quorum originem deducit spiritus sanctus ab ipso daemone, sunt maxime furor, melancholia, epilepsia, variaequae jactationes corporis et concussionones. (Frid. Hofman. opuscula theologico-phisco-medica. De potentia diaboli in corpora. Pag. 112.)

eatur Nicromantia, *) altera autem, „ad partem practicam scientiae pertinens, nihil aliud docet, quam facere opera mirabilia, mediantibus virtutibus naturalibus, per applicationem earum ad invicem et ad sua passa naturalia et hanc nunquam damnavit Ecclesia.“ **) De duplica magia Picus alio loco ita loquitur“ Ut enim illa obnoxium manipatumque improbis potestatibus hominem reddit, ita haec illarum principem et dominum, illa denique nec artis nec scientiae sibi potest nomen vindicare haec altissimis plena mysteriis, profundissimam rerum secretissimarum contemplationem, et demum totius naturae cognitionem complectitur, haec inter spartas Dei beneficio et interseminatas mundo virtutes, quasi de latebris evocans in lucem, non tam facit miranda, quam facienti naturae sedula famulatur, haec universi consensum, quem significantius Graeci *συμπάθειαν* dicunt, introrsum perscrutatus rimata, et mutuam natura-

*) Et quidem scripta nigromantica (les veritables clavicules de Salomon, Grimoire du Pape Honorius) quamvis praejudiciis et fatuitatibus repleta tamen in numerorum et formarum signaturam innixa sunt. etc.

**) Pic. Mirand. Apologia 112.

rum cognitionem habens perspectam, nativam adhibens unicuique rei et suas illecebras, quae magorum *γγες* nominantur, in mundi recessibus, in naturae gremio, in promptuariis arcanisque Dei latitantia miracula, quasi ipsa sit artifex, promit in publicum et sicut agricola ultos vitibus, ita magus terram coelo, id est inferiora superiorum dotibus virtutibusque maritat; quo fit, ut quam illa prodigiosa, et noxia, tam haec divina et salutaris appareat; ob hoc praecipue, quod illa hominem Dei hostibus mancipans, avocatur a Deo, haec in eam operum Dei admirationem excitat, quam propensa charitas, fides ac spes certissime consequuntur.“ *) Medicus verus magus est, medicus enim est, qui „unionem et actionem eorum perficit, quae seminaliter, et separatae sunt in natura.“ Magnetismus universi ens est magiae; magnetico vinculo plantae, animalia et lapides vivunt, omnis actio reciproca magnetica est, sanant medicamenta per magnetismum. Medicus, qui *θεορῖαν* possidet, *θεορῶγος* quoque per actionem fieri potest. **) Hinc veteres Aesculapio Circem sororem dederunt, Circem magiae deam.

*) Picus. Mirand. apologia Pag. 81.

**) Vivit adhuc in vicinitate Coloniae in oppido Wipperfürth) monachus, Pater Adam vocatus, qui

Mania adultos praecipue ingreditur, ut e contrario idiotismus adnatus est, et ecstasis apud senes reperitur. Mania enim proprie sic dicta voluntatem invadit, et idcirco quoque pectus et motum corporis. Hinc celer mobilitas musculorum ac sempiterna inquietudo (Reil). Hinc impossibile est, ut voluntas in celerem idearum seriem agat. Rhythmus enim ille, qui efficit, ut statu sanitatis natura ac vita generans sint principium spiritus (sic ut primo spiritus naturam generavit), ut in mente ipsa sempiterna actio reciproca rationis, voluntatis et phantasiae adsit, ac ut alternatio principii masculini et foeminei harum virium vitae ordinem et pulchritudinem exhibeat, — Rhythmus hic, in mania omnino perturbatus, saepius principium generans in generatum transmutatum, repraesentare videtur. Monas primitiva mentis in duplicitatem convertitur. *) Hinc multiplicitas et celeritas idearum; sa-

multos morbos tactu modo sanat. Dicit, se illos modo aegrotantes sanare posse, qui fidem servant.

*) Sic magno ingenio praeditus auctor (Jean Paul) phaenomenon nascentis conscientiae, unitatis in duplicitate, causam facit maniae, pulcherrime delineatae. (Titan, Schoppe).

nat ergo aegrotum medicus, unitatem in corpus ac in mentem revocando. Ad hoc autem musica harmonica potissimum apta. Ubique enim, ut ait Platon, unitas est sanitas, multiplicitas vero morbus.

„Οὐκοῦν ἐκεῖ μὲν ἀκολάσιαν ἢ ποικιλίαν ἐνέ-
τικτεν, ἐν ταῦτα δὲ νόσον ἢ δ' ἀπλότης κατὰ
μὲν μουσικὴν, ἐν ψυχαῖς σωφροσύνην, κατὰ δὲ
γυμναστικὴν, ἐν σώμασιν ὑγείαν.“ (Repl. III.
299. ed. bip.)

Rhythmus hujus morbi alia decurrit ratione, quam ille febrium; incipit enim sthenia hic ac desinit asthenia, (haec enim phaenomena nihil aliud sunt, quam apparens rhythmus vitae alternantis vasorum nervorumque, principii animantis et principii animati). In mania e contrario, stadium melancholicum (asthenia) incipit et sequitur mania (stadium sthenicum). In febre enim motus (vas) praedominatur generatque morbum, in mania autem lumen morbi causa est atque efficit, ut melancholia (nervus, systema gangliosum) morbum ordiatur. Lux enim ipsa potis est, ut hunc generare queat morbum (radii solares); hinc quoque aegrotans impune visum in solem dirigit, magis identificati enim sunt sol et oculus. Ex organismi omnibus functionibus in lucem transsubstantiatione magnarum elucet dosium inutilitas. Quod statû sanitatis acerrimi doloris causa erat, in mania dolorem haud procreat. Corpus

in lucem resolutum est. Sic quoque eo statû, ubi mens in lucem spiritualem absorbetur, dolor non persentitur (Martyres). In delirio religioso medicus sanationem perficit, dum deorsum trahit aegrotum in sphaeras inferiores; e contrario, in idiotismo et hypochondriasi ipsa consecratio corporis per magnetismum animale fieri potest. Documentetur praeclare in hypochondriasi animi in corpus imperium, verumque christianum remedium, voluntatis nempe magia. Evocetur per medicum fides, virtus christiana; fides enim sanat et corpus et spiritum. Sic medicum vitae sacrario introductum cernimus, et ut sacerdotibus tantum mysteria antiquorum revelata sunt, ita medicus epoptes est reconditorum naturae spirituspue sponsalium. Sic quoque, morbos mentis, reconditum illius revelantes organismum, cognitioniquoque prodesse, nemo inficias ibit, cum ipsi aegrotantes, status morbi nervosi conscii, dulcedinem observationis sui ipsius animadverterent (Lichtenberg.).

Sacrificiis Deorum benevolentia ab hominibus impetrabatur, ab ethnico per aliorum, a christiano per sui ipsius sacrificium. Multis in morbis nihil aliud medico agendum est, quam christianum in homine vivificare. Nam animus christianus vivit in Deo, atque haurit et unitatem aeternam et amoris aeterni manifestationem. Vera vita unice est in Deo, qui conjungit principium, medium et finem, —

„Sicut autem solis est globus, radius et lumen, et omnia unus sol; ita Dei est pater, filius et spiritus, et omnia unus Deus. Idem de animo liceat judicare. Nam Deus est animus nobis, ut carmina dicunt. Est et hominis animus, qui constat mente, ratione et sensu. Mens illuminat rationem et ratio fluit in sensum, omnia unus animus.“*)

§. 21.

Ut in musica melodia necessariè cum harmonia conjuncta est, hacque ablata, cantus neque intelligibilis est, neque imò existere potest; sic quoque melodia capitis cum harmonia corporis concatenata esse debet. In mania autem melodia capitis sine harmonia ac tono fundamentalì, coarctata cum libertate sua, vivit atque agit. Si quidem epiphania melodiae et hinc ejus perturbatio mania erat signatura, illa febris epiphania est rhythmì et hinc ejus perturbatio. (§. 13) Silens pectoris rhythmus, qui statû sanitatis, cum vice pulsuum, vespertino tempore aut diversis anni epochis, vix sensibilis prodit, in febribus cum multopere signatis pulsuum, caloris et frigoris, vicissitudinibus, cum apparente temporum, dierum, numerorumque in-

*) Joan. Reuchlin. De verbo mirifico Lib. III.

fluxu, in epiphaniam egreditur. Febres non ut reliqui morbi veram exhibent historiam, sed motui ipsi similes, aeterno in circuitu versantur. Morbus hic omnibus historiae epochis devastat genus humanum.

Nihilominus tamen irregularitas in recentiore febrium typo, si constanti temporis Hypocratici typo comparetur, notanda est, quod ex historia terrae, ejusque rationibus ad systema solare in diversis vitae terrenae epochis explicandum est. Cum inclinatione terrae in axin circuitûs, ortae sunt epiphania atque mutationes vitae terrestres similique modo morbus, qui est declinatio a vitae axi. Sic quoque pari passû incedunt phaenomena vitae planetaris atque organicae.

§. 22.

Vicissitudines anni temporum febres praecipue generare, necesse est. Motus enim utriusque phaenomeni anima est. Musculus terrae, aër nempe, qui in sempiternis fluctuationibus extensores et flexores imitatur, vincit motum velut musculus ipse; hinc eadem vicissitudines motûs, quae in aëre locum obtinent, in corpore organico quoque apparent, febremque generant. *) Hinc etiam elucet,

*) As fevers are so generally epidemic, it is probable, that some matter floating in the atmosphere,

contagia in aëre generari, eique communicari, (azote) et explicatur, cur contagia febrem procreent. Ignis enim et aër ad animal (oxigenium, azoticum), aqua autem et terra ad plantam (hydrogenium, carbo) pertinent. Manifestum est, febres, e motu ortas, morbosque gentium et temporum, non illos familiarum fieri posse. Motus ipse non in materiam transfigurari potest, febres non hereditariae sunt. Morbi hi omnes quidem aetates aggre-
diantur, sed praecipue aetatem juvenilem atque adultam. *) Hac enim aetate pectus praedominat, motus vitae anima fit.

§. 23.

Febres, cum genuini motûs morbi sint, omnibus temporibus acutis adnumeratae fuerunt. Ita quoque Sydenhamus inquit. „Atque hujusmodi plane sunt morbi isti, quos acutos appellamus, qui velociter atque cum impetu et periculo ad statum moventur. Quamvis, si minus accurate, haud ta-

and applied to the bodies of men, ought to be considered as the remote cause of fevers. Cullen, first lines of the Practice of Physic V. I, Pag 67.

{ *) Vid. Hippocr. aphorism. III. 27. 29. 30.

men minus vere loquamur, isti etiam morbi pro acutis sint habendi, qui, licet respectu paroxysmorum, si omnes simul sumantur, tardius moveant, respectu tamen paroxysmi cujuslibet particularis, cito atque etiam critice ad finem perveniunt; quales sunt febres intermittentes omnes. *) Morbi capitis et ventris generatim chronici sunt, (mania marcores). Motus enim neque in quiete capitis, neque in inertia ventris prodire potest. Morbi vero pectoris essentialiter acuti sunt; in pectore enim epiphania est motûs epocharumque rhythmicarum. Hinc morbi hi longe durare nequeunt, quin per concatenationem pectoris et ventris in hujus cavittis morbos transmutentur. Febres intermittentes quidem per plurimorum annorum spatium corpus interdum invadunt, sed semper fere in tumorem abdominis, in icterum **), in hydropem, ***) dyssenteriam, tenesmum ****) colicam etc. finiuntur. *****) Pulmo

*) Sydenham. opera medica I. 20.

**) Strack observat. medicinal. de febribus intermitt. 149.

***) Hippocr. a. 335.

****) De Gorter medicinae compendium. Pag. 80.

*****) Rich. Morton opera medica. De proteiformi intermittenti febris genio. Pag. 107.

venter in pectore est, morbi pulmonis idcirco chronici esse possunt. Genuinus pectoris morbus febris est. Tali modo etiam morbi nervorum et ossium magis ut chronici (paralysis, scrophula) illi autem vasorum et musculorum (phlegmasiae, spasmus) magis ut acuti reperiuntur. Os autem in musculo et pars naturata vasis, eorumque morbi, (arthritidis, hydrops. — Cap. I. §. 15.) chronicum induunt characterem.

§. 24.

Inter omnes fere definitiones febris, quas auctores ab Hippocratis temporibus usque adhuc dederunt, illa Sellii verae ideae maxime adpropinquat. Ait enim de febre: „morbus cum frigore, aestu et pulsu, naturali nunc frequentiori nunc tardiori, vario gradu atque tempore stipatus.“*) Descriptio haec cardinalia motûs apparentis phaenomena exhibet. Vicissitudines caloris et frigoris manifestatae necessariè sequuntur eurhythmiam turbatam.

*) Selle, Rudimenta pyretologiae methodicae. Pag. 89. Sic etiam Boerhave inquit, „In omni febre a causis internis orta, horripilatio, pulsus velox, calor, vario febris tempore vario gradu adsunt,“ (Aphoris. Pag. 208.)

Nec in lumine nec in materia aestus et frigus; motus duntaxat calorem et frigus generat (cap. 1.) Hinc quoque apparens motus vices caloris et frigoris in ephiphaniam prodire cogit. Gradus, qui calorem naturalem sanguinis humani determinant, quique e septenarii essentia derivantur, ad mensuram organicam reducendi sunt. Mensurâ universalis phaenomenorum naturae generatim ad illam corporis organici redactâ, aberrationes quoque temperaturae organicae vere mensurari poterunt. Vis motrix, in se hians, in aestu lumen, in frigore materiam manifestat. Cum vero in frigore principium daemonicum vitae singularis egoisticaeque separationis, bestialem suam in lucem mittat potentiam, gradus frigoris diversissimi sunt, merbique periculosum statum saepius indicant. Horror paroxysmus incipit, perdurans autem gangraenam ac mortem *) annunciat, atque extra paroxysmum haemorrhagiam, tabem, suppurationemve. **) Rigor vero periculosissimum symptoma. „Rigores cum torpore malignum quiddam denunciant. ***) Si rigor incidat feбри non intermittenti, debili jam exis-

*) Hipp. Coac. praenotiones 316.

**) Hippocr. Coac. praenotion. 12, 13, 16, 17, 19, 111.

***) Coac. praenot. 14. (Aphor. 1. 206.)

tente aegro, lethale. a) Qui ex rigore perfrigent, cum capitis ac cervicis dolore, moriuntur. b) Rigor cum posteriorum partium distentione, mortem adfert. c) Ex rigore vox intercepta, perniciem denunciat. d)“ Hic non amplius rhythmica adest vicissitudo, sed plena principii frigidi exertio. Frigus autem malignum est atque invadit vitae fontem. Hippocrates de frigore inquit. “ Τὸ δὲ ψυχρὸν σπασμοὺς, τετάνους, μελασμοὺς, καὶ ῥίγεα πυρετώδεα βλάπτει. e) Modicum frigus generat in organis motûs (in vase et musculo) vim in se existentem, id est fortitudinem materiae (per contractionem); immodicum autem immodicam contractionis manifestationem (tetanum, convulsionem). Hinc quoque frigus ossibus et nervis obnoxium; naturae enim nervi (ignis) frigus omnino oppositum est, in osse autem (terra) frigus jam existit. Sic etiam Hippocrates. „ Τὸ ψυχρὸν πολέμιον ὀστέοισιν, ὀδοῦσι, νέρυροις, ἐνκεφάλῳ, νωτίαιῳ μνελῶ. τὸ δὲ δερμὸν, ὠφέ-

a) Aph. IV. 46. Coac. Praenot. 9.

b) Hipp. Coac. Pr. 1.

c) Coac. 23.

d) Coac. 39.

e) Hipp. Aph. V. 17.

λιμον. *) Gradus quidem frigoris et caloris absoluti terrae, ex ejus loco in systemate solari derivandi, nondum determinati sunt. Idcirco gradus temperaturae, corporis valetudini necessarii, non absolutè exprimi possunt. Mensura mundi mensuram quoque terrae corporumque organicorum procurabit. Tunc evanescet idea relativitatis horum graduum; relationes enim inter singulares res duntaxat locum obtinent.

§. 25.

Calor e contrario, non frigori similis, unitatem magis phaenomeni exhibet, nec cum tanta graduum diversitate prodit. Apparet enim lumen in calore; hic ergo, aeternam luminis praesentiam atque universalitatem manifestans, in corpore organico, sobole luminis, neque gradus adeo segregatos de-

*) Aph. 18. — De gradibus frigoris ac caloris vid. Frank. (epitome de curand. hom. morb. I. Pag. 4. 5.) Home principia medicinae Pag. 66. Van Helmont (ortus medicinae 58.) ita loquitur de frigore: „Est quippe frigus, proinde principium, non quidem vitale, sed extinctionis.“ De horrore et rigore vid. de Gorter medicin. compendium I. 61.

monstrare potest, neque vitae periculum denunciat. Calidum innatum (ἐμφύτον θερμόν) in corde, sem-
piterni motûs foco, gignitur, omneque corpus cum
lumine naturato penetrat. Concatenata autem sunt
circulatio ac incrementum, sic Hippocrates: „Τὰ
ἀνξανόμενα πλεῖστον ἔχει τὸ ἐμφύτον θερμόν. “ *)

Hippocrates jam calidum (cum amaro, acido
et salso) febris causam esse affirmat (πῦρ, πυρετός
—ignis, febris). **) Sed phaenomenon, est non causa.
Calidum, typo suo originali in febribus magis fidele,
rarius summo gradû prodit, ac derepente duntaxat
calefacere periculosum. (Hipp. Aph. II. 51). Cau-
sus hinc in febribus intermittentibus, ubi motus len-
tiores sunt, rarius apparet, saepius autem in con-
tinuis. Cum turbato calore illius sensus quoque
aberrat, multiplicesque sensus caloris producuntur
formae. (febris leypyria, febris phricodes, febris
algida).

Materia est, quae morbum generat; hinc sta-
dium frigoris febrem incipit. In universum in rhyth-

*) Hipp. Aph. I. 14.

**) Et Galenus quoque dicit: “ febris est innati ca-
loris mutatio, vel declinatio ad statum praeter
naturam, pulsibus vehementioribus, ac crebri-
oribus redditis. (finit. med. Pag. 146).

mo vicissitudinum caloris et frigoris, frigus est, quod praedominat. Quam ob rem tempus frigoris brevius est; hic enim frigus generans est principium, quod ubique cum energica magis sed breviori vita prodit. Expansio autem caloris infinitatem temporis magis vinciebat. Calidum innatum nec ignis est, nec gignitur ex igne, sed e motu cordis oritur, ut calor universalis e motu nascitur astrorum. Sic etiam Aristoteles inquit de calido innato. „Τοῦτο δ' οὐ πῦρ, οὐτὲ τοιαύτη δύναμις ἐστίν, ἀλλὰ τὸ ἐμπεριλαμβανόμενον ἐν τῷ σπέρματι, καὶ ἐν τῷ ἀφρώδει πνεῦμα, καὶ ἡ ἐν τῷ πνεύματι φύσις ἀνάλογος οὕσα τῷ τῶν ἀστρῶν στοιχείῳ.“ *)

§. 26.

Epiphania motûs idealis in vicissitudinibus caloris ac frigoris fit, corporalis autem in pulsuum arhythmo. Hinc quoque frigus et aestus, in vici-

*) De generatione animalium, II. c. 3.

Inter partes principes cor praesertim respicitur, quod ἐστίαν τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ καὶ ζωῆς, focus calidi innati, ac vitae fontem nominant, ad cuius nutum ac bene esse reliquae moventur omnes. Nathanael Highmor. De histerica passione Pag. 40.

bus apparentia, cardinale febris sunt symptoma. Arhythmus vero pulsus in omnibus fere morbis adest, et secundum Fouquet et Bordeu differentiae pulsum singularium imo organorum morbos indicant. Dominatur autem in pulsum generibus eadem lex identitatis diversitatisque, quae, prout vel haec vel potius illa praevaleat rhythmicum musicae et poësis characterem constituit. (Hinc quoque effectus rhythmici musicae in circulationis energiam). Spondaicus pulsus solitus internam tenet aequalitatem atque quietem; variis vero in morbis in jambicum, amphybraicum etc. transmutari videtur. Veteres jam pulsus dicrotum agnovêre. Galenus, qui primo differentias pulsum instituit, omnes comprehendit decem generibus atque nimis multiplices admittit species (de different. pulsum).*) Nihilominus pulsus, in quo motus plastice figuratur, energiam motûs illamque ergo totius corporis, medico plenissime revelat, cardinalisque pathognomiae

*) De speciebus pulsum vid. Frid. Hofmann. Medic. ration. systemat. III. Cap. XI. De Gorter. Medicin. Compendium 44. Sed praecipue Lud. Mercat. (Op. tom. II. De pulsus arte et harmonia Pag. 547.) exponit eurhythmum, arhythmum, pararhythmum, heterorhythmum pulsus secundum musicas rationes.

pars existimandus est; statû jam sanitatis variatur secundum aetates, temperamenta, sexus, et morbi diversissimas exhibet species. Mercatus discernit e sententia antiquorum: distensionem longam, brevem, semibrevem, minimam, et quoad imparem proportionem (quae ecrhythmus vocatur), rationem duplam, triplam, quadruplam, quinduplam, — hemiolam, sesquiertiam, sesquiquartam, sesquiquintam, sesquisextam (Pag. 559. Oper. tom. II). Prosper Alpinus de eurhythmo et arhythmo ita loquitur: „Idem ac si dixerimus consonum et dissonum, seu ordinem servantem atque ordine turbatum. Eurhythmus pulsus appellatur, qui secundum vel aetatem, vel tempus anni, vel regionem temporis proportionem servat; veluti, qui temporis proportioni non respondet arhythmus dicitur, cujus tres spectantur differentiae (pararhythmus, heterorhythmus, et echyrhythmus, qui plane omnem rhythmum seu consonantiam corrumpit).“ *) In media aetate motus vitae anima fit; hinc quoque pulsus apud adultos duntaxat clare signatus est, apud senes autem et infantes non tantam tenet significationem. Baglivius idem affirmat. „In senibus pulsus est varius et mutabilis naturaliter, ideo ne terreat te in iis curandis. Mutabilis quoque est in

*) De praesagienda vita et morte. Pag. 230.

pueris etc.“ *) Non ullus vero auctor melius deseruit de motu cordis ac sanguinis quam Van Helmont. Ita loquitur . . „ita nempe sanguis per motum, calorem et fermentum mutatur in aetheream sobolem, luminis vitalis hospitium immediatum. Quapropter sanguis, aqua et spiritus idem sunt. Etenim si ista lux sit in spiritu, hic vero deferatur per arterias in totum corpus, debeatque lux ista, sibi utrobique esse continua, cum sit luci proprium, alias extingui. . . . Lumen enim a lumine facile accenditur: ideoque et sanguis jam animatus, facile solaris illius lampadis lumen arripit et in sobolem aetheream adsciscitur. Est itaque Blas cordis, vitalis spiritus, et consequenter sui caloris fomes, spiritus vero sic animatus est cordis motor.“ **) Innumerabiles fere sunt pulsum species, a diversis autoribus indicatae; sed praesertim memoratu dignum est, notabilem differentiam inter pulsum amborum laterum corporis interdum reperiri. (Vid. Hofmann III. 257.) Ambo enim latera praedominio arteriae seu venae signata sunt.

*) Oper. omnia. Pag. 38.

**) Ortus medicinae. Blas humanum, Pag. 147.

Cum vero motus vinculum sit luminis et materiae, febris omnes corporis partes, caput ac ventrem aggreditur, et de inappetentia usque ad delirium, pathema trium corporis cavitationum varia sub specie prodit *) Varia febrium symptomata unice ex idea apparentis motûs, qui totum corpus in se recondit, explicari possunt. Symptoma, morbi formam coincidentemque cum illius essentia, verum esse morbum veteres recognoverunt. Sic quoque Gaubius dicit. „Symptoma, quum vi vocis id denotet, quod aegro accidit; universus autem morbus, una cum causa et effectibus suis, inter res accidentales referri potest.“ **) In symptomate est epiphania morbi, sed morbus ipse nihil aliud est, quam epiphania corporis. Doctrina de symptomatibus symptomatum innixa est in infinitam organorum func-

*) De diversis febrium symptomatibus vid. Frank. Epitome. 24. Frider. Hofman. ait de febre: „Si ullus morbus recte meretur appellari universalis, certe est ipsa febris. Haec enim universum nevrosarum partium genus vehementer exagitat omniumque in corpore partium functiones graviter pervertit.“ Med. rat. syst. tom. IV. 1.

**) Institutiones pathologiae. Pag. 34.

tionumque concatenationem, in multiplices corporis relationes. „Sed magna adest symptomatum caterva, quae non in loco primarie affecto, sed in consentiente sese monstrant; ideoque symptomata per consensum vel sympathiam appellantur.“ *) Hinc etiam cura symptomatica non adeo improbanda; quod enim sanat corpus, sanat quoque animam, id est, quod vere symptomata tollit, tollit morbum.

§. 28.

Idem rhythmus, qui efficit, ut frigus semper fere febrem incipiat, et ut aestus sequatur frigus, causa etiam fit, cur saepius symptoma illud, quod sthenia vocatur, initium febris concomitet, et cur asthenia post stheniam prodat. Manifestum enim est, gradus virium organicarum hominis, per septenarium moderari; sic etiam magnitudo, pondus, duratio vitae ex hominis idea, per septenarium mensurata, elucent. Mensurâ virium absolutâ illaque omnium organorum e legibus motûs derivanda est. Motus enim voluntatis seu vis divinae apparitio est. Hinc patet, in epiphania motûs, vim

*) Home, principia medicinae. De symptomatum genealogia et ratione. Pag. 34.

corporis naturalem in stheniae atque astheniae vicissitudinibus necessarie prodire. Fortitudo naturalis correspondet calido innato; hoc prodente illa quoque prodit, vicissitudinesque demonstrat rhythmicas. Haec est ratio, cur theoria Brunii in febribus tantum simulacrum exhibeat veritatis; hic enim frigus et aestus, contractio et expansio alternantes, virium generant apparitionem. In morbis capitis et ventris autem nullo pretio est. Cum autem massa sanguinis mota calorem et inde debilitatem augmentare queat, patet, venae sectionem saepius morbum tollere posse, doctrinamque de viribus repressis non vituperandam esse. Massam enim sanguinis diminutam, diminuantur quoque calor et debilitas. Vera autem virium prostratio plenam caloris exertionem indicat, rhythmumque jam fixum. Hinc etiam venae sectio principio morbi, ubi apparens rhythmus gignitur, duntaxat locum obtinet. Naturalis rhythmus symptomatum est frigus, aestus, sudor. Crisis enim nihil aliud est, quam passus rhythmicus plastice figuratus; e ritmo naturali, qui efficit, ut secretio circulationem, effectus efficientem sequatur, necessario prodit. Materia morbosa, per morbum producta, omnino in substantiam salinam transmutari videtur. Materia salina-sulphurea-mercurialis quidem omne constituit corpus, sed sal essentialiter ad ventrem secretionemque pertinet. Hinc quoque crises praesertim secretionibus absolvuntur, quam-

vis interdum suppuratione. Patet, urinam praecipue et sudorem esse, quae crisin naturant; aër enim et terra, fluidum et densum, in sudore et urina corporaliter ejiciuntur, per eosque nexus cum natura inorganica generatim fit. Rariores crises per bilem, semen, sanguinem, fluidum intestinale etc. Verum autem corporis sal, urina nempe, multipliciter materiae necessarie manifestare debet. Hinc etiam crises per urinam maximam exhibent significationem. Varii materiae organicae status in urina prodeunt. „In generali sunt quatuor differentes urinae, per quas quatuor generales colores elementorum demonstrantur.“*) Spiritus salinus putrefactionis principium est; hinc quoque materia criseos, in qua morbus naturatur, saepius veram monstrat putrefactionem. Vis rhythmici in expulsionem materiae mortuae praeclare propalatur.

„Und auf das merket, wo der spiritus vitae nit hin mag, da gebürt sich ein krankheit, Namlichen, so er verstopfft und versperret wird, dann allda wirt putrefactio, ulceratio, dann er stirbt an demselbigen Orte, und volgt allweg, was todt ist, das faulet hernach und machet ulcus juxta naturam et materiam sui membri.“ **)

*) Raymund. Lullus princip. medic. de urinis Pag. 86.

**) Paracelsus. Vom Geist des Lebens. Das erste Buch, das dritt. Capittel.

Rhythmus omnium motuum, qui per febrem tribus in cavitatibus gignuntur, secundum dignitatem organorum multipliciter temperatur. Sic ex. gr. auris, organum rhythmici spiritualis, in febribus continuis et praesertim in typho velocissimum demonstrat rhythmum. De summo sensibilitatis gradu auditus subito ad surditatem labatur. Subitae quoque variationes in urina, auditui correspondente, oriuntur. Aliae vero secretiones (semen, bilis) lento decurrunt rhythmico. In universum functiones intellectuales lente perturbantur. Circulatio enim magis cum secretionibus concatenata est, quam cum cerebro, cui cor sublimiore antagonismo conjungitur. Rhythmus autem universus vigiliae et somni in febre praecipue diversis prodit gradibus. Per motum rhythmica lex vigiliae et somni totius naturae generatur, cum enim per eum alternans luminis gravitatisque vita manifestetur, numerique, qui mensurant rhythmum, plastice figurentur. Vita materiae (somnus) adeo ad essentiam manifestationis pertinet, ac vita luminis (vigilia). Manifestum est, vicissitudines vigiliae et somni in morbo motus distincte sese prodere. Sed sic ut frigus, per materiam productum, diversos ostendit gradus, ita quoque somnus, (vigilia materiae) diversissime figuratus est: febris soporosa, coma hypnodes, comavi-

gil, lethargus, sopor, carus. Sic ut rigor lethargus et carus perniciem denunciant. Hippocrates ait de caro. „Τὸ καρῶδες πανταχοῦ κακόν, — οἱ κοματώδεις ὕπνοι καὶ αἱ καταψύξεις, ὀλέθριον.“ *) Rigor et coma saepius conjuncti sunt. Τὰ κοματώδεα ῥίγεα ὑπολέθρια.“ **) Pervigilium e contrario velut causus non varios exhibet gradus: Rhythmus revigilationis virium post sanationem illum obdormitionis sequitur. Cum enim per ventrem peccus naturetur, anorexia primo oritur, deinde functiones capitis patiuntur (caephalalgia) et denique vera febris, motûs perturbatio, prodit. Sic etiam in reconvalescentia primo adpetitus, deinde vis spiritualis revigilat, ultimo autem vis motrix cordis ac musculorum plene restaurata est.

§. 30.

Rhythmus autem febrium ipse, qui ipsis in febribus prodit, per multiplicationem moderatur. Spiritualis additio, quae imago est verae numerorum generationis per unitates, capiti innata est; multiplicatio autem, quae secundam generat dimensio-

*) Coac. praenot. 178, 181.

**) Hipp. coac. praenot. 7.

nem, pectori. Venter autem, ut gravitas ipsa (leges corporum cadentium) conjungit multiplicationem et additionem. Additio correspondet melodiae, multiplicatio rhythmō, in harmonia ambae conjunguntur. Identitas in harmonia, diversitas in rhythmō, reunio et idcirco libertas mensurā limitata in melodia. Hinc cerebrum est, quod omnia discere potest (additio), cor autem nil discit; et in ventre adsunt organa quae nonnulla discere possunt. Sic ventriculus per ganglium coeliacum animatus, nonnulla discere potis est, et consuetudini subicitur. Simili modo quoque canalis intestinalis et vesica urinaria a consuetudine pendent. Animans unitatum vis (additio), omnino e thoracis cavitate expulsa, praeclare in ejus extremitatibus, manibus nempe, enunciata est. Hinc post cerebrum, manus summum ad discendum aptae sunt. Multiplicatio, quae pectus animat, in ejus morbo quoque prodit; ea est, quae omnia febrium procreat genera. Tali modo synocha in septem, synochus in 14, typhus in 21 diebus decurrunt. Synocha pertinet ad pectus, synochus ad ventrem, typhus ad caput. Praeclare vero multiplicatio apparet in febribus febrium, in intermittentibus nempe, ubi passus rhythmici evidentiores evadunt. Sic febris quotidiana ad tertianam et ad quartanam, ut, 1: 2: 3, vel 24: 48: 72 sese habent. Haec et in singulis formis multiplicatio (tertiana duplex et triplex, quartana dupli-

cata et triplicata). Epiphaniae forma quidem additio, sed haec ut ex horarum multiplicatione orta cogitanda est. Dici ergo potest, quotidianam ad tertianam, ad quartanam, ut synocha ad synochum ad typhum sese habere. Hinc manifestum est, quartanam, tempus quasi plastice vinctum retinentem et ex multiplicatione quotidianae ortam et naturatam, magis periculosam esse, quam aliae intermittentium formae. Quartana, cum per se ipsam chronicorum naturae morborum jam sit affinis, facile in cachexias evadit. *) Febres continuae multoties cum inflammatione locali conjunctae sunt, et idcirco non genuini motus morbi, sed cavitatum existimandae sunt. Sic etiam synocham saepius peripneumonia, synochum hepatitis, typhum autem phrenitis concomitatur; unus est morbus cavitatum earumque organorum. Tres inflammationum exitus tribus correspondent cavitatibus; gangraena (arteria) capiti, suppuratio (vena) pectori, induratio autem (vas lymphaticum) ventri. Hinc quoque peripneumonia et synocha multoties in suppurationem, hepatitis et synochus in indurationem, typhus et phrenitis in gangraenam evadunt. **) Febres intermitten-

*) Vid. Hofmann. med. rat. system. Pag. 60. de febre quartana.

**) Vid. Marcus, Entwurf einer speciellen Therapie. p. 42.

tes autem genuinae febres sunt, ac praeclare et sine perurbatione motum manifestant. Inter has autem tertiana, cum veram alternationem quamplurimum distincte exhibeat, motus febrilis naturam ac genium praeclare demonstrat. Hinc ut ait Frid. Hofmann, „nulla febris est, quae tam frequenter affligit, nec ulli aetati, temperamento vel sexui parcit, quam tertiana.“*) Cullenus jam febrem hecticam in numerum idiopathicarum admittere noluit, cum nunquam nisi symptomaticam observaverit.***) Palam fit concatenatio circulationis et assimilationis, pectoris et ventris, hoc in morbo. Harmonica nutritionis lex, perturbata nutritione, rhythmica fit et motus ad apparitionem cogitur. Hinc febris hectica, non genuinus motus morbus, vicissitudines non ostendit et apyrexia omnino fere caret.

§. 34.

Divisio febrium ab Hippocrate instituta, naturae ut plurimum correspondet.***)) Differentiae autem

*) Med. rat. IV. Pag. 9.

**) „We have constantly found it (the hectic fever) as a symptom of some topical affection, most commonly of an internal suppuration.“ (first lines. 1. 65.)

***)) Febres quaedam continuae sunt, quaedam in-

febrium, posterioribus temporibus institutae, minus essentialiter in naturam innixae sunt. *) Dividuntur enim febres quoque in factas et fientes, simplices et compositas, breves et diuturnas, acutas et lentas, epidemicas, sporadicas, endemicas, stationarias et intercurrentes, continentes, remittentes, irregulares, hecticas, ephemerass, putridas multasque alias in species (Vid. Mercat. Lib. II. 291). Mercatus quidem dicit. „Tam est ratio, seu lex dividendi in quavis arte necessaria et potissimum in hac nostra, ut citra ipsam morbos methodo et ratione nosse, distinguere et curare, nullo modo possit.“ Sed quamvis in cognitionem morborum prosint divisiones, tamen nimis magna multiplicitas specierum unitatem ideae morbi ex visu aufert. Omnia quidem genera, species ac individua morbi ejus corpus sunt, quo monas morbi diversimode apparet. Sed ut in corpore anima vere enunciata sit, omnia corporis membra inter se et

terdiu tenent, noctu intermittunt. Aut noctu tenent, die intermittunt. (De morbis popularibus 1. 347. sectio tertia).

*) De differentiis febrium vid. praecipue: Mercat. T. II. 292. et mercurial. medicin. prach. L. V. Pag. 446.

cum anima harmonica concatenatione necessarie conjuncta esse debent. Hinc quoque, organismum illum, qui per genera, species et individua morborum effingitur, secundum veritatem per ideam morborum animatum esse, necesse est. Motus est monas febrium; a motu ergo divisiones desumendae sunt: continuae, intermittentes. Modificationes rhythmici generant species (remittentes, continentes etc.). Distinctio autem specierum ab externis phaenomenis desumpta, omnino rejicienda est (feb. endemic., sporad.) Omniam orborum ternarii genera tres sequuntur cavitates; hinc synocha, synochus, typhus, — Quotidiana, tertiana, quartana. Hippocrates quidem admittit quintanas, septimanas, nonanas febres. *) Sed jam Galenus dicit. „Sunt medici, qui confirmant, ultra diem quartum circuitum se nullum conspexisse. Quidam assentiuntur Hippocrati. Equidem inde usque ab ipsa adolescentia observavi ad hunc diem, sed septimanum, vel nonanum omnino non vidi, nec clare, nec obscure.“ **) Species autem secundum

*) De morbis popularibus. Sectio III. 347. Sed annon liber hic apocryphus sit?

**) Commentar. in Lib. I. Hipp. de morbis vulgarib. Pag. 276. Werlhofius quidem (observat. de

naturam ac genium cavitatum moderantur; sic ex. gr. quadruplicitas in syncho (continua ventris) distincte prodit. (Biliosa inflammatoria, biliosa, biliosa putrida, putrida*). Quadruplicitas autem ad ventrem pertinet. Morbus prototypus est generum, genus specierum est monas, species idea est individuorum. Sic etiam Alex. Aphrod. (de anima) dicit, speciem esse tenuem similitudinem individuorum et genus magis tenuem specierum. Inter omnes autores, qui inde a Galeno (vid. de differentiis febrium) usque ad hunc diem, rationem exposuerunt, qua species febrium ex generibus generantur, Franciscus Tortus ingeniosissimam sequutus est methodum. Delineat enim febrium lignum, cujus rami genera et species repraesentant, et quidem arbor haec simulat, ut inquit, plantam, cujus cortex China dicitur.

„Quas jugulat cortex in ramis cortice tectis,
Inspicias febres. Quas jugulare nequit
In delibratis. Media quae sorte fruuntur

febrib. 269) et alii, se septimanas, octanas, novenarias observasse febres affirmant, sed verisimile est, observatores deceptos fuisse.

*) Stoll. aphorismi de cognoscendis et curandis febribus. Pag. 122.

Dimidio obductus cortice ramus habet.“ *)

Maxima sagacitate febrium mutationes et metamorphoses, intermittentium migrationes in continuas continuarumque in intermittentes exponit.

§. 32.

Motus astrorum, in athmosphaera naturatus, generans motûs morbos, vitam relationum totius mundi revelat. Manifestatur sic Archaeus ille, qui vitam astrorum gubernat; coarctatur enim in corpus humanum.

In dem Gestirn und in allen influenzen des ganzen Himmels, so weit das firmament begreiffet, ligt die krafft des spiritus vitae, vnd ist gleich einem vapor coelesti non visibili, vnd verendert sich mit dem als kelte vnd werme, so sie ein temperatum machen, Nun so aber etwan die stellae membrorum erriren, corumpiren oder paroxismiren, alsdann bricht auch das membrum im leib und opilirt den spiritus vitae, vnd fesselt ihn an dem Dhrt.“ **)

Sed idem archaeus motûs astrorum, quique omnibus corporis motibus praeest, in corpore ipso

*) Therapeutice specialis ad febres periodicas perniciosas. Pag. 422.

**) Paracelsus. Vom Geist des Lebens. Das erste Buch, das vierte Capitel.

quoque perturbari, febremque generare potest. Hinc passiones animi, quae omnes ad pectus pertinent, voluntatisque aberrationes existimandae sunt, potissimae apparent, ut febres procreent. Natae in pectore passiones ad epiphaniam egrediuntur in capite ac in ventre. Hinc concatenatio organorum sensuum, illorumque secretionis palam fit per animi passiones. Sunt enim septem passiones, quae vel ex amore, vel ex odio oriuntur. Ternarius, qui gignitur ex ardente unionis desiderio, naturae innato, per voluptatem, per amorem vini, intemperantiamque lusûs constituitur. *) Voluptas correspondet lumini, ebrietas materiae, lusus motui. Saepius enim lusores non per cupidinem lucri, sed per irresistibilem numerorum vim omnipotenter concitantur. Quaternarius autem in se hians, per divellentem odii potentiam generatus, ex ira, invidia, superbia et avaritia constat, **) Ira corres-

*) Le vin, le jeu et les femmes sont les passions les plus repandues.

**) Raymundus Lullus septem virtutes et vitia sic juxta se ponit: Fides, gula; spes, luxuria; charitas, avaritia; justitia, acedia; prudentia, superbia; fortitudo, invidia; temperantia, ira. (revelat. secretorum artis, C. V. 180. fig. 5.)

pondet igni et temperamento cholero, invidia correspondet aquae et temperamento sanguineo, superbia similis est aëri et correspondet temperamento melancholico, avaritia autem terrae (metallo) et temperamento phlegmatico. Hinc altera ex parte ira et invidia, altera autem superbia et avaritia non conjunctae reperiuntur. Manifestum est, magnetismum adesse internum inter oculos et testiculos, inter aures et renes. Hinc effectus voluptatis in oculos et testiculos, atque ille improvisi terroris in aures et renes. Terror enim nihil aliud est, quam subita temporis abolitio, cujus sensus in mente gignitur. Hinc terror ut plurimum per sonum generatur, vel imo vero per crepitum. Vera autem pectoris passio, ira nempe, in pectore ventris, id est in hepate prodit. Sed potius ira interna (quae vocatur *Merger*) hepar aggreditur, ira ipsa, quae extra tendit, magis systema circulationis invadit. Cutis autem externa et interna per pavorem et angustiam, quae sibi propinqua sunt, afficiuntur. Demonstrat effectus hic vim motûs in electricas membranas, quae per motum animantur. Affectus animi quamplurimum naturati necessarie in partes corporis summum naturatas operari debent. Hinc patet potentia affectuum diversa in organa, eorumque vis ad varios producendos morbos. Cum enim e voluntate pectoris, seu e motu natae sint passionnes, hae ad generationem morborum motûs prae-

cipue aptae sunt. Hinc febres multoties ex animi affectibus oriuntur. Et quidem ira interna saepius synochum (hepar), moestitia autem typhum producere, potis est. Moestitia enim correspondet desiderio, amori, voluptati, oculo, capiti. Ira ipsa synocham generare potest. Varii affectuum in corpus effectus secundum illorum potentiam ac sympathiam cum organis moderantur. Apparet quidem vis dimensionum temporis multis in passionibus quae ad spem et recordationem reduci possunt; *) sed quaternarius affectuum per temperamenta magis temperatur. Nihilominus potentia temporis futuri in avaritia, illa praeteriti temporis in superbia ac illa praesentiae in ira et invidia manifestatur. Laetitia gignitur a spe aut a temporis futuri vi, tristitia vero gignitur a recordatione aut a temporis praeteriti vi. Omnes affectus e tristitia atque e laetitia orti operantur in corpus humanum secundum illorum gradum atque potentiam. Palam enim fit per hos effectus vis multiplicationis, pectori et mo-

*) Spinoza omnes fere affectus ut laetitiae et tristitiae modificationes definit. De laetitia dicit „est hominis transitio a minore ad maiorem perfectionem.“ De tristitia „est hominis transitio a maiore ad minorem perfectionem.“ Ethices III. De affectibus 147.

tui innata. Passiones sese ipsas per longam durationem multiplicant; hinc magnetica ac irrefragabilis vis passionum, quae per longum tempus hominem tenent; hinc affectuum potentia, quando longe durant. Sic moestitia saepe in summum ejus gradum, in desperationem ac maniam transmutatur. Passiones enim e virium mundi relationibus oriuntur, et idcirco illarum gradus peculiarem tenent signaturam. Sic ut morbus vitam exhibet relationum corporis, passiones exhibent vitam relationum animae. Mensura ergo in passionibus quoque prodit; modicae homini salutares sunt, immodicae autem, quae transgrediuntur mensuram absolutam, homini convenientem, potentissimae sunt, ut ferocissimos generent morbos. Sic, laetitiam immodicam improvisam et epilepsiam *) et ipsam mortem, tristitiam autem dyspepsiam, tabem, melancholiam saepius producere posse, notum est. Terror autem improvisus colicae **), choreae St. Vit. arthritidis ***) causa fieri potest. Manifestantur rationes principii masculini et foeminini virium, eorumque relationes per vehementem effectum laetitiae immo-

*) Hofmann III. S. 48.

**) Kilian. Entwurf eines Systems ic. I. 231.

***) Boerhaav. aphorismi. Pag. 401.

dicae subito natae; principium vitae foemineum per generantem masculini vim ita invaditur, ut saepius moriatur. Permutationes et migrationes passionum et affectuum natura et affinitate eorum moderantur. Corporeae passiones corpus quoque praesertim aggrediuntur, excelsa autem animi desideria (amor, humilitas christiana) summam mentis sanitatem enunciant atque generant. Inclinationes e motu et voluntate gigni, affirmat quoque certo modo Cartesius. Inquit enim, „passiones sunt perceptiones aut sensus, aut commotiones animae, quae ad eam speciatim referuntur, quaeque producuntur, conservantur et corroborantur per aliquem motum spirituum.“ et alio loco: „Ita ut sensus terroris animam ad voluntatem fugiendi incitet, audaciae vero ad voluntatem certandi, et sic de aliis.“*) Genuinus pectoris affectus, ira nempe, acutus est, acutosque generat morbos; alii autem affectus, qui magis ad caput vel ad ventrem pertinent (moestitia, metus) chronici, ac generatores sunt chronicorum morborum. —

§. 33.

Sed non modo passiones, animique affectus, per primitivum effectum morbos motûs, ac per

*) Passiones animae. Pag. 14 et 19.

internam multiplicationem, mutuūque organorum magnetismum, illos luminis ac materiae generare possunt; — varia quoque alia phaenomena motum ejusque morbos in corpore evigilare faciunt. Sic vehementes corporis exercitationes, contagia, quae ad astrorum motum athmosphaeramque pertinent, et aliae corporis agitationes, febrium generatores fieri possunt. Infinita enim est concatenatio motuum corporis variorum. Sic etiam Gaubius inquit „functionum corporearum nulla est, quae non ad motum referri queat. Unde pro illorum multitudine et diversitate innumerabilis est motuum, qui in sanitate perficiuntur, varietas.“ *) Hinc patet, cur tot incitamenta externa et interna vi generante varios motus variasque febres producant. Mutua actio nervorum et vasorum multis medicis cognita fuit; animat enim nervus vas, et quod potentiā in nervo est, actū respicitur in vase. **) Sic etiam Hofmannus causam febris in nervo ac vase quaerit. „Febris quippe secundum nostram rationalem demonstrativam explicationem, est affectio systematis nervosi

*) Institutiones pathologiae. Pag. 406.

**) Cartesius inquit, spiritus animales e vasis ad caput ascendere. (esprits animaux) De l'homme — Du fœtus. — 113.

et vasculosi, universali spasmo quodammodo constricti“ *) Hinc quoque patent vehementia nervosa febrium symptomata, quae in febre capitis, in typho, praecipue prodeunt. Hac in febre vis motrix omnino fere abolita est, quia enim lumen est, quod vigilat, ac vivit, ac aegrotat. Hinc parvus et frequens pulsus. Generatim enim numerus pulsuum quantitativus, per extensivam adhuc explicatus irritabilitatem, per eandem multiplicationem, quae motus rhythmum efficit, producitur; sed pulsus capitis per additionem magis moderatur. Typhus, qui correspondet dimensionem chemicam, generat contagium; emancipata enim materia per nervos vi generante animatur. Hinc quoque typhus per contagia producitur; contagia enim sunt universa materia animata mota; gignuntur ergo per motum astrorum et generant febres, ac praecipue febrem capitis. Contagia animalculis infusoriis aequiponenda sunt. Et etiam Heurnius contagia ad motum refert; ita loquitur. „Contagiosi morbi sunt, qui contagii seminaria, quae habent, in alium transfundere possunt. Contagio est communicatio ejusdem morbi a corpore in cor-

*) Medic. ration. III. 271.

pus; dicimus, esse communicationem, est ergo motus.“ *)

§. 34.

Quod si omnes fere febres per motum universum generari possunt, intermittentes praesertim ab anni temporibus pendent. Et quidem ver et autumnus, ubi semen motûs per matrimonium terrae cum sole gignitur (aequinoctia) maximam intermittentium partem producant. „Tempora, ad quae particulariter ὥς ἐπὶ το πολὺ referuntur, menses sunt Februarii atque Augusti; licet quandoque maturius invadunt, tardius etiam nonnunquam.“ **) Sydenhamius addit, se quotidianas et tertianas febres praecipue vernaes, quartanas autem autumnales observasse. (1. 48). Praedominat enim vere masculorum numerorum vis generans, quae citiorem efficit circuitum. Principium foemineum autumnus autem lentioris circuitûs causa fit. In universum

*) Institutiones medicinae operâ filii auctoris Oth. Heurnii. Pag. 190.

**) Thom. Sydenham. opera medica I. Pag. 48. Omnes febres intermittentes ad vernaes et autumnales refert auctor.

autem manifestum est, ultra quartanam febrem, circuitum adesse nec posse nec reperiri. In serie enim febrium perpetua vis generans ultra ternarium moritur. Rhythmus enim tantum per alternationem principii masculini ac foeminini locum obtinet; alteroque omnino praevalente, alterum abolitur; neque alternatio locum obtinere potest, neque multiplicatio illa interna, quae efficit, ut per annorum spatium febres intermittentes hominem interdum aggrediantur. Haec amborum principiorum sese invicem generans ac limitans alternatio explicat quoque, cur generatim typus febrium fixus periculum denunciet. Morbus per magnetismum longae durationis quasi non porro eccentricitatem sed homocentricitatem vitae repraesentat. Explicat magnetismus hic typi fixi, qui consuetudinem virium organicarum producit, frequentes febrium intermittentium recidivas. *) Hinc quoque medicamenta vehementer agentia in febres intermittentes praesertim obnoxia vi generationis operantur. Quies in motu omnium naturae spiritusque phaenomenorum character atque signatura. Hinc motus naturae spiritusque non nisi violentia perturbari possunt. Van Helmont. inquit. „Porro in morbis est natura stans, sedens et jacens. Natura stans, suis ipsa-

*) Vid. Hofman. Medic. rat. I. III. Pag. 247.

met medetur morbis, spontanea bonitate, ut febres salubres. Itemque quartana, quae proprio naturae ductu, non autem scholarum adminiculis sanatur.“ *) Quartana ἀκμὴ est febrilis rhythmī existi-
manda; hinc quoque typum quamplurimum fixum exhibet, dum tertiana et quotidiana ut anticipantes vel postponentes reperiuntur. **)

§. 35.

Praeclare in diebus criticis generans numero-
rum vis manifestatur; sed in febribus praesertim dies critici clare prodeunt. In universum quidem febrium judicationes, ut ait Hippocrates, ***) iisdem numerantur diebus, quibus et evadunt et moriuntur

*) Ortus medicin. 404.

**) „Curiosum est, consuevisse tertianas, antequam ad certum diei tempus se adstrinxerunt, per tres accurate horas, sive octavam diei partem, anticipare; quotidianas autem veras postponere per horas duas seu partem νυχθημερον duodecimam.“ Werlhof. observationes de febribus 271.

***) „Οἱ δὲ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτέησιν ἡμέρησι τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν τε περιγίνονται οἱ ἀνδρωποὶ, καὶ ἐξ ὧν ἀπώλλυνται.“ Praenot. 122.

homines; sed multiplicatio masculinorum et foemineorum numerorum varias generat modificationes. Manifestum est, dies criticos in febribus continuis majori momenti, et magis significante ac efficiente influxu esse, quam in intermittentibus. Hic enim typus intermittens jam numerorum signaturam exprimit. Et quidem Hippocrates inquit, „Τριτᾶιος ἀκριβὴς κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοις το μακρότατον“ (Aphor. IV. 59). Sed jam Prosperus Alpinus dicit „tertiana notha non septem circuitibus terminatur, sed longe pluribus, ut sex mensibus perdurasse a multis fuerit observatum.“ (de medicina methodica L. VI. c. 2.) Re vera etiam circuitus febrium intermittentium per septenarium moderari non possunt, multiplicatio enim sempiterna novos semper generat circuitus. Crises autem in febribus continuis per mutuam ternarii et quaternarii actionem producuntur. Sic etiam Hippocrates dicit. „κρίνονται δὲ οἱ πυρετοὶ, τεταρταῖοι, ἑβδομαῖοι, ἑνδεκαταῖοι, τεσσαρεσκαίδεκαταῖοι, ἑπτακαίδεκαταῖοι εἰκοστῇ πρὸς τῇ μία.“ (περὶ κρισιμῶν, 15). Cum autem denarius genuinus motus sit numerus (Vid. Cap. 1. §. 4.), saepius febres acutae per denarium moderantur et die 30, 40, 60 judicantur. Hippocrates: „ἐκ δὲ τούτων τῶν ὀξέων, τριακοσταῖοι, εἴτα τεσσαρακοσταῖοι, εἴτα ἑξηκοσταῖοι.“ (περὶ κρισιμῶν). Septenarius autem e quaternario et ternario compositus, potentia est, quod actū denarius; hinc rationes septena-

rii illas denarii revelant. Cum autem monas, in septenario manifestata, per hiantem quaternarii vim vere ad epiphaniam protrahatur, quaternarius index fit septenarii. Sic Hippocrates: „Τῶν ἑπτα ἡ τετάρτη ἐπίδηλος. ἑτέρης ἑβδομάδος ἡ ὀγδοη ἀρχή. Θεωρητὴ δὲ ἡ ἐνδεκάτη. αὕτη γὰρ ἐστὶ τεταρτη τῆς ἑτέρης ἑβδομάδος. Θεωρητὴ δὲ πάλιν ἡ ἑπτακαιδεκάτη. αὕτη γὰρ ἐστὶ τετάρτη μὲν ἀπὸ τῆς τεσσαρεςκαιδεκάτης, ἑβδόμη δὲ ἀπὸ τῆς ἐνδεκάτης. (Aph. II. 24). *)

§. 36.

Dies impares, identitatem diversitatisque possibilitatem in se recondentes, praesertim criticos esse, antiquissimi jam medici affirmaverunt. Hippocrates ait (de victus rat. in morb. acut. Pag 429). „Maxime igitur numerum imparem vereri oportet. Nam hi dies in alterutram partem aegrotos inclinare faciunt.“ et Galenus addit (in commentario

*) De quarto die et etiam Cullenius inquit. „There are, indeed, more instances of terminations happening on this day, than on some of those days we have asserted to be truly critical.“ Practice Pag. 96.

quarto in hunc librum Pag. 49). „Dies impares multa pollere virtute non simpliciter, sed in acutis morbis est intelligendum, quod insignes in utramque, tum salutem, tum mortem, mutationes efficiant; id enim significat vocabulum, quod graece ἐτερορροπέας, id est huc et illud declinantes dixit.“ Hinc quoque febres continuae, quae tertia die vehementiores fiunt, magis periculosae sunt. Affirmat Hippocrates, sudores febricitantibus bonos esse et judicatorios, qui coeperint die 3, 5, 7, 9, 11, 14, 17, 21, 27, 31, 34 (Aph. IV. 36). Sed non omnes has dies enumeratas vere criticas esse, demonstrat praecipue Fracastorius. Quamvis in universum auctor hic, qui inquit: „Pythagoricorum dogmata aut referre aut refellere supervacaneum videtur“, sanctam numerorum signaturam rejiciat; tamen ingeniosissime de diebus criticis loquitur. Demonstrat praecipue, cur tam dies 20 quam 21 critici sint. Inquit enim „patet, in mediocribus morbis 20, in chronicis 21, diem criticam esse, utra autem critica magis sit, difficile certe est judicare, casu enim fieri potest, ut aliqui plures in 20, aliqui plures in 21 crises perspiciant: propter quod Archigenes magis 21 amavit, Hippocrates vero 20 magis. Galenus, qui in hoc tantum laborat, mensem mirum componit, horas subtrahit.“ (De causis criticorum dierum 55). Alio loco inquit. „Philosophorum vero quicunque rationem dierum in cri-

sibus casui donant, rationabilius quidem magna ex parte loquuntur. Dicunt enim quaecunque agunt et patiuntur, omnia certa inter se ratione proportionem consistere et certo tempore agere, haec quidem majori, illa minori, ut accidit: quare et circa crises, quae die septima aut quartadecima humores moveantur in nobis, nulla certe alia causa est, nisi quam talem accidit esse proportionem naturae ad humorem, quem tanto tempore concoquit, concoctum expellit, hunc quidem in septima, illum in quartadecima." (Pag. 49). Sed proportio haec, de qua loquitur Fracastorius, ex eodem motu gignitur, cujus soboles numeri sunt. Lumen et materia sese in motu conpenetrantia, aeternum celebrant matrimonium principii masculini et foeminei naturae. Lumen in motu ac numero est generator, materia est generatrix. Eaedem numerorum leges, quae motum astrorum manifestant, in motu corporis apparente, in febre nempe, in epiphaniam egrediuntur. Quamvis influxus adsit vitae sydericae in corpus humanum, phaenomena tamen febrium per leges numerorum masculinorum et foemineorum, eorumque connubium explicantur. Generans ternarii et generatrix quaternarii vis, in mutua actione apparentes, dierum criticorum causa ac essentia sunt. Multiplicatio vero, quae motui signaturam dat, dierum quoque criticorum anima est. Agnoscens fontem omnium corporis organici motuum in astrorum

motibus, antiquitas ab astrologorum placitis rationem et explicationem dierum criticorum expectabat. Atque etiam Werlhofius inquit, febrem esse morbum, ubi natura humana se typis et periodis diurnis, septimanis, seu octonis, menstruis, annuis, mirabilem in modum, quasi ad legem naturae universi, ita adstringat, ut in horographicos astronomicosque circulos jurasse videri possit. *) Quod si jam febres a plastico athmosphaerae motu characterem assumant, praeclare in morbis contagiosis significatio athmosphaerae, a motu animatae, palam fit. Hinc quoque non in ullo morbo tam conspicui sunt critici dies, quam in variolis, morbillis etc., quod et Fr. Hofmannus affirmat (medic. rat. III. 331.) Idem auctor de febribus epidemicis, ab athmosphaera pendentibus, inquit, eas praecipue statas et tempestivas obtinere crises ac solutiones; quod nihilominus tantum subordinatis et constantibus anni constitutionibus fit. Febres autem, sub inconstantibus prognatae temporibus inconstantes quoque ac judicatu difficillimas esse, animadvertit Hippocrates (Aph. II. 8.)

§. 37.

Rhythmi passus febrium intermittentium per vim magis aequalem luminis ac materiae producun-

*) Observationes de febribus. Pag. 272.

tur; hinc quoque, quamvis critici dies obscure modo in hoc febrium genere adsint, crises ipsae ut plurimum conspicuae reperiuntur. Quivis enim passus clare signatur, suamque absolutionem secretionibus manifestat. Idem enim rhythmus, qui efficit, ut statû sanitatis facta secretio sequatur fiентem circulationem, id est, ut in universa natura manifestatio manifestantem, ratio quoque atque essentia crisis fit. Sic ut leges motûs in febre coguntur, ut in se hiantes prodeant, ita quoque secretio in se hians ad epiphaniam protrahitur. Haec est ratio, cur tot diversae substantiae, ut materia peccans ejiciantur. Sed, in continuis febribus crisis praecipue significantem esse, ex idea hujus morbi elucet. Rhythmus enim ille, qui in febribus intermittentibus per dierum intervalla prodit, tacite in continuis decurrit; hinc lucta virium organicarum, actio reciproca luminis et materiae, quae abscondite in secreta vitae sede locum obtinet, non alio modo in lucem egredi potest, quam induta signatura vel boni vel mali exitûs. Evolvuntur elementa septenarii in continuarum decursu; dum septenarius ipse genera determinat (Synocha 7, Synochus 14, Typhus 21). In universum tempus durationis harum febrium per gradus virium humanarum, septenariique, hominem animantis, significationem determinatur. In intermittentibus paroxysmi per febrem ipsam post intervalla revocantur, in

continuis autem generatio sempiterna fit, quae idcirco intervalla non admittit, brevique tempore vires abolet. In intermittentibus autem generationem comitatur regeneratio, quarum vicissitudines rhythmica temperant intervalla, atque sinunt, morbum per longum temporis spatium durare posse. Vehementiam enim paroxysmorum et generatim morborum a virium rationibus pendere, Sauvagesius ita exprimit. „Morbis eo periculosior est, quo vires causae noxiae sunt majores, et facultas naturae minor ejusque simul conatus major; etenim malum extremum impendet, si ad aequilibrium accedant vires causae noxiae et facultas, aut si posterior a prioribus superetur, verum quo facultas naturae minor est, simulque plus virium suarum impendit, eo facilius est, eam vi causae noxiae aequari, vel ab illa superari, et tunc eo magis est possibile, ut mors accedat, adeoque ille status tanto periculosior est.“ *) Paroxysmus et morbus eo vehementiores sunt, quo fortius generatrix materiae vis per generantem luminis potentiam evigilatur. Hinc rariores paroxysmi vehementissimi; hinc ille, quem nunquam morbus invasit, morbo correptus, eo fortius patitur. Simili modo quoque in febribus inter-

*) Nosologia methodica. Pag. 49. Prolegomena.

mittentibus disproporatio virium subite oriens malignitatem generat.

§. 38.

Denarius motus febriumque anima est; ejus membra tantum per ternarium et quaternarium singulatim evolvuntur. Hinc quoque dies 20 et non 21 criticus. Hoc enim non cum Galeno per horarum subtractionem explicandum, sed per denarii septenarium repellentem vim. *) Et etiam Amatus Lusitanus dicit. „Inter magni nominis decretorios dies, vigesimus tertias possidet, decretorius igitur vigesimus is dies est, in quo plures decernuntur morbi.“ **) Vis denarii praesertim prodit in mor-

*) Atque etiam Cullenius inquit „that the twentieth, and not the twenty-first is the critical day, marked by Hippocrates, though the last is mentioned as such in the common edition of the Aphorisms, taken from an erroneous manuscript, which Celsus also seems to have copied.“ (Practice of Physic. Pag. 95.)

**) De diebus decretoriis Pag. 19. — De numeris in morbis vide praecipue inter antiquissimos medicos Hippocrat. de septimestri et octimestri partu.

bis chronicis, ubi dies 40, 60, 80, 100, 120 ut critici reperiuntur (Galen. de diebus decretoriis), et sic ut in principio qualitativo seriei numerorum elementa denarii singulatim evolvuntur, omnisque numerus peculiarem tenet signaturam, ita quoque singulae denarii partes in morbis acutis ad epiphaniam egrediuntur; sic ut autem circa finem seriei denarius ipse magis prodit, ita etiam in morbis chronicis denarius ipse et non ejus elementa apparent. Morbi enim acuti principio seriei numerorum, chronici autem termino aequiponendi sunt. Illic clare manifestantur leges numerorum, hic obscure. De modo numerandi Mercatus, qui ingeniosissime de diebus decretoriis scripsit, ita loquitur „facilis erit modus numerandi praedictos dies, si periodorum vim et efficaciam (quae divisae sunt in majores et minores) cognoveris. Quippe minores periodi sunt, quae quaternariis, majores vero, quae septimanis circumscribuntur, maxime autem sunt, quae tres hebdomadas complectuntur et a vigesimo die in se aucto insurgunt: cujus naturae sunt quadragesimus, sexagesimus, octuagesimus, centesimus ac vigesimus“ (operum Tom. I. Pag. 348). Idem auctor de dierum criticorum formali

Immerito libri hi et alii nonnulli apocryphi existimantur.

ratione inquit, „eam sitam esse in ea diei dispositione, quae resultat ex lunae motibus, et materiae inferiori dispositione, cum consideratione virium naturae; formalitas horum dierum nulla alia est praeter criticorum et indicantium dierum concinnitatem, proportionem et analogiam a praedictis causis sic illis diebus fabrefactam, qua servatur perpetua et concinna numerandi series in morborum moribus et judiciis, ita ut index designet et efformet criticum diem et hic sine illo probe judicari non possit, adeo ut etiam index ab eo specificetur.“ Nonnulla autem adsunt phaenomena in horum dierum decursu, quae difficillime duntaxat explicari possunt; obscura enim nobis praesentia est in vita organica, quae clarius in vita syderica respicitur, sed hic principium et finis, tempus praeteritum et futurum magis latent.

§. 39.

Coctio a veteribus jam a nativo calore et proprio derivatur. (Aristot. 4 meteor. 2). Revera enim statu sanitatis illa putrefactio, cujus identitatem cum generatione Paracelsus demonstrat, in ventriculo per coctionem fit. Natus per motum calor inservit cerebro ventris, plexui nempe coeliaco, ut omnes substantias, quas sibi affines persentit, ad substantiam salino-sulphureo-mercurialem concoquat,

e qua per secretionem internam et externam diversae corporis substantiae manifestantur. Haec quidem substantia per organicam quasi putrefactionem gignitur, et idcirco etiam vi generatrice largissime induta est. Paracelsus ita loquitur „alle Ding von Natur wurden auß der erden geboren mit hilff der putrefaction, dann putrefactio ist der höhöst gradus und erster anfang zu der generation, vnd putrefactio nimpt ihren anfang auß einer feuchten werme, die viel stäte feuchte werme putrefactionem bringt, vnd alle natürliche Ding transmutirt vonn ihrer ersten Gestalt und Wesen, desgleichen auch an ihren krefften vnd tugenden: Dann zu gleicherweiß wie die putrefactio im magen alle speiß zu kocht macht und transmutiert, Eben also außerhalb des magens die putrefactio, so in einem glaß geschicht alle Ding transmutirt von einer gestalt in die andere, von einem wesen in das ander, &c.“

Eadem putrefactio, quae omnes substantias ad primitivam identitatem illius materiae reducit, quae omnino panspermatisimo animata et fere nihil aliud est, quam magnum animalinfusorium, et idcirco generationis principium fit, in morbis quoque, ubi omnia organismi phaenomena ad epiphaniam egrediuntur, plaecclare prodit. Hinc frequentes pseudoproductiones, contagia, petechiae e putrefactione generatae. Coctio enim materiae nihil aliud est, quam incipiens putrefactio, per calorem innatum, in febre auctum, animata. Rhythmus quoque hic ad-

est, et apparet in statu cruditatis, ubi motus in se hians morbum incipit, in statu coctionis, ubi motus naturatur, et in statu crisis, ubi passus rhythmicus interne absolutus corporaliter prodit. Decoctis, id est putrefactis, excretis, necessario morbus solvitur. *Κρίσις ἐστὶν ἀπόλυσις νόσου* ait Hippocrates. Hinc quo major putrefactio, eo magis significans crisis; crisis fit in febribus intermittentibus sine conversione, sed non in continuis. Revera ergo sordes, materia peccans, molimina, ejiciuntur. Hinc quoque, ut ait Hippocrates, febres, quae neque diebus criticis, neque post apparentes solutionis notas, dimittunt, repetere solent (Coac. praenot. 146). Et quidem alio loco dicit Hipp. *Πύρεσσοντι, ἢ μὴ ἐν περισσῇσιν ἡμέρησιν ἀφ᾽ ἧς ὁ πυρετὸς, ὑποτροπιάζειν εἰωθεν* (Aph. IV. 61). Dies enim impares tantum vere critici. Hinc etiam in febribus intermittentibus, ubi vera crisis non adest, frequentes recidivae. Werlhofius, qui egregie de recidivis febrium scripsit, inquit. „Quod autem longe frequentius morbi longitudo longitudinem majorem, et paroxysmus paroxysmum et febris ipsa febrem recidivam ingenerat, multa sunt, quae persuadent.“ *) Palam fit vis consuetudinis in multiplicatione harum febrium; nam et consuetudo nihil aliud est, quam

*) Observationes de febribus, Pag. 131.

interna multiplicatio. Morbi hi tempus ejusque mensuram vinxerunt. Crises modo illae, quae diebus criticis locum obtinent, bonam tenent significationem; hinc quoque Hipp. inquit: sudores febricitantium extra dies criticos ortos, laborem significare morbiue longitudinem et recidivas (Aph. IV. 36). Facillime quidem electrica aquae formatio ac idem extra dies criticos fit. Cum quaternarius dies septenarii index sit, ratio haec quoque in secretionum, in urina nempe, visibiliter enunciata est. Sic Hipp. *Ὁκόσοισι ἐβδομαῖα κρίνεται, τουτέοισιν ἐπινέφελον ἴσχει τὸ οὖρον τῇ τετάρτῃ ἐρυνδρὸν, καὶ τᾶλλα κατὰ λόγον.* (Aph. IV. 71). Quaternarius etiam in recidivis significans est „καὶ σοι ὑποτροπιάζειν εἰώδασι, καὶ ἡμέρας τεσσαρας ἐπισημήναντες, ἔπειτα ἐφιδροῦσι.“ (Coac. Praenot. 136). Recidivae cum morbo ipso concatenatae sunt; hinc etiam, ut ait Riverius, *) „In morborum

*) Opera medica. Institut. L.II. Sect. II. Pag. 38. Idem auctor egregie de causis dierum criticorum loquitur, easque ad motus astrorum refert. „Motus dierum criticorum non pendent ab aspectibus, quos habet luna cum sole, sed ab aspectibus, quos habet cum signo zodiaci et loco coeli, in quo erat in principio morbi.“ „Computatio dierum criti-

recidivis debet fieri computatio dierum criticorum ab initio ipsius morbi, non a recidiva.“ Nam ex reliquiis prioris morbi recidiva fit. „τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα ἐν τῇσι νούσοισι μετὰ κρίσιν, ὑποστροφάς ποιεῖν ἔιωθεν“ (Aph. II. 12.)

Evacuationes criticae per typum normalem a symptomaticis, saepius apparentibus, discernuntur. Sudor autem praesertim symptomatice apparet (febres helodes). Sudor etiam in illo morbo, qui intra nichthemera judicatur, ac qui sudor anglicus vocatur, crisis significationem revelat. Diversis in terrae regionibus typus febrium diverse modificari videtur. (Vid. osservationi intorno alle malattie, che attaccano gli Europei ne' climi caldi, Di Niccola Fontana fatte nel suo viaggio alle Indie orientali).

corum non est instituenda juxta mensem synodicum, qui et conjunctionis appellatur, neque juxta mensem apparitionis, seu illuminationis, nec juxta mensem medicinalem: sed juxta mensem periodicum, seu peragrationsis.“ Galenus enim mensem medicinalem ex mense periodico et illuminationis composuit, quem autem mensem tum medici tum astrologi tanquam ab omni veritate alienum rejiciunt.

§. 40.

Omnes fere auctores identitatem inflammationis et febris intellexerunt. Hippocrates inquit, febrem semper inflammationem comitari (de flatibus 105). Boerhavius vocat inflammationes: „morbos acutos febriles“ Frid. Hofmannus de inflammationibus sub nomine febrium acutarum inflammatoriarum tractat. Vogelius et Cullenius febres et inflammationes sub eadem classe comprehendunt. Sauvagesius, Frankius, Sellius, Burserius collocaverunt febres et inflammationes. Sed Marcus praecipue lucide demonstravit, febrem non sine inflammatione fieri posse. Quamvis autem ambo morbi motum aggrediantur, hoc discrimen adest inter febrem et inflammationem. Febris morbus ternarii, inflammatio morbus quaternarii. Febris ergo totum occupat corpus, inflammatio systema modo arteriosum. Febris est epiphania motûs, vas autem manifestat motum in corpore; hinc quoque febris per inflammationem naturatur ac plastice quasi figuratur. Elucet ergo ratio diverstatis amborum morborum. Motus lumen et materiam in se recondit; hinc febris ambo contraria manifestat. Febris nervosa eadem ratione, quâ mania, interdum extollit mentem; quartana a cachexiis non longe remota est, variaequae febrium formae veram exhibent putrefactionem. Haec est ratio, cur causa febris tum in

systemate nervoso (Hofmannus, Cullenius) tum in ventre ac materia (Vogelius, Sellius) posita. *) Inflammatio e contra non ambo contraria ostendit. Cardinale symptoma apparentis motûs necessariè vicissitudines caloris et frigoris esse debent; cardinale autem symptoma apparentis arteriae aberrationem pulsûs esse patet. Hinc Galenus inquit. „Pulsus autem ingentis inflammationis inseparabile symptoma est.“ **) In febribus rhythmus vitae in se scissus prodit, clareque series numerorum evolvitur; in inflammationibus autem dies critici minus clare enunciati sunt. Post septem enim dies saepius inflammatio per unum e tribus exitibus terminatur, „Phrenitis vera 3°, 4°, 7° que die necat, raro hunc transgreditur.“ ***) Usque ad 14 diem omnes fere inflammationes judicantur. (Sellius). Ex unitate febris, quae totum corpus, ventrem ac caput invasum repraesentat, multiplices evolvi possunt morbi; inflammationes autem limitatos modo exhibent exitus. Sic ut in febribus materia universa coquitur,

*) Bagliv. inquit, febres malignas ab coagulatione vel dissolutione humorum pendere. (de praxi medica. Pag. 26.)

**) De tumoribus praeter naturam. Pag. 97.

***) Boerhav. Aphor. Pag. 280.

in inflammationibus; organum correptum verae coctioni subjicitur. Hinc quoque exitus inflammationum mutationes cohaerentiae organicae praesertim demonstrant. Effectus ignis in plantam, metallum et lapidem respondet effectui in arteriam, venam et vas lymphaticum (hinc gangraena, suppuratio, induratio). Motus naturatus, qui calorem innatum ad epiphaniam egredi facit, summo caloris gradu impetrato, necessariè per rhythmum innatum rationes densitatis et fluiditatis modificare debet in organis correptis. Gradus autem fluiditatis et densitatis diversis in organis diverse temperantur. Hinc exitus secundum organa et cavitates modificati. Adest etiam in inflammationibus stadium cruditatis, coctionis, et crisis. Exitus inflammationis non resolutae praeclare significationem crisis revelant. Dum autem in febribus putrefactio diversimodo apparet, in inflammationibus mors putrefactionem, id est gangraenam, cito sequitur. In febribus enim fieri et possibilitas, in inflammationibus esse et realitas. Hinc febris omnium metamorphosum fons et origo, putrefactio in ea vera generatio; limitata autem inflammatio, quae non totum corpus sed organum tenet, decocta et putrefacta non criticè ejicere potest, cum enim ipsum organum putrefactum sit. Febris potentià est, quod actù inflammatio, haec ad illam sese habet, ut vas ad motum.

§. 41.

Hippocrates varios enumerat morbos, quos febris sanat. Sed praecipue convulsiones, epilepsia, tetanus, morbi motûs, in febrem solvuntur, ut etiam morbi hi e febre oriuntur. „Τὸ σπασμὸς, ἢ τετάνου ἐνοχλουμένῳ, πυρετός ἐπιγενόμενος λύει τὸ νόσημα“ (Aph. IV. 57). In unitatem febris enim, omnes potentiâ in se recondentis morbos, caeteri resolvi possunt morbi. Hinc quoque febris a Sydenhamio multisque celeberrimis medicis non morbus sed naturae instrumentum, quo partes impuras a puris secer- nat, existimata est. Neque immerito febris conamen naturae vocatur; cum enim identitas morborum sit, eodemque tempore ad materiam et ad lumen tendat, in sempiterna ambiguitate versatur atque pugnam manifestat duorum principiorum conamenque luminis materiam victoriâ superandi. Febris morbus motûs est totius corporis, spasmi autem et tetanus morbi sunt motûs naturati; hinc melius est, morbum uni- versalem singulari supervenire, quam singularem universali. Sic Hippocrates „Πυρετὸν ἐπὶ σπασμῷ βέλτιον γενέσθαι ἢ σπασμὸν ἐπὶ πυρετῷ.“ (Aph. II. 26). Inflammatio e contrario semper genuinus morbus est; per eam enim systema jam naturatum oc- cupatur. Febris sequitur motum universae naturae

et idcirco morbus frequentissimus *) est, et epidemice, endemice et sporadice reperitur. „Nullus sine febre vivit homo, immo et pauci absque febre moriuntur“ (Van Swieten comment. in aph. B. 88). Inflammatio autem, quamvis ophtalmia, angina, epidemice interdum occurrant, non universus dici potest morbus. Nexus internus febris et inflammationis, motûs ejusque organi, efficit, ut nunquam fere una sine altera reperiat; nihilominus essentia inflammationis ab essentia febris discernenda est. Veteres jam febrem diviserunt in febrem morbum et in febrem accidens, **) et re vera febris in inflammationibus accidens existimari potest. In universum autem est febris, quæ generat inflammatio-

*) „In febrem adeo frequenter incidunt homines, cujuscunque ætatis, sexus, temperamenti, aut habitus fuerint, ut una tertia pars Gorterio, duæ vero Sydenhamio, tertiæ morborum, quibus obnoxii sumus, ad febres spectare videantur. Non ergo quemquam admiratio subeat, si communior medicorum opinio sit, febre amplius dimidium generis humani occidi“ (Burserius institutiones. I. de febre 6.)

**) Mercat. Tom. II. de febrium differentiis Pag. 292.

nem et non inflammatio febrem. Quamvis enim morbus substantiam simul et formam, motum simul et organum aggrediatur, tamen epiphania motûs efficiens est epiphaniae vasis.

Hinc vicissitudines caloris et frigoris symptomata antecedunt inflammationis. Omne systema ut monas existimandum est, quae vitam segregatam, quamvis cum totalitate corporis concatenatam agit. Infinitae relationes totius naturae simulacrum possident in relationibus corporis humani aegrotantis. Inflammationes locales, e febribus ortae, has manifestant relationes. Inflammationes quatuor vasorum ac organorum iis respondentium febrem concomitantur; arteria enim correspondet capiti, vena pectori, vas lymphaticum ventri, vas capillare cuti. In organum inflammatum febris plastice coarctatur. Equaternarii concatenatione cum ternario, et e septenarii naturati nexu cum septenario primitivo elucet idea et generatio omnium inflammationum localium. Peculiarem vero signaturam omne tenet organum; hinc veteres recto sensu pleuritidem a peripneumonia et pneumonia distinxerunt. *) Febris,

*) Tali modo quoque in nephritide discrimen adest inter symptomata, prout pelvis aut sub-

cum e pectore gignatur, his in morbis quoque ut plurimum conspicua prodit, dum in phrenitide aut nephritide minus perspicue signata est. Hinc quoque ex inflammationibus peripneumonia frequentissime occurrit. *) Combustio autem non modo in pulmone sed quoque in hepate fit; hinc post peripneumoniam hepatitis saepissime reperitur. Tres inflammationes cardinales trium cavitationum tribus correspondent vitae aetatibus; ophtalmia et angina saepius infantiam, peripneumonia juventutem, hepatitis aetatem virilem affligit. Gastritis autem et enteritis semper fere per consensum aut causam externam oriuntur; sed inflammationes hae, quae naturata motûs organa, membranas nempe, comprehendunt, summum periculosae. Calor in centro vitae naturatae, in ventriculo, concentratus, frigus extremitatum producit. Quo remotius organum ab origine motûs est, eo minus inflammatio idiopathicè fit. Cystitis saepius calculum pro causa agnoscit, sed quoque periculosus est morbus (Coac. Praenot. 471).

stantia interna inflammata est. (Sellius. medic. clinica 86).

*) Frid. Hofmann. medic. rat. III. 36.

§. 42.

Quod si in morbis motûs rhythmus vitae praeclare ad epiphaniam egressus esset, in morbis materiae tempus quasi vincitur, et inde rhythmicae vicissitudines obscure modo apparent. Harmonia, id est necessaria simultanea existentia, ventris et reproductionis anima est, ac quoque in tertio morborum genere manifestatur. Sic ut dimensio magnetica dimensionem electricam ac chemicam identicè in se recondit, ita quoque harmonia rhythmum ac melodiam in se includit. Identitas multiplicationis et additionis, quae in ventre adest, causa fit, cur leges gravitatis in pseudoproductionibus locum obtineant. (§. 13). Secundum observationes enim Spallanzanii, *) reproductio ipsa, ubi viget in animalibus, principio lente, termino celerius fit; adest ergo multiplicatio corporum cadentium in reproductione. Eaedem gravitatis leges efficiunt, ut pseudoproductiones principio lente, termino autem celerius crescant. Incrementum autem, principio celerius, termino lentius crescens, vitam agit reproductioni omnino oppositam. Ambo autem legem

*) Prodromo sopra la riproduzione. Pag. 70.

cubicam demonstrant. Venter, sedes hujus morborum generis, multiplices manifestat formas luxuriantis reproductionis vitaeque animalis summum delapsae. Sunt enim praesertim ventris organa, quae scirrho, cancro, carcinomate saepius afficiuntur; et etiam systema lymphaticum glandulaeque ad ventrem pertinent. Os non est, sed fit in ventre; hinc frequentes indurationes ac calculi. Textura in ventre maxime individualiter figurata apparet; pseudoproductiones autem aberrationes a typo normali texturae esse, jam monstratum est (Cap. III. §. 2.) Rhythmus fit in pectore et est in ventre (textura enim rhythmica). Sic enim ut generatim tres formae manifestationis tribus cavitatibus, tribusque organis cardinalibus praesunt (Cap. I. §. 5.) ita quoque in ventre ipso ellipsois, hyperbolis et parabolis ad tria cardinalia pertinent organa. Et quidem testiculi et renes ratione sese habent inversa, atque alternant formam et functionem. Liberrima testiculorum functio cum maxime necessaria forma conjuncta est; necessaria renum functio fit in organo eminentiore forma praedito. Hinc species testiculorum ellipsois; illa renum paraboloidi similis est. Sic quoque textura testiculorum formam ostendit spiralem, ad reproductionem generatim pertinentem; textura renum vero maxime individualiter enunciata est. (papillae, tubuli, septem coni, pelvis). Haec est ratio, cur pseu-

doproductiones saepius testiculum aggrediantur, *) quamvis ejus functio summa sit inter secretiones; rarius autem morbi hi renem infestant, quamvis ejus functio ima sit. Baillie affirmat, se scirrhum renis vix semel vidisse, **) sed scirrhum et cancrum testiculorum saepe reperiri medicis cognitum est. Morbi enim organici dicti secundum formam moderantur, morbi hi nihil aliud sunt, quam forma, quae ex unitate in se hians prodit. E contrario morbi functionum per dignitatem functionis determinantur. Sic morbi organici renum morbis cerebri similes esse videntur, substantia renum ita ut illa cerebri saepius mollior reperitur. (Baillie 272). Alternant in universum morbi functionis et morbi organorum.

*) Duorum annorum spatio vidi multoties in Nosocomiis Parisiensibus extirpationem testiculi scirrho affecti; nunquam autem vidi scirrhum renis.

**) *Traité d'anatomie pathologique, traduit de l'anglois. Pag. 270.*

Vide etiam Morgagni (de causis et sedibus morborum. Epist. 44. 15. Alterationes organicae renum plurimum ad formam, situm, numerum pertinent.

§. 43.

Hepar autem, sic ut pectus generatim et cor hyperbolois est. *) Textura hepatis formae respondet; hexagonum eandem ostendit sempiternam diversitatem et scissionem ac hyperbola. Alterationes organicae hepatis idcirco multiplices sunt diverseque figuratae; sed abscessus praesertim, dissolutio cohaerentiae quae hianti hyperbolae convenit, saepius occurrit. Tubercula autem et scirrhi, quae tamen multoties adsunt, apud adultos et senes tantum oriuntur (Baillie Pag. 212). Hepar enim generatim, quod in foetu mature formatur, ultima vitae aetate aegrotat. Omnes diversorum organorum alterationes organicae a forma et textura signaturam tenent. Summa forma cum summa functione in cerebro conjuncta, scirrhum et cancrum non admittit, quamvis suppuratio et gangraena adsint. (Baillie 241.) Morgagni quidem mollitiem et duritiem cerebri apud maniacos multoties reperiri affirmat, sed, se scirrhum vidisse, haud inquit (Epistolae 4.41). Textura cerebri adeo perfecta est, ut

*) Vide Oken. Abriß des Systems der Biologie. Pag. 120. Hyperbolam ad hepar adtinere, lucide demonstrat auctor.

non ad formam peculiarem referri possit, omnes enim species in se recondit. Cor, ubi rhythmus gignitur, texturam ostendit quam maxime conspicuam; hinc quoque scirrhus, qui regressionem ad cohaerentiam absolutam repraesentat, in corde non reperitur, et quidem vitia hujus organi ut plurimum ad membranas valvulas pertinent. Pulmones e contrario, qui simulacrum ventris in pectore praebent, frequentissima diversissimeque figurata vitia afficiunt (tubercula, tumores, transformatio substantiae in illam hepatis etc.). Ossificatio autem, cum genuina organica sit functio, omnia adurit organa, cerebrum, cor et hepar. Quum in universum functio et forma organorum secretionis alternent, accidit, ut senes, quorum secretiones (semen, bilis, urina) vi magis animata praeditae sunt, saepissime vitiis horum organorum patiantur, et quamvis saepe causae externae hos producant morbos, in senibus generatim, quibus incrementum omnino cessat, reproductio evigilat. Simili modo victus parcus ac parabilis et pravus cum humiditate conjunctus, pseudoproductiones generat atque incrementum turbat. Quamvis autem incrementum vi primitiva indutum sit, atque a monade germinis pendeat, tamen perturbationes fieri possunt, et quidem perturbatio una, sese multiplicans alias generat. Morbi incrementi nondum satis observati sunt; phaenomena rhythmica memoratu dignissima hic

prodire, necesse est. Pseudoproductiones apud infantes praecipue metamorphoses sunt identicae telae cellulosae; in hoc quoque genere morborum aetas senilis infantiae similis est. Tumores enim cystici apud ambas saepius reperiuntur. In universum glandulae illae, quarum functiones per certum modo tempus activae sunt, functione cessante, multoties novam quasi functionem induunt, reproductionem nempe (mammarum, testiculorum, qui communiter aetate senili modo scirrhus corripuntur). Simili modo etiam glandula thyreoidea, cujus functio, in se mortua, architectonicam tantum laryngis structuram perficit, loco functionis saepissime luxuriantem ostendit reproductionem (struma; morbus hic, in regionibus montanis endemicus et ab influxu aeris proficiscens nexum glandulae thyreoideae cum functione laryngis demonstrat.). Perturbationes reproductionis et incrementi earumque mutuae rationes omnibus in organis diverse moderantur. Sic quoque rationes rhythmicae nutritionis diverse figuratae sunt (in anseribus nutritio artificialis ac exuberans hepar praesertim crescere facit). —

Semen horum morborum saepe in germine familiae reconditum est. Cum autem vis materiae his in morbis praecipue manifestetur, contagium facile gignitur. Adest enim mensura quoque hoc in regno e mensura omnino fere emancipato. Us-

que ad limitatum gradum glandula correpta crescit et, hoc impetrato, cohaerentia organica solvitur, materia ad fluidum universum revertitur, cancer gignitur, atque vim generatricem verae acrimoniae revelat. Circumrodens cancer cubicam potentiam fluidi exercet. Morbus hic tres dimensiones percurrit; incipit magneticà longitudinis dimensione, deinde oritur electrica inflammationis, denique chemica profunditatis dimensio profundum vitae fontem aggreditur. Ex hoc morborum genere rhythmus quasi evanescit; gravitas enim harmoniae modo similis est, et sic ut dissonantiae ab unisono remotissimae gignuntur, multiplicitemque vibrationum ostendunt, ita quoque corpora cadentia circa finem auctam exhibent celeritatem; et pseudoproductiones ab harmonico typo omnino deflectuntur. Rhythmus autem obscure modo adest vel omnino desinit; plantis similia, reproductioni praecipue addicta organa segregatam agunt vitam intusque habitant et idcirco ut plurimum singulae glandulae sine vitae periculo scirrhus correptae sunt. Tempus autem, per quod quodvis organum vitiatum esse potest, sine functionum laesione essentialium, mensurari observationibusque determinari debet. Rhythmus non apparet hic, quia motus identicè fit vicissitudinesque luminis ac materiae non in epiphaniam egredi possunt. Omnes fere pseudoproductiones, quae in membranis saepissime occurrunt, quaeque

organa digestionis infestant, (scirrhus ventriculi et hepatis) multoties apud mares rariusque apud mulieres reperiuntur, *) cum e contrario in his scirrhus et cancer organorum generationis (uteri, mammarum) maximam constituunt partem morborum organicorum.

Mens humana omnes in se recondit monades, corpus humanum omnes in se includit res. Recondita in corpore humano animalia interdum evigilant atque sub specie ferocissimorum morborum apparent. Verae zoophytae sunt, quae in pseudoproductionibus sese manifestant (hinc cancer, polypus). Variarum tumorum formae multipliciter materiae enunciant. Rhythmica textura, dum aboletur multis in tumoribus, conspicue prodit in aliis (tumores fibrosi). Eandem multipliciter egoisticamque materiae scissionem ejaculantur variae ulcerum tumorumque acrimoniae. Vera carnis corruptio adest; hinc quoque hosce morbos a Diabolo proficisci antiquissimis jam temporibus ferebatur. Frid. Hofmannus (de potentia diaboli in corpora Pag. 113) ita loquitur: „Dein et ipse quoque sacer codex sufficienter declarat, ulcera pessimi moris a diabolo induci,

*) Baillie 142. 212.

quod procul dubio fit, dum cutis et fibrarum tonum destruit et relaxat, unde stagnans serum et lymphæ in foedissimam putredinem abit, cujus manifestum exemplum habemus in Hiobo; quod factum non parabolam esse, egregie demonstravit Spanhemius. "Elephantiasis, diabolicus vere morbus, apud veteres diabolico remedio sanabatur. „Verum et alium longe majoris momenti affectum Razes, Abenzoar, Serapio, Avicenna, alique qui hos sequuntur, lepram nominarunt Graecorum seu elephantiasin, quæ turpissimum quidem non minus, quam saevissimum affectum ostendit, cum cancer universalis sit."*) Diabolicum remedium contra elephantiasin balneum erat ex humano sanguine praesertimque innocentium puerorum paratum. „Constantinus (a falsis idolis exhortatus, prius quam a Deo inspiraretur) per hoc remedium, quod (uti Plinius ac Marcellus ajunt) Aegyptiorum regibus elephantiasin patientibus familiare erat, sanitatem sibi comparare intendebat."

§. 44.

Pagellarum harum spatium nimis arctum est, ut omnes rhythmici organici perturbationes, omnibus

*) Joan. Philip. Ingrassiae Siculi Rachalbutensis,
De tumoribus praeter naturam. Pag. 143. 148.

in morbis apparentes, exponamus. De rationibus inde rhythmicis trium morborum, quos ut cardinales posuimus, maniae nempe, febris et canceri, sermo praecipue erat. Pauca hic de epiphania rhythmicae caeteris in morbis addamus. In ternario illi praesertim morbi, qui motum vel in lumine, vel in materia repraesentant, rhythmicas ostendunt vicissitudines. Epilepsia inde (motus in lumine) et morbi contagiosi (motus in materia) feбри affines sunt, rhythmoque perspicue signato subjiuntur. Epilepsia ad illos pertinet morbos, qui chronicorum et acutorum naturam conjungunt; genuinus enim periodicus est morbus. Epochae autem periodicae in motu naturato plurimum prodeunt; hic enim ipsa actio et reactio luminis et materiae naturatur, talique modo intervalla necessario producuntur. E contrario in morbis acutis generans, generatrix ac generatum, omnem corporis motum occupantia, sempiterna in vicissitudine agunt, neque intervalla admittunt. Quamvis morbus comitialis totum aggrediatur corpus, tamen praecipue in musculis flexoribus apparet; et per musculos motus, quem lumen penetravit, manifestatur. Sic ut statu jam sanitatis concatenati muscoli ac nervi periodicam agunt vitam, eorumque vigilia ac somnus segregatas per epochas demonstrantur, ita quoque horum organorum morbi ut periodici saepius reperiuntur. Vicissitudines caloris ac frigoris, quae in febre locum

obtinent, in epilepsia per convulsiones jactationesque repraesentantur; stadium autem crisis per catochum, qui stadium commotionum ejusdem rhythmique lege sequitur, qua secretio circulationem, somnus musculorum motum et effectus efficiens. Quo longiora sunt generatim intervalla in morbis, eo magis materia praedominat, eoque facilius chronici morbi character assumitur. Sic febris quartana difficilior est curatu, quam quotidiana. Hinc Boerhavius inquit. „Difficillime curantur epilepsiae, quae magna relinquunt intervalla“ *). Morbus comitialis remotissima ostendit eodemque tempore proxima intervalla; signatura enim est musculorum, ut brevissimam simulque longissimam agere queant vitam, atque omnino fere a consuetudine pendeant. Cor, quod fontem motus sempiterna reactione a cerebro haurit, astris simile non lassatur. Aeternum enim matrimonium in coelo adest inter generantem et generatricem vim, visque ipsa semper regenerata, aeternum producit sphaerarum motum, aeternae voluntatis manifestat praesentiam. Sic poëta effatus est:

*) Praelectiones academicae de morbis nervorum II.
Pag. 810.

„O rem mirandam in primis! quis non stupeat,
 quum
 Secum agitat, tantam tam parvo tempore
 molem,
 Tam longas transire vias, iterumque re-
 verti,
 Nec cessare unquam, et nullum sentire la-
 borem“? *)

Sic cor et vas, a sole corporis, a cerebro nempe, animata, sempiternum ceperunt motum. Musculi autem arbitrarii, qui genuini sunt musculi, motum plasticum, velut atmosphaera ipsa, ostendunt, epochasque exhibent rhythmicas illis aëris similes. Et quidem in morbis atmosphaerae remotissima adsunt proximaque intervalla. Musculus generans est ossium principium, nec recipit animam sempiterna vicissitudine a cerebro, cum e contrario systema vasculosum a systemate nervoso animetur et idcirco somno non egeat. Animatum vas et animatum os vicissitudini somni ac vigiliae non subjiciuntur, sed animans nervus et animans musculus, regenerationis egentes, vel vigilant vel dormiunt. Explicat hoc periodicum phaenomenon morborum mus-

*) Palingenius Zodiacus vitae. Pag. 362.

culos nervosque infestantium. Hinc epilepsia, vivens cum atmosphaera terraeque motu, diversissime figuratas exhibet periodos. Et quidem morbus hic significationem vitae aetatum praesertim demonstrat. Mutationes aetatum saepe morbum tollunt, ac epilepsia, quae adultos exercet, aliam tenet naturam, quam illa infantium. „Τὰ ἐπιλεπτικά ὁκόσοισι πρὸ τῆς ἡβῆς γίγνεται μετὰ στασιν ἰσχει: ὁκόσοισι δὲ πέντε καὶ ἑικοσιν ἐτέων γίγνεται, τουτέοισι τὰ πολλὰ ξυναποδνήσκει.“ (Aph. V. 7.) Epilepsia enim juvenulorum breviora relinquit intervalla saepiusque curari potest, illa autem adultorum magna relinquit intervalla et insanabilis est. Boerhavius affirmat, paroxysmos interdum per annos silere. Ab aetate virili, ubi vis motrix musculorum summum impetravit gradum, eorum morbi necessario ferocissimi sunt difficillimeque curantur; adest enim sempiterna multiplicatio ac regeneratio. In recens autem natis epilepsia a causa levissima excitatur, sed iterum abit. Crisin, quae dentitionis tempore fit, ubi corpus ultimam quasi impetrat efformationem, facile epilepticas convulsiones generare posse, manifestum est. Ruptio aequilibrii apud infantes levissima excitatur causa. Boerhavius inquit: „Quo magis morbus apparuerit ante septimum mensem, eo peior est, si oritur tempore dentitionis est omnium levissimus.“ Epilepsia, juniores occupans, post septimum annum solet fere

semper curari sola aetate. „Silet saepe epilepsia ad pubertatis tempus, et quando in seminali contagio haeret, semine facto quasi insurgit.“ *) Morbus comitialis, genuine periodicus, non modo secundum vitae aetates diverse figuratur, sed quoque saepe ut hereditarius reperitur ac genuinum tenet periodicum characterem in serie membrorum familiam constituentium; hinc silente saepe morbo in genitore, ex avo derivatur in nepotem. In universum periodici morbi ut hereditarii simulque idiopathici et sympathici occurrunt. Musculi enim in medio vitae collocati, diversissimas exhibent, ac etiam quoad epiphaniam universam, periodos.

§. 45.

Motus in lumine necessario sensus abolere debet; lumine quasi extincto, potentia motûs violentissimis agitationibus, terribilibusque distorsionibus, libere apparet. Hinc quoque omnia, quae mechanice cerebrum laedunt, ut fragmenta spinae vel ossium vel tumores cerebrum comprimentes, internum magnetismum motûs generant et omnipotenter motum excitant. — Simili modo, quod potentiam sys-

*) Praelectiones de morbis nervorum. Pag. 809.

tematis nervosi deprimit, ut omnes violentes affectiones, magni et periodici dolores, passio hysterica, causa fit, cur motus dominium arripiat, ac libere exerceat. Palam fit signatura laterum corporis hoc in morbo; Hippocrates jam affirmat, dextras partes, a systemate hepatis gubernatas, *) praevalentibusque flexionibus facilius in comitialibus succumbere. Sic epilepsia facilius curatur, quando a manibus aut pedibus oritur; gravius autem malum est, si a capite incipit. (Van Swieten. Commentarius etc. 198). Rhythmus in morbo comitiali praesertim in vitae aetatum periodis prodit, minus perspicue in paroxysmorum insultibus. Notatu autem digna est rhythmica series symptomatum; pessima enim species epilepsiae est, ubi actio cerebri derrepente aboletur, aegrotique absque ullo signo praemonente cadunt. In leviori autem specie abolitio haec sensim fit. Primo enim vertigo oritur, quae nihil aliud est, quam conscientia motûs in cerebro evigilans; **) postea gravitas capitis, deinde anni-

*) De morbo sacro. Pag. 156.

**) Willis. ait de vertigine „Hemisphaerium visibile rotari videtur, quia spiritus speciem excipientes circulariter moventur, quare siquidem sensibilis impressio recipitur per modum recipientis, prout

hilatio sensuum per illorum exuberantem actionem tali modo annunciatur, quo et extinctio vitae saepius per ejus flagrantem epiphaniam anteceditur. Hinc aegroti, antequam cadunt, saepe scintillas oculis obvolitantes, colorem purpureum nigrum, vel miros sonos, vel molestos odores in naribus vel saporem ingratum in ore sentiunt. (Van Swieten.). Aura frigida epileptica, quam aegrotantes interdum a digito pedis manusve ad praecordia adscendere sentiunt, dominium principii frigidi contractionis annunciat. Sensuum abolitionem sequitur memoriae labilitas, postea deliria, deinde fatuitas. Secundum Boerhaviu coecitas perfecta in multis ab epileptico insultu nascitur. Sic quoque Aretaeus inquit. „Cum vero accessio appropinquat, splendores quidam purpurei, aut nigri aut omnes una permixti, ob oculos in orbem versantur ac discurrunt: ut in caelo Iris praetenta esse videatur: foe-

spiritus, ita objecta in orbem moveri videbuntur. Oper. Tom. II. Pag. 185. Permulti sunt auctores, qui vertiginem a rotatione spirituum explicant (Avicenna, Zacutus, Platnerus et alii). Marcus Herz causam vertiginis in celeri idearum serie, a conspectu motûs circularis nascente ponit. (Versuch über den Schwindel. Pag. 226).

dum odorem sentiunt, aures sonant, iracundi fiunt, bilis praeter rationem accenditur.“ *) Morbum comitalem saepe a temperamento pendere, jam et antiquissimis medicis fuit receptum. Temperamentum melancholicum altera ex parte, altera autem phlegmaticum ad morbum comitalem praesertim propensum videtur (lumen, materia); temperamenta autem, quae a motu sumunt signaturam, cholericum nempe et sanguineum huic morbo non obnoxia sunt. Sic quoque Hippocrates affirmat, epilepsiam biliosis naturis non accidere. **) Vidi in nosocomiis epilepticorum praecipue constitutiones nervosas et pituitosas hoc morbo correptas. Quamvis cholericos interdum epilepsia sympathica aggrediatur, hereditaria tantum apud melancholicos et phlegmaticos reperitur; hinc enim vis motrix statu sanitatis latens, affectu morbooso dominium arripit.

Mirabilis morbi sacri natura irae divinae, daemonibus incantamentisque a veteribus fuit adscripta; sed jam Hippocrates, morbum sacrum aliis morbis neque diviniorem neque sacratiorem esse demon-

*) Artis medicae principes. Recensuit. Alb. Haller. V. Pag. 2.

**) De morbo sacro. Pag. 154.

strat. In libro de morbo sacro ita loquitur. „Non tamen ego puto, hominis corpus a Deo inquinari, sordidissimum scilicet a purissimo. Verum etiamsi contingat ab alio inquinari, aut quid perpeti, cupierit utique, a Deo purgari ac purificari magis quam inquinari.“ *)

§. 46.

Affinis epilepsiae morbus, apoplexia nempe, rationibus rhythmicis parce signatus est. Receptio enim materiae in lumen, ventris in caput, rhythmum necessario in corpore abolet. Hinc summa velocitate actio sensuum omnesque motus voluntarii abolentur; pulsus autem, motu corporis non affecto, superstes est. Hoc in morbo nec rhythmus adest, nec motus apparitio; in epilepsia e contrario, ubi motus et rhythmus in epiphaniam egrediuntur, pulsus quoque perturbatur et circa finem paroxysmi ad vehementem increscit contractionem. Respiratio quidem fit, sed difficilis et stertens; functio enim haec voluntaria simulque involuntaria est; et qui-

*) De morbo sacro.

dem pars voluntaria aboletur. Secundum Boerhaavium effluxus liquidi cerebrosi spirituosus in organa sensuum, motuumque voluntariorum omnino vel multum impeditur et vicissim hujus refluxus ab his organis in ipsum sensorium commune; superstite interim cerebellosi liquoris in cor itum et forsitan reditu. *) Et quidem cerebellum, quod motui praestet, in cadaveribus apoplexiâ peremptis minus correptum reperitur, cum e contrario singulae partes cerebri saepius laesae sint. Morgagnii observationes, praecipue ventriculos lymphâ repletos, thalamosque nervorum opticorum, fornicem, plexum choroideum, tertium ventriculum interdum, sanguine effuso circumdatos esse demonstrant. **) Apoplexia serosa, quae genuinum hujus morbi characterem exhibet, summum derepente fit. ***) Hinc quoque insultus, qui subito fit, veramque ergo morbi naturam tenet periculosissimus est saepeque in 7 diebus necat. Sic Hippocrates. „Οκόσοισιν ὑγιαίνουνσιν ὁδυναι γίνονται ἐξαίφνης ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ παραχρῆμα ἄφρωνοι γίνονται, καὶ ῥέγχουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέρησιν, ἣν μὴ τυρετὸς ἐπιλαβῇ“ (Aph. VI. 51).

*) Aphorismi. Pag. 374.

**) De sedibus, et causis morborum epist. II. III.

***) Sauvagesius, nosologia methodica 496.

Nam et apoplexia in febrem resolvi potest. Rhythmus apoplexiae et ille epilepsiae ratione sese habent inversa. Epilepsia enim eo periculosior est, quo longiora insultus relinquunt intervalla; apoplexia autem, quando brevi tempore insultus sese sequantur, valde metuenda est. Longa intervalla epilepsiam naturant; breviora intervalla receptionem materiae in lumen, dum rhythmum omnino abolent, affirmant. Illic enim non hic motus apparet. Morbus hic quidem interdum periodicus reperitur, sed permulti insultus sine vitae periculo non oriri possunt; quivis enim insultus morbum naturat atque cerebrum corripit, cum e contrario in epilepsia, quae morbus motus est, actio et reactio et inde regeneratio sempiterna adsit. Simili modo morbus eo magis metuendus est, quo remotius ab insultus tempore symptomata praecursoria gignuntur. *) Vertigo enim, quæ motus spiralis reproductioni peculiaris in cerebro oritur, amnesia, sopor, susurrus aurium, memoriae hebetudo, caligo visus, loquelae difficultas saepius aliquot jam menses vel annos ante accessum morbum annunciant. Lente enim ac sensim lumen in cerebro extinguatur atque vis materiae in hoc dominium arripit, derepente autem victoria materiae de lumine subito manifestatur insultu. Quo

*) Selle medicina clinica. Pag. 332.

autem lentius imperium hoc paratum erat, eo vehementius exercetur.

Turbatae luminis et materiae rationes, quae essentiam hujus morbi constituunt, tanta potentia in totam corporis structuram agunt, ut secundum Boerhaavium, *) collum saepe sex modo vertebris exstructum reperiatur. Sic apoplexia a primitivis luminis ac materiae rationibus pendet.

Hippocrates ait „*Ἀπόπληκτοι δὲ μάλιστα γίνονται ἡλικίῃ τῇ ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτέων ἄχρις ἑξήκοντα* (Aph. VI, 57). Hoc enim aetatis tempore omnes ventris morbi gignuntur, et apoplexia quidem nihil aliud est, quam venter in capite apparens. Quod si praesertim praedominium ventris, a nativa corporis fabrica jam annunciatum, talique modo morbus ipse necessaria evolutionis lege nascatur, permultae nihilominus causae adsunt, quae, materiam in lumen ponentes, apoplexiam excitare valent. Sic venena narcotica, humorum morbosorum metastases ad caput, ulcera crurum praemature exsiccata, ebrietas etc. saepius apoplexiam producant. Boerhaavius inquit, acrimoniam atrabiliariam in melancholicis, scorbuticis, podagricis cau-

*) Aphorismi. Pag. 374.

sam esse vulgarem, intra 40 et 60 gesimum aetatis annum agentem. *) Quamvis influxus motûs universi minus perspicuus sit in apoplexia, quam in epilepsia, ubi epochae menstruae atque aequinoctia clare signata prodeunt, tamen hiems, quae somni ac materiae exertionem repraesentat ac victoriam, praecipue morbum hunc creare potis est. (Vid. Hipp. Aph. III. 23). Simili modo frigus, per dominium materiae productum, generatim apoplexiae causa fit. Hinc plurimos apoplecticos in regionibus frigidis aut in frigida et austrina aeris constitutione interire, observatores affirmant (Forestus, Hallerus, Kramerus, etc.)

Omnes apoplexiae species, quas auctores et praecipue Sauvagesius et Cullenus enumerant, ad sanguineam, serosam et venenatam referri possunt. Nam traumatica, temulenta, mentalis, cataleptica et polyposa ad sanguineam; hydrocephalica autem, atrabilaria, hysterica, arthritica, exanthematica, febrilis et suspiriosa ad serosam; suffocata autem ad venenatam pertinent. Sunt quidem haec tres species, quae tres exprimunt gradus, quibus materia in lumine apparere potest. Levissima apparitio per sanguinem perficitur; hinc apoplexia sanguinea

*) Aphorismi. Pag. 377.

saepius lenis reperitur, ac haemorrhoidibus largis supervenientibus solvitur; gravior autem apparitio per lympham et aerimonias fit; hinc apoplexia serosa saepius aliquot menses et annos ante insultum annuntiatur, et difficilius curatur. Gravissimam autem gravitatis in lumen irreptionem venena narcotica, opium, hyoscyamus, cicuta peragunt; haecce enim venena vivente gravitatis potentia largiter induta sunt; repentina mors vapores carbonum ardentium sequitur.

§. 47.

Morbi contagiosi, qui in ternario nostro motum in materia repraesentant, necessario feбри altera ex parte, altera autem epilepsiae affines esse debent. Et re vera omnes vel periodicum tenent typum, vel convulsionibus comitantur, (variola, hydrophobia). Morbi hi, sic ut generatim quoad corpus rhythmum historiae generis humani perspicue exprimunt, ipsi quoque rhythmō diversissime figurato signati sunt. Novi morbi, qui oriuntur, ex historia terrae atmosphaeraeque explicandi sunt; historia terrae historiam quoque corporis humani persolvit. Plutarchus (in sympos.) jam demonstrat, novos oriri posse morbos, et ab Hippocrate duae praesertim causae, a quibus novi oriuntur morbi, ciborum nempe varietas et aëris nova ac varia intemperies, allatae

sunt. Permulti quidem morbi venenum contagiosum interdum generant; sic morbi ossium potissimum venena et acrimonias communicant aliis corporibus (trichoma, *) tinea, arthritis [os in musculo]); simili modo quoque phthisis, (materia in motu) ut contagiosus reperitur morbus; — sed hic praesertim genuini spectantur contagiosi morbi, qui vel epidemice grassantur, vel subito in historia orti, epochas corporis humani rhythmicas perspicue significant, vel nunquam nisi contagiosi occurrunt. Morbi hi vel a corpore sese efformante, vel ab atmosphaerae matrimoniis omnes fere producuntur, et inde quoque characterem plus minusve periodicum assumunt, prout plus minusve a plastico atmosphaerae motu pendent. Morbi enim contagiosi, qui per vim efformationis corporis humani generantur, horrendorum venenorum tenent signaturam, sed chronici sunt epochasque rhythmicas minus perspicue signatas exhibent. Hinc etiam primae geniturae corporis humani, elephantiasis nempe et lepra terribiliores erant, quam ultimae, quae hos morbos, nunc in Europa exoletos, repraesentant. Syphilis enim elephantiasi multis

*) Morbi hi autem verisimile a primitivis contagiosis morbis ortum ducunt.

symptomatibus similis est. Hic morbus enim uti lues venerea, si inveterascit, ossa cariosa reddit, ac corrodit ossa nasi et praecipue os vomeris. *) Elephantiasis orientalis, species hujus morbi, ab auctoribus a lue syphilitica derivatur, sed multo potius verisimile est, syphilin ab elephantiasi ortum duxisse. Morbi autem, qui ad terram magis quam ad hominem pertinere videntur, exanthemata nempe, (variolae, pestis), epidemice semper et sub dominio atmosphaerae apparent atque idcirco, febribus similes eisque conjuncti, rhythmicas epochas clare manifestant. Exstat quidem alius morbus contagiosus, qui chronicorum ac acutorum naturam potissimum conjungere videtur, hydrophobia enim, valde mirandus morbus, qui homini ab animalibus, ei in vita domestica appropinquantibus communicatur. Sic quoque morbus hic ad historiam hominis ejusque concatenationes cum animalibus pertinet.

§. 48.

Hydrophobia, quamvis interdum ut symptoma morborum acutorum nascatur (h. spontanea), ta-

*) Sauvages. Nosologia methodica. Pag. 786.

men ut genuinus animalium morbus, ab his in hominem translatus, existimanda est. Et quidem non modo canes sed alia quoque praevalente motû (irritabilitate) induta animalia, ut feles, lupi, vulpes, equi, boves, sues, galli gallinacei hoc venenum generant atque in alia propagant*) Veteres cognoverunt peculiarem morbum, apud Graecos modo *λυκανθρωπίαν*, modo *κυνανθρωπίαν*, apud Arabes modo *corrum*, modo *ereos* vocatum, cuius symptomata hydrophobiae similia sunt. Homines nempe, hoc affecti morbo, putant et imaginantur sese vel lupos, vel canes esse, ac propterea latrant, nocte vagantur, sepulchra inquinat et, quod magis horrendum est, etiam cadavera corrodunt.**) Herodotus et Plinius (Lib. 8. C. 22.) narrant, populos quosdam quotannis fieri lupos et postmodum redire homines. Sed verisimile est, lycanthropiam nihil aliud fuisse, quam hydrophobiam, a morsu lupi seu canis natam. Venena animalium, quibus materia, non motus signaturam inprimit, inde quoque non periodicum ostendunt characterem. Hinc venena serpentium derepente necant et rhythmicis rationibus haud apparent. Simili modo quoque serpentes venena vita durante in peculiaribus organis se-

*) Boerhaav. Aphorismi. Pag. 422.

**) Hieron. Mercurialis. medic. practica. Pag. 49.

cernunt, dum e contra canes, lupi et vulpes hoc venenum secundum aëris constitutionem duntaxat producunt. Nam regio magno aestu squalens et vicissim summo frigore horrens; tempestas aestuosa siccaque diu durans *) praesertim causae praeecedentes nasciturae rabiei sunt. Aestum autem putrefactionem et inde generationem producere posse, constat. Rhythmus, qui morbum generavit, in eo etiam apparet. Adsunt enim varia morbi stadia, diverse signata. Alia sunt symptomata incipientis rabiei in cane, alia formati morbi; et quidem morsus in primo mali tempore non adeo periculosus est, quam in secundo. Simili modo etiam secundum peculiarem ordinem in homine, contagio infecto, symptomata et rhythmus apparent. Primo enim prodeunt vagi dolores, somni inquieti, solitudinis studium; postea: respiratio difficilis, horripilatio et tremor ad conspectum aquae, incredibilis anxietas, priapismus; deinde: cogitationum perturbatio, furor ad humorum aspectum, ardor mordendi, rabies summa (Boerhaav.). Non ullus fere alius morbus reperitur, qui tam varias rhythmicas ostendit epochas. Virus nempe, ubi incipit se prodere, violenter et celeriter furit, et tamen simul diu latere potest. Rabies enim supremum gradum

*) Boerh. Aph. Pag. 422.

adepta, vel primo jam die, vel secundo, tertio quartove necat, *) ac plurimum septimo die improvise, quando enim passus rhythmicus evolutionis persolutus est, erumpit; sed quoque post plures menses et annos interdum eruptionem fieri, auctores affirmant. Bonetus narrat, se mulierem, maligna febre laborantem curasse, eique hydrophobiam XX° anno post morsum terribilibus symptomatibus apparuisse. „In hydrophobia, affectu gravissimo, idem evenire Salmuth. cent. I. obs. 96. testis est, qui ad septimum, decimum octavum etiam annum venenum canis rabidi occultari posse, ex aliis citat, et ipse exemplum horrendum commorsae a sponso hydrophobo per aliquot annos optime disposito sponsae, enarrat.“ **) Bonetus etiam recidivas hydrophobiae post annos aliquot in ancilla quadam observavit. Alii auctores hydrophobiam post quadraginta imo annos erupsisse narrant. Mirabilis rhythmici universi concatenatio hoc in morbo in epiphaniam egreditur! Motus universus in animalibus a motûs potentia animatis morbum generat, qui rhythmum motûs omnibus symptomatibus praeclare manifestat.

*) Vogel. praelectiones academicae. Pag. 73.

**) Medicina septentrionalis collatitia. Pag. 210.

Cardinale hydrophobiae symptoma, furor ad conspectum aquae vel liquorum quorumcunque non satis a spasmo pharyngis et inflammatione faucium explicatur; maxima in corpore orta dissolutio, quae jam a celere putredine post mortem probatur, et regressio ad fluiditatem primitivam, magneticum quasi a fluidis recussum producere videntur. Veteres hunc morbum per submersionem aegrotorum sub aqua curare studebant. Helmontius narrat, se hydrophobum per submersionem sub aqua sanari vidisse. Egregius hic auctor de generatione hydrophobiae ita loquitur. „Cogitabam pridem, an morsus rabidi deferret in saliva quandam sigillarem fantasiam, quae nostram velut suam patiens, in se converteret formaretque sibi propriam luminarem proprietatem effectricem hydrophobiae? an vero noster Archeus sibi fabricaret imaginem vilurentam propria sponte? — Inveni in hujusmodi actionibus luminosis connexionem unitatis in puncto, causae scilicet occasionalis et efficientis nostri Archei, eo quod per modum luminum se penetrent.“ *)

§. 49.

Quod si rhythmus in hydrophobia multiplicibus sub formis prodiisset, in morbis contagiosis, quos

*) Ortus medicinae. Pag. 129.

elementorum connubia constellationesque astrorum potissimum generant, sub perspicue signatis speciebus apparet. Non modo enim dies critici, in omnibus morbis, quos sub nomine exanthematum auctores et praecipue Cullenius (Synop. Method.) collocaverunt, valde conspicue reperiuntur, sed quoque singula horum morborum stadia clare discerni possunt atque in quovis illorum dies judicatorii temporaque eruptionis diversa sunt, ac typo fixo decurrunt diverse mensurato. Ferocissimum periodicorum contagiorum, pestem generans, potissimum a matrimoniis atmosphaerae corporisque humani pendet. Hippocrates ait de aëre: „Mortalibus autem vitae et morborum aegrotis, solus is est autor.“ *) Potentia autem aëris ejusque phaenomenorum non in ullo alio morbo adeo vehementer manifestatur, quam in peste. Et quidem non sunt sydera ac aetherea entia, quae pestem ceteraque malefica generant contagia; in his enim neque malum est, neque malignitas, neque error aut corruptio; sed relationes sunt universae, constellationesque astrorum variae, quae eorum relativam et singularem exprimunt vitam. Sic malum gignitur ac daemones mali imperium libere exercent. Elementa sunt bona, sed eorum pugna generat malum.

*) De flatibus 6. 105.

Et quidem ut, ait Averrhoës, (I. Coel. Cap. 24.) Corpora coelestia continent elementa, conservant ipsa et universaliter sunt eis quasi forma. Constellationes autem syderum luctasque elementorum horrida producere contagia, apud veteres receptum fuit. De causis pestis Riverius inquit. „Ad hoc etiam causarum genus, aëris nimirum vitium, referuntur maligni syderum influxus, qui aërem immutando, variis modis corpora viventium afficere consueverunt. Hujusmodi esse, aiunt, coitum planetarum superiorum Saturni, Jovis et Martis in signis humanis, qualia sunt Virgo et Gemini, actum potissimum cum Mars dominatur.“ *) Morbi inde hi a populo non modo daemonibus malis attribuantur, sed quoque a magnis atmosphaerae phaenomenis vel imo a cometarum apparitione annuciari putantur. Hofmannus inquit, primam causam pestis in ipsum diabolum, varie agentem in aërem refundere posse. **) Hoc quidem modo magnae terrae regiones temporibus fixis affliguntur; morbi que hi in eorum cursu, determinatam quasi curvam delineant. Rationes horum morborum, quoad tempus, quo apparent, et quoad regiones, quas

*) Opera medica universa. Praxeos medicae Pag. 447.

**) De potentia diaboli in corpora. Pag. 107.

percurrunt, notatu dignissimae et, cum ad geologiam pertineant, rite determinandae sunt. Secundum Sauvagesium pestis apud Gallos vix quovis saeculo recurrit, apud Anglos quovis quadragesimo anno, apud Constantinopolitanos autem multo frequentius. *) Pestilentem autem hunc morbum epidemicum et sporadicum esse, inter medicos constat. Sydenhamius inquit: „Quanquam autem hic morbus, cum dumtaxat sporadicus existit, nullo tempestatis discrimine paucos aliquot, tradito quasi per manus contagio, affligat, tamen ubi adest etiam epidemica aëris constitutio, exoritur circa eam anni partem, quae inter ver ac aestatem ambigit.“ **) Observatum est, pestem, quae vere et aestate incipit, hyeme plerumque desinere, illam autem, quae autumno vel hyeme gignitur, longius durare. Nulla autem pestis ultra triennium saevit; ***) horrendum enim tale vitium, quod vehemente agit potentia, non per longum tempus vivere potest, sed moriri debet post aliquot annos.

*) Nosologia methodica. Pag. 294.

**) Opera medica. I. 64. Pestis annorum 1665 et 1666.

***) Vogel. academicae praelectiones. Pag. 69.

Quamvis pestis interdum sine febre reperiatur, et auctores, secundum Galeni exemplum, differentiam admittant inter pestem et pestilentem febrem (Riverius, de febre pestilenti 445, Mercatus II, 443), tamen genuina hujus morbi natura rhythmica est, cum enim a motorio terrae organo, ab aëre nempe, producat. Et quidem Sydenhamius inquit: „Rarius accidit, ut circa ullam febris praesensionem pestis ingruat ac homines de improvviso e medio tollat . . . quae repentina exanimatio, remittente ac refractâ jam lue, nunquam observata est. . . . Suspicio, rigorem et horrorem leviusculum ac minus perceptibilem semper praecessisse.“ *) Et Mercatus ipse ait, pestis nomen generalius modo quid designare, quam nomen febris pestilentis. **) Symptomata cardinalia hujus morbi febris malignae simillima sunt; omnes enim corporis functiones perturbantur et non modo putredo humorum adest, sed quoque mens afficitur et saevissimum delirium oritur, quod etiam Thucydides et Galenus affirmant. ***) Crises in peste perspicue signatae apparent, et omnes fere auctores testes sunt, benignam

*) Opera medica I. 65.

**) Opera Tom. II. de febre pestilenti. Pag. 447.

***) Galen. Animi Mores etc. Pag. 8.

bubonis vel parotidis eruptionem vel primo jam die, vel tertio aut septimo factam, salutis praebere indicium (Sydenham. l. c. Hofmannus, III. 331). Hinc etiam, quod ex observationibus constat, bubones praecipue, qui partes, per propriam naturam jam criticas, glandulas nempe, afficiunt solutionem morbi annunciant; anthraces autem, qui in partibus carnosius apparent, multo minus crises absolunt. Cum autem morbus hic transitum formet a venenis ab animali corpore generatis (elephantiasi e.g.) ad illa, quae praeclare et unice fere ab atmosphaera producuntur (ad variolam e.g.), rationes rhythmicae in eo minus perspicue signatae prodeunt, quam in morbillis, et variolis. Crises enim non fixam tenent naturam, atque aegroti, quamvis septimum aut nonum diem superavissent, tamen inopinanter ex lenta febre pestilentiali pereunt. Saepius quoque tumores retrocedunt mortemque afferunt. Sydenhamius inquit: „Verum lubricam atque aleae plenam in se esse hujusce morbi per tumores judicationem, ex eo manifestum est, quod interdum bubo, qui primum laudabiliter ac cum symptomatum remissione protuberavit, postea ex improvviso dispareat, ejusque loco maculae purpureae, certissimi mortis indices, succedant.“ *) Febris,

*) Opera. II. 69. Pestis Londinensis.

quamvis potissimum vera inflammatoria sit, varios ostendit typos; saepius enim acuta et continua est, sed interdum quoque quotidianae vel tertianae typum exhibet. Sauvagesius inter species pestis remittentem quoque enumerat, *) quam medici Massilienses observavêre. Accidit etiam, ut aegroti ad tertiam vel quartam hebdomadem morbum protrahant, sed plurimum duratio morbi ad decimum quartum diem circiter extenditur. Haec veneni potentia, quae efficit, ut pestis immanissimus sit humanum genus affligens morbus, causa quoque fit, cur significatio rhythmica saepius omnino fere evanescat, et morbus venenorum chronicorum naturam magis induat. Hinc, quamvis pestis, ceteris exanthematibus similis, in quovis organismo passum rhythmicum perficiat, ac contagium per corpora, quae id generaverunt, non amplius, vi generatrice extincta, generari queat, et idcirco, quem semel morbus deseruit, illum non iterum infestet, — tamen venenum non integre e corporibus interdum exstinguitur chronicosque producit morbos. Character autem febris pestilentialis est, ut summam motûs internam scissionem producat, et idcirco rhythmica motûs epiphania minus clare adsit. Hinc intolerabilis ardor, cui frigus non respondet. Sy-

*) Nosologia methodica. Pag. 297.

denhamius inquit: „Atque haec tragödia prae hujus quasi flammae subtilitate eximia, etiam sine aliqua sanguinis febrili ebullitione vel alterius aegritudinis praesensione, cietur.“ (Pag. 66). Series symptomatum eadem rhythmica ostendit stadia, quae in febre maligna prodeunt, sed stadium inflammationis vehementius et quasi ebrietate enunciatur est; *) similimodo etiam, calore vincente, prostratio virium maxima est. Hinc quoque in fine pestilentis constitutionis, vi veneni jam refracta, rhythmus alio modo decurrit, quam initio (Sydenham.). Palam fit identitas putrefactionis et generationis in peste; saepius enim vermes diversi coloris, diversaeque magnitudinis ano catervatim prodeunt, aut imo bubones vermibus farcti sunt. Evenit quidem hoc potissimum in peste Siamaea (Savages.). Notatu digna est actio magnetismi in magneticum bubonum phaenomenon. Helmontius enim inquit „Saphirus coeruleo calore satur, si anthracem, quo pestis sese prodit, attigerit, et aliquamdiu affrictus fuerit, mox vero auferatur, non cessat magneticè jam absens gemma virus totum e contaminato attrahere, modo id viribus nondum debellatis fiat.“ **)

*) Sauvages. nosologia methodica. l. c.

**) Ortus medicinae. Pag. 599.

Hippocrates inquit, morbum et tempus sibi invicem correspondere, nisi quid in superiori natura innovetur (2. Epid. Sect. 1.), et re vera omnibus temporibus magni medici, intelligentes, quod morbi macrocosmi illi quoque microcosmi essent, causam morborum primitivam in astrorum motibus atmosphaeraeque mutationibus quaesivêre. Hoc autem potissimum in morbis, magnam terrae partem affligentibus palam fit. Avicenna asserit, influxum coeli necessarium esse ad febrium pestilentium generationem. „Oportet ut scias, inquit, quod causa prima longinqua ad illam sunt figurae coelestes et propinquae dispositiones terrestres.“ Fracastorius semina horum morborum ex syderibus ducit, ac maxima cum sagacitate de essentia contagiorum disserit. Contagia enim vi generante simulque generatrice praedita sunt, essentiamque generationis per contraria unius substantiae revelant. Fracastorius ita loquitur: „Quod igitur contagio sit quaedam ab uno in aliud transiens infectio vel ipsum nomen ostendit; in duobus enim semper contagio versatur, sive illa duo diversa sint, sive duae continuæ unius partes, verum, quae inter diversa fit simpliciter et proprie contagio dicitur.“ *) Mercatus inquit, itaque coelum generationis et corruptionis

*) Opera omnia. De contagionibus. Pag. 77.

causam esse *) ; et ad utramque esse necessarium ejusdem naturalem influxum nemo sanae mentis negabit. Et quidem non sydera, de quibus Aristoteles inquit, malum neque in illis esse, neque ab ipsis manare, praesertim cum transmutabilia non sint et passionis expertia, pestis malorumque causa sunt, sed syderum constellationes atque relationes, quae connubia malorum spirituum in atmosphaera efficiunt ac semina malorum corporalium generant. Campanella, qui causam primam pestis ad sympathiam et antipathiam rerum refert, ita loquitur: „Propterea enim semel peste liberati difficile patiuntur iterum, quoniam quaedam sympathia facta est illis cum re pestifica et qui viperamorsi sunt, edentes spinam viperam in pulverem actam liberantur et vipersas deinde amare et tractare consuescunt. Sunt qui gestant arsenicum in pilei cingulo, ne laedantur peste.“ **) Hofmannus, cum originem pestis diabolo attribuit, inquit: „Si enim in nostro microcosmo anima ceu causa moralis sola impressione et cogitatione mirifice corpori nocere et verum venenum inducere potest; qua de causa

*) Opera T. II. De febris pestilenti. P. 77.

**) Medicinalium juxta propria principia Lib. VI.
Cap. II. Pag. 326.

id diabolus nequeat Dei permissu facere, certe non video.“ *)

§. 51.

Exstat species pestis, quae in Massilia aliisque urbibus observata est, ac variolae benignae affinis videtur (Sauvages. Pag. 295). Pestis enim in serie contagiorum format transitum ab illis, quae sine rhythmicis rationibus clare signatis decurrunt, ad genuina exanthemata, in quibus epochae rhythmicae potissimum in epiphaniam egrediuntur. Variola enim, Rubeola, Scalatina et Miliaria, cum plerumque epidemice vel sporadice appareant, et unice fere soboles plastici motûs atmosphaerae esse videantur, praeclare rhythmicas exhibent periodos, veramque naturam atque essentiam consensûs universi motûs manifestant. Hos enim morbos, motûs subolem, perspicue mensurata febris semper comitatur. Revelatur his in morbis vera universi magia, maritans semina rerum in macrocosmo simulque in microcosmo atque generans sympathiam inter motum astrorum et organicorum corporum.

Morbi hi, vera medietas omnium contagionum, motum ac rhythmum potissimum necessario mani-

*) De potentia Diaboli in corpora. Pag. 107.

festare debent, ipsique transitum ad inflammationes locales exhibent, ad morbos inde, quos singulares potentiae nocentes neque universa terrena phaenomena generant. Erysipelas enim, quamvis ut epidemicus morbus interdum reperiatur, *) plerumque a veneno, ab ambustione aut ab aliis causis producitur; simili modo quoque aphta, quae infantiam praesertim affligit, et plerumque symptoma modo constituit aliorum morborum, non ut genuinus epidemicus morbus existimanda est. Omnes ergo contagiosi morbi unam effingunt seriem: Elephantiasis, lues venerea, pestis, variola, rubeola, scarlatina, miliaria — erysipelas, **) aphtae; ***) ultimi morbi ceteris inflammationibus localibus similimi sunt. Hydrophobia autem, quae ad hominem proprie non pertinet, et idcirco historiae corporis humani non adnumeranda est, in hac morborum caterva locum baud obtinet. Pertinet quidem ad historiam vitae civilis; sed, cum nec epidemice nec

*) Sauvagesius inquit (317). „Hoc anno utramque Lotharingiam devastabat morbus epidemicus, ignis sacer“ (erysipelas pestilens).

**) Vide Frank. de curandis hom. morbis II. Pag. 27.

***) Cullenus haesit an aphta inter idiopathicas rite inserta sit inflammationes. Synop. method. p. 151.

sporadice grassetur, veram potentiam in formationem corporum non exercet; dum e contrario historia organismi humani per contagionum historiam dumtaxat perficitur. Omnes enim morbi hi peculiarem corporis partem aggrediuntur, eique affines esse videntur. Variola enim ventriculum, rubeola pectus, scarlatina laryngem saepius afficit, et si cutis externa universa per hos morbos infestatur, singulae partes cutis internae patiuntur. Lues venerea praecipue quidem genitalia comprehendit, eorumque venenum esse videtur, sed quoque universum corpus invadit. In hydrophobia autem inflammatio faucium non semper adest nec genuinum constituit characterem.

§. 52.

Patefacta est natura cutis praeclare in iisdem morbis, qui, uti contagionum medietas, per omnis vitae medietatem, per motum nempe, potissimum animantur. Dum enim elephantiasis et lues venerea cutem et simul ossa occupant, variola, rubaola, scarlatina cutem dumtaxat invadunt. Ossa enim et cutem identica esse, et unius contraria repraesentare, e serie animalium elucet. In zoophytis enim cutis et ossa identice conjuncta sunt, in piscibus cutis jam peculiarem tenet significationem et ossa singularia a cute segregantur; sed in homine

modo vera cutis, reiteratio atque affirmatio totius corporis apparet. In cute cerebrum quasi periphericum factum est (magnetismus), sed nihilominus potentia ossis in ea sese prodit. Et quidem unitas haec primitiva ossis et cutis in elephantiasi et lue venerea, quae ambo afficiunt, palam fit. Epiphania et pulchritudo in cute adsunt, et vita civilis ipsa cutem format. Ossa in animalibus, perfectione homini proximis, cute multo magis obtinere pulchram structurae humanae perfectionem. Vera cutis, id est organismi animalis apparens affirmatio in homine modo adest. „Tantarum igitur rerum in cute humana confluxus est! Qui vero hanc ipsam ut ignobile corporis integumentum considerant; nec at alia quam exhalationis ac resorptionis per eandem officia, aut ad solius tactus momenta respiciunt: illi patentissimi organi functiones nec in sanitate rectius intelligere, nec in morbis propriae dignitatem superficiei mente penetrare videntur.“*) Cutis, unitas totius corporis per medietatem morborum medietatis vitae universae (motûs) potissimum afficitur. Variola, scarlatina, rubeola, miliaria varias effingunt eruptionum formas, determinatas exhibent figuras, et crystallisationes quasi in cute generant. Hinc morbi hi velut genuina exanthemata existimandi sunt.

*) Frank. de curandis hom. morbis. II. Pag. 7.

Omniū exanthematum mortalibus perniciosissimum largissimeque diffusum procul dubio variola. Et quidem morbus hic in aevo recentiore tam profundas egit radices, quam elephantiasis in antiquo. Potissimum variolae sunt, quae passum formant rhythmicum, quem humani corporis ejusque morborum historia tempore culminationis totius historiae absolvit. Constat enim inter medicos, morbum hunc a Rhaze primum descriptum esse, et Werlhofius, qui docte opinionem Hahnii de variolarum antiquitate refutavit, luculenter ostendit, veterum anthraces eosdem esse, qui recentiorum sunt, neque confundendos cum variolis veris nostris; harum vero apud priscos scriptores graecos latinosque nullam claram exstare mentionem. *)

Variolae, quae epidemico more plerumque grassantur, ac secundum atmosphaerae constitutionem tum perniciosae, tum benignae reperiuntur, quaeque idcirco genuina motus soboles sunt, rhythmum ostendunt maxime conspicuum. Hinc omnes auctores stadia hujus morbi sollicite discrevêre; sed praecipue Mortonus de quatuor variolarum stadiis large

*) De variolis et anthracibus. Pag. 130.

atque egregie scripsit. „ Apprime autem hic notatu digna censeo quatuor illa stadia, quae morbus iste solenniter decurrere solet, apparatus scilicet exanthematum, eruptionem, maturationem atque declinationem.“ *) Omne enim stadium peculiarem monstrat naturam, et mutationes morbi in variis hisce stadiis adeo perspicue signatae sunt tantaque cum regularitate decurrunt, ut minima perturbatio hujus rhythmipericulum jam denunciet, talique modo vera mensurae ac numeri significatio manifestetur. Stadium primum (praeludium), quod per tres fere cum dimidia dies extenditur, symptomata febris ostendit ac quoque diversam aetatum indolem patefacit. Febris enim in infantibus mitior est quam in adultis, sed adsunt motus convulsivi, a nervis affectis generati, dum e contrario epiphania motûs (febris) in adultis magis enunciata est. In secundo stadio universa exanthematum eruptio fit et cavitates corporis sequitur. Sic enim ut generatim morbi cutanei in tribus vitae aetatibus tres sequuntur cavitates et in earum extremitatibus prodeunt, ita quoque exanthemata primo in facie, deinde in manibus, denique in pedibus apparent. Quamvis interdum crisis primo jam stadio sub largiori sudore absolva-

*) Opera medica. De febribus inflammatoriis. Pag. 55.

tur, *) tamen vera ac completa crisis non ante secundum stadium perficitur. **) Ab octavo ad undecimum diem stadium suppurationis extenditur, febremque generat suppuratoriam. Et quidem pustulae rursus primo in facie, deinde in manibus denique in pedibus denso pure replentur. Secundum Sellium febris jam sexto die incipit, septimo die pustulae in apice, octavo autem ad basin albescent, ac nono die flavescent. Stadium exsiccationis impetum totius morbi sequitur ac pro lentiore aut celeriore morbi rhythmo nunc nono vel decimo plerumque autem undecimo die incipit. „Circa decimam et quartam morbi diem hic ipse cursum penitus absolvit.“ ***)

Hic quidem ordo in benignis tantum variolis locum obtinet; cum autem morbus tum vehementi inflammatoria febre, tum biliosa, tum putrida ac

*) Frank. de curandis hom. morbis. II. Pag. 161.

Sed secundum Vogelium morbosa gravia pathemata posthaec in corporibus plerumque procreantur. (Praelectiones Pag. 75).

**) Morton. De variolarum stadiis et differentiis Pag. 56.

***) Frank. l. c.

maligna comitetur, rhythmus vario modo perturbatur. Metuenda enim eruptio ante tertium diem facta; si autem post hunc diem nondum eruptio fiat, periculum denunciatur. Eruptio, si ordinem indicatum non sequitur, malum. Pustulae, si tertio die post eruptionem adhuc rubeant, id septimo tantum die fit, quod cursu naturali quarto jam apparet. Variolae cum febre putrida, octavo, undecimo, et decimo tertio die modo judicantur. Si febris lenta nervosa adest, eruptio ad septimum vel octavum diem protrahitur et ordo eruptionis invertitur, pustulae enim primo in extremitatibus sese manifestant. Dies secundus post eruptionem, ut morbus bene decurrat, optimus esse debet. Suppuratio, quae in benignis variolis jam octavo aut nono fere die incipit, in malignis vix undecimo morbi et interdum tardius sese prodit. Generatim octavus fere dies in discretis, undecimus autem in confluentibus vitae prae aliis minantur (Sydenhamus, Mortonus, Frankius, Sellius). Rhythmus ergo in hoc epidemico, a rhythmum atmosphaerae animato morbo peculiarem ac conspicuam exhibet significationem. Hinc auctores affirmant, omnia a typo febris pendere; si autem apparens motus mensura ac numero temperatur, norma quasi adest imo in delapsa et ex unitate prodeunte vita. Sic immortalis Frank. inquit. „Quodsi nempe abscessuli quotidie augentur, suoque cincti halone maturescunt, albescunt, fla-

vent, ac tertia, quartave hujus decursus — totius vero morbi undecima fere die rumpuntur: tunc naturaliores ordine procedit nec malignitatis symptomata succrescunt. “ (Pag. 187) Simili modo auctores affirmant, morbum esse periculosum, si febris secundaria citra eruptionis tempus perduret. Secundum legitimum aut irregularem decursum morbi non modo signa diagnostica vel prognostica proferenda, sed quoque indicationes curativae stabiliendae sunt, quod Morton. et Frank. egregie demonstraverunt. Et quidem hoc in morbo praeclare numerus palam fit, quo motûs epiphania moderatur; cum enim naturalis morbi decursus saepius felicissime locum obtineat, nec ullo modo medicamentis egeat, quae rhythmum naturalem hic perturbant, sicut eum aliis rationibus revocare queunt: variola artificialis tardiores paulisper rhythmum decurrit, et quivis dies usque ad maturationem, quae undecimo fere die locum obtinet, peculiariter signatus est. (Frank. II. 228).

Malignitas variolarum, quae a veneno primitivo pendet, symptomata quoque chronicis venenis magis similia ostendit; bubones nempe cariemque ossium saepe producit. Eruptio autem ac species variolarum secundum febris naturam diversimodo modificatur (V. crystallinae, lymphaticae, verrucosae, sphacelosae, corrymbosae, etc.) Naturalis

decursus stadia semper, per mutationes cohaerentiae moderata, cruditatis, coctionis crisisque exhibet.

Cum variolarum contagio atmosphaerae soboles sit, anni tempora magis quam in ullo alio morbo conspicuum influxum exercent. Verno tempore morbus gignitur, aestate plenissime sese manifestat, autumno languet ac moritur hyeme. Plerumque morbus epidemice grassatur; si autem, quod interdum accidit, sporadice appareat, rhythmus decursus alio modo verisimiliter temperatur. Sydenhamus inquit: „Variolae, quibus annis epidemice grassantur, si regulares etiam sint atque mitiores, circa aequinoctium vernum ingrediuntur; quibus vero annis non tantum grassantur epidemice, sed et irregulares atque periculosioris sunt generis, maturius nonnumquam mense puta Januario, invadunt.“ *)

§. 54.

Panspermatus naturae patefit in contagionibus, ut in omnibus putrefactionis phaenomenis. Variarum contagionum species varia organa in

*) Opera T. I. Sectio III. Pag. 79.

fluiditatem primitivam regressa ostendunt atque in animalcula infusoria peculiaris naturae transmutata. Nam non modo genera animalium, sed quoque omnia organa, omnesque vitae aetates peculiaris contagionum semina producant. Sic phthisis pulmones, lippitudo oculos, tinea caput, exanthemata cutem, et haud alia organa aggrediuntur. Sunt contagiones, quae pueros praesertim, aliae, quae adultos potissimum infestant; sexusque ipsi non eadem ratione affici videntur. Sicut eadem species animalium eandem semper speciem generat, ita quoque eadem contagio eandem semper generat contagionem et procul dubio vera animalcula infusoria omnium contagionum seminalia constituunt, quod in scabie ad visum prodit. Magna totius terrae omniumque organismorum altera ex parte, et altera singulorum membrorum sympathia et antipathia in contagionibus corporaliter revelatur. Hinc, qui lippitudine laborant, omnes inficiunt, qui in eos spectant. Universa generatio, in quovis momento per matrimonia peracta, quae diversae luminis materiaeque metamorphoses ineunt, universam ac sempiternam putrefactionem concomitans, per generantem simulque generatricem ac cum putrefactione identicam contagionum vim praeclare manifestatur. Seminalia autem generationis atque putrefactionis per universi motum, qui maritat lumen materiae, rerumque vicissitudines enunciat, largi-

ter sparguntur. Et quidem harum vicissitudinum soboles, calor ac frigus nempe, quae mutationes ac metamorphoses fluidi et densi temperant, putrefactioni generationique potissimum praesunt.

„So ist nun gemeldet daß die feuchte und werme der erst grad und anfang sey zu der putrefaction, die alle ding ausbrüttet, wie ein henn ihre eyer, darumb, durch und in der putrefaction alle mucilagiosische flegma und materia lebendig werden, es werde gleichwol darauß, was es dann nach auch geben wirdt.“ *)

Sic ut jam nativitas humana ab astrorum constellationibus pendet, generatio ac nativitas contagionum omnibus temporibus syderum influxui ad dicata fuit. Et multiplices sunt syderici matrimonii geniturae.

Fracastorius canit de origine Syhilidis:

„Ergo contagum quoniam natura genusque
Tam varium est, et multa modis sunt semina miris,
Contemplator et hanc, cujus coelestis origo est
Quae sicut desueta, ita mira erupit in auras.**)“

Contagiones vera sunt athmosphaerae animalia.

*) Paracelsus. De generatione Das erst Buch.

**) Syphilidis. Lib. I.

§. 55.

Quamvis peculiaria adsint contagionum semina, tamen metamorphoses novaeque generationes adesse videntur, sed quodvis metamorphosis momentum peculiari sub specie retinetur; sic et in serie animalium quivis metamorphosis passus, vel ut singulum animal vel ut unius animalis organum plastice enunciatur. Exstant enim contagiones, quae, recentioribus temporibus generatae, semper adhuc in processu transmutationis et metamorphosis versari videntur. Morbilli, scarlatina, miliaria, rubeola, quamvis ut diversi certe morbi existimandi sunt, tamen, cum maxime sibi sint affines, metamorphoses tantum unius animalis esse videntur. Et quidem morbillorum soboles hae caeterae contagiones verisimiliter sunt. Dum enim morbilli Arabibus jam noti erant, scarlatina et miliaria recentioribus temporibus oriebantur. Quamvis, ut animadvertit Frankius*) morbilli pellem cutis magis exasperent, dum scarlatina planitiem cutis afficit, tamen affinitas amborum morborum magna et conspicua est. Morbilli infestant pectus, scarlatina afficit caput pectoris, laryngem, ambo erumpunt quarto die et eva-

*) De curand. h. m. II. 26.

nescunt post tres dies in squammulas furfuraceas. (Cullen. synopsis method.) Ratio, qua cutis correpta est, gradum modo contagionis significat; nam in aliis quidem morbis significatio organorum singularumque organi partium essentiam morbi constituit, sed contagiones, vi generante praeditae, imperium minus limitatum exercent. De febre scarlatina Mortonus inquit: „Hunc morbum prorsus eundem esse cum morbillis censeo et solo efflorescentiae modo ab illis distare.“ *) Serius autem e morbillis nata febris scarlatina summam suae vitae ἀκμην nondum omnino attigit nostrisque temporibus adhuc formatur. Hinc etiam medici malignitatem hujus morbi animadvertunt; et quidem non ullus reperitur morbus, cujus decursus nunc tam mitis, nunc tam exitialis est (Frank. 62) quod et processui formationis, ac nondum absolutae veneni elaborationi attribuendum est. Quo autem celerius hujus morbi formatio fit, eo facilius a morbillis discernendus est, cum enim ejus character perspicue effingatur. Revera boni medici facillime febrem scarlatinam recognoscunt, et a morbillis discernunt. Natura enim motus, quae dimensionem electricae respondet, et ad exanthemata praesertim adtinet, hoc in nas-

*) Opera medica. De febre scarlatina 43.

cente morbo palam fit. Dici enim potest, elephantiasinⁱ et luem venereumⁱ magnetismo (materiae), hyprophobiam autem chemismo (lumini) respondere. Dimensio autem electrica, in electrica cute sese manifestans, praevalente expansione in febre scarlatina prodit. Hinc summus caloris gradus, (ad 112°) *); hinc pulsus celerior quam in aliis morbis, (celeritatem autem in motu apparente ad lumen et calorem pertinere, manifestum est); hinc propensio ad turbationemⁱ mentis, id est ad epiphaniam luminis; hinc etiamⁱ maculae latae et extensae. Electrica dimensio enim et lumen et materiam, expansionem et contractionem in se recondit. Morbilli e contriario magis ad materiam et contractionem attinent; hinc frigus praevalens, hinc pulsus durus, hinc papularum forma punctulo similis (Frank. 235). — Rhythmus in morbillis multo magis perspicue decurrit, quam in febre scarlatina; quatuor enim stadia in illis observantur, in hac autem crisis saepe obscurius fit et sub affecta cute quasi versari videtur (anasarca). Desquammatio autem, quae in

*) Vide Stieglitz. Versuch einer Prüfung und Verbesserung der Behandlungsart des Scharlachfiebers. Pag. 284. Signa diagnostica adeo clare hic delineata sunt, ut nemo facile falli possit.

morbillis et in febre scarlatina locum obtinet, aggreditur os cutis, epidermidem nempe, atque patefacit singularem et in cohaesionem innixam ossis vitam. Cohærentiâ enim resolutâ, lamellosa ossis textura apparet. Morbi hi transitum ad inflammationes locales perspicue effingunt (angina, peripneumonia). Miliaria autem inter morbos contagiosos et inflammationes locales potissimum in medio collocata sunt. Quamvis enim morbus epidemice interdum grassetur, saepius ut aliorum morborum symptoma reperitur (m. puerperarum, m. critica, aegrum ab arsenici effectibus liberantia)*). Hinc quoque papulae incerto morbi die erumpunt; rhythmus enim non per atmosphaeram temperatur. Hanc autem contagionum seriem per morbillos cum variolis concatenari, citra aequam amborum morborum antiquitatem hoc phaenomenon quoque demonstrat: constat enim ex observationibus, variolas dextram partem, morbillos autem sinistram diviso ad perpendicularum corpore, occupare posse. (Vogel. Pag. 89). Variæ exanthematum metamorphoses, quæ variis sub speciebus plastice retinentur, genera transitoria simili modo producunt, ut et series animalium hæcce exhibet genera (Purpura, essera, urticaria, rubeola, pemphigus).

*) Sauvages. Nosologia methodica. Pag. 310.

Morbi contagiosi, qui minus ab athmosphaera, quam a substantiarum animalium connubiis producuntur, ac qui idcirco motus esentiam nec febre, nec alio modo apparente rhythmo enuntiant, omnes quidem ossibus rite addicandi sunt; sed illum modo morbum, qui ossa et systema capillorum unice fere occupat, trichoma nempe, hic morbis ossium adnumeramus, dum e contrario, elephantiasin et luem veneream, morbos primarie endemicos, *) ossaque modo, quando inveterati sint, invadentes, exanthematibus epidemiceque apparentibus morbis colligamus. Adest autem catena et interna concatenatio horum morborum, quae ultimo membro cum genuinis organorum morbis conjungitur; sic exanthemata cum inflammationibus localibus, lues cum ossium morbis concatenata sunt. Morbi vero endemici contagionibus, quas ut motum in materia posuimus, proprie non adnumerandi sunt; sed et lues venerea et elephantiasis primitivam deposuerunt naturam, et ad diversas regiones migraverunt. **)

*) Syphilis apud Americanos non tantum ab impuro coitu sed sponte nascitur (lues indica Sauvages. Pag. 783) quod et De Paw affirmat.

**) Elephantiasis species (Lepra asturiensis) apud Astures endemica est. (Sauvages. 790.)

Trichoma quidem ex India orientali per Tartaros in Poloniam, Silesiam etc. translatum fuit; sed cum hoc in morbo illa contagionum pars, quae ossa occupat, perspicue enunciata sit, non immerito ossium morbis trichoma adjici potest. Syphilis et elephantiasis, exanthematibus magis affines, cutem potissimum afficiunt. Transitus autem adest ab his endemicis ad genuine epidemicos ac motum manifestantes morbos.]

Affinitas elephantiasis et syphilidis variis phaenomenis demonstratur. Aggreditur enim elephantiasis juvenes praesertim tempore pubertatis ac virgines tempore menstruationis. „Quoniam vero in pubertate magnae fiunt corporis mutationes, tunc enim effulgescentiae caloris gignuntur. Idcirco tunc temporis etiam elephantiasis propalatur.“ *) Et etiam priapismus, constans hujus morbi symptoma, demonstrat nexum inter generationem et horum venenorum productionem. Et quidem putrefactionem contagionumque generationem in universum eadem esse phaenomena, manifestum est. Sic framboesia (Yaws) verrucis venereis similis est morbus. Sau-

*) Ingrass. Sicul. Rachalbutensis de tumoribus praeter naturam. Pag. 206.

vagesius enumerat elephantiasin syphiliticam. Hydrargyrum etiam hujus morbi antidotum est.

Cum autem morbi hi a plastico atmosphaerae motu obscure modo temperentur, eorum typus chronicus est, rhythmicasque vicissitudines obscure modo ostendit. Et elephantiasis et lues venerea corpus per longum tempus affligere possunt sine vitae periculo. Rhythmus apparitionis symptomatum autem in ambobus morbis clare signatus est. Sauvagesius enarrat varia symptomata tribus in morbi stadiis, in incubatione, in vigore, in fine — (Pag. 786). Simili modo in syphilide organa successive afficiuntur, et series symptomatum morbi non initio sanati, saepius haec est: ulcuscula, bubones, inflammatio testiculorum, crustae, pustulae crustosae passim in toto corpore, ulcera in faucibus et naribus gummata, osteocopus, caries in ossibus capitis etc. Venena autem diversa, quae gonorrhoeam et luem producunt, vario apparitionis durationisque ritmo comitantur. Gonorrhoea enim saepius tres dies post impurum concubitum apparet, ulcusculum autem tardius et per plures menses latere potest (Weikard.). Hoc venenum totum corpus interdum adeo penetrat, ut modo post septem annos cum transmutatione totius substantiae e corpore evanescat. Atque etiam observationes recidivi morbi jam sanati exstant. Mercatus inquit de lue: „Aliquando

vero licet primo accessu mitescere videatur, adeo altas clam et occulte insidiantes recondit radices, ut post aliquot non solum dies aut menses, sed et plures annos, majori ferocitate saevire hominemque perdere, non raro cernamus.“ *) Sympathia cutis ac hepatis a veteribus recognita fuit, multique medici luem venereum ad hepar attinere affirmaverunt. Mercatus praesertim maxima cum sagacitate opinionem defendit, luem venereum hepati propriam esse, atque addit . . . „ex quo evidenter constare arbitror communem omnibus partibus affectionem commune hoc membrum (jecur nempe) obsidere.“ **) Simili modo elephantiasis a veteribus atrae bili attribuitur (Galenus, Paulus, Alexander, Aetius) ***) Sic autem ut cutis et os ab origine primitiva identica sunt, ac modo in summis animalibus summam

*) Tom. II. De morbo Gallico. Pag. 650.

**) L. c. Pag. 632. Mercurialis refutat hanc opinionem. „Si jecur esset subjectum hujus morbi, necessario semper laederetur facultas sanguificatrix jecoris.“ Medicina practica de morbo Gallico L. IV. Pag. 425.

***) Vid. Ingrass. Rachalbut. Pag. 149. „Galenus ad atram videtur bilim duntaxat hunc affectum referre.“

patefaciunt scissionem internam ejusdem reiterationis ac affirmationis totius corporis; ita quoque hepar et cutis, ambo per electricitatem animata, dum magnetismus omnino os dominatur, intimam ostendunt sympathiam. Hepar enim, ut demonstravimus, eodem tempore caput, pectus ac venter (Cap. 1. §. 17) omnibus cum corporis partibus intime concatenatum est; sulphur corporis nascitur in hepate, sulphur autem unio est salis et mercurii. Generatione ergo sulphuris perturbata, omnes totius corporis functiones necessario aberrare debent. Non immerito ergo in atra bile tot morborum fons a veteribus quaesitus fuit. Origo enim venenorum ab homine productorum procul dubio de spiritu sulphureo-salino-mercuriali, a prototypo deflecto, sed adhuc organorum ac secretionum generantem vim omnipotenter manifestante, ducenda est. Non inverisimile est, hepar novum morbum nostris quoque temporibus formare. Febris icteroides in America processum formationis novi veneni repraesentat. Et quidem hic morbus endemice quoque principio grassabatur (aurigo indica in Mascarina Insula); sed posteris temporibus propagabatur ac epidemice quasi occurrebat. Nullum autem organum adeo a terrena vita pendet, ac hepar. „Hybridae apud Martinicanos, vulgo les Metifs, utcumque bene se habeant, quoniam Indi vel Indae proles sunt, quorum color

est obscure luteus, flavos habent oculos.“ *) Maldivenses, Siamenses, Mexicani, Molucani colore flavo plus minusve donantur. Melasicterus, qui imo etiam periodice recurrit (Sauv. 800) praeclare vim bilis in totum corpus ejusque mutabilitatem internamque corruptionem propalat. Quamvis autem icterus saepius symptomatice occurrat, tamen ut genuinus humorum morbus et a peculiari veneno generatus existimandus est. Atque etiam omnes fere auctores icterum impetiginibus adnumeravêre (Savagesius, Cullenus, Vogelius). Palam fit his in morbis altera ex parte cutis et ossium, altera autem cutis et hepatis concatenatio, nec minus hepatis humorumque corporis essentia. Sic ut exanthemata morbis singularibus appropinquant (miliaria critica) ita quoque impetigines, sponte interdum nascentes, semper adhuc generari queunt (scabies critica) morbisque individuum invadentibus adjunguntur. Elephantiasis, lues venerea, trichoma, icterus originem monstrant endemicam; tinea, et scabies interdum modo epidemice occurrunt (scabies indica); numquam autem herpes, ephelides etc. Tinea phaenomena praebet, plicae polonicae simil-

*) Sauvages. Nosologia methodica.

lima; ungues enim interdum afficiuntur. *) — Elephantiasis, summa horum morborum evolutio, tempore pubertatis apparet; tinea autem (quamvis interdum species nonnullae adultos ac praecipue senes aggrediantur) tempore pubertatis evanescit (Alibert.) Historia contagionum omnium, endemiarum, epidemiarum caeterarumque gyrum ostendit, cujus focus corpus humanum est, ac cujus peripheriam phaenomena terrena, et atmosphaerica effingunt. Endemica autem multorum morborum natura constans quidem sed difficillime ac ope historiae terrae absolutae tantum explicanda est (Lepra apud Egyptos, Pellagra apud Milanenses etc.) Illi modo morbi, qui in medio collocati, perspicue ab atmosphaera generantur et idcirco rhythmicas praebent vicissitudines, hic considerandi erant. — Caeterae contagiones rhythmicas periodos magis in vicibus vitae aetatum, quam motu apparente demonstrant. Simili modo quoque passus rhythmici historiae hisce in morbis perspicue absolvuntur. Elephantiasis jam in Europa exoleta est, lues venerea mox evanescet; morbum enim hunc primitivam perniciosam potentiam perdidisse patet ex mitiore phaenomenorum natura, et qui magna nosocomia frequentavit, illi haud ignotum erit, veram luem

*) Alibert, Beschreibung der Hautkrankheiten, aus dem Französischen von Müller. Pag. 97.

raro occurrere. Non amplius est atrox ille morbus, de quo Fracastorius effatus est:

„Quippe lue hac nascente putem simul omnia diras

Eumenidas cecinisse fera et crudelia nobis.“

Syphilid. L. II.

§. 57.

Morbus, qui in ternario nostro lumen in materia repraesentat, ad rhythmum corporis quidem non attinet, cum a motu haud animetur; sed rhythmum animae patefacit, transmutationemque diversarum corporis animarum. Morbus autem hic, maniae affinis, saepius in eam transit; lumen enim, primo in ventre et deinde in capite ipso evigilat. Et quidem primitiva corporalium animarum proportio semen hujus morbi recondit. Sunt enim graciles ex eruditorum praesertim grege, ac magno saepius ingenio praediti, qui malo hypochondriaco ac melancholico corripuntur. Hinc varia mentis exaltatae symptomata, non ut morbi sequelae, sed ut innixa in primitivam trium corporis animarum mixtionem, existimanda sunt. Atra bilis humorumque depravatio ab evanescente e ventre anima vegetativa ac nascente anima sensitiva derivandae sunt. Nascens anima sensitiva in ventre perturbat functiones; functionibus autem perturbatis, atra bilis

generatur. Corporalis autem mali hypochondriaci sedes ventriculus, lien, caeteraque ventris organa procul dubio sunt. Ventriculus et lien, Duumviratus ille Helmontii, magnum exercent in totum corpus imperium, animaque eis praesidente perturbata, sensitivae animae vita a prototypo certissime deflectitur; et si veteres lienem nimiam potentiam attribuerint, recentiores medici dignitatem significationemque lienis non satis intellexerunt. „Quapropter dixi, membranam stomachi, omnem suae digestionis energiam, illiusque famulatum ex splene habere; splenem nimirum cum stomacho, ideo unicum in nobis conficere Duumviratum.“ . . . Sed Duumviratus vitae symmetriam utrobique custodit, idque tam suavi vitae modulamine, quod hactenus propterea a scholis sit praeteritus.“ (Helmontius Pag. 168 et 248). Recentioribus temporibus quidem nexus lienis cum ventriculo a Moreschi elucidatus fuit, sed vera lienis indoles per magnetismum enuntiari videtur. Hepar procreat ventriculo sulphur, pancreas salem, lien mercurium. Hinc lien non secretionem exhibet, sed silente magnetismo ventriculum animat (color metallicus, carbo). In phaenomenis magnetismi animalis lien certe significationem tenet peculiarem. Anima sensitiva facillime in splenem sese infundit, animamque perturbat vegetativam. Postquam autem anima sensitiva in ventre evigilavit, in capite quoque ad epiphaniam egreditur omnesque functio-

nes a prototypo deflectit. Neque enim est mens, quae in malo hypochondriaco aut melancholico afficitur, sed est anima sensitiva. In vera mania lumen corporis apparet possibilitatemque longissimae vigiliae longissimaeque abstinentiae a cibo producit; sed ecstasis dumtaxat phantasiam in sphaeras coelestes translata repraesentat. In hypochondriasi autem lumen, primo in ventre, deinde in capite ad epiphaniam egrediens, demonstrat, non esse divinam et immutabilem mentem, quae his in morbis mutatur et afficitur, sed animam modo sensitivam. „Mens ergo immortalis non furit, non delirat, non dormit per opiata, non alienatur hypochondrii exorbitatione, non lunaticismo variat, nec vino cespitat, ut nec rabidi aut tarantulae ictu, rabiem sentit.“ (Helmontius 118). — Sic autem ut prototypi omnium corporis membrorum in anima sensitiva reconditi sunt, quo fit, ut dolor in membro amputato saepius sentiatur; *) ita quoque imagines omnium morborum in ea continentur. Hinc, hacce anima praevalente, aegri variis

*) Bonnetus inquit: „observavi in nosocomio civico quosdam post crurum abscissionem conquestos fuisse de dolore digitorum pedis abscissi, et signum erat imminentis jamjam convulsionis, cerebro, nervorum principio jam sine dubio patiente.“
M. De imaginationis laesione. Pag. 84.

morbis sese afflictos imaginantur, et imaginationem revera morbos generare posse, ex observationibus constat. Hinc aegri in hypochondriasi primo omnium morborum imagines effingunt, ab iisque tentatos se credunt; conscientia enim organorum quasi evigilat, functionesque, quae statu sanitatis non ad conscientiam perveniunt, persentiuntur. Praedominans haec animae sensitivae in ventre vis, efficit etiam, ut aegri vigiliis, morbo inchoante, laborent (Mercurialis Pag. 33). Dum enim somnium per totum diem variis imaginationibus vigilat, somnus ipse deficit. Nimia autem ventris vigilia hasce producit imaginationes; somnium enim in ventre nascitur, quod et Helmontius affirmat. Duumviratui enim somnium attribuit (Pag. 241) et alio loco inquit: „Nam dementia nil nisi vigil est somnium.“ (248). Hoc autem vigil somnium variarum aegrotantis imaginum causa fit. Hinc morbi, dumtaxat per animam imaginativam procreati, praecedunt morbos animae vegetativae. Hallucinatio non adest in aegrotis, sed morbi idea verum morbum annunciat; hoc quidem fit per sensitivam animam, vegetativam a sede sua repellentem. Postea autem ideae imaginativae plastice figurantur. Et quidem organa, in quibus sensitiva anima primo evigilavit, primo aegrotant. Omnes ventriculi ac intestinorum functiones labefactantur. Origo autem depravatae digestionis a splene trahenda est. Sic quoque Riverius inquit,

ventriculum secundario effectu laborare: „Quando scilicet sanguis, pro nutritione ventriculi non bene se habet, unde ventriculus male nutritur, male alimentum concoquit.“ *) Sunt quidem auctores, qui labem ventriculi et intestinorum unicam faciunt huius morbi causam. N. Highmor. inquit: „Si veromorbi symptomata, et pars affecta recte perpendantur, causam huius mali proximam esse ventriculum debilem, relaxatum et male coquentem, facile erit ostendere.**“) Sed lien, qui ut vera ventriculi anima existimandus est fontem et originem huius morbi recondit, spiritumque melancholicum in ventriculum infundit. Helmontius ait de liene: „Splen ergo tam fons est idearum conceptarum in imaginativa hominis quam ipsius Archei.“ (482) Omnes ergo ventriculi, intestinorum, hepatis labefactiones lieni addicandae sunt; moderatur enim omnis digestionis functio per lienem; hinc aegroti male quidem digerunt cibos sed avide et copiose eos plerumque devorant. Simili modo animalia, quibus lien exstirpatus fuit, peculiarem ostendunt voracitatem; moderatorem enim totius functionis perdi-

*) Praxeos medicae Lib. XII. De melancholia hypochondriaca Pag. 334.

***) De affectione hypochondriaca Pag. 75.

derunt. Depravata bilis omnes postea ventris functiones laedit, morbusque per multiplicationem functionum labefactarum augetur et idcirco per longum tempus durat. Haec quidem multiplicatio eadem est, quae febrium intermittentium flammam fovet. Hinc quoque morbus inveteratus saepius in febrem quartanam permutatur. *) Hinc omnia symptomata interdum periodicum observant typum, et morbus ipse paullatim cum interpositis plurium dierum, etiam mensium, intervallis, lente crescit. Quamvis autem interdum in cachexiam, hydropem, icterum finiatur, nexus cum melancholia et mania intimus est, et morbi hi saepius malum hypochondriacum pertinax sequuntur. Tunc in serie symptomatum perspicue signatus apparet rhythmus. Primo enim, anima sensitiva capitis in epiphaniam egrediente, anima concupiscibilis capitis perturbatur, deinde anima irascibilis, denique anima rationalis. Prima enim insidet sensibus, qui sunt venter capitis, secunda gubernat passiones, quae sunt pectus capitis, tertia praeest ideis, quae sunt caput capitis. Hinc rhythmus symptomatum morbi e ventre orti, in capite quoque per ventrem perturbatum incipit atque efficit, ut primo omnium fere sensuum functiones la-

*) Vogel. Praelectiones Pag. 443.

labefactentur et in se hiantes sese manifestent. Sic oculis observantur quasi muscarum volantium, nebularumve vel aliarum rerum simulacra novaeque gignuntur gustus, olfactus et auditus sensationes, oriuntur vertigo, caligo capitisque dolores. *) Postea autem, morbo crescente, labefactatae passionnes prodeunt, animaeque irrascibilis naturam propalant. Cum autem hilaritas et tristitia passionum prototypi sint, hi praesertim affectus apparent, et dum mania per singulas passionnes saepius generatur, earum formae primitivae hoc in morbo patefiunt. Sic ut passionnes, soboles pectoris, maniam veram, quae ad pectus attinet, plerumque producunt, ita quoque in mania sese post hypochondriasin manifestante prodeunt. Immensum robur musculorum etiam demonstrat, veram maniam ad pectus pertinere; omnes enim pectoris et voluntatis functiones in se scissae sunt. Secundum ergo stadium mali hypochondriaci morbus hic genuinae ac verae respon-

*) Vide Lorry de morbis melancholicis. Nath. Highmor inquit: „Si diuturni dolores sunt cum vertigine associati in epilepsiam et convulsiones, vel coecitatem, interdum in utrumque, nonnunquam in apoplexiam incidunt aegrotif. Memoria aboletur, loquela deficit etc. De hypochondr. affectione Pag. 65.

det maniae. Denique autem anima rationalis, ideae ipsae labefactantur, caput in capite ex unitate sua in duplicitatem egreditur, delirium fixum oritur. Morbus hic vere instar polymorphi prodit, et cum omnia fere organa paullatim afficiantur, innumerabilia adsunt saepiusque in singulis aegris diversa symptomata. Idem enim rhythmus, qui in capite tres ejus animas successive tantum laedit, efficit quoque, ut primo venter, deinde pectus (asthma hypochondriacum) denique autem caput (clavus hypochondriacus) laedatur. Quamvis enim malum hoc ventrem ac lumen corporis potissimum invadat, et motus ergo non patefiat, tamen, cum totum corpus morbo penetretur, matrimoniaque inde luminis ac materiae internum generent numerum, rhythmicae vicissitudines in serie phaenomenorum morbique intervallicis adsunt. Simili modo mania quidem sine febre est, sed tamen rhythmo subjicitur. Numeri corporis enim sese monstrant, vel apparente ipso motu, vel apparentibus motûs elementis, lumine nempe et materia. Lumen materiae sese maritans, de novo semper numeros ac rhythmum generat.

§. 58.

Hypochondria in medietate totius vitae, circa quintum septenarium, ubi morbi pectoris cessant,

plerumque homines infestat. Incipit enim hoc tempore vita praedominans ventris, cujus natura est, ut materià sese enuntiet. Et quidem materia, quae morbum naturat, venenosam quasi habet potentiam. Boerhavius inquit de materia per dyssenterias atrabiliaras reddita: „Materies vero sic reddita una cum tenacitate summa et fere picea simul habet acrimoniam acerrimam acidam, quae metalla rodat, terram fermentet; aut alcalinam salinam, corrosivam quam maxime; aut oleosam putrefactam, omnium teterrimam *)“ Manifestum est, spiritum salinum in toto corpore praedominium arripuisse. Temperamentum quidem melancholicum, quod eminenter ab hepate ac liene pendet, malo hypochondriaco potissimum obnoxium est. Hoc temperamentum, quod maximo saepe ingenio conjunctum reperitur, satis demonstrat, animam sensitivam in ventre evigilare posse atque hocce phaenomenon mali hypochondriaci fontem et originem esse. Hinc quoque

*) Aphorismi Pag. 414. Nath. Higmor. inquit „Imo saepe tanta est hujus succi accrimonia, ut diuturniori per vomitum ejectione, in morbo hoc excoxiatum noverim oesophagum et laryngem contactu solum adeo exasperatum et exsiccatum, ut vocem raucam et insonorem redderet.“ Pag. 117.

temperamentum melancholicum ad caput proprie attinet, phlegmaticum autem ad ventrem, sanguineum e contrario et cholericum ad pectus. Temperamentum inde melancholicum transit saepius in veram melancholiam suamque primitivam indolem tali modo revelat. *) Sic enim, ut primo anima sensitiva in ventre exasperata erat, nunc anima vegetativa in capite sese monstrat, et ideas fixas quasi vegetantes generat. Multiplices sunt morbi, quos lumen, in vincula materiae coarctatum, per manifestationem suae primitivae libertatis vel ardentis desiderii illam repetendi, varia sub specie producere potest. „Proprio luxu, inquit Helmontius, sponte exorbitat Archeus et Prothei instar, seipsum voluptuose transformat.“ Luctam Archei cum diabolica materia, per quam ligatur, insignis auctor elegantissime sic describit: „Ergo Archeus in proprias luxuriantesque irregularitates lapsus, totus symptomaticus, atque impatiens, velut furit, habenas regiminis (quod alioqui feriari nunquam potest) nunc deserit, nunc iterum interruptas arripit, quandoque tardior operatur, taedio-

*) „Et diffiteri minime oportet, in melancholicis et atrabilariis hunc morbum frequentius et ut plurimum produci, quia ille humor tali veneno (maniaco) suscipiendo magis idoneus est.“ Riverrius. Pag. 186.

que sui corripitur. Sic quoque ab impuritate naturae, luxualem voluptuariamque inordinationem omnem reservavit concupiscentiae, quae plane nunquam deponitur, quamdiu vivitur in carne peccati, quia deturpatae in passionibus naturae est prorsus vernacula.“ — „Et in natura per concupiscentiam corrupta, dant irregulares exorbitationes in ente, potissimum, dum se animae imperiis velut subtrahit, sui que juris mavult esse.“ *)

Hypochondria et apoplexia ratione sese habent inversa. Apoplexia enim, quae penetrationem luminis per materiam repraesentat, acutissimus est morbus; necessario enim flamma vitae exstingui debet, cum lumen impediatur, fontem vitae membris infundere. Concupiscibilis autem natura, quae habitat in ventre, nil adeo ardentius desiderat, quam abolitionem luminis. Triumphante materia in capite, in sede luminis, acutissimus morbus necessario gigni debet. E contrario ubi lumen evigilat in materia, morbus potissimum chronicus oritur. Fons enim vitae, sese ultra modum manifestans, morbum quidem producere potest, sed ipsam non tollit vitam. Per longam durationem morbus se ipsum multiplicat et tunc difficillime curatur. Sic quoque

*) De morbis archealibus, Pag. 438.

Riverius inquit: „Chronicus est iste morbus et contumacissimus, si semel altas in corpore radices egerit.“ *)

Lumen in materia (hypochondriasis), lumen in motu (catalepsia) et lumen in lumine (mania) necessario sibi affines esse debent. His in morbis materia omnino fere per lumen, quod victoriam suam de illa omnipotenter patefacit, colligata est. Hinc, ubi ventri accidit, ut habenas arripere queat regiminis in corpore, praedominium luminis, simulque morbi ab eo nascentes evanescunt. Sic Hippocrates: „Ἐπὶ μανίῃ δυσεντερίῃ, ἢ ὑδρωψί, ἢ ἐκστασις, ἀγαθόν.“ (Aph. VII. 5.) et alio loco: „Τοῖσι μαινομένοισι κισσῶν ἢ αἰμορροϊδῶν ἐπιγενομένων, τῆς μανίης λύσις“ (Aph. VI. 21). Vera enim crisis fit, morbus naturatur et derivatur, vapores atrae bilis cerebrum relinquunt. Sic quoque Celsus inquit, insanientibus si dysenteriae superveniant, bonum esse, quia per fluxum alvi dysentericum humor melancholicus transmutatur a cerebro ad intestina (Lib. II. C. 8.).

§. 59.

Passio hysterica, malum hypochondriacum mulierum, ab utero producitur suamque tenet significa-

*) Praxeos medicae Lib. I. Pag. 188.

tionem. Sic autem, ut lien et ventriculus in viro vitam gubernant naturatam, ita uterus in muliere omnem temperat vitam. Est autem natura uteri, ut motum in ventre repraesentet et inde magnetismum in totum corpus exerceat (§. 10). Discrimen ergo inter hypochondriasin et hysteriam, per organa, quae hos generant morbos, moderatur. Quamvis enim interdum apud mulieres obstructions adsint lienis ac hepatis, tamen haec phaenomena praesertim apud viros reperiuntur. Hinc quoque morbus sine materia saepius mulieres vexat, *) formamque magis induit morborum systematis nervosi. E contrario vera atra bilis in viris generatur et efficit, ut morbus in cachexias transmutetur. Omnia autem hysteriae symptomata per motum et magnetismum, qui ab utero ortum ducunt, temperantur; hinc globulus hystericus, qui nihil aliud est, quam conscientia motûs peristaltici; hinc convulsiones, musculorum epiphania, hinc lipothymia et syncope, quae motûs pathemata sunt; hinc morbus periodice ac cum paroxysmis invadit; hinc spasmodicus diaphragmatis motus, qui immoderatum saepius risum efficit ac suffocationem interdum concitat. **) Idem

*) Selle medicina clinica. Pag. 296.

**) „Similem hinc diaphragmatis motum et effectum non dissimilem isti consequentem, in risu pro-

internus motus magnetismus gesticulationes causat miras variasque partium distorsiones. Hypochondria nascitur ab organo, cui insidet anima concupiscibilis (materia), hysteria e contrario ab organo, quod gubernat anima irascibilis (motus); cardinalia inde hypochondriasis phaenomena per materiam, illa autem hysteriae per motum moderantur. Sympathiam inter genitalia et laryngem sensationem strangulationis producere, manifestum est. Sic ut in malo hypochondriaco anima sensitiva in liene evigilat, ita quoque in hysteria conscientia in utero oritur et per internum magnetismum organorum motus omnia hujus morbi symptomata producit. Praevalens hoc in ventre lumen sensationem expansionis infinitae ac fere mortis concitat. Hinc, ubi contractio praevaleat ac potis sit, ut habenas arripiat, morbus non raro solvitur. Sic Hippocrates: „Γυναικὶ ὑπὸ ὑστερικῶν ἐνοχλουμένη ἢ δυστοκούση, πταρμὸς ἐπιγενόμενος, ἀγαθόν. (Aph. V. 35). Sternutatio hic est, quod dysenteria in hypochondriasi ac melancholia,

fusiore et immoderato videre licet, qui aliquando tantus est, ut syncopes et vitae periculum saepe inde provocentur.“ Nath. Higmorus de hystERICA passione. Pag. 24.

Nexus internus uteri cum menstruatione necessario jam morbum hunc motui rhythmicisque rationibus subicere debet. Motus autem praeclare magnetismi universi fons atque anima est; sic ut jam in macrocosmo consensus omnium cum omnibus per motum, lumen materiae vi inexhausta maritantem, aeternum generatur, ita quoque in microcosmo motus consensûs totius corporis omnisque sympathiae anima est. Explicat consensus hic, qui praesentiam luminis ubique in toto corpore efficit, cur puellae ac mulieres, hysterica passione affectae, facillime per magnetismum animale in universum consensum transfigurari possint. Somnambulismus enim, potissimum vigiliae animae sensitivae ac somno animae rationalis attribuendus, jam extra somnum magneticum a motu et consensu macrocosmi pendet; in somno autem magnetico immortalis mens ipsa ejusque illimitata libertas e vinculis individui sese emancipat. Patefacta inde est horum pathematum concatenatio, quae vix pathemata vocanda sunt, sed essentiam luminis corporalis mentisque spiritualis praeclare in mortali corpore revelant. Evanescit conscientia in somnambulismo ac somno magnetico, quia universus homo in macrocosmum resolvitur; conscientia autem in macrocosmo per generationem microcosmi tantum gignitur. Eadem autem revelatio, quae per identitatem cum macrocosmo in somno magnetico efficit, ut voces aurarum

coelestium in vita terrena resonent, saepius quoque in somniis, quae somni genii sunt, aetheream mentis humanae transfigurationem generat. Somnus magneticus divinum somnium est. Helmontius affirmat, somnia ei verae scientiae portas reclusisse. „Sub qua, semel dein, dudum illam in phantasia aspiciens, ac velut eandem alloquens, tandem studio insigniter fatigatus, obdormivi, ut ejus somnialem saltem visionem excitarem, per quam eruerem desiderabile illius scibile. Juxta illud: Nox nocti indicat scientiam: Ac mirum sane, quantum luminis, ejusmodi visiones, mihi recluserint. Destitui angustius aliquid optare, quaerere et investigare, denudavi me omni curiositate et appetitu sciendi, ad quietem, sive paupertatem spiritus, me recepi, resignans me in amabilissimam Dei voluntatem, in quasi non esse, non operari, in merum nil desiderare, nil intelligere.“*) Sic, in scientiarum renunciatione, divina scientia revelata est divino Helmontio.

§. 60.

Unus proprie merus duntaxat morbus exstat, qui motui vere addicandus est, cum motus contra-

*) Venatio scientiarum. Pag. 22.

ria, corporis lumen ac materiam in se recondat. Unicus motûs morbus febris est; morbi autem, quos ut materiam in motu (phthysin) et lumen in motu (catalepsiam) posuimus, saepius tantum symptomatice occurrunt, aut sequelae sunt aliorum morborum. Species autem, quâ morbi hi apparent, locis respondet, quos eis dedimus. Rhythmicae rationes his in morbis parum prodeunt, febris omnem sibi assumit rhythmum. Et quidem vera phthisis, quae genuine materiam in motu significat, semper ut hereditarius aut constitutione corporis moderatus occurrit morbus. Idem nisus formativus, qui efficit, ut omnes species naturae e semine aeterna lege evolvantur, illam quoque apparitionem morborum in determinatis epochis moderat, quae nobis hereditarii morbi ideam praebet, re vera autem nihil aliud est, quam membrum unius organismi morborum, soboles unius monadis, quae essentiam substantiae simul ac formae, a fonte primario proficiscendum, perspicue enuntiat. Sic Mercatus inquit: „Item similis delineatio ob calorem illum et spiritum in semine implantatum, qui cum instrumentum sit formativae facultatis, informatus structurae parentis similem (ni praepediatur) delineabit in genito. Quibus suppositis de similitudine filiorum ad parentes, quatenus pertinet ad morbos, ab his ad filios traductos, pari ratione et lege subaudiendum esse,

censeo.“ *) Primitiva corporis animarum mixtione materia in motu praevalet, pectus ventri subjicitur. Hinc morbus hic necessaria lege sese evolvit ac plerumque insanabilis est. Rationes primitivae pectoris ad ventrem, cum cavitates hae invicem se penetrent, praecipue perturbantur, atque efficiunt, ut pthysis pulmonalis potissimum per corporis structuram enuntiata sit. Cum autem morbus hic ad pectus naturatum attineat, idea autem pectoris cordi insideat, rhythmicæ epochæ evanescent, in vitæ aetatibus dumtaxat apparent, ac morbus ad chronicos pertinet. Attamen, cum morbus ortum e motus sede, e pectore ducat, febris hectica aliis marcoribus clarius signata est, variaque symptomata, quæ morbum denuntiant periodicum tenent characterem [dolores capitis periodici, dyspnoea periodica, aphonia periodica. **)].

Catalepsis saepius quidem aliorum morborum, passionis hystericae, mali hypochondriaci symptoma est, sed quoque ut idiopathicus morbus reperitur. Genuinus autem hujus morbi character est, ut lumen totum penetret corpus omnemque tollat motum. Hinc affinitas catalepsis et ecstasis. Ca-

*) De morbis hereditariis. Pag. 673.

**) Vogel. Praelectiones academicae. Pag. 542.

talepsis quoque somnambulismo *) simillima est; ambo enim morbi luminis potentiam, ac conscientiae individuae abolitionem patefaciunt. Sauvagesius speciem catalepsis enumerat, quam somnambulantem vocat (486). Motus autem somnambulantium neque voluntarius, neque involuntarius est, sed primitivum spirituales motum, illum qui a voluntate naturae primo gignitur, revelat. Atque etiam morbus hic, cum ad motum attineat, per intervalla recurrit.

§. 61.

Quod si in ternario vitae, rhythmus perspicue signatus apparuisset, in quaternario, ubi vita naturata est, obscurius adest. Ternario enim animans vitae principium insidet, quaternario autem animatum. Hinc in ternario sponsalia luminis ac materiae aeternum celebrantur, numeri rationesque rhythmicae aeternum producuntur; in quaternario e contrario omnis vita in affirmatis realiterque existentibus organis decurrit, numeri generati jamjam sunt ac

*) Tardy de Montravel inquit, fluidum magnetismi animalis ignem elementarem esse (Versuch über die Theorie des magnetischen Somnambulism. A. d. Franz. Pag. 53.

rhythmus paulum modo adest. Tempus est, quod ternarium, spatium est, quod quaternarium moderat. Et quidem rationes rhythmicæ quaternarii in ejus medio, in musculo et vase potissimum apparent, dum e contrario quies nervi et inertia ossis rhythmum parum perspicue signatum admittunt. Dolores, qui in tribus corporis cavitatibus sese manifestant, periodicum interdum tenent typum, sed, quando ut idiopathici morbi occurrant, ut plurimum chronicorum morborum ostendunt characterem. Anima sensitiva, quæ insidet capiti, potissimum in se hiare et ad epiphaniam egredi potest. Hinc atrocissimus capitis dolor, qui adeo gravis interdum est, ut ossa calvariae in vertice aut fronte deducantur, aut coecitas apoplexiave concitentur. Anima vegetativa, quæ ventrem gubernat, efficit multiplicitatem doloris colici, formamque, secundum causas diversas, diverse enuntiatam. Relationum regnum, quod ventri insidet, multiplicitatem causarum et specierum admittit, individuus autem dolor caput affligit. Cum autem dolor idiopathicus in ventre praesertim ejus organo motorio, canali nempe intestinali insidat, *) variae colicae species periodicum tenent

*) Cardialgia, quamvis interdum ut periodicus occurrat morbus, plerumque aliorum morborum symptoma est.

typum (colica sanguinea, colica saturnina), ab anni temporibus gubernantur et imo interdum epidemice, sporadiceve grassantes observatae fuerunt [colica pictorum *)] — Anima locomotora, quae pectoris vitam dominatur, peculiarem hujus cavitatis signaturam in ejus dolore quoque patefacit. Asthma enim cum spasmo non modo identicum est, sed etiam semper periodicus est morbus; simili modo conspicuus est anni temporum influxus. Memorandum est, et asthma et colicam metallicolas et metallurgos saepius aggredi; (Vogel. Pag. 346, 496). quod ad similitudinem horum morborum probandam confert. In universum auctores de causa non idonea dolores trium cavitationum! segregavisse videntur. Causae enim, symptomata et sequelae horum morborum simillima sunt. Summa nervi epiphania in abolitionem nervi facillime transit, hinc paralysis summum gradum cephalalgiae, asthmatis et colicae saepius sequitur. **) Et quidem paralyses in extremitatibus cavitationum correptarum plerumque sese manifestant. Cephalalgia concitat paralysin palpebrae superioris, asthma paralysin brachii, colica

*) Vide apud Vogelium auctores, qui colicam epidemicam et sporadicam describunt. Pag. 345.

**) Vide Vogel. Praelectiones. Pag. 317. 347. 495.

illam extremitatum inferiorum. Interdum quidem amaurosis per asthma et colicam quoque excitatur. Simili modo dolores cavitatum cum illis artuum aliquando alternant. Asthma, quod cavitati insidet motoriae, cum arthritide quoque interdum alternat. In universum his in morbis nervorum vitam manifestantibus consensus organorum palam fit. Functiones enim renum, cutis ac pectoris intime concatenatae sunt; hinc scabie aut aliis cutis efflorescentiis repressis, facillime asthma concitatur, hinc asthma cum dysuria non raro alternat.

Paralysis, quae contrarium doloris repraesentat, obscure modo rhythmicas ostendit rationes. Paralysis enim non ut fieri morbi sed ut esse morbi existimanda est. Plerumque ergo chronica abolitio nervi acutam repressionem luminis per materiam sequitur (apoplexiam). Interdum quidem paralysis acuta et quandoque intermittens nervorum est affectio, sed ut plurimum chronica est morbi indoles, quod et nervi naturae respondet. Sic autem ut dolores cavitates aggrediuntur, paralysis extremitates, linguam, brachia, crura, oculos invadunt. Organa interna rarius a paralysis afficiuntur, inter et haec quidem organum extremitati simillimum saepius corripitur (vesica nempe urinaria). Dolor, summa nervi epiphania in cavitatibus; paralysis, summa nervi abolitio in extremitatibus

necessario prodeunt. Hinc quoque pedes paralytici citius quam brachia sanantur (Vogel. 466) pedes enim omnes inter extremitates a centro vitae remotissimi sunt, in illis ergo paralysis ut lenissima existimanda est. Linguae vero paralysis apoplexiam saepius annuntiat. Sic enim ut paralysis apoplexiam, haec illam sequitur. Paralysin et dolorem opposita esse eo quoque demonstratur, quod interdum atroces et continui fere dolores in sana quadam parte adsint. Hic generatio paralysis fit.

§. 62.

Morbi, quos ut ossium pathemata existimamus, venenis quidem, quae corpus organicum generat, adnumerandi sunt; sed cum nonnulli horum morborum non contagiosi sint, et ex contagiosis tantum oriantur, nihilominus autem ossa crucient, ex ossium morbis peculiarem constituimus classem. Rachitis et scrophula frequentissime apud eos reperiuntur, quorum parentes syphilide fuerunt affecti; *) contagionum metamorphoses his in morbis manifesti. Ambo morbi infantes praesertim aggrediuntur, et scrophula aetate pubertatis plerumque

*) Sauvages. Nosolog. methodica. Pag. 771. 773.

evanescit, trichoma autem et scorbutus adultos magis afficiunt. Vis contagionum et praecipue syphilidis ferocior est in regionibus frigidis, ubi generatio venenorum in universum non fit; hinc etiam rachitis et scrophula in illis regionibus (in Britannia e. g.) frequentissimae ac vehementissimae reperiuntur. In rachitide omnis incrementi rhythmus turbatur, mens praemature evolvitur, sed e contrario formatio corporis lentius fit, vis locomotoria serius apparet, dentes serius erumpunt, plerique infantes pro modo annorum non satis crescunt, loquela sero venit. Morbus hic hypochondriasis infantum vocari potest; in ambobus morbis vita praeponderans animae sensitivae illam animae vegetativae turbat. Et hypochondriaci et rachitici morosi sunt, male digerunt cibos, quos plerumque avide et copiose devorant; et lien ac hepar apud ambos varie corrupta reperiuntur. *) Septenarius, qui incrementum generatim moderat, efficit quoque, ut morbus ad septimum aut decimum quartum usque annum duret, tunc autem in varias cachexias mutetur. Nonnullis circa septimum annum sine causa aliqua externa membrum quoddam longius evadit. Affinitas autem hujus morbi cum trichomate et scrophulis

*) Vogel. Praelectiones. Pag. 550.

facile elucet. Rachitis polonica *) transitum ad trichoma repraesentat; ac saepius in infantibus rachitide affectis glandulae cervicis mesenteriique scrophulosae reperiuntur. Scrophula, morbus, qui certissime veneno singulari tribuendus est, characterem endemicum cum ceteris contagionibus manifesto modo participat. In Jamaica, in Insula Amboyna et Molucis scrophula endemice occurrit, **) quo demonstratur, morbum hunc, luem veneream, et elephantiasin similem agnoscere originem. Extat species scrophulae, quae periodicum tenet typum et ope hydrargyri sanatur (Sauvages.) Scorbutus autem praeclare influxum regionum terrae in generationem novorum venenorum demonstrat. Quamvis enim nutritio e substantiis salinis et carnibus corruptis constans, multum ad hunc morbum generandum conferat, tamen nihilominus navigatio ipsa et mutatio climatum magnum influxum in corpora nautarum exercere videntur. Bonetus inquit: „mutatio climatis et ejus effecta valde sensibilia sunt in corporibus nostris, quando appropinquamus Tropico“ et describit morbum peculiarem, Calenture dictum, qui phantasiam afficit peregrinatori-

*) Sauvages. Pag. 772.

**) Sauvages. Nosolog. Pag. 774

bus versus Indiam Occidentalem, quando Tropico appropinquant. *) Simili modo scorbutus mutationi climatis ex parte saltem tribuendus est. Morbus hic malo hypochondriaco valde affinis est, et generatio humoris acris et corrodentis in ambobus morbis adest. Scorbutus quoque varias periodos observat, quarum symptomata perspicue signata sunt. Putrefactio autem hoc in morbo magis individua est, neque ut in ceteris impetiginibus, identitatem cum generatione ostendit. Memorandum est, venenum scorbuti extremitates praesertim aggredi; non modo enim gingivae (quae ad extremitatem capitis pertinent) sed quoque genua afficiuntur. Eadem affinitas specifica, quae laryngem in febre scarlatina, pectus in morbillis, organa generationis in lue venerea invadit, hujus phaenomeni causa fit. Non adest forsan organum, quod a singuli veneno non peculiari modo affectum sit. Multiplices sunt formae, quibus vitae morbosae manifestatio per singularem quasi organismum fit, et varii morbi variaque venena membra tantum sunt unius animalis, cujus natura horrenda est et ferox, vitamque agunt organicam. Delapsa enim quoque vita ab idea primitiva non adeo aberrare potest, ut

*) Medicina septentrionalis collatitia. De imaginatione laesa. Pag. 83.

omne organismi simulacrum evanescat. Hinc concatenatio interna omnium contagionum ac venenorum.

§. 63.

Morbi, qui medietatem quaternarii adoriuntur, musculos nempe et vasa, rationibus rhythmicis magis quam illi nervorum et ossium obtemperant. Manifestum enim est, rhythmum organis motûs, imo naturati, innatum esse. Morbi hi vitae aetates perspicue comitantur. Extremities, in quibus arthritis sese manifestat, successive afficiuntur; odontalgia magis juvenes, chiragra magis adultos, podagra saepius senes comprehendit. Epiphania nervi (dolor) in cavitatibus, abolitio musculi autem (arthritis) in extremitatibus locum obtinet. Inter spasmos tetanus praecipue adultos, chorea autem infantes cruciat etc. Arthritis in universum periodicam consequitur naturam; quamvis enim morbus generationi ossis tribuendus sit, tamen, quum in musculo sese prodatur, ad motum pertinet, ac ritmo subjicitur. Sic odontalgia saepius periodicum tenet typum, et in podagra statae periodi gravitatem morbi adnuntiant. Sauvagesius inquit: „Ille vero paroxysmus initio, cum nondum est inveterata podagra, est brevior, magis inconstans in periodo, deinde vero senescente podagrico dirior

evadit et typum certiore affectat. “ *) Morbus, quoad anni tempora, et quoad paroxysmi durationem, legem sibi ponit typumque praeformat. Sydenhamius, ubi describit regularem podagram, quae Januario aut incipiente Februario derepente et nulla fere praesensione antecedente ingruit, ita loquitur: „Sanus lecto somnoque committitur (aeger), horâ vero secunda post mediam noctem excitatur a dolore pollicem pedis ut plurimum occupante. “ **) Quum autem morbus organa motus infestet, rigor cum horrore febris paroxysmum aut comitantur aut sequuntur. Paroxysmi podagrae regularis servant proportionem perspicue signatam, quam Sydenhamius fuse exponit. Dolor singulis paroxysmis gradatim imminuitur, et quidem, quo paroxysmi longiora relinquant intervalla, eo vehementiores sunt, mitiores autem, ubi breviora sunt intervalla. In junioribus, quorum vitam motus generatim gubernat, podagra imprimis definitas periodos observat. Propalatur hoc in morbo vis generatrix materiae, quae sponte in corpore venenum procreat. Generatio veneni, quae aliis in morbis non perspicue in corpore ipso fit, in arthritide

*) Nosologia. Pag. 502.

**) Opera. Tom. II. Pag. 460.

aperte adest. Os, quod in musculo prodit, suam potentiam libere exercet ac peculiarem generat materiam peccantem. Cum autem virus hoc in individuo nascatur, potissimum in prolem propagatur, et quidem non ullus morbus adeo frequenter hereditarius reperitur, quam arthritis. *) Rheumatismus autem, arthritis et podagra gradu modo differunt; rheumatismo saepius febris adjungitur, quo demonstratur, morbum hunc illis motûs affinem esse; simili modo epidemice morbus interdum grassatur et periodicas facit reversiones (Vogel. 369). Primo ergo morbus magis universum motûs systema adoritur, deinde autem veram suam indolem revelat et articulos praesertim excruciat. Articuli enim hiantem ac naturatam repraesentant separationem; hinc generatio materiae ossisque in illis frequentissime fit. Abolitionem autem musculi per os dolorem concitare, manifestum est; facta autem abolitione, dolor plerumque cessat.

§. 64.

Spasmi ut epiphania musculi existimandi sunt. Dispescuimus inde epilepsiam ab his morbis, quia

*) Vogel. Praelectiones. Pag. 373.

haecce totum comprehendit corpus, et adeo organismum penetravit, ut hereditarius sit morbus. Omnes fere spasmi (tetanus, singultus, palpitatio cordis, tremor) frequentius symptomatice, quam idiopathice hominem affligunt; epilepsia autem, quae frequentissime occurrit, semper fere idiopathicus est morbus. Inter spasmos quidem tetanus epilepsiae potissimum affinis est, atque actionem extensorum inter musculos sic demonstrat, ut epilepsia illam flexorum. Hinc etiam tetanus saepius in epilepsiam transmutatur. Typus periodicus in tetano vario modo enuntiatus est; sunt enim tetani continui, continentes, remittentes, ac intermittentes; *) acuti quoque et chronici observantur. Permulti septimo, decimo quarto, vicesimo, vicesimo septimo die soluti fuerunt, **) sed morbus hic primo jam die interdum necat. Spasmodorum natura a motu significationem habet et typus inde periodicus eis convenit. Hinc qui ex temporum intervallis recurrunt, difficiliore sanatu sunt. Variarum species ab anni temporibus aut climatis constitutione pendere videntur. Tetanus Indis endemicum ac familiare est malum, ***) et raphania per

*) Wenceslai Trnka de Kr'zowitz Commentarius de Tetano. Pag. 12.

**) Ibidem. Pag. 25.

***) Sauvages. Nosologia. Pag. 357.

populum grassatur pluresque civitates paullatim infestat. *) Hoc in morbo periodi, quando statae sunt, perniciem quoque annuntiant, et paroxysmi, qui bis, ter et amplius de die redeunt, facillime in maniam aut paralysin finiuntur. Simili modo recidiva raphania difficillime sanatur. Chorea St. Viti, quae latera corporis occupat ac hemiplegiae respondet, saepius apud infantes (sic ut hemiplegia apud senes) reperitur, **) ac plerumque vermes ejus causa sunt. Vermes enim, organo motorio, canali nempe intestinali insidentes, latentem magnetismum in totum corpus exercere videntur; hinc organa motûs praesertim concitantur, ut ad epiphaniam egrediantur. Non modo chorea, sed etiam tetanus, convulsiones, epilepsia, catalepsia, vermes pro causa agnoscunt. — Morbi hi, motui naturato insidentes, rhythmum minus in temporum vicissitudinibus, quam in ipsis musculorum contractionibus ostendunt. Variæ enim sunt spasmorum formæ, quæ quatuor corporis latera (chorea, emprostotonos, opisthotonos) diversimode adoriuntur ac latentem musculis innatum rhythmum patefaciunt. Omnes autem spasmi

*) Vogel. Praelectiones academicae. 398. (Opera Horstii).

**) Sydenhamius. Opera. T. II. Pag. 517.

periodicam consequuntur naturam. Sternutatio, quando proprium efficit morbum, per intervalla, instar periodici morbi, revertitur; tussis convulsiva intervalla semper relinquit, et imo secundum durationem paroxysmorum judicatur; paroxysmi in palpitatione cordis conspicui sunt, ubi systole ac diastole hiantes sese produnt; singultus semper per periodos afficit; conamina ad vomitionem per intervalla locum obtinent. In motu enim lumen ac materia semper numeros generant rhythmumque ergo temperant.

§. 65.

Quoad morbos vasorum jam animadversum fuit, illos arteriarum venarumque, phlegmasias nempe ac haemorrhagias, evolutionem sequi vitae aetatum. Morbus autem systematis capillaris (hydrops) potissimum quidem adultos atque senes invadit, sed peculiarem ac respectu reliquorum morborum inversum fere ordinem exhibet. Hydrops enim pectoris non adultos, sed senes praesertim cruciat, dum e contrario hydrops ascites adultos saepius afficit. Hydrocephalus autem apud infantes dumtaxat reperitur. Genuini systemati lymphatico tribuendi morbi proprie non exstant, cum pathema hujus systematis multos comitetur morbos, ejusque vita cum systemate capillari praesertim alter-

net; sed si ullus morbus huic systemati addicandus esset, chlorosis certe est. Morbus hic demonstrat nexum inter circulationem et nutritionem ac semper fere amenorrhaeam sequitur. *) Tabes systematis lymphatici rhythmum perturbatum patefacit. Tabes aliique morbi depravatae nutritionis saepius constitutionem corporis primitivam aut vitium organicum pro causa agnoscunt; chlorosis autem genuinam systematis lymphatici labefactionem exhibet. In hoc systemate morbi sedes est, quamvis amenorrhaea ejus causa sit. Phlegmasiae secundum signaturam organorum inflammatorum diverse modificantur. Sic angina, suffocationem concitans, saepius primo jam die necat. His in morbis generatim relationes organismi per dignitatem diversarum functionum propalantur. Saepius enim non vehementia inflammationis, sed laesio functionis ad vitam necessariae gravitatem morbi constituit. Omnes fere inflammationes saepe septimo die judicantur, sed judicationes diversae reperiuntur, prout organa correpta plus minusve a motu pendent; sic enteritis, quae organum motorium ventris adoritur, jam

*) Cullenius multum dubitat, an chlorosis pro genere recensenda sit, cum pro symptomate amenorrhaeae semper haberi possit. Vide Synop. Method. Pag. 207.

primo die interdum necat, et ultra novem dies vix persistit; nephritis autem ac lienitis intra septem aut quatuordecim dies judicantur. *) Inflammationes ventriculi ac uteri, organorum, quorum sympathia simulque vita praeponderans, illius apud mares, hujus apud mulieres constat, judicantur quarto, septimo, nono, undecimo die usque ad decimum quartum. Inflammatio, quae frequentissime occurrit atque in organo combustionis fit, peripneumonia nempe, varia morbi stadia potissimum conspicua exhibet. Tempora sputus, ejusque mutationum, tussis ac suppurationis ab Hippocrate maxima cum exactitudine determinata fuerunt (Coac. Praenot. 390, 415, 580.). Judicatio hujus inflammationis generatim fit septimo, nono, undecimo, decimo quarto aut vicesimo primo die; sed multiplices modificationes secundum sputi naturam observantur. Hepatitis, quippe in hepate combustio lentius fit, raro occurrit, nisi synochum comitetur, aut endemice, ut in utraque India, grassetur. Judicatio multo minus conspicua est, quam in peripneumonia et morbus saepe in longum tempus protrahitur. **) Antagonismus hepatis ac cerebri effi-

*) Vogel. Praelectiones. Pag. 165.

**) Sauvages. Nosologia. Pag. 344.

cit, ut in hepatitide phrenitis mortem plerumque antecedit. Phrenitis autem plerumque symptomatica est, et ex acuta febre, peripneumonia, variolis, febre petechiali, catarrhali maligna etc., gignitur; primaria multo rarius occurrit, ac minus funesta est. Frequentiores sunt inflammationes individuum capitis organorum, oculorum nempe, aurium etc. Et quidem otitis, ophtalmitis, glossitis multo acutiores sunt, quam phrenitis; haec enim vicesimo primo die saepius judicatur, illae autem ante septimum diem interdum jam necant. Rationes rhythmicae ergo inflammationum localium diversimode secundum naturam organorum modificantur.

§. 66.

Haemorrhagiae, quae tres corporis cavitates in earum evolutione comitantur, et ut morbi venarum existimandae sunt, potentiam consuetudinis in corpus organicum patefaciunt; consueto enim sanguinis fluxu suppresso, multiplices gignuntur morbi. Praecipue retentiones illarum haemorrhagiarum, quae extremitates orificiorum corporis aggrediuntur, nocuae sunt. Epistaxis idcirco et haemorhois non semper ut morbi existimandae sunt. Omnes autem haemorrhagiae, quum ab organo motûs pendeant, periodicam consequuntur naturam; epistaxis, haemoptysis, vomitus cruentus, mictus cruen-

tus, haemorrhoides per intervalla nunc longiora, nunc breviora recurrunt. Et quidem varii sanguinis fluxus tutissimi sunt, quando periodicum tenent typum [ut vomitus cruentus, haemoptysis, haemorrhoids, stymatosis *)]. Menorrhagia e contrario, cum fluxus menstruus jam rhythmo subjectus sit, a periodico typo sese emancipat ac numerum mensuramque transgreditur.

Quod si rhythmicae rationes in morbis arteriarum ac venarum adsint, morbi systematis lymphatici ac capillaris, cum haecce systemata ad ventrem pertineant, periodis haud obtemperant, sed cachexiarum more, lente crescunt atque sine tempore quasi vivunt. Vasa absorbentia in multis cachexiis labefactantur et in omnibus contagionibus corripuntur, **) sed in genuino eorum morbo lymphæ in toto corpore praedominatur, atque vasa sanguifera apparentium vasorum lymphaticorum naturam induunt. Color pallidus enim chloroseos nascitur ex lymphæ in vasis cutaneis praeponderante. ***)

*) Vogel. Praelectiones. Pag. 202. 209. 214. 221. 225.

**) Vide Soemmering. de morbis vasorum absorbentium. Pag. 65. 105. 117. etc.

***) Sauvages. Nosologia methodica. Pag. 802.

Hinc etiam in veras cachexias mutantur chloroses. Sanguificatione enim perturbata, venter in circulatione praedominium arripit, systema lymphaticum ad epiphaniam egreditur. Morbus hic potissimum quidem a menostasia pendet, sed quoque menorrhagiam sequitur, viros aggreditur; et imo in regno Benguala, apud Darianos in America, apud Cambayenses in Asia pallor endemicus reperitur, qui tum aëris malignitati, tum paludibus tribuitur. *) Circulatio enim et nutritio per aëris constitutionem facillime turbari possunt. Illa autem chlorosis, quae a catameniorum emansione aut suppressione gignitur, sympathiam mutuamque magnetismum ventriculi ac uteri praeclare demonstrat (pica, malacia, polydipsia). Nexus autem hujus cachexiae cum circulatione efficit, ut rhythmus pulsuum perturbetur, eorumque numerus quantitativus sit (febris alba). — Facillime chlorosis in hydropem degenerat, **) cum systema lymphaticum et systema capillare intime concatenata sint. In universum enim vita praeponderans vasorum absorbentium, cum praedominio systematis capillaris alternat; haec

*) Ibidem. Pag. 805.

**) Ballonius de virginum et mulierum morbis. Pag. 70.

autem alternatio citissime fit, amborumque systematum labefactatio plerumque eadem est. Hydrops infestat omnia organa, sed cavitatum rationes efficiunt, ut modo hoc, modo illud praesertim patiatur; in hydrope pectoris manus vel alterutra vel utraque tantum intumescit, in ascite pedes primum seroso humore distenduntur. Quum autem venter et pectus sese conpenetrent, hydrothorax et hydrops ascites plerumque conjunguntur; caput autem et venter alternant omnibus functionibus; hydrocephalus ergo non per hydropem ventris comitatur. Hydrops anasarca, qui totum corpus afficit, facilius oritur ac sanatur, quam hydropes organorum individuorum; simili modo inflammatio universa minus periculosa est, quam localis. Per hydropem, qui saepius largam haemorrhagiam sequitur, nexus omnium vasorum internus palam fit.

§. 67.

Ternarius, qui animam corporis repraesentat, rhythmum maxime conspicuum patefacit; quaternarius, qui animam naturatam exhibet, sigillo rhythmicarum rationum minus clare signatur; septenarius autem, qui corpus corporis est, atque manifestationem manifestationis perficit, numeris omnino fere caret ac rhythmicis vicissitudinibus vix

animatur. Cutis externa et cutis interna, earumque metamorphoses omnes fere morbos participant; et cum morbi ternarii et quaternarii in iis naturentur, horum numerus in illis plerumque ad epiphaniam egreditur. Praesertim genuina cutis, externa nempe, non alium agnoscit rhythmum, quam totum corpus, quod in illa affirmatur; interna autem, quae scissioni singularique subicitur existentiae, periodicam naturam propria ratione consequitur. Membranae mucosae enim pulmonum et canalus intestinalis, qui a motu animantur, non modo similibus afficiuntur morbis, sed quoque ambo epidemicae aëris constitutioni obtemperant. Catarrhus et praesertim dysenteria saepius populariter grassantur, et pertussis, quae semel tantum hominem occupat, ceteris contagionibus similis est. Morbi hi, organis motoriis insidentes, typum periodicum ut plurimum tenent, et quidem catarrhus periodicus non insalubris est, sed hominem potius a gravioribus morbis immanem praestat.*) Hinc etiam et catarrhus et dysenteria cum febre conjunguntur ac plerumque septimo die, aut decimo quarto aut vicesimo judicantur. Canalis intestinalis, qui potissimum a motu pendet, numeris quoque praeclare

*) Vogel. Praelectiones. Pag. 239.

moderatur; hinc diarrhoea, quae ultra septimum diem perduret, periculum saepe denuntiat. Ventriculus autem minus motui quam lumini addicandus; plexus coeliacus enim, qui sedes animae sensitivae in ventre est, ad hoc organum praecipue pertinet; hinc morbi ventriculi sensationum aberrationes potissimum exhibent, rhythmumque consequuntur illorum morborum, quorum symptomata plerumque sunt (anorexia, pica). Morbi cutis externae ut plurimum chronici sunt, atque rhythmum per invasionem diversarum vitae aetatum ostendunt. Quod si in exanthematibus omnia phaenomena, quae a conspicuis rhythmicis pendent rationibus, in cute patefiant, in reliquis morbis cutis numero omnino fere caret. Cum enim cutis totum corpus reiteret, trium quoque animarum morbi in ea locum obtinent; rhythmus cutis apparet in morbis cutaneis motûs, in iisdem, qui motum totius corporis adoriuntur, in exanthematibus nempe; reliqui morbi autem, illis materiae luminisque similes, tempus colligaverunt ac inde chronici sunt. Nihilominus variae cutis efflorescentiae saepius maxima cum celeritate oriuntur ac evanescunt. *) Variarum cutis partes diverse

*) Beschreibung der Hautkrankheiten etc. von Alibert.
Pag. 33.

signatae sunt ac sensibilibior faciei cutis praesertim multis morbis obnoxia est. Telae diversae, quae hoc tegumentum constituunt, diversis in morbis singulatim corripuntur, quod et Alibertus affirmat; sed difficillime tantum determinantur telae, quae singulis in morbis affectae sunt. In morbis cutaneis praesertim metamorphosis venenorum palam fit; variolae puerperarum herpes infantum interdum generant, venenum arthriticum parentum in varias transmutatur impetigines apud infantes. *) In cute, in affirmatione totius corporis, hereditariae corporis constitutiones saepius propagantur (ephelides, naevi materni etc.). Rhythmus morborum cutaneorum per alternationem cum omnibus fere aliis morbis constituitur.

Ambo septenarii, qui ex metamorphose cutis externae et internae gignuntur, et assimilationem internam et externam perficiunt, vitam agunt cum toto corpore concatenatam, eorumque morbi ergo saepius ut symptomata aliorum morborum occurrunt; si autem ut idiopathici formentur, ut plurimum chronici sunt. Non modo dysuria, obstipatio, dyspermatisismus, sed quoque amaurosis, strabismus alios

*) Ibid. Pag. 31.

interdum comitantur morbos. Amaurosis intermittens in quotidiana febre reperta est. „A quotidiana febre quotidie revertebatur amaurosis, et cecedebat post aliquot horas“ (Sauvages. Pag. 445). — Morbi functionum secretionis (diabetes, cholera, satyriasis) interdum quidem tenent typum intermittentem, *) sed in universum secundum signaturam organorum moderantur; e contrario morbi septenarii naturati quoad apparatus plerumque chronici sunt (Vide tabulam Pag. 56.) Cholera, quae est morbus pectoris in ventre, acutissimus est morbus. **) Diabetes autem et satyriasis ut chronici occurrunt morbi (priapismus saltem; satyriasis secundum Aretaeum saepius intra septem dies necat.) — Morbi sensuum, qui exceptis inflammationibus, ut plurimum chronici sunt, non modo maximam ceterum morborum partem comitantur, sed quoque omnes quaternarii morbos reiterant, quod in morbis oculorum patet (dolor, paralysis, arthritis, spasmus, phlegmasia, hydrops ac imo os aegrotans — in cataracta — hisce

*) Sauvages. Nosologia. Pag. 680. 699.

**) Lienteria et fluxus coeliacus, qui ad digestionis labefactionem pertinent, alias sequuntur rationes; lienteria chronicus est morbus, fluxus coeliacus saepius periodicum tenet typum. —

in morbis apparent). Cum enim cutis reiteratio totius corporis sit, in sensibus autem ac potissimum in oculo singulae cutis partes segregatim patefiant, manifestum est, sensus et praesertim oculos quaternarii morbos, in quibus illi ternarii naturantur, affirmare eorumque repetitionem exhibere. Rhythmus horum pathematum per illum totius corporis temperatur.

§. 68.

Accessus et recessus, in quibus omnis vita hominis, sani ac aegroti, fluctuat, a numeris sigillum assumit atque signaturam; ita non modo eurhythmus sanitatis, sed quoque in epiphaniam egrediens atque idcirco perturbatus rhythmus cum aeterna vitae musica intime conjungitur. Tali modo imo vita delapsa numero temperatur, neque harmonica concinnitate omnino caret. Et quidem permultae sunt rhythmicae rationes, quae in morbis duntaxat prodeunt, dum e contrario alia musicae organicae phaenomena plerumque silent. Non modo rhythmica virium intellectualium evolutio saepius in morbis aboletur, sed quoque numerus, qui musculorum ceterorumque organorum motionibus innatus est, diverse perturbatur. Ubi rhythmicae rationes adsunt in sanitate, evanescent in morbo, et invicem. Homines, qui vitam necessitati addictam degunt atque

coecae naturae potentiae magis quam consciae spiritus claritati obtemperant, rhythmo in omnibus vitae rationibus subjiciuntur; simili modo aegrotantes universam naturae musicam participare coguntur, individuum autem perdunt. Epiphania ergo rhythmici in morbis ad universam vitae harmonicis legibus temperatae epiphaniam potissimum pertinet. Plenitudo autem manifestationis, per morbos dumtaxat multiplicitemque symptomatum perficitur; et quidem vita est, quae multifariam mirabilemque morborum speciem effingit, non mors.*) Revelantur in morbis mysteria reconditorum corporis sponsalium, et dum genus solare morborum secretam nervorum vitam corporaliter nobis patefacit, genus planetare leges motus secretamque vitae musicam manifestat. Praeclare autem per motum, qui melodiam capitis et harmoniam ventris numero ac rhythmo connectit, sympathia atque consensus omnium corporis functionum naturantur. Idem magnetismus universi, qui per motum efficitur, omniaque totius vitae phae-

*) Helmontius inquit: „Adeoque omnis morbus, de spiritu enormontico, per ideas conceptas, in proprio Archaei subjecto, patratur. Cujus solius culpa vivum, non autem cadaver, morbos omnes patitur.“ (De ideis morbosis. Pag. 435).

nomina magica vi conjungit, in organismo quoque e motu gignitur, multiplicesque causat sympathias illarum partium, quae affirmationem atque naturationem unius ideae diverse repraesentant. Omnia organa, quae corpus unius animae constituunt, unam agunt vitam. Hinc omnes sympathiae, quae in morbis praeclare prodeunt. Simili modo antagonismus organorum in illis revelatur. Intima concatenatio ternarii et quaternarii amborumque septenariorum corporis, et magnetismi interni simultanea praesentia diversissime figuratas symptomatum formas efficiunt. Praesertim mutua actio amborum corporis laterum ad silentem generandum magnetismum confert. Cutis ejusque metamorphoses cum omnibus functionibus, quarum affirmationes sunt, manifesto modo consentiunt. *) Sensus praesertim, qui secundum cavitates, ad quas pertinent, et organa in quavis cavitate, quae ceteras cavitates repraesentant (ut testiculi caput in ventre etc.), peculiarem ac illis cavitatibus correlativam agunt vitam, mirandas atque sine hac cavitatum et organorum concatenatione inexplicabiles sympathias demonstrant.

*) De sympathia cutis cum systemate digestionis, respirationis ac generationis vide Alibert.: *Beschreibung der Hautkrankheiten*. Pag. 35.

Hinc variae sympathiarum leges stabiliendae sunt. Sauvagesius inquit: „Leges itaque sympathiae sunt propositiones rationi conformes, juxta quas potentiae motrices, ut libertas et natura, suas operationes in oeconomia animali constanter exequuntur. Leges illas quotidiana promulgat observatio.“*) Egregie disserit de sympathia ingeniosus auctor. In corpore autem ipso variae libertatis et naturae rationes adsunt, et quidem contrariae animae corporisque rationes cujusvis organi vitam moderant. Permulta phaenomena facillime per sympathias explicantur, (ut vomitus a vulnere capitis etc.) alia vero per ideam conscientiae tantum, a limitatione nascentis, intelliguntur. Sic stimulus ad minctionem in gingivis percipitur, vermes pruritus narium causant, quod ex irritatione sui ipsius in termino membranae conscia oritur. Venter et pectus, quae in perpetua cavitatum formatione per diaphragmatis motus semper versantur, atque fieri cavitatum et functionum repraesentant, multifarias exhibent sympathias.

§. 69.

Metastases morborum, eorumque variae conversiones praeclare patefaciunt infinitas relationes,

*) Nosologia. Prolegomena. Pag. 43.

quae in vita microcosmi locum obtinent, ac utplurimum per cavitatum et organorum concatenationem ac sympathiam explicantur. Multifariae sunt morborum mutationes, quae tum epigeneseos, tum metamorphoseos, tum metastaseos formâ apparent, *) et rhythmus perspicue signatus saepius in serie symptomatum morbique specierum prodit. Metastases morborum extremitatum ad cavitates eis respondentes saepius reperiuntur. **) Gravitas autem pathematis ab organis correptis pendet, et cavitate affecta, anima labefactatur; extremitatibus e contrario correptis corpus tantum patitur. Prout vel anima vel corpus primario aut secundario affectu tentata sunt, periculum aut spes varie generantur. In permultis praesertim symptomatibus significatio ordi-

*) Vide insignem librum, quem Cl. Lorry de praecipuis morborum mutationibus et conversionibus scripsit.

**) Morgagni inquit: „Saepius occurrit, ad articularum dolores accedere renum dolores, ad hos denique gravissimos cerebri morbos“ (De causis etc. Pag, 121. Ep. 40.)

Et articuli et renes ossificationi correspondent; renes autem quoad formam cerebro similes esse, jam animadvertimus.

nis, quo phaenomena sese sequuntur palescit, ac saepius phaenomenon, quod, si per se oriatur, nullius momenti est, maximam denunciat perniciem, quando per concatenationem internam ut alius morbi symptoma sese prodit (e. gr. singultus, qui non raro gangraenam indicat). —

Varia morborum genera variam ostendunt affinitatem; et alii sunt transitus et metamorphoses contagionum, quarum quaevis singulum persolvit circuitum, aliae morborum nervosorum migrationes. Mutationes in morbis motus, in febribus nempe, praeclare apparere manifestum est. Sed quoque paralysis, apoplexia, epilepsia diversaque spasmodorum genera sibi affines sunt, multifariasque ostendunt migrationes. Quodvis autem metamorphoseos momentum natura peculiari sub specie effingit. Morbi ternarii, cum fieri corporis ac sempiternam fluctuationem in deflectione a prototypo exhibeant, plures metamorphoses ostendunt, quam morbi quaternarii, qui realitatem figurant morbosam; in septenariis autem minimae mutationes reperiuntur. In morbis luminis et materiae, in nevrosibus nempe et acrimoniis vel venenis, segregatae plerumque migrationes ex una specie in alteram adsunt; morbi motus e contrario in omnia genera, in nevroses et cachexias mutantur. Historia omnium corporis metamorphosum imaginem praebere possit sempiter-

nae metamorphoseos naturae. Nam et functiones et organa in alienam naturam transmutantur, et cutis non modo renum, pulmonis, hepatis, testiculorum functiones interdum suscipit, sed quoque in variis pseudoproductionibus horum organorum naturam induere videtur. Simili modo multifariae mutationes in pseudoproductionibus apparent; in os altera ex parte, et altera in telam cellulosa omnia fere organa migrare possunt, et imo parenchyma unius organi in alterum interdum mutatur. Pulmones e. g. metamorphoses exhibent in substantiam hepatis, *) quod est organum quoad functionem pulmonibus respondens. Sed vitam animalium totam dumtaxat, non partem segregatam, intelligimus; ita quoque morborum metamorphoses, quae plenitudinem ac multiplicitem unitati conjungunt, essentiamque vitae morbosae meditationi revelant, ut membra unitatis concatenata spectari debent. Sanguis praeclare imaginem unitatis sempiternaeque metamorphoseos praebet. Spinoza comparat rationes, quibus omnia corpora inter se consentiunt et inter se discrepant, cum sanguine, totum simul et partes (lympham, chylum etc.) constituyente, et de mutua concatenatione ac determinatione ad existendum

*) Vide Baillie, Anatomie pathologique. Pag. 75.

ita loquitur: *) „Verum quia plurimae aliae causae dantur, quae leges naturae sanguinis certo modo moderantur, et vicissim illae a sanguine, hinc fit, ut alii motûs, aliaeque variationes in sanguine oriantur, quae consequuntur non a sola ratione motûs ejus partium ad invicem, sed a ratione motûs, sanguinis et causarum externarum simul ac invicem: hoc modo sanguis rationem partis, non vero totius habet. Jam enim omnia naturae corpora eodem modo possint et debeant concipi, ac nos hic sanguinem concepimus: omnia enim corpora ab aliis circumcinguntur, et ab invicem determinantur ad existendum et operandum certâ ac determinatâ ratione, servatâ semper in omnibus simul, hoc est, in toto universo eâdem ratione motûs ad quietem; hinc sequitur omne corpus, quatenus certo modo modificatum existit, ut partem totius universi considerari debere, cum suo toto convenire et cum reliquis cohaerere.“ — Identitas creatoris, creaturae et creationis in sanguine palam fit, mortalibusque oculis perspicue revelatur.

§. 70.

Initium et terminus vitae praesertim per numerum temperantur; quivis principii septenarius per

*) Opera posthuma Epist. XV. Pag. 440.

peculiarem epocham, quivis termini septenarius per mortis periculum signatur. Quod si numeri hisce aetatibus quoad vitae epochas insint, rhythmus in universum minus perspicue prodit. Sic ut medietas vitae plenitudinem morborum ostendit, rhythmicæ rationes quoque maxime apparent. Iidem morbi in diversis vitae aetatibus diverse modificantur, ut et functiones significationem mutant. Mania e. g. quae in viris per intervalla recurrit, apud senes minus clare periodicum servat typum. *) Cum autem quaevis aetas vitae sequentis radix sit, semina morborum unius aetatis in praecedente gignuntur, ut et infantum morbi saepius a parentibus proficiscuntur, atque morbi aetatum ipsi inter se miscuntur; simili modo rhythmicæ proportionales in omnibus vitae aetatibus interdum similes apparent. Fructus unius aetatis a sequente quoad mentem et quoad corpus capitur; sic, antiquum verum esse novum, in vita organica quoque manifestum fit. Mixtiones principii maris et principii foeminini in

*) Aretaeus inquit: „Deliramentum autem a senectute incipiens, nunquam per intervalla desinit, simulque commoritur.“

quovis organismo omnem vitam legemque rhythmī diverse temperant, et proportionēs elementorum et temperamentorum multifarias determinant modificationes.

Quodvis organum peculiarem agit vitam ac per singularem moderatur rhythmum. In quavis vitae aetate aliud organum praeponderante indutum est energia. Sic ut pulsus in omnibus corporis partibus aequalis est, universae omnium partium motiones unā temperantur legē, sed rhythmicae rationes, quae in evolutione aetatum, in proportionibus functionum sese produnt, diversae sunt. *) Musica corporis per omnes dumtaxat harmoniae, melodiae ac rhythmī modificationes, quae diversis in organis locum obtinent, perficitur. Functiones intellectuales in earum evolutione diversitatem passuum rhythmicorum ostendunt. Numerus, qui ipsis corporis functionibus innatus est, discrepat non raro ab illo, qui in successione aetatum apparet. Actio visus e. g. sine intervallo durare potis est, sed non illa auditus; nemo autem sine remissione olfacere

*) E. g. in infantibus omnes fere functiones quantitativo numero signatae sunt; saepius fiunt excretiones, saepius cibi assumuntur.

aut gustare potest, qui non sensationem ipsam perdat. Manifestum enim est, rhythmum auribus praeclare innatum esse. E contrario rationes in evolutione sensuum per tempus alia determinantur ratione. Simili modo loquela, quae, ad caput pertinens ejusque libertatem participans, rhythmicis legibus quoad vitae aetates haud obtemperat, ab energia seu lassitudine functionum intellectualium pendet; vox autem, quae evolutionem generationis, cui affinis est, sequitur, pectori similis, fatigari nequit. Rhythmus, qui incrementum singularium moderatur partium, et alius est in quovis organo, conspicuum quoque influxum in morbos exercet. Non modo enim morbi capitis, pectoris ac ventris diverso obediunt numero, sed cujusvis organi morbi per singulares rhythmicas temperantur rationes. Oscillationes et vibrationes totius corporis, quae infinita celeritate per internum perficiuntur magnetismum, diversissimas modificationes in morbis quoque producant. Corpus humanum, quod in sempiterna densi in fluidum et fluidi in densum versatur fluctuatione, cum ei tempus maxime innatum sit, metamorphosin suam semper fientem et semper factam potissimum numero temperare debet. Rationes corporis in omnibus fere functionibus et in animalium seriebus diverse modificantur; tempora generationis, digestionis etc. diversis in animalibus varias exhibent proportionem. Vita diverse mensurata omnibus systematibus

non modo, sed quoque omnibus organis functionibusque inest. *) Animans nervi lumen brevissimam agit vitam, animata ossis materia longissimam; — musculi et vasa brevius vivunt, quam ossa et longius, quam nervi; et quidem animans musculus per brevius vitam agit tempus, quam animatum vas. Haec autem ipsa quoque membrorum organismi mensura, numeris innatis temperata, ad universam naturae totiusque mundi pertinet musicam. In haec aeterna musica vita humana litera notave quasi existimanda est; mors autem non pausa sed passus rhythmicus, qui legibus vitae universalis moderatur. Nox, amoris omniumque revelationum mater, tributum sublimioris sacrationis voluptuose gremio recipit; in ea calix mortis sempiternus verae vitae calix fit.

„Τίς οἰδὲν εἰ τὸ ζῆν ἐστὶ κατθανεῖν, τὸ κατθανεῖν καὶ ζῆν.“ (Platon.)

Spiritus, quando corpus per longum magnetismum plene ac intime cum terrestri vita concatenatum

*) Generatio e. g. in insectis momentanea, in superioribus animalibus periodica, in homine autem continua est. Digestio in inferioribus animalium classibus omnibus fere temporibus fit, neque periodicum servat typum.

est (quod phaenomenon amor vitae vocatur), in verae vitae fontem sese remergit. Sicut phantasia in somnio e vinculis temporis emancipatur et dulcedinem haurit immutabilis vitae, ita spiritus, repetens per mortem luminis et tenebrarum omniumque vicissitudinum originem, terrae mutabilibus exuitur, et participat beatitudinem aeternae immutabilitatis:

„Nam transire transiit
Corruptela corrui,
Immortalitatis vigor
Mortis jus absorbuit.“

E r r a t a.

Pag. 10. Lin. 17. pro delectavêrint lege: delectaverunt. Pag. 11. l. 21. *νοονμον: νοοῦμεν*. Pag. 23. l. 7. dominat: dominatur. Pag. 34. l. 24. cancro: cancro. Nonnullis quoque aliis locis lege pro cancro: cancro, pro cancerum: cancerem et pro dominat: dominatur. Pag. 57. l. 1. avese: avere. Pag. 65. l. 18. *ἐναντοις: ἐναντιος*. Pag. 66. l. 23. *ἐξεορέθη: ἐξευρέθη*. Pag. 81. l. 5. pro **): lege ***). Pag. 85. l. 27. pro 3, 5, 3, lege 3, 5, 8. Pag. 86. l. 7. regeneratorum, illorum: regeneratarum, illarum. Pag. 87. l. 1. post magis adde: rapide. Pag. 87. l. 15. unius: unice. Pag. 90. l. ei: et. Pag. 91. l. 2. illis: illic. l. 28. *κλεῶν: καλῶν*. Pag. 101. l. 5. pena: per. Pag. 115. l. 10. utiera: ulcera. Pag. 127. l. 9. finit: finitur. Pag. 129. l. 6. functionem: functionum. Pag. 130. l. 15. legi: lege se. Pag. 140. l. 14. imitandibus: imitantibus. Pag. 142. l. 6. duplica: duplici. Pag. 181. l. 7. abolitur: aboletur. Pag. 225. l. 21. haec: hae. Pag. 234. l. 18. post pestis adde: se. Pag. 235. l. 19. moriri: mori. Pag. 287. l. 19. post morbis dele: mani. Pag. 306. l. 3. cecedebat: secedebat. l. 22. qui: quae.

Wallenberg, Adolph Meyer,

Diss. inaug. med. de rythmi in morbis epiphania [mit 1 Kupfertitel]

Heidelberga 1809

Diss. 1504

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10844997-1